

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
İNSAN KAYNAKLARI ve ÖRGÜTSEL DEĞİŞİM BİLİM DALI

**İSTANBUL'A GÖÇ EDEN AİLELERDE GENÇLERİN
ADAPTASYON SORUNLARI VE İSTİHDAM ETKİLERİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan:

Sedat KAYA

İstanbul, 2015

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
İNSAN KAYNAKLARI ve ÖRGÜTSEL DEĞİŞİM BİLİM DALI

**İSTANBUL'A GÖÇ EDEN AİLELERDE GENÇLERİN
ADAPTASYON SORUNLARI VE İSTİHDAM ETKİLERİ**
(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan:

Sedat KAYA

Öğrenci No:

120778022

Danışman:

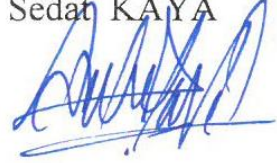
Yrd. Doç. Dr. Vedat AKMAN

İstanbul, 2015

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “İstanbul'a göç eden ailelerde gençlerin adaptasyon sorunları ve istihdam etkileri” başlıklı çalışmamın bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım 18/03/2015

Sedat KAYA

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

20.02.2015

Enstitümüz *İşletme Yönetimi* Anabilim dalı *İnsan Kaynakları ve Örgütsel Değişim* Programı yüksek lisans öğrencilerinden 120778022 numaralı *Sedat KAYA'nın* "Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim Yönetmeliği"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*İstanbul'a Göç Eden Ailelerde Gençlerin Adaptasyon Sorunları ve İstihdam Etkileri*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 24.02.2015 tarih ve 2015/08 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (45) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oybirliği~~ ~~oybirliği~~ ile ~~Kabul/Red veya Düşeltme~~ kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
YRD. DOÇ. DR. VEDAT AKMAN

Vedat

Altındağ
ÜYE
YRD.DOÇ.DR. ERKUT ALTINDAĞ

Salih Zeki İmamoğlu
ÜYE

PROF.DR.SALİH ZEKİ İMAMOĞLU

Adı ve Soyadı : Sedat KAYA
Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Vedat Akman
Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans, 2015
Alanı : İnsan Kaynakları ve Örgütsel Değişim
Anahtar Kelimeler : Göç, Gençlik, Asimilasyon, Adaptasyon, Uyum, İstihdam

ÖZ

İSTANBUL'A GÖÇ EDEN AİLELERDE GENÇLERİN ADAPTASYON SORUNLARI VE İSTİHDAM ETKİLERİ

İstanbul'a göç eden ailelerin büyük şehirde yaşama ile ilgili sorunları, yerleşke olarak İstanbul'daki bölgesel tercihleri onları bu tercihe iten sebepler; sanayi, işsizlik nedenleri, kırsal, bölgesel kalkınmaya olan inançları özellikle ailelerde ki gençlerin adaptasyon süreçleri, süreçlerde yaşadıkları sorunlar, asimilasyon, eğitim, örf adet ve geleneklerdeki değişim. Adaptasyonu üzerindeki etkileri, İstanbul'daki istihdam oranları, iş tercihleri ve etnik yapılarının iş sürecindeki etkileri araştırılmıştır. Bölgesel kimliklerinin istihdam sahalarında ne derece önem arz ettiğini ve tercih ettikleri bu iş kollarında ölçeksel şirket tutumlarının kimlikleri açısından derece değerlendirmesi, istihdam açısından toplumsal etkilerinin yankılarının yerleşke boyutlarının önem derecesinin büyüklüğü dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Araştırma literatür çalışması ve saha çalışması Kapsamında anket yolu ile veriler toplanarak gerekli analizler yapılmıştır. Bu araştırma sonucunda sosyal yapıdaki değişiklikler dile getirilerek göçün İstanbul şehrindeki etkileri araştırılmış, sosyal devlet ilkesi doğrultusunda öneri ve görüşler sunulmuştur.

Araştırma analizleri için SPSS 15 programı kullanılmış ve program testleri doğrultusunda bağımlı ve bağımsız testler yapılmıştır. Anlamlılık düzeyi alfa değeri 0.05 olarak yorumlanmıştır.

Name and Surname : Sedat KAYA
Supervisor : Asst. Assoc. Dr. Vedat Akman
Degree and Date : Master / Phd. 2015
Major : Human Resources and Organizational Change
Key Words : Immigration , Youth, assimilation , adaptation, employment

ABSTRACT

ADAPTATION OF YOUTH ISSUES AND EMPLOYMENT EFFECTS OF ISTANBUL IMMIGRATED FAMILY

Issues related to the family migrated to Istanbul to live in large cities, regional preferences in Istanbul as campus causes them to push this preference; industry, causing unemployment, rural, regional beliefs in the development of young people, especially family adaptation processes, problems that occurred during the process of assimilation, education, changes in traditions and customs. Effects on adaptation, employment rates in Istanbul, work preferences and their effect on the ethnic composition of business processes were investigated. To what extent crucial in that they choose this line of business in the scalar company attitude is very terms of the identity of the assessment of the employment field of regional identity, the echo of the social impact in terms of employment are evaluated considering the size of the severity of the campus size. Data Scope of the research literature and field study was conducted survey collected the necessary path analysis. As a result of this research was to investigate the effects of migration in voicing changes in the social structure of Istanbul, suggestions and opinions presented in accordance with the principle of the welfare state.

SPSS 15 software was used for study analyzes and tests in accordance with the program-dependent and independent testing was conducted. The level of significance alpha value is interpreted as 0.05.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

ÖZ

ABSTRACT

TABLolar LİSTESİ	vi
KISALTMALAR	xiv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖÇ

1.1. Göç Kavramı.....	9
1.2. Göç Olgusu ve Tanımı	9
1.3. Göçün Tarihsel Gelişimi.....	12
1.4. Göçe Neden Olan Sebepler	14
1.5. Göç Türleri.....	21
1.5.1.Dış Göç	21
1.5.2.İç Göç	21
2. GÖÇ VE İSTANBUL	27
2.1.İç Göçün İstanbul üzerindeki etkisi.....	36
2.2.Yerleşim Birimi Olarak İstanbul Üzerindeki Sonuçları.....	38
3. ASİMİLASYON.....	51
3.1.Asimilasyon Politikasının Gündelik Hayata Taşınma Süreci	51
3.2.Asimilasyon Politikalarının Eğitim, Örf Adet ve Geleneklerde (Kültürel) Etkisi.....	53
3.3.Asimilasyon Politikası ve Dışlanma, İstihdam İlişkisi	54

İKİNCİ BÖLÜM

GENÇLİK

1.1. Gençlik Tanımı.....	57
2. GENÇLERİN ETNİK DURUMU VE KÜLTÜREL ETKİLEŞİMİ.....	57

2.1. Gençlik ve Aile Uyum Süreçleri	58
2.2. 15–34 Yaş Arası Çalışan Davranışları	65
2.3. 15 Yaş Üstü Gençlik Sorunları	67
3. ADAPTASYON TANIMI VE KAVRAMI.....	70
3.1. Adaptasyon Süreci	70
3.2. Gençlik Adaptasyon Süreci.....	70
4. GENÇLİK VE İSTİHDAM	75
4.1. İstihdam Tanımı ve Kavramı	77
4.2. İstihdam, İşsizlik ve Kiriz Konjektörü	78
4.3. İşsizlik Türleri, Gençlerin İşsiz Kalma Süreleri.....	85
5. SANAYİ DEVRİMİN İSTİHDAM ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ.....	88
6. İSTANBUL’UN İSTİHDAM DURUMU	93
7. GENÇLİK VE İŞSİZLİK İSTİHDAMDA GENEL KISITLAMALAR	99

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GENÇLİK VE İSTANBUL ALGISI

1.ANKET ANALİZİ	104
2. DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER.....	105
3. İSTANBUL’A GÖÇÜN SAYISAL VERİLERİ.....	105
3.1.Uyruğa Göre Dağılım.....	105
3.2. İstanbul’a Göç Edenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı	106
3.3. Medeni Duruma Göre Dağılım	111
3.4.Yaş Aralığına Göre Dağılım	113
3.5.Eğitim Durumuna Göre Dağılım.....	114
3.6. Göç Yılına Göre Dağılım	116
3.7. İstanbul’a Göç Sebebine Göre Dağılım	119
3.8.Göç Veren Bölgelerin Dağılımı	122
3.9. İkametgah Dağılımı.....	129
4.GÖÇ SONRASI GENÇLİK ALGISI.....	129

4.1. Gençliğin İstihdam Öncesi Sorunları	133
4.2. Gençlik İş Tercihleri ve Aile Kurumunun İstekleriyle Zıtlaşması.....	134
4.3. Köken ve İstihdam İlişkisi	134
5. GENÇLERİN İSTİHDAMDAKİ YERLERİ.....	141
5.1. İstihdam ve Göç Etme Nedenine Göre Dağılım	143
5.2. Nitelikli İş Gücüne Katılım Oranları	145
5.3. Gençlerin İstihdamının Eğitim Durumuna Göre Analizleri.....	152
5.4. Gençlerin İstihdam Sonrası Sorunları	155
6. GENÇLERİN AİLE EKONOMİSİNE KATKILARI.....	169
7. GENÇLERDE ASİMİLE VE UYUM SORUNLARI.....	172
7.1. Kültürel Geleneklerin Davranış ve Alışkanlıklar Üzerindeki Etkisi.....	175
7.2. Göç Sonrası Kültürel Değişim ve Toplumla Bütünleşme Sorunu	178
7.3. Adaptasyon ve Çevresel Uyum Gençler Üzerindeki Etkiler.....	181
7.4. Gençlik ve Kültürel Sosyal Dışlanma	184
8. İSTANBUL ALGISI.....	186
SONUÇ	192
KAYNAKÇA.....	199
EKLER	218
Ek 1: Ölçeklerin Güven Aralığı ve İstatistikleri	218
Ek 2: Bağımsız Değişkenler İstatistikleri	218
Ek 3: Ölçek Ortalama ve Standart Sapmaları İstatistikleri.....	219
EK 4: Anket Formu	220

TABLolar LİSTESİ

Sayfa No:

Tablo 1: Geniş Yaş Grubuna ve Yıllara Göre İşsizler	17
Tablo 2: Bölgelerin Aldığı Göç, Verdiği Göç, Net Göç ve Net Göç Hızı ...	22
Tablo 3: İllerin Aldığı Göç (2012-2013 Dönemi)	26
Tablo 4: İllere Göre İl/İlçe Merkezi, Belde/Köy Nüfusu ve Yıllık Nüfus Artış Hızı, 2012 - 2013	29
Tablo 5: İllerin Cinsiyet ve Eğitim Durumuna Göre Aldığı Göç (15+ Yaş, 2012-2013 Dönemi)	31
Tablo 6: İstanbul İli Sınırları Dâhilinde 5747 Sayılı Kanun Kapsamında Oluşturulan 39 İlçeye Ait Alan ve Nüfus Bilgileri	34
Tablo 7: Medeni Durum ve Cinsiyete Göre Nüfus – 2013 Türkiye	42
Tablo 8: Özel İstihdam Büroları 2014 Yılı (Ocak-Şubat-Mart) İş Yerleştirme Faaliyetleri Yaş Grubu Ülke Geneli	74
Tablo 9: Özel İstihdam Büroları 2014 Yılı (Ocak-Şubat-Mart) İşe Yerleştirme Faaliyetleri Eğitim Düzeyi Ülke Geneli	75
Tablo 10: Yaş Grubuna Göre İstihdam Edilenler	76
Tablo 11: İşyeri Büyüklüğüne Göre İstihdam Edilenler	78
Tablo 12: İl Bazında Temel İşgücü Göstergeleri, 2013	80
Tablo 13: Mevsim Etkilerinden Arındırılmamış Temel İşgücü Göstergeleri, Temmuz 2014	82
Tablo 14: Nedene Göre Boşanmalar	89
Tablo 15: Eğitim Durumuna ve Yıllara Göre İşsizler (Bin) (15 + Yaş) İşgücü İstatistikleri Veri Tabanı	95
Tablo 16: Yaş Grubuna ve Yıllara Göre İstihdam Oranı (%), 15 + Yaş Üzeri.....	96
Tablo 17: Uyruk Göç Oranlarının Frekans Dağılımı	105
Tablo 18: İstanbul'a Göç Edenlerin Cinsiyetlerin Frekans Dağılımı	106
Tablo 19: Cinsiyet ve Yaş Aralığına Göre Ki-Kare Testi	107
Tablo 20: Cinsiyet ve Yaş Aralığına Göre Yüzde Dağılımı	107
Tablo 21: Cinsiyet ve Bölgeye Göre Ki-Kare Testi	108
Tablo 22: Cinsiyet ve Bölgeye Göre Yüzde Dağılımı	108

Tablo 23: Cinsiyet ve Göç Yılına Göre Ki-Kare Testi	109
Tablo 24: Cinsiyet Göç Yılına Göre Yüzde Dağılımı	110
Tablo 25: Medeni Duruma Göre Frekans Dağılımı	111
Tablo 26: Medeni Durum ve Cinsiyete Göre Ki-Kare Testi	112
Tablo 28: Yaş Aralığına Göre Frekans Dağılımı	114
Tablo 29: Eğitim Duruma Göre Frekans Dağılımı	115
Tablo 30: Eğitim, Cinsiyet ve Yaş Aralığı Bağımsız Örneklem İki Yönlü Varyans Analizi	115
Tablo 31: Göç Yılına Göre Frekans Dağılımı	117
Tablo 32: Göç Yılı ve Yaş Aralığına Göre Ki-Kare Testi	117
Tablo 33: Göç Yılı ve Yaş Aralığına Göre Yüzde Dağılımı	118
Tablo 34: İstanbul'a Göç Sebebine Göre Frekans Dağılımı	119
Tablo 35: İstanbul'a Göç Sebebi ve Cinsiyet Mann Whitney U-Testi	120
Tablo 36: İstanbul'a Göç Sebebi ve Yaş Aralığına Göre Ki-Kare Testi ..	120
Tablo 37: İstanbul'a Göç Sebebi ve Yaş Aralığına Göre Yüzde Dağılımı	121
Tablo 38: Göç veren Bölgelerin Frekans Dağılımı	122
Tablo 39: Bölge ve Göç Sebebine Göre One-Way ANOVA Testi (Varyans Analizi) Bulguları	123
Tablo 40: Bölge ve Göç Sebebine Göre Tukey Testi, (Post Hoc Tablosu)	124
Tablo 41: Bölge ve Yaş Aralığına Göre Ki-Kare Testi	125
Tablo 42: Bölge ve Yaş Aralığına Göre Yüzde Dağılımı	126
Tablo 43: Bölge ve Göç Yılına Göre Ki-Kare Testi	127
Tablo 44: Bölge ve Göç Yılına Göre Yüzde Dağılımı	128
Tablo 45: İkametgâh Frekans Dağılımı	129
Tablo 46: Göç Sonrası Gençlerin Türkiye'yi Daha İleriye Götürecek Teknik, Fenni ve Bilimsel Doğru Eğitim Aldığını Düşünüyor musunuz? Cinsiyete Göre One-Way ANOVA Testi (Varyans Analizi) Bulguları	130
Tablo 47: Göç Sonrası Gençlerin Türkiye'yi Daha İleriye Götürecek Teknik, Fenni ve Bilimsel Doğru Eğitim Aldığını Düşünüyor musunuz? Yaş Aralığına Göre One-Sample Kolmogorov-Smirnov Testi	131

Tablo 48: Göç sonrası gençlerin Türkiye’yi Daha İleriye Götürecek Teknik, Fenni ve Bilimsel Doğru Eğitim Aldığını Düşünüyor musunuz? Yaş Aralığına Göre Yüzde Dağılımı	132
Tablo 49: Göç Sonrası Gençlerin Türkiye’yi Daha İleriye Götürecek Teknik, Fenni ve Bilimsel Doğru Eğitim Aldığını Düşünüyor musunuz? Eğitim Durumuna Göre, Kruskal Wallis Testi	133
Tablo 50: Bölge ve Göç Sebebine Göre Dağılım, One- Way ANOVA Testi (Varyans Analiz) Bulguları	135
Tablo 51: Bölge ve Göç Sebebine Göre Tukey Testi, (Post Hoc Tablosu)	135
Tablo 52: İş Başvurusu Esnasında Etnik Durumunuzdan Dolayı İşe Tercih Edilmediğiniz Oluyor mu? Yaş Aralığına Göre One-Sample Kolmogorov-Smirnov Testi	136
Tablo 53: İş Başvurusu Esnasında Etnik Durumunuzdan Dolayı İşe Tercih Edilmediğiniz Oluyor mu Yaş Aralığına Göre Yüzde Dağılımı	137
Tablo 54: Şu Anki Durumunuzu Göz Önüne Alırsanız; İş Dünyası İçin Nitelikli Bir Eleman Olduğunuza İnanıyor musunuz? Frekans Dağılımı ...	138
Tablo 55: Şu Anki Durumunuzu Göz Önüne Alırsanız; İş Dünyası İçin Nitelikli Bir Eleman Olduğunuza İnanıyor musunuz? Cinsiyete Göre One-Way ANOVA Testi (Varyans Analizi) Bulguları	138
Tablo 56: Şu Anki Durumunuzu Göz Önüne Alırsanız; İş Dünyası İçin Nitelikli Bir Eleman Olduğunuza İnanıyor musunuz? Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis Testi	139
Tablo 57: Şu Anki Durumunuzu Göz Önüne Alırsanız; İş Dünyası İçin Nitelikli Bir Eleman Olduğunuza İnanıyor musunuz? Yaş Aralığına Göre One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test	140
Tablo 58: Şu Anki Durumunuzu Göz Önüne Alırsanız; İş Dünyası İçin Nitelikli Bir Eleman Olduğunuza İnanıyor musunuz? Yaş Aralığına Göre Yüzde Dağılımı	141
Tablo 59: Hangi Sektör veya İş Kolunda Hizmet Vermektesiniz? Frekans Dağılımı	142
Tablo 60: İstihdam ve Göç Etme Nedenine Göre Ki-Kare Testi	143
Tablo 61: İstihdam ve Göç Etme Nedenine Göre Yüzde Dağılımı	144

Tablo 62: İstihdam ve Cinsiyete Göre Ki-Kare Testi	145
Tablo 63: İstihdam ve Cinsiyete Göre Yüzde Dağılımı	146
Tablo 64: İstihdam ve Medeni Duruma Göre Dağılım Ki-Kare Testi	147
Tablo 65: İstihdam ve Medeni Duruma Göre Yüzde Dağılımı	147
Tablo 66: İstihdam ve Bölge Göre Ki-Kare Testi	148
Tablo 67: İstihdam ve Bölge Göre Yüzde Dağılımı	149
Tablo 68: İstihdam ve Göç Yılına Göre Ki-Kare Testi	150
Tablo 69: İstihdam ve Göç Yılına Göre Yüzde Dağılımı	151
Tablo 70: İstihdam ve Eğitim Durumuna Göre Ki-Kare Testi	153
Tablo 71: İstihdam ve Eğitim Durumuna Göre Yüzde Dağılımı	154
Tablo 72: Sizce Devlet Politikaları Şirketlere Gerekli Önemi Veriyor mu? (Vergi, Denetleme, Kontrol, Destek Vb.) Frekans Dağılımı	155
Tablo 73: Çalıştığınız Kurumunu İnsan Kaynakları, Kurumsal İletişim, Halkla İlişkiler, Personel Yönetimi Açısından Adil Çalışmalar Yapılıyor mu? Frekans Dağılımı	156
Tablo 74: Çalıştığınız Kurumunu İnsan Kaynakları, Kurumsal İletişim, Halkla İlişkiler, Personel Yönetimi Açısından Adil Çalışmalar Yapılıyor mu? Cinsiyete Göre T-Testi	156
Tablo 75: Çalıştığınız Kurumunu İnsan Kaynakları, Kurumsal İletişim, Halkla İlişkiler, Personel Yönetimi Açısından Adil Çalışmalar Yapılıyor mu? Yaş Aralığına Göre One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test.....	157
Tablo 76: Çalıştığınız Kurumunu İnsan Kaynakları, Kurumsal İletişim, Halkla İlişkiler, Personel Yönetimi Açısından Adil Çalışmalar Yapılıyor mu? Yaş Aralığına Göre Yüzde Dağılımı	158
Tablo 77: İstihdamdan Sonra Oryantasyon Uygulamaları Yapılıyor mu? Frekans Dağılımı	159
Tablo 78: İşletme Tarafından Motivasyonu Artırmak İçin Çalışanları Ödüllendirme (Teşekkür Yazıları, Ek Ödeme, Vb.) Mekanizmaları Yapılıyor mu? Frekans Dağılımı	159
Tablo 79: Çalıştığınız Birim, Kurum İçindeki Öteki Birimlere Göre Daha Cazip midir? Frekans Dağılımı.....	160

Tablo 80: Çalıştığınız Birim, Kurum İçindeki Öteki Birimlere Göre Daha Cazip midir? Cinsiyete Göre T-Testi	161
Tablo 81: Çalıştığınız Birim, Kurum İçindeki Öteki Birimlere Göre Daha Cazip midir? Yaş Aralığına Göre One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test	161
Tablo 82: Çalıştığınız Birim, Kurum İçindeki Öteki Birimlere Göre Daha Cazip midir? Yaş Aralığına Göre Yüzde Dağılımı	162
Tablo 83: İşletmenin Sizleri Dinlemesinden, Önerilerinize Başvurmasından, Görüşlerinizin ve İsteklerinizin Dikkate Alınmasından, Sizleri Önemsemesinden Memnun musunuz? Cinsiyete Göre T-Testi	163
Tablo 84: İşletmenizde Çalışanların Farklılıklarına (Dünya Görüşü, Kültür, İnanç, Mezhep, Siyasi Yaklaşım Gibi) Saygı Gösterip, Bunu Kurum İçin Zenginlik Olarak Kabul Ettiğine Katılıyor musunuz? Frekans Dağılımı ...	163
Tablo 85: İşletmenizde Çalışanların Farklılıklarına (Dünya Görüşü, Kültür, İnanç, Mezhep, Siyasi Yaklaşım Gibi) Saygı Gösterip, Bunu Kurum İçin Zenginlik Olarak Kabul Ettiğine Katılıyor musunuz? Cinsiyete Göre T-Testi.....	164
Tablo 86: İşletmenizde Çalışanların Farklılıklarına (Dünya Görüşü, Kültür, İnanç, Mezhep, Siyasi Yaklaşım Gibi) Saygı Gösterip, Bunu Kurum İçin Zenginlik Olarak Kabul Ettiğine Katılıyor musunuz? Yaş Aralığına Göre One-Sample Kolmogorov-Smirnov Testi	164
Tablo 87: İşletmenizde Çalışanların Farklılıklarına (Dünya Görüşü, Kültür, İnanç, Mezhep, Siyasi Yaklaşım Gibi) Saygı Gösterip, Bunu Kurum İçin Zenginlik Olarak Kabul Ettiğine Katılıyor musunuz? Yaş Aralığına Göre Yüzde Dağılımı.....	165
Tablo 88: İşletmenizin Kurumsal Sosyal Sorumluluğa Gerekli Özeni Gösterdiğine ve Bu Doğrultuda Gençleri İstihdam Ettiğine İnanıyor musunuz? Frekans Dağılımı	166
Tablo 89: İşletmenizin Kurumsal Sosyal Sorumluluğa Gerekli Özeni Gösterdiğine ve Bu Doğrultuda Gençleri İstihdam Ettiğine İnanıyor musunuz? Cinsiyete Göre T-Testi	167

Tablo 90: İşletmenizin Kurumsal Sosyal Sorumluluğa Gerekli Özeni Gösterdiğine ve Bu Doğrultuda Gençleri İstihdam Ettiğine İnanıyor musunuz? Yaş Aralığına Göre One-Sample Kolmogorov-Smirnov Testi .	167
Tablo 91: İşletmenizin Kurumsal Sosyal Sorumluluğa Gerekli Özeni Gösterdiğine ve Bu Doğrultuda Gençleri İstihdam Ettiğine İnanıyor musunuz? Yaş Aralığına Göre Yüzde Dağılımı	168
Tablo 92: Çalıştığınız Sektörde Çalışan Ücretleri Yeterli Olduğuna Katılıyor musunuz? Frekans Dağılımı	169
Tablo 93: Çalıştığınız Sektörde Çalışan Ücretleri Yeterli Olduğuna Katılıyor musunuz? Cinsiyete Göre T-Testi	170
Tablo 94: Çalıştığınız Sektörde Çalışan Ücretleri Yeterli Olduğuna Katılıyor musunuz? Yaş Aralığına Göre One-Sample Kolmogorov-Smirnov Testi .	170
Tablo 95: Çalıştığınız Sektörde Çalışan Ücretleri Yeterli Olduğuna Katılıyor musunuz? Yaş Aralığına Göre Yüzde Dağılımı	171
Tablo 96: İstanbul'daki Yerleşkenizde Kişilerle Uyum Sorunu Yaşadınız mı? Frekans Dağılımı.....	172
Tablo 97: Yerleşim Yerinde Kişilerle Uyum Sorunu ve Cinsiyete Göre T-Testi	173
Tablo 98: Yerleşim Yerinde Kişilerle Uyum Sorunu ve Yaş Aralığına Göre One-Sample Kolmogorov-Smirnov Testi	173
Tablo 99: Yerleşim Yerinde Kişilerle Uyum Sorunu ve Yaş Aralığına Göre Yüzde Dağılımı	174
Tablo 100: Göçten Önceki Hayatınızda Devam Eden Alışkanlıklar ve Davranışlarınız Var mı? Frekans Dağılımı	175
Tablo 101: Göçten Önceki Hayatınızda Devam Eden Alışkanlıklar ve Davranışlarınız Var mı? Cinsiyete Göre T-Testi	176
Tablo 102: Göçten Önceki Hayatınızda Devam Eden Alışkanlıklar ve Davranışlarınız Var mı? Yaş Aralığına Göre One-Sample Kolmogorov-Smirnov Testi.....	176
Tablo 103: Göçten Önceki Hayatınızda Devam Eden Alışkanlıklar ve Davranışlarınız Var mı? Yaş Aralığına Göre Yüzde Dağılımı	177

Tablo 104: Dini İnanış ve Görüşlerinizin Yaşadığınız Uyum Sürecinde Bir Etkisi Oldu mu? Cinsiyete Göre T-Testi	178
Tablo 105: Dini İnanış ve Görüşlerinizin Yaşadığınız Uyum Sürecinde Bir Etkisi Oldu mu? Yaş aralığına göre dağılım One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test.....	179
Tablo 106: Dini İnanış ve Görüşlerinizin Yaşadığınız Uyum Sürecinde Bir Etkisi Oldu mu? Yaş Aralığına Göre Yüzde Dağılımı	180
Tablo 107: Göçten Sonra, Yerleşkede Uyumsuzluk, İşsizlik ve Aile Parçalanması Gençlerin Sokağa Yönelmesinde Etkili Unsurlar Yaşandı mı? Frekans Dağılımı	181
Tablo 108: Göçten Sonra, Yerleşkede Uyumsuzluk, İşsizlik ve Aile Parçalanması Gençlerin Sokağa Yönelmesinde Etkili Unsurlar Yaşandı mı? Cinsiyete Göre T- Testi.....	182
Tablo 109: İstanbul’da Genç İşçilere Yönelik Tutum Davranışsal, Toplumsal İstihdam Üzerindeki Etkileri Önemli midir? Frekans Dağılımı	183
Tablo 110: Çalıştığınız İşletmede ve Çevrenizde Kültürel – Sosyal Dışlanma Oldu mu? Frekans Dağılımı.....	184
Tablo 111: Çalıştığınız İşletmede ve Çevrenizde Kültürel – Sosyal Dışlanma Oldu mu? Cinsiyete Göre T- Testi.....	185
Tablo 112: İstanbul’un, Çevresel Sürdürülebilirlik, Yaşam Kalitesi, İnsan Sağlığı ve Can Güvenliği Açısından Büyük Bir Risk Olduğunu Katılıyorsunuz? Frekans Dağılımı	186
Tablo 113: İstanbul’un, Çevresel Sürdürülebilirlik, Yaşam Kalitesi, İnsan Sağlığı ve Can Güvenliği Açısından Büyük Bir Risk Olduğunu Katılıyorsunuz? Cinsiyete Göre T-Testi	187
Tablo 114: İstanbul’un, Çevresel Sürdürülebilirlik, Yaşam Kalitesi, İnsan Sağlığı ve Can Güvenliği Açısından Büyük Bir Risk Olduğunu Katılıyorsunuz? Yaş Aralığına Göre One-Sample Kolmogorov-Smirnov Testi .	188
Tablo 115: İstanbul’un, Çevresel Sürdürülebilirlik, Yaşam Kalitesi, İnsan Sağlığı ve Can Güvenliği Açısından Büyük Bir Risk Olduğunu Katılıyorsunuz? Yaş aralığına Göre Yüzde Dağılımı	189

Tablo 116: İstanbul’u Yatırım Açısından Nasıl Değerlendirirsiniz? (İstikrar, Pazar Payı) Frekans Dağılımı	190
Tablo 117: İstanbul’u Yatırım Açısından Nasıl Değerlendirirsiniz? (İstikrar, Pazar Payı) Cinsiyete Göre T Testi.....	190
Tablo 118: İstanbul’u Yatırım Açısından Nasıl Değerlendirirsiniz? (İstikrar, Pazar Payı) Yaş Aralığına Göre One Way ANOVA Testi	191
Tablo 119: İstanbul’u Yatırım Açısından Nasıl Değerlendirirsiniz? (İstikrar, Pazar Payı) Yaş Aralığına Göre Varyans Analiz Bulguları, Tukey testi, (Post Hoc Tablosu)	191

KISALTMALAR

ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
GAP	: Güneydoğu Anadolu Projesi
GSMH	: Gayri Safi Millî Hasıla
GSYİH	: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
NG	: Net Göç
NGH	: Net Göç Hızı
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
OSB	: Organize Endüstriyel Bölgeler
TC	: Türkiye Cumhuriyeti

GİRİŞ

Göç bireyi ve toplumu etkilemektedir. Göçle gelinen yerleşke kadar, göç edilen yerleşkede de olumsuz sebepler yaşamaktadır. Göç hareketini hızlandıran en büyük etken gelişen ulaşım ağı olmaktadır. Göç hareketine sebebiyet veren faktörlerin başında istihdam (iş olanakları) gelmektedir. Göç alan bölgede toplum kaynaşmasını gerektiren faktörler; tutum, davranış, yaşam biçimi bireysel ve toplumsal değerler bütünleşmemektedir. Bu topluluklar belli bir alanda bölgesel olarak örgütlenmiştir. Bölgesel topluluklar genelde ilk dönem tarım ve hayvancılığa dayalı olarak yaşantısına devam etmiş, çevresel, toplumsal faktörler; doğal felaketler, yeşil alanların tahribi, erozyon, verimsizliğin artması; beşeri faktörlerin etkisiyle meydana gelen zorlayıcı sebepler, insan ihtiyaçlarının farklılaşması bölgesel yaşamdaki hayatı olumsuz yönde etkilemeye başlamıştır. İnsan gereksinimleri bir birinden soyutlanmayan, birbirini karşılayan bütündür. Bunlar: ekonomik, sosyal, kültürel ihtiyaçların karşılanmaması, bu alanlarda topluma bütünleşmeyi önlemektedir.

Bu etkileşimler sonucunda bölgede yaşantılarını devam ettiren topluluklardan ayrılma, yaşantısını yeni bir bölge de devam ettirme isteğine itmiştir. Bu istek başlarda bireysel olarak başlasa da daha sonra yerini toplu olarak ayrılmalara bırakmıştır. Bu ayrılmalar artarak yerini göçe bırakmıştır. Göçün bir bölgeden başka bir bölgeye kayması ilk başlarda önemsenmese de daha sonra göç alan bölge de giderek dikkat çekmeye başlamıştır. Göç alan bölgelerde çarpık kentleşme, hızlı gecekondulaşma sonucunda bu bölgede zor koşullar altında sosyal, ekonomik, refahı ciddi bir şekilde etkilemektedir. Göç alınan bölgedeki toplumların bu göç sebebiyle etkilendikleri ve etkileşimde oldukları halk ile bazı sorunları da ortaya çıkmaya başlamıştır. Kentleşme, kentsel alanlara uyum sağlayamama, yaşamsal zorluklarla karşı karşıya kalma ve kentin halkı göç ile gelen aileler uyum sağlamak istememesi, göçer aileleri dışlanmasına neden olmuştur.

Farklı coğrafyanın kültürleriyle etkileşim içerisine girmesi çok da kolay olmamıştır. Hatta en büyük sorunlardan bir tanesi de göç eden ailelerin aile bireylerindeki gençler üzerinde büyük sorunlar doğurmuştur. En büyük sorunlar ise

asimilasyon, istihdam, örf ve adet uyumları, ailevi sorunların baş göstermesi olmaktadır.

Türkiye İslam ülkeleri ve diğer dinlerin ana merkezi konumundadır. Avrupa kıtasını ve Asya kıtasını bir birine bağlaması ekonomik zenginliklerin geçiş güzergahı olmaktadır. Türkiye Osmanlı devletinin yıkılışından sonra, cumhuriyetin ilanında 1950 yıllarına kadar olan süreçte iç göç hareketleri az olmaktadır. Belli kesim ülkelerde Türk nüfusu Türkiye'ye gelmekteydi. 1950 sonrası Türkiye'de dış göçler azalmış iç göçler önemli bir derecede hız kazanmıştır. Ülkenin doğu kısmı batı kısmına doğru göç etmeye başlamıştır. Türkiye'nin son yıllarda sanayileşme bağlı olarak hız bir şekilde ülkenin farklı bölgelerinden belirli bölgelere nüfus akımı yaşanmaktadır.

Ülkemizde en çok görülen iç göçler, büyük şehirlere, sanayisi gelişmiş veya gelişmekte olan illere doğru olmaktadır. Ülkemizde İstanbul istihdam sahalarının çeşitliğinden dolayı sürekli iç göçlerin ana merkezi konumunda olmuştur.

İstanbul ülke içinde en çok 15-34 yaş aralığı genç bireylerin göçte hedef merkezi olmaktadır. Gençler ülkenin geleceğinin bir hazinesi olduğu kadar, ülkenin yarınlarına taşıyacak kesim olarakta önem arz etmektedir.

Gençler geleceğin vazgeçilmez üretim fonksiyonudur. Bu doğrultuda yatırımların yetersiz olması, işsizlikle mücadele eden gençliği ülke geleceğinin olumsuz bir parçası yapmaktadır. İstihdam koşullarının yetersizliği, eğitim vb. fonksiyonların iyi işleyememesi nedeniyle gençlik arayış içine girmekte psikolojik, sosyolojik olarak uyumsuzluk ve bütünleşme sorunu yaşamaktadır. Devlet ve özel kuruluşların, gençler için gerekli istihdamı sağlamaması işsizliği artırmakta. Ülkemizdeki kurumsal kuruluşlar, kurumsal kimlik çerçevesinde genç beyinlere iş imkanı az sayıda sağlamaktadır. Gençler istihdam edildikleri yerlerde çoğu zaman dışlanmaktadır. Özel sektörde bu algı daha çok kendini göstermektedir.

Araştırmanın Konusu

İstanbul'a göç eden gençlerin İstanbul'u yerleşke olarak seçme nedenleri, sosyo-kültürel (asimilasyon, adaptasyon, dışlanma, bütünleşme ve uyum), istihdam, işsizlik, göç olgusundan sonra buldukları yerleşke içerisindeki yaşamsal hareketlilik, gençlik döneminde görülen sorunların incelenmesine ve değerlendirmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın Amacı

Yapmış olduğumuz araştırmanın amacı, İstanbul iline göç etmiş olan gençlerin çevresel faktörler çerçevesinde uyum ve uyumsuzluk, toplamda sosyal yaşamlarında dışlanma ve bütünleşme, istihdam olanakları doğrultusunda ekonomik bağımsızlıkları, demografik değişkenler karşısında değişim gösterip göstermediğini saptamaktır.

Bu çalışmamızda, İstanbul'a göç etmiş gençlerin, yerleşkedeki kişilerle iletişimlerinde Psikolojik baskı olup olmadığı, istihdamda sahalarında teknik bilgi ve becerilerinin yeterli olarak kabul görüp görmemesi, işsiz kalma durumlarında gençlerin aile ile ilişkileri ve toplumdaki davranışları önem derecesi ortaya koymaya çalışmaktadır.

Araştırmanın amacı çerçevesinde; şu sorulara yanıt aranmaya çalışılmaktadır.

- İstanbul'a göçle gelen gençlerin, cinsiyet ve yaş aralıklarına göre farklılık göstermekte midir?
- Gençlerin göç etmedeki medeni durumu, cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
- İstanbul'a göçle gelen gençlerin, cinsiyetlere göre yaş aralıkları, bölgelerde farklılık göstermekte midir?
- İstanbul'a göç sebebinin cinsiyet ve yaş aralığına göre farklılık göstermekte midir?

- Gençlerin göç etme sebepleri, cinsiyet, yaş aralığına ve bölgeye farklılık göstermekte midir?
- Bölgelerdeki göçler; yaş aralığı, göç yılları, göç sebebine göre farklılık göstermekte midir?
- Göç sonrası gençlerin Türkiye’yi daha ileriye götürecek teknik, fenni ve bilimsel doğru eğitim alınmasında cinsiyet, yaş aralığına ve eğitime göre farklılık göstermekte midir?
- Göçten önceki yerleşkede alışkanlıklar ve davranışlar göçten sonradaki yerleşkede alışkanlıklar ve davranışına cinsiyet ve yaş aralığına göre farklılık göstermekte midir?
- Gençler İstanbul’daki yerleşkelerinde kişilerle iletişimlerinde uyum sorunu cinsiyet ve yaş aralığına göre farklılık göstermekte midir?
- Dini inanış ve görüşlerin İstanbul’a uyum ve adaptasyon sürecinde cinsiyet ve yaş aralığına göre farklılık göstermekte midir?
- Göçten sonra, yerleşkede uyumsuzluk, işsizlik ve aile parçalanması gençlerin sokağa yönelmesinde etkili unsurlar cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
- İstanbul’un, çevresel sürdürülebilirlik, yaşam kalitesi, insan sağlığı ve can güvenliği açısından büyük bir risk olması cinsiyet ve yaş aralığına göre farklılık göstermekte midir?
- İstanbul’u sosyo-ekonomik yatırım açısında istikrar, pazar payı cinsiyet ve yaş aralığına göre farklılık göstermekte midir?
- İstihdam faktöründe; bireylerin göç etme nedenine, cinsiyete ve medeni duruma göre farklılık göstermekte midir?
- İstihdamda gençlerin bilgi, öneri ve görüşlerinin dikkate alınmasında ve önemsemesinden cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
- İstihdam edilen işletmelerde kültürel – sosyal dışlanma yaşanmasında cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
- İstihdamda işletmelerin çalışana verdiği ücretler; cinsiyet ve yaş aralığına göre ekonomik geçimlerini sağlayacak yeterlilikte farklılık göstermekte midir?

- İş başvurusu esnasında etnik durumunuzdan dolayı işe alımlarında yaş aralığına göre farklılık göstermekte midir?
- İstanbul'da iş dünyası için nitelikli bir eleman olup, ulunmadığı cinsiyet, yaş aralığına ve eğitim durumuna göre farklılık göstermekte midir?
- İşletmelerin kurumsal sosyal sorumluk doğrultuda gençleri istihdam etmesinde cinsiyet ve yaş aralığına göre farklılık göstermekte midir?
- İşletmelerde çalışanların farklılıklarına (dünya görüşü, kültür, inanç, mezhep, siyasi yaklaşım gibi) saygı gösterip, bunu kurum için zenginlik olarak kabul etmesi cinsiyet ve yaş aralığına göre farklılık göstermekte midir?
- Gençlerin çalıştıkları kurumun insan kaynakları, kurumsal iletişim, halkla ilişkiler, personel yönetimi açısından adil çalışmalar cinsiyet ve yaş aralığına göre farklılık göstermekte midir?
- Gençlerin çalıştığı birimdeki konumu, kurum içindeki öteki birimlere göre cazipliği cinsiyet ve yaş aralığına göre farklılık göstermekte midir?

Araştırmanın Önemi

Gençler, İstanbul'daki yaşam şartlarının cazibeliğinden dolayı her geçen gün daha çok tercih edip göç etmektedir. Gençler İstanbul'daki yerleşimlerinde, bireylerle olan davranışları toplumla bütünleşmesi veya dışlanması, adaptasyon sürecinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Her yıl binlerce genç, iş olanaklarından dolayı İstanbul'u tercih etmektedir. Bu tercihleri sonucunda istihdamda olmayı başarabilenler, elde etmiş oldukları ekonomik kazançları, ağır iş koşulları altında ekonomik özgürlüklerini kaybetmektedirler. Bu durum gençlerin daha fazla vasıfsız işçi statüsünde ve kamu imkanlarından mahrum kalma durumu ile karşı karşıya getirmektedir. Gençler hakkında yapılan bu tür çalışmaların yetersiz olması da çalışmamızın önemini arttırmaktadır.

Kapsam ve İçeriği

Bu çalışmanın kapsamı İstanbul ilindeki göç eden aileler ve aile bireylerindeki gençlerin sosyo-kültürel sorunları ve İstanbul'da bulunan işletmelerde istihdam oranları, nitelikli iş gücüne katılım oranları ve göç eden ailelerde gençlerin beklenti ve sorunlarını oluşturmaktadır. Kapsam olarak üç bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde göç, göç ile İstanbul ilişkisi, İstanbul üzerindeki etkileri ve asimilasyon, asimilasyonun gündelik hayata taşım süreci, asimilasyon ve siyasi politikalar; İkinci bölümde gençlik, gençlik ve sorunları, gençlik istihdam ilişkisi, gençlik ve aile sosyo-kültürel ve ekonomik üzerindeki etkisi, istihdam ve kurumsal kimlik arasındaki ilişki, özel ve kamu kuruluşların gençlik ve istihdam üzerindeki ilişkileri; Üçüncü bölümde anket analizi, sayısal veriler değerlendirmeler, gençlik uyum süreçleri, İstanbul algısı olacaktır.

Çalışma Yöntemi ve Planı

Yöntem olarak İstanbul ilinde göçlerin aileler üzerinde etkilerini anket yolu ile saha çalışması yapılarak göçe sebebiyet veren sorunlar, sanayileşme ve diğer etkenler araştırılarak sanayi devrimi sonrası İstanbul'a göç oranları ve bu konulardaki literatür çalışmaları yapılmıştır.

Araştırma Veri Toplam Teknikleri

Araştırma modelinin tanımlayıcı olması, gerekli verilerin objektif ve istatistiksel analizlere uygun olarak toplamada literatür taraması, uzman kişilerin görüş ve önerileri dikkate alınarak likert tipi anket formu ölçekleri ile birlikte kullanılmıştır. Araştırmada kullanılacak olan likert anket formu kolay anlaşılabilir şekilde, konu ile ilgili kaynaklardan, daha önce yapılmış bazı araştırmalardan yararlanılarak hazırlanmıştır. İstanbul iline göç eden gençler içerisinde rastgele örnekleme yöntemi 1800 kişiye anket yapılmıştır. 260 kişinin anket formunu yanlış, eksik doldurmasından dolayı bu veriler araştırmadan çıkarılmış 1540 kişinin anketi geçerlik kazanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde ve analizinde kolaylık sağlaması amacı ile anket formunda çoğunlukla kapalı uçlu sorulara yer verilmiştir.

Araştırma Verilerin Yorumlanması

Çalışma literatür ve anket yolu ile değerlendirilmiştir. Veriler literatür taraması yapılarak araştırılmış Likert tipi anket formu ile veriler toplanıp, SPSS 15 programı ile veriler analiz edilip yorumlanmıştır.

Araştırma Sahasının Seçilmesi

İstanbul ve İstanbul'da bulunan ilçe ve köyler araştırma sahasını oluşturmaktadır. Araştırma sahasında üniversiteler, işletmeler, kurumsal kurum ve kuruluşlar, esnaf ve sanatkarlar, iş gücü olan ve çalışma imkanı olup iş bulamayan işsizler 15-34 yaş arasını kapsayan gençler araştırmanın sahasını belirlemektedir.

Anket Sorularının Hazırlanması

Anket iki bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde, ankete katılan grubunun şahsi özelliklerini tespit etmek amacıyla "Kişisel Bilgiler" ikinci bölümde örneklem grubunun düzeylerini belirlemek amacıyla "Anket Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada bağımlı değişkenle ilgili, bağımsız değişkenlere ilişkin gençlerin sosyo-demografik özelliklerinin belirlendiği kişisel bilgi: uyruk, cinsiyet, medeni durumu yaş aralığı, eğitim seviyeleri, göç geldiği bölge, göç yıllar, göçten önceki ikametgâhları, göç etme sebepleri, istihdamları kapsamaktadır. Ölçek 20 maddeden oluşmaktadır, bu bölümde yer alan tüm maddeler için: kararsızım, hiçbir zaman, bazı zaman, her zaman, tam olarak 5 seçenek belirlenmiştir. Bunlardan birini işaretlemeleri istenmiştir.

Sınırlar

İç göç kapsamında İstanbul'a göç eden aileler üzerinde anket yoluyla verilen cevaplar doğrultusunda çalışmalar yapılmıştır. Dış göç ile ilgili araştırma yapılmamıştır.

Araştırma Verilerinin Analiz Yöntemleri

SPPS 15 programı ile analiz yöntemleri kullanılmıştır. Ki-kare Test, Mann Whitney U-Test, Tukey testi, (Post Hoc Tablosu), One- Way ANOVA Testi Varyans Analizi, İki Yönlü Varyans Analizi, One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test, Kruskal Wallis Testi yapılmıştır.

Anket güvenirliliği

Ölçeğin güvenirlilik analizi sonucu Cronbach Alfa Katsayısı 0,844 olarak tespit edilmiştir. $0,80 \leq p < 1,00$ aralığı ölçeğinin yüksek derecede güvenilir olduğunu belirtilmiş.

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖÇ

1.1. Göç Kavramı

Göç aile, boy, beylikler, ülkeler, şeklinde olmaktadır. Göçlerin olumlu yönlerinden çok olumsuz yönleri daha çok göçerleri etkilemektedir. Göç aile yapısını, kültürünü etkilemektedir.

“Göçün toplumsal etkileri üzerinde duran sosyologlar, göçü sosyal bir bakış açısı ile tanımlamakta ve kavramsallaştırmakta iken, göçün ekonomik etkilerini ihmal etmektedir. Nüfus Bilimciler ise, göçü nüfusun en önemli hareket ve değişim kaynağı olarak görmekte ve göçü birey temelinde değil kitle temelinde incelemekte, bireylerin göç nedenleri üzerinde değil kitlelerin göç hareketi üzerinde durmaktadırlar değil kitle temelinde incelemekte, bireylerin göç nedenleri üzerinde değil kitlelerin göç hareketi üzerinde durmaktadırlar” (Topbaş 2007, 5).

Göçün ana kavramı ekonomiktir. Ekonomik nedenlerden dolayı birey veya aileler farklı bölgelere hareket edip oradaki ticari (ekonomi) olanaklardan faydalanmakla birlikte yaşam koşullarını iyileştirmektedir.

1.2. Göç Olgusu ve Tanımı

Göç insanların belli bir etopyadan farklı bir etopyaya hareketidir. Bu hareket sonucunda bazen bireysel bazen de toplu olarak da gerçekleşmektedir. Bu hareketlerin ilk insanın dünyaya gelmesi ve farklı ihtiyaçlar, gereksinimler doğrultusunda gerçekleşmiştir. Göç olgusu ve tanımı farklı kişiler tarafından bir birine yakın anlamlarla tanımlanmaktadır. Göç olgusunun tanımları:

“Göç, sosyo-kültürel, politik ve ekonomik yönleri bulunan, çok geniş boyutlu, sosyolojik bir olgu olmakla beraber, hızlı değişimlerin yaşandığı toplumlarda gözlenen önemli sorunlar arasında yer almaktadır. Göç, tüm toplumları ve toplulukları etkileyen, pozitif ve negatif yönlere sahip olan bir olgudur. Neredeyse insanlık tarihi ile bütünleşik olarak anılan bu olgu toplumları ve toplulukları etkileyen bir değişkendir” (Küyük 2011, 21). “Genel olarak göç, hareket edebilen

canlıların hayatlarını sürdürebilmelerinin önemli bir önkoşulu olan yer değiştirme faaliyetidir. İnsanın göç etmesinin ise varoluşuyla beraber başladığı söylenebilmektedir. İnsanlık tarihinde doğal afetlerden kaçış, kuraklık, açlık, iklim değişiklikleri ve diğer uygarlıkların saldırıları nüfusun yer değiştirmesine, diğer bir ifadeyle göç etmesine tarihsel örnektir” (Yalçın 2004). “Göç, şahıs veya grupların kalıcı, en azından belli bir süreyi kapsayıcı mekân değişiklikleridir. Göç bireysel bir nitelik gösterebileceği gibi gruplar halinde de olabilmektedir. Büyük sayılarla gerçekleştirilen göçler kitle hareketi niteliği taşımaktadır” (Şen 2010, 5). Göç, nüfusun büyüklüğünü değiştiren hayati süreçlerden biridir. Doğal artış dışında bir Ülkenin nüfusu için tek değişkenlik kaynağıdır. Çoğunlukla kestirilemeyen göçün çalışılması da güçtür. Göç olgusu aşırı ekonomik değişiklikler ve önemli ulusal olaylarla yakından ilişkilendirilir ve birçok bilimsel disiplinin ortak ilgi alanını oluşturur (Çelebioğlu 1998, 98). Göç, insanların yaşamlarını sürdürdükleri yerleşim birimlerinden kendileri için daha iyi yaşam şartlarını sağlayabilecekleri başka bir yerleşim birimine yer değiştirmeleridir (Atılğan 2010, 32). Göç "kişilerin hayatlarının gelecekteki kısmının tamamını ya da bir parçasını geçirmek üzere tamamen veya geçici bir süre için bir iskân ünitesinden diğerine yerleşmek kaydıyla yaptıkları coğrafi yer değiştirme olayıdır" (Tümertekin 1973, 21). Göç; ekonomik, siyasi, ekolojik veya bireysel nedenlerle, bir yerden başka bir yere yapılan ve kısa, orta veya uzun vadeli geriye dönüş veya sürekli yerleşim hedefi güden coğrafik, toplumsal ve kültürel bir yer değiştirme hareketidir (Yalçın 2004, 13). Göç, nüfusun büyüklüğünü değiştiren hayati süreçlerden biridir. Doğal artış dışında bir Ülkenin nüfusu için tek değişkenlik kaynağıdır. Çoğunlukla kestirilemeyen göçün çalışılması da güçtür. Göç olgusu aşırı ekonomik değişiklikler ve önemli ulusal olaylarla yakından ilişkilendirilir ve birçok bilimsel disiplinin ortak ilgi alanını oluşturur (Çelebioğlu 1998, 98). Göç, kişi, grup veya toplulukların yaşadıkları yerleşim yerlerinden, isteyerek ya da iradeleri dışında, sürekli veya belli bir süreyi kapsayacak şekilde gerçekleşen ülke içi veya ülke dışı yapılan fiziki yer değiştirme eylemidir (Can 2011, 15). “Göç toplumların yaşadıkları değişmez olgulardan biridir. Göç (az veya çok) bireylerin ya da grupların sembolik veya siyasal sınırların ötesine, yeni yerleşim alanlarına ve toplumlara doğru kalıcı hareketliliğini içerir. Burada göç katılanlar bakımından bireysel veya grup; hedef yerleşim bakımından sınırların içine

veya dışına; aynı zamanda yeni yerleşim alanı veya eski yerleşim alanına kalıcı hareketlilik olarak kabul edilmiştir”(Bal, Aygöl, Oğuz, Uysal 2012, 192).

Literatür taramasına bakıldığında göç ile ilgili çok farklı tanımlar bulunmaktadır, bundan dolayı göç ile ilgili doğru bir tanım yapmak güçlenmektedir. Çünkü göç amaç, yöntem, siyasi, sosyal, ihtiyaçlar ve çevresel faktörler doğrultusunda şekillenmiş ve tanımlanmıştır.

Göç olgusunun temelinde bulunan ana faktör, insanların geçimini sağlamak için daha uygun yerlere gitmek ve burada is bulmak, çeşitli olanaklardan faydalanmak ve yerleşmektir (Topbaş 2007, 6). “Göç olgusuna birey açısından yaklaşım, diğer bir tanımlayıcı açıklama biçimidir. Bireylerin toplumda yasarken güdelerini gerçekleştirmek için başvuracağı yollardan biri de göç ederek yaşam yerlerini değiştirmektir. Birey açısından yer değiştirmenin çok yönlü işlevleri bulunmaktadır. Bireyleri yeni yerlere giderek öncelikle yararlanabilecekleri fırsatların sayısını arttırmaktadır” (Tekeli 1998, 11). “Göç olgusu tüm zamanlarda ve tüm toplumlarda görülen bir olgudur. İç göç hareketi genellikle belli bir zaman dilimi içinde belli bir yerleşme alanında yaşayanların, kendi iradeleriyle yaşam yerlerini söz konusu yerleşme yerinin dışına taşıyanların miktarı olarak değerlendirilmektedir. Bu ifadede dikkat çeken hareketliliğin göç edenlerin iradeleriyle yapılmasıdır” (Bal, Aygöl, Oğuz, Uysal 2012, 192).

Demografik bir süreç olarak coğrafik bölgeler ve / veya idari alanlar arasındaki yerleşim yeri değişiklikleri olarak tanımlanan göç; ekonomik, sosyal, kültürel, siyasi, dini, doğal afet vb. nedenlerle gerçekleşen nüfus hareketleri olarak tanımlanabilir. Diğer bir deyişle göç, daha iyi yaşam beklentisiyle bireyler ve toplulukların yaşadıkları ortamları bırakıp, geçici veya sürekli olarak yeni yerleşim yerlerine gitmeye karar vermeleridir (Pazarlıoğlu 2005, 121).

İktisadi açısından göç, iş göçünün sektör değiştirmesi, uluslararası açıdan ise üretim faktörlerinin bir ülkeden diğerine geçmesidir (Beşel 2003, 6). Yaşadıkları ortam şartlarının değişmesi veya yeni ihtiyaçlarını karşılamak isteyen insanların, girdikleri sosyal hareketlilik süreci göç kavramı ile açıklanmaktadır. Göç süreci içinde insanların yaşadıkları mekânların yanı sıra, temel değerlerinin, kültürel

özelliklerinin, yaşam biçimlerinin, beklenti ve tutumlarının değişmesi ise, sosyal değişme kavramı ile ifade edilmektedir (Kızıroğlu 2012, 36). Göç veren yerlerdeki insan gücü kaybı kırsal alanların boşalmasına ve kalkınma hızının düşmesine de yol açabilmektedir (Serter 1994, 53). Gelişmiş ülkelerde kentlere göç edenlerin iş bulabilmelerine karşın, Türkiye’de köylerden kentlere göç edenler içinde, açık ve gizli işsizler ile kayıt dışı sektörlerde çalışanların sayısının çok fazla olmasıdır (Sezal 1992, 78).

“Tarihsel bir süreç olarak göç olgusu incelendiğinde ise; sanayileşme, ekonomik gelişme ve kentleşmeyle paralel olarak ilerleyen bir olgu olduğu görülmektedir. Batı toplumlarında sanayi devrimi sonucu, modernleşme, endüstrileşme ve ekonomik gelişme ile birlikte kentleşme artmıştır. Gelişmekte olan ülkelerde ise bu süreç halen devam etmektedir. Kır toplumunun çözülmesi sanayileşme süreçleri ve bu süreçlerde gelişmişlik farkları ile doğrudan ilişki kurularak değerlendirilen göç olgusu; nüfus artışı, işsizlik, topraksızlık ve gelir yetersizliği nedeni ile az gelişmiş ülkelerde gündemdeki yerini korumaktadır” (Ozan ve Bingöl 2010, 44). “Göç, tüm toplumları ve toplulukları etkileyen, pozitif ve negatif yönlere sahip olan bir olgudur. Neredeyse insanlık tarihi ile bütünleşik olarak anılan bu olgu toplumları ve toplulukları etkileyen bir değişkendir” (Özdemir 2008, 7).

1.3. Göçün Tarihsel Gelişimi

Göç, ilk çağlardan süre gelen insanların avlanma, tarım, ticaret gibi olgular çerçevesinde kendi ihtiyaçlarını karşılamak için buldukları alandan farklı bir alana hareket etmesidir. Bazen de zorunlu nedenlerle belli bir alandan farklı bir alana baskı ve şiddetten kaçma nedeniyle de olmaktadır. Örneğin Hz Muhammedin Mekkeli müşriklerin işkencelerinden ve kötülüklerinden ümmetini kurmak için belli bir grubu Habeşistan’a ve sonra da kendisi de Medine’ye hareket etmiştir. Göç her ne kadar istemli olarak gerçekleşse bile bazen de istem dışı olarak da gerçekleşmektedir. Tarihimize baktığımızda göçlerin genelde siyasi, savaş deprem, sel, heyelan, psikolojik baskı, terör olayları nedeniyle toplu göçlerin yaşandığı görülmektedir.

“Tarih öncesi dönemde, göçlerin yoğun bir şekilde yaşandığı söylenebilir. Bazı araştırmacılara göre insanlık, ilk önce Afrika’da ortaya çıkmış ve oradan da göç hareketleri neticesinde dünyanın diğer alanlarına yayılmıştır” (Küyük 2011, 25).

Göç tarihsel olarak ilk insanların dünyaya gelmesinden ve onlardan türeyen bireylerin çoğalarak farklı alanlara kayması sonucunda yaşanan bir olgudur. “Tarihi 3.3 milyon yıl öncesine kadar uzanabilen ve neredeyse insanlık tarihi kadar eski bir olgu olan göç, toplumların yapısını değiştiren birçok aşamayı beraberinde getirmiştir. Genellikle iki mekân arasında nüfus değişim süreci olarak algılanan göç, bireysel ve toplumsal değişim aşamalarının her kademesinde etkili olan bir olgu olmuş ve birçok yapısal değişikliğin neden ve sonucunu teşkil etmiştir” (Tümtaş 2007, 5).

Tarım alanında meydana gelen hızlı değişim ve makineleşme, kırsal alanda yaşayan insanlar arasında önemli bir işgücü açığı ortaya çıkarmış ve bunun sonucunda büyük kentlere doğru göç etmeye başlamışlardır (Can 2011, 16). “Kırsal alanlardan kentsel yerleşim merkezlerine doğru başlayan içgöç hareketlerine 19.yy ortalarında rastlanmıştır. Geçmiş dönemlerden günümüze kadar geçen süre içerisinde göç olgusu varlığını korumuş, tarih içerisinde dönemselsel olarak çeşitli yoğunluklarda gerçekleşmiştir. İç ve dış etmenler göç olgusunu tetikleyerek varlığını korumasında etkili olmuştur. Tetikleyici faktörler neticesinde topluluklar yaşam yerlerini değiştirmiş ve bu olgusunun içerisinde aktif olarak rol almışlardır. Yoğunluğunu hızla genişleten göç süreci günümüz Türkiye’sinde varlığını kabul ettirmiştir” (Özdemir 2008, 39).

“Türkiye, doğusunda ve güneyinde çatışma ve istikrarsızlıkların yaşandığı bazı Orta Doğu ve Asya ülkeleriyle, batısında refah düzeyi ve insan hakları standartları yüksek Avrupa ülkeleri arasında köprü konumundadır. Orta Doğu’daki ve özellikle komşu ülkelerdeki çatışma, siyasi ve ekonomik istikrarsızlıkların varlığı, doğu sınırlarının dağlık ve kontrolünün zor olması, Ege ve Akdeniz sahillerinin coğrafi yapısının yasadışı geçişlere uygunluğu gibi nedenlerle, Türkiye, Avrupa Birliği (AB) ülkelerine geçmeyi hedefleyen göçmenler için geçiş güzergâhı durumundadır. Özellikle son yıllarda artan ekonomik ve bölgesel gücüyle Türkiye, düzenli ve düzensiz göç hareketleri için çekim merkezi haline gelmiştir” (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 2013).

Ülkemizde sürekli iç göçler yaşanmıştır, ülkemizde olduğu gibi farklı ülkeler, uluslarda da benzer göçler yaşanmaktadır. Göçler hiçbir zaman aynı bölge arasında olmamakla birlikte köyden köye, ilden ile ülkeden ülkeye, ulustan ulusa, kıtadan kıtaya farklı şekillerde olmaktadır. Bunların bazıları yerleşke olarak benimsenirken bazıları ise geçici göç hareketlerine devam etmektedir.

1.4. Göçe Neden Olan Sebepler

Göç genellikle bir arayış içinde gerçekleşen ekonomik, iklim, eğitim, sosyo-kültürel, sağlık, otoriter baskı, kan davası, şiddet, cinsel istismar, dışlanma, yaşam biçimi, beceri ve yetenek, teknoloji, turizm, terör, siyasi politikalar, aile içi tartışma (ailevi sorunlar), iş olanakları, ticaret, savaş nedenlerden dolayı bireysel veya ailesel olarak göç etme nedenlerini oluşturmaktadır.

“19. ve 20. yy. da başlayan sanayileşme ve endüstrileşme süreci, kentsel yaşam olgusunun önemini artırmıştır. Bugün ülkelerin nüfus oranlarını incelediğimizde kentlerde yaşayan insanların sayısı, kırsal kesimdeki insanların sayısından daha fazladır ve artış göstermektedir. Bu nüfus artışının nedenleri incelendiğinde, kentlerin artan ihtiyaçlarını karşılamak üzere kırsal kesimden insanların kentlere doğru yer değiştirme eylemi görülmektedir. Kırsal kesim açısından nedenleri değerlendirdiğimizde ise, kırsal merkezlerde yaşayan insanların kaynakları yetersiz bulması sebebiyle kentlere doğru göç ettiklerini gözlemekteyiz” (Özdemir 2008, 8).

Ülkemizdeki göç olayını sadece itme teorisi çerçevesinde incelediğimizde, göçler üzerinde en etkili faktörlerin kırsal alandaki yokluk ve imkânsızlıkların köylüleri kırsal alanlardan kentlere doğru ittiğini onları geçimlerini kentlerde aramaya zorladığını belirtmektedir (Erçevik 2013, 15).

“Türkiye’de iç göç artık kent-kent göçü niteliğindedir ve bu göçün genel doğrultusu doğudan batıya doğrudur. Türkiye’de bölgesel olarak iç göçün dinamikleri incelendiğinde ise, Doğu ve Güneydoğu’daki illerin göç vermesinde varış noktasındaki faktörlerden ziyade çıkış noktası olan yaşanan ildeki sosyo-ekonomik ve çevresel faktörlerin etkili olduğu, Karadeniz ve Orta Anadolu Bölgesi’nden verilen göçlerin ise daha çok varış noktasındaki şartların etkisiyle

şekillendiği görülmüştür. Bu tespitlerin dayanağı ise, il düzeyindeki analizlerde söz konusu bölgelerden verilen göç üzerinde bahsedilen sıra ile varış noktasındaki gelir, işsizlik ve ücretler gibi ekonomik şartlar ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmaması, diğer bölgeler için ise bu değişkenlerle anlamlı ve kuvvetli bir ilişkinin tespit edilmiş olmasıdır” (Topbaş 2007, 110).

“Göçlerin Türkiye’nin doğusunda yer alan bölgelerden, sosyo-ekonomik bakımdan daha gelişmiş batı bölgelerine doğru yöneldiği gözlenmektedir. 12 bölge içinde, İstanbul ve Batı Marmara Bölgesi net göç hızı pozitif olan bölgelerin başında gelirken, Batı Karadeniz ve Kuzey Doğu Anadolu Bölgeleri de net göç hızı negatif olan bölgeleri oluşturmaktadır” (Bülbül ve Köse 2010, 78). Kentlerin göçü almasını sebebiyet veren faktörler:

- “Kent – köy ücret veya gelir farkları
- Teknolojik etkenlerle donatılmış eğitim sistemi
- İstihdam veya iş imkanlarının varlığı
- Ulaşım olanaklarının çeşitliliği ve ulaşım kolaylığı
- Kentin yaşam kalitesi ve cazibesi
- Sağlık koşulları ve sağlık imkanları”

Bir ülke ya da bölgede yaşayan nüfusun sürekli hareketliliği olarak tanımlanan ve dinamik bir süreç olan göç, yalnızca ekonomik unsurlara dayalı olarak gerçekleşmemektedir. Eğitim, sağlık, sosyal ve kültürel yetersizliklerin yanında, deprem ve asayiş, terör olaylarının varlığı göçü tetikleyen faktörlerdendir (Karakuş 2010, 28).

Ülkemizde göçler farklı sistemlere ayrılmıştır, bunlar; Akman’ında belirttiği gibidir: (Akman 2010, 16).

- “Geçici süreli göç edenler: Mevsimlik göç edenler, Kısa süreli göç edenler
- Transferler: Tayin veya görev nedeni ile göç edenler
- Uzun süreli göç edenler: İş/çalışma nedeni ile göç edenler, Çeşitli nedenlerle göç edenler.”

Akman'ın da belirttiği gibi bazı nedenler göçlerin zamansal olarak da ayrılır. Göçler bazen yerleşke olarak değil belli bir ekonomik kazanç ve görev neticesinde gerçekleşmektedir. Bunlardan geçici süreli olanlar genelde belli bir süre ile sınırlı tutulan göçlerdir. Örnek; mevsimlik işçilik, fındık toplama için iç ve doğu bölgelerden, kara deniz bölgesine fındık toplamak için yapılan göçlerdir. Transfer nedenlerin başında kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanların tayin ile atamalarından sonucun da zorunlu olarak görevlerini icra etmesi için yapılan göçtür. Uzun zamanlı göç edenlerde kalıcı olarak yapılan göçlerdir, genelde iş nedeni olarak yapılmakta bazen eğitim görülen yerde birey uyum sağlaması sonucunda eğitim gördüğü yerde kalıcı olmaya başlamaktadır. Kalıcı göçlerin ana hedefi ekonomik refahtır.

Sanayi ve işsizlik nedenleri: Tarih önceleri feodal beylikler ve krallıklar kendi işlerini ve devası yapılar için insan gücüne ihtiyaç duymuştur, bu ihtiyaçlarını farklı bölge ve ülkelerde insan ticareti (köle) yaparak karşılanmışlardır. Zamanla küçük atölyelerde halk veya köleler çalıştırılmıştır. Köylüler bu zümrelerin topraklarını işleyip geçimini sağlardı, köylünün toprak mülkiyeti olmadığına işsizlik sorunu da azda olsa yaşanmaktaydı. Günümüze kadar gelişen teknoloji ile tarım yerine sanayi kollarında istihdam edilmekte ve yaşamlarını bu gelirler doğrultusunda sürdürmektedir.

“Ekonomik nedenlerden bir kısmı, köylü nüfusu iten, tarım kesiminin içinde bulunduğu koşullardan kaynaklanan nedenlerdir. Bunlara itici etmenler, ya da olumsuz göç nedenleri de denir. Ekonomik nedenlerden bir diğeri ise, köyün yeterince beslenemeyen, köyde umduğunu bulamayan nüfusu kent merkezlerine çeken nedenlerdir” (Küyük 2011, 16). Gönüllü göçlerin ana ekseninde bireyin ekonomik çıkarını maksimize etme güdüsü ve daha iyi bir yaşam arzusunun önemli bir payının olduğu söylenebilir (Akman 2010, 14).

“İş bulma ihtimali; kentsel modern sektördeki beklenen kazançların bugünkü değerini belirlemek için kullanılır. Bu ihtimalin düşük olması halinde, beklenen kazançlar da düşük olacaktır. Kentsel beklenen kazançların bugünkü değerinin nispeten daha büyük olması durumunda, potansiyel bir göçmen, kentsel işsizliğe

rağmen göç etme kararını verecektir” (Topbaş 2007, 22). Bölgesel seviyede bölgelerin karşılaştırmalı ekonomik durumlarının tavinlerinde görülmektedir ki, ekonomik fırsatların varlığı ve eşitsizlik durumu göç hareketlerinin oluşmasında önemli bir yere sahiptir (Karakuş 2010, 42). Göç, bölgeler arasındaki gelir farklılığını ortadan kaldırmaz. Çünkü göçmenler eğitim, yaş ve meslek itibariyle farklıdır. Bu nedenle göç sonrasında da bireyler ve bölgeler arasındaki gelir farklılığı devam edecektir (Topbaş 2007, 26).

Sanayi göçün genel olarak sebeplerinden biri olmakla birlikte sanayi sektörünün istihdam sektörü üzerinde çok etkisi vardır. Bunlardan en önemli olan işsizlik faktörüdür. İşsizlikle birlikte ekonomik yapılarda yapılanma olmaması nedeniyle sanayi kalkınma planları her ne kadar hükümetler tarafından tasarlanıp uygulanmış ise de genelde ekonomik politikalar hep yüzeysel olarak planlandığı ve halkın ihtiyaçları doğrultusunda yapılmadığı için işsizlik için uygulanan politikaların bilinçli olarak sürekli işsizlik sorunun çözemediği kanıtıdır. Sanayileşme sadece bir bölge ile sınırlı kalmamalı ülkenin tüm kesimine yayılmalıdır. Sanayi bölgelerdeki tarım üretimi ve ham madde çıkarımı, üretimi doğrultusunda yayılmalı bu istihdam sağlanmalıdır.

Tablo 1: Geniş Yaş Grubuna ve Yıllara Göre İşsizler

15+ yaş (Bin)	15-19	20-24	25-34	35-54	55+	Toplam
2013	268	589	914	862	114	2.747
2012	234	541	858	789	96	2.518
2011	258	574	868	816	98	2.615
2010	313	648	1.012	966	108	3.046
2009	401	725	1.184	1.054	107	3.471
2008	330	567	874	762	79	2.611
2007	325	547	783	660	62	2.377
2006	284	547	783	652	62	2.328
2005	299	582	800	651	55	2.388
2004	287	633	801	611	53	2.385
2003	321	654	847	614	57	2.493
2002	339	641	785	641	58	2.464
2001	317	546	599	466	40	1.967
2000	247	458	439	318	35	1.497

Kaynak: <http://rapory.tuik.gov.tr/28-10-2014-22:54:59-45141265411039378051660461314.html>
Erişim tarihi: 28 Ekim 2014

Tablo göçün nedenlerinden biri olarak işsizliğe dikkat çekmekteği görülmektedir. Tablo iki binli yıllar ve sonrası dikkate alınarak hazırlanmış olmasına rağmen hala işsizlik en büyük etkenlerden biri olarak toplumda yer aldığını görülmektedir. Özellikle de 25 yaş üzeri genç olarak adlandırdığımız kesimin işsiz olduğu görülmektedir. Yine bu bağlam da sosyo-kültürel sorunlarda genç bireylerde daha çok görülmektedir.

Sosyo-kültürel nedenler: Toplumsal olgular kentlerin cazibeliğini ve çekiciliğini etkilemektedir. Toplumsal olgular bireyler arasında negatif ve pozitif etkilere yol açmaktadır. Bazıları için önemsiz görünen bir olgu veya hareket bazıları için büyük önem arz etmektedir. Bazıları için ağaç sadece ısınmak için odun olarak değerlendirilirken bazıları için yaşam kaynağı olmazsa olmazlardan olmaktadır. Toplumda yaşanan olaylar kültürler arasında da farklılıklar göstermektedir. Örneğin: bir birini seven iki kişinin evlilik amacıyla kaçması ve evlenmesi bazı aileler için namus davası olup, cinayetle sonuçlanırken bazı aileler için ise normal karşılanan bir olgu olmaktadır. Bazı aileler için çocuklarının eğitim olmazsa olmazlardan olurken, bazıları için önem arz etmemektedir.

“Ayrıca bir bölgedeki arazi olaylar, bölgenin çekiciliğini azaltırken; başka yerlerin çekiciliğini artırır. Mesela, bir bölgedeki toplumsal kargaşa, cinayet suçları gibi olaylar, bireylerin buradan ayrılmasında etkili olabilmektedir. Bazı kişiler, negatif ve pozitif faktörlerden farklı şekillerde etkilenir. Birisi için önemli olan bir faktör, başka birisi için dikkate değer olmayabilir. Kaliteli bir eğitim sistemi, okul çağında çocuğu olan bir aileyi pozitif şekilde etkilerken, çocuğu olmayan bir aileyi hiç etkilemeyebilir” (Çelik ve Aktaran Topbaş 2006, 15).

“Eğitim göç seviyesinin belirlenmesinde en önemli faktörlerden biridir. Çoğu göçmen göç veren bölgede yaşayanlardan daha yüksek eğitimlidir. Doğal olarak eğitimle kazandığı yetenekleri kırsal bölgelerde değerlendirmesine pek imkân yoktur ancak kentsel alanlarda daha yüksek eğitim bireye daha yüksek kazanım olarak geri dönmektedir. Sonuç olarak, kırsal alanlarda yaşayan eğitilmiş bireyler, er ya da geç, kentsel alanlarda kendilerini bekleyen daha yüksek gelirin farkına varacak ve göç kararı vereceklerdir” (Topbaş 2007, 33). Göç eden nüfusun özellikleri incelendiğinde

çoğunlukla kırsal alanda yaşayan yükseköğrenim görmüş gençlerin sanayileşmiş bölge ve şehirlere göç ettikleri gözlenmektedir (Gökpınar 2011, 19).

“Kırsal kesimdeki kan davaları ve terör olayları. Köyün itici faktörleri arasında da sayılabilecek olan farklı bir nedendir. Kırsal yerleşimlerdeki can güvenliğinin, terör ve kan davaları gibi nedenlerle sağlanamamasından dolayı olmaktadır” (Günşen 2012, 19). Kültürel sebepler açısından, özellikle toplumun en küçük birimlerinin kültürel ilişkilerin zayıflaması göçleri kolaylaştırmaktadır (Beşel 2003, 48).

Siyasi nedenler: Ülkemiz ve farklı ülkeler siyasi otoritelerinin belirli bir şekilde devamını sağlamak için farklı kesim insanları kendi amaçları çerçevesinde uyarılma ve harekete geçirmek için uyguladığı politikaların nedenleridir.

“Siyasi nedenler ve güvelik maksadıyla alınan kararlarla boşaltılan köyler kentlere taşınabilmektedir; bu da kentleşmeye neden olmaktadır. Bunun yanında siyasi oy kaygılarıyla kentleştirilme sözü verilen kırsal alanların kent haline getirilmesi de siyasi faktörlere örnek olarak verilebilir” (Topaloğlu 2007, 13).

1990’ların başında Türkiye’de kırdan kente doğru yaşanan göç olgusu önemli bir boyuta ulaşmıştır. Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgesinde dönemin askeri yetkilileri “düşük yoğunluklu çatışma” olarak adlandırdığı bu dönemde silahlı çatışmalar yaşanmıştır. Buna bağlı olarak 1990’lar başından başlayarak yoğunlaşan kitlesel göç hareketleri meydana gelmiştir. Denetlenmesi zor olan bu kırsal bölgelerin boşaltılmasına bağlı olarak gerçekleştiği için bu süreç zorunlu bir yer değiştirme süreci olarak görülmektedir (Can 2011, 22-23).

Doğal nedenler (Doğa olayları): “Doğal afetler sonucu göç faaliyeti görülmektedir. Doğal afetlere (deprem, sel, heyelan, çığ, vb.) maruz kalmış veya doğal afet bölgesinde yaşayan halk, afet kaygısı düşünmeden rahat yaşayacağı yerlere göç etmektedir” (Özdemir 2008, 82). “Doğal afetler, terör, kan davası faktörleri de İstanbul’daki nüfus hareketlerinin bir sebebidir. Aslında bakıldığında saydığımız bu sebepler sadece İstanbul’a değil tüm Türkiye’nin göç olaylarının başlıca sebepleridir” (Gürel ve Balta 2011, 6).

“Kırsal kesimde hızla gelişmekte olan içgöç olgusu sadece tarımsal nedenlere bağlı değildir. Tarımsal nedenlerin dışında birçok nedenden söz etmek mümkündür. Kırsal kesimin istihdam olanaklarının kısıtlı olması ve istihdam edilen işgücünün azalması nedeniyle, buna bağlı olarak gelişen hane gelir düşüklüğü; kırsal kesimi, kentsel alanlara göç etmeyi zorunlu hale getirmiştir. Kırsal alanlardan kent merkezlerine doğru gelişen göç olgusunun nedenlerinden biri ise kırsal alanlarda yaşanan nüfus artışıdır” (Özdemir 2008, 82). “Savaşlar, doğal afetler, tarımda makineleşme, iletişim araçlarının gelişmesi, ulaşım kolaylaşması, işsizlik, genç ve dinamik nüfus fazlalığı gibi; ekonomik, sosyal, kültürel ve doğal birçok sebebe dayanan göçler toplumda hareketliliğe neden olur. Bu hareketliliğin belli oranlarda olması toplumun sağlıklı bir denge kurması, gelişmeye hızlandırması gibi faydaları yanında, aşırı olması durumunda ise kaos ve belirsizlik oluşturması gibi sakıncalarını da bir arada bulundurmaktadır” (Beşel 2003, 9). İnsanoğlu doğal yaşama bilinçli ve bilinçsiz büyük zarar vermektedir. Dere yataklarına inşa edilen yapılar, tahrip edilen ormanlar, sanayi atıklarının suyu ve atmosferi kirletmesi vb. nedenler ekolojik sistemi etkilemektedir. Buda doğa felaketleri (sel, hortum, heyelan, erozyon, asit yağmurlar) yaşamasına ve küresel ısınmaya bağlı olarak iklim değişikliğine sebep olmaktadır. Tüm bu olaylar bölgelerde nüfus hareketliliğine neden olmaktadır. Nüfus hareketleri bölgeler arası farklılık göstermektedir.

Zorunlu nedenler: Ülkemizde göçte zorunlu nedenlerin başında işsizlik ve kan davaları gelmektedir, ikinci olarak da kamu kurum ve kuruluşlarda çalışanların nakil ve tayinleri gelmektedir. Eğitim, askerlik, sağlık vb. sebepler her ne kadar zorunlu olsalar bile kısa süreli olanlardır. “Özellikle 1980’li yıllardan itibaren doğu ve güneydoğu bölgelerinde zorunlu göçler yaşanmıştır. Zorunlu göçe tabi olanlar kendi istekleri dışında yer değiştirdiği için gönüllü göçteki gibi gideceği yeri önceden belirleyip seçme şansına sahip değildir. Dolayısıyla gittiği yerde gerilmesi ve çatışma yaşaması ihtimali daha yüksektir. Baraj yapımı, terör olayları, kan davaları gibi olaylar zorunlu göçe neden olabilir” (Topaloğlu 2007, 15). Son dönemde Türkiye’nin siyasi politikaları doğrultusunda hızlı şekilde barajlar yapılmaktadır, ağırlıklı olarak iç Anadolu, Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgesidir. Buralarda yaşayan halk baraj yapımından dolayı zorunlu göçe tabi tutulmaktadır. Siyasi istikrarın olmadığı bölgelerde de devlet organları tarafından köyler boşaltılmaktadır.

1.5. Göç Türleri

Toplumların kendi yaşamları doğrultusunda buldukları bölgelerde etnik, köken çatışmaları veya ekonomik gereksinimleri için bulunduğu bölgelerden farklı bölgelere ve ülkelere hareket etmesi göçün türlerini belirlemektedir. Bunlarda kendi ülke içinde yapılan göçleri iç, ülke içinden başka bir ülke veya ulusa yapılan göçlerde dış göç oluşturmaktadır.

1.5.1.Dış Göç

Ülkemizde belli bir amaç ve hedef doğrultusunda farklı ülkelere yapılan hareketlerdir. Bunların büyük bir bölümü istihdam ve eğitim için yapılmaktadır. Yurt dışına istihdam için gidenlerin büyük bir bölümünün geri dönüş yapmadığı bilinmektedir. Bazı birey ve aileler göç ettiği ülkenin yaşam koşulları doğrultusunda ülkeye yerleştiği bilinmektedir. Dış göç savaş, ekonomik, su kaynakları gibi nedenlerden ülke dışına farklı bir bölgeye geçici veya kalıcı olarak yapılan yerleşmeleri oluşturmaktadır. “Dış göç; buldukları ülkeden daha iyi yaşayacağı umuduyla bireylerin gelişmiş ülkelere yönelmeleri ile gerçekleşir. Bireyler kendi ülkelerinde dışlanmış olduklarını düşünerek buralara yönelmekte, ancak daha sonra gelişmiş ülkelerde de dışlanma olgusuyla tekrar karşı karşıya gelmektedirler” (Şahin 2009, 68). Ülkemiz istihdam için göç verdiği ülkelerin başında Almanya, Rusya, İngiltere, Fransa, İsveç ve İsviçre gelmektedir. Son zamanlarda İtalya, ABD, gibi Avrupa kıtalarına göçler olmaktadır. Bu ülkelere yapılan göçler geçici göçler olmamakla birlikte uzun süreli kalıcı göçleri oluşturmaktadır.

1.5.2.İç Göç

İç göç ülke içerisinde bölge ve iller arasında yapılan hareketlerdir. İç göç, ulusal sınırlar içerisinde bir yerleşim (yönetim) biriminden diğer bir yerleşim birimine ikamet etmek amacıyla gönüllü ve gönülsüz (zorunlu) olarak gerçekleşen göç şeklinde tanımlanabilir. İç göçler genellikle geri kalmış bölgelerden gelişmiş bölgelere, kırsal alanlardan kentsel alanlara, küçük yerleşmelerden büyük yerleşmelere, istikrarsız ortamlardan istikrarlı ortamlara vb. yönelen bir nitelik taşımaktadır (Tümtaş 2007, 8). “İç göç, belli bir zaman dilimi içinde belli bir yerleşme alanında yaşayanların kendi iradeleri ile yaşam yerlerini söz konusu

yerleşme alanının dışına taşıyanların miktarı olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlama ilk bakışta her üretim düzeninde geçerli bir tanımlamadır. Ancak dikkat edildiğinde bu tanımın daha çok modern sanayi toplumlarında geçerli olduğu görülür. Tarım toplumlarında insanlar toprağa bağlı olduklarından nüfusun yer değiştirmesi kendi iradesiyle olmaz. Eğer göç zorla yer değiştirmeleri değil, sadece gönüllü yer değiştirmeleri kapsıyorsa bu kategorinin ortaya çıkabilmesi için modern toplumun, ulus devletin ve özgür bireyin oluşmuş olması gerekir. Böyle olunca da iç göç modern toplumlarda insan–yer ilişkisinin düzenlenmesinde yararlanılan bir kategori olma niteliğini kazanmaktadır” (Tekeli 1997, 9). Kır-kent tipi göçlerin en önemli özelliği, ülkelerin gelişmekte olan bölgelerinden gelişmiş bölgelerine doğru gerçekleşmesidir (Olçar 2013, 107). “İç göçleri hızlandıran en önemli sosyal sermaye olan “dayanışma”, temeli kolektif simgeler olan, simgesel bir toplumsal davranış biçimidir. Ortak simgeler de ortak fikirler, inançlar, yorumlar ve sembollerdir” (Olçar 2013, 114).

Tablo 2: Bölgelerin Aldığı Göç, Verdiği Göç, Net Göç ve Net Göç Hızı

Bölge	ADNKS 2011 Nüfusu	Aldığı Göç	Verdiği Göç	NG	NGH
İstanbul	13.624.240	450.445	328.663	121.782	8,98
Batı Marmara	3.210.147	106.010	90.149	15.861	4,95
Ege	9.687.692	192.204	190.979	1.225	0,13
Doğu Marmara	6.952.685	207.410	164.586	42.824	6,18
Batı Anadolu	7.163.453	234.526	184.218	50.308	7,05
Akdeniz	9.495.788	207.518	219.315	-11.797	-1,24
Orta Anadolu	3.843.731	100.887	134.765	-33.878	-8,78
Batı Karadeniz	4.477.107	134.817	174.374	-39.557	-8,8
Doğu Karadeniz	2.513.021	85.271	110.220	-24.949	-9,88
Kuzeydoğu Anadolu	2.230.394	72.372	100.345	-27.973	-12,46
Ortadoğu Anadolu	3.709.838	102.675	164.354	-61.679	-16,49
Güneydoğu Anadolu	7.816.173	151.585	183.752	-32.167	-4,11
Toplam	74.724.269	2.045.720	2.045.720	0	0

Kaynak: «Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları; Nüfus ve Demografi; Göç İstatistikleri.» *Türkiye İstatistik Kurumu*. 2012. <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=kategorist> (29 Ekim 2014 tarihinde erişilmiştir).

Tabloda Net Göç (NG) ve Net Göç Hızı (NGH) göstermektedir. NGH rakamlarından hareketle 2010-2011 yılında en çok göç alan ilk bölgenin İstanbul, olduğu görünmektedir. İstanbul’un göç oranının yüksek çıkması İstanbul’un

jeopolitik konumundan dolayı ve sanayinin bu bölgede yığılmasıdır. Ulaşım imkânlarının çeşitli olması Deniz, hava, kara, Demir yollarının gelişmiş ve ilerlemiş olması, göçerlerin göçünü etkileyen etmenler olmaktadır. Ayrıca bölgelerin yoğun göç almasındaki en büyük sebeplerden birisi de büyük ölçekli kurumsal firmaların; Pazar, ulaşım, reklam, tedarik ve nitelikli eleman bulmak için bu bölgeleri tercih etmeleridir. Bu da istihdam üzerinde büyük etki oluşturmalarıdır.

“Genel nüfus sayımlarında sayım anındaki ikametgâh yeri ile beş yıl önceki ikametgâh yeri farklı olanlar göç eden nüfus olarak alınmıştır. Beş yıl içindeki ara yıllarda yapılan göç kapsamamıştır. ADNKS’de son bir yıl içinde, ülke sınırları içinde belirli alanlardaki (bölge, il, ilçe vb.) daimi ikametgâh adres değişiklikleri iç göç olarak tanımlanmıştır” (Marka Doğu Marmara Kalkınma Ajansı 2013, 4).

Tarih boyunca yaşanan her türlü iktisadi gelişme ışığı altında, geleneksel tarım topluluğundan modern kentsel topluluğa olan yönelimler, kentsel alanın cazibesini artırarak, içgöç hareketliliğini sürekli olarak desteklemiştir (Karakuş 2010, 17). “1923-50 döneminde iç göç hareketlerinin çok az yaşandığı ve önemsiz bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Bu dönemde, doğal olarak kırdan kente ve kentten kente cılız bir göç söz konusu olmuş, ancak bu cılız göç hareketlerine sonraki dönemlerdeki göç hareketleriyle karşılaştırılmayacak kadar küçük gruplar katılmıştır. Devlet memurlarının tayini, mevsimlik işçiler gibi ufak çaplı göç hareketleri söz konusudur. Kentli nüfusun, 1927 yılından 1950 yılına kadar yalnız % 3 arttığı görülmektedir. DİE verilerine göre, 1935 yılında nüfusun yıllık artış hızı kentlerde binde 17,5 ve kırsal kesimlerde 22,2 iken 1950 yılında bu oran kentler için binde 22,5’e yükselmiş kırsal kesimlerde ise binde 21,5’e gerilemiştir” (Şen 2010, 24). Türkiye’de yaşanan ve ülkeyi derinden etkileyen en önemli göç hareketi ise, 1950’li yıllardan sonra yaşanan iç göç hareketleridir. Bu yıllarda tarıma makinenin girmesi ve tarımsal alanlarda yaşanan yapısal dönüşümler iç göçlerin en önemli nedenini oluşturmaktadır. Kırsal alanlarda mevcut olan işsizliğe bir de tarımda makineleşmeyle birlikte işsiz kalan tarım işçileri eklenince kentlere doğru bir göç akımı başlamıştır (Şen 2010, 1).

Cumhuriyet Dönemi: “Ülkemize yönelik kitlesel göç hareketleri Cumhuriyet’in kuruluş süreci ve sonrasında da devam etmiştir. Bu hareketlerin en

somut örnekleri ise şu şekilde özetlenebilir (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 2013); “1922-1938 yılları arasında Yunanistan’dan 384 bin kişinin, 1923-1945 yılları arasında Balkanlar’dan 800 bin kişinin, 1933-1945 yılları arasında Almanya’dan 800 kişinin, 1988 yılında Irak’tan 51.542 kişinin, 1989 yılında Bulgaristan’dan 345 bin kişinin, 1991 yılında I. Körfez Savaşı’ndan sonra Irak’tan 467.489 kişinin, 1992-1998 yılları arasında Bosna’dan 20 bin kişinin, 1999 yılında Kosova’da meydana gelen olaylar sonrasında 17.746 kişinin, 2001 yılında Makedonya’dan 10.500 kişinin, Nisan 2011- Eylül 2013 arasında Suriye’de yaşanan iç karışıklıklar nedeniyle yaklaşık 500 bin kişinin Türkiye’ye gelişi. Özetle, ülkemiz, 1922’den günümüze kadar 2.5 milyondan fazla kişiye kucak açmıştır. Bu sayıya çalışma ve eğitim gibi amaçlarla gelen yabancılar dâhil değildir. Türkiye’ye çalışma, eğitim ve diğer amaçlarla gelmiş olan yabancılara ilişkin rakamlara bakıldığında son 13 yılda toplam 2.442.159 yabancının ikamet izni aldığı kaydedilmiştir.”

Ülkemizde genel olarak köyden şehirlere göç hareketleri yaşamaktadır. Ailenin büyümesi ile birlikte toprakların miras yoluyla küçülmesi, ekin yapılacak ve geçimini sağlayacak kadar besin elde edilmemesi etken olurken, bazı bölgelerde de yeni tarım alanlarının açılması ve sulama imkânlarının sağlanması nedeniyle köyden köye göçler yaşamaktadır. Sulama imkânlarının iyileştirilmesi GAP projesi gibi etmenlerden dolayı ise kentten köye geri dönüşler yaşanmaktadır. Kentlere göç eden köylüler umduklarını bulamayınca köylere geri dönüş yaptığı görülmektedir. Köyden kentlere göç edenler, umduğunu bulamayınca köy yerine farklı bir kente veya bölgeye göç ettikleri de görülmektedir. Göç etme kararları genelde daha iyi bir yaşam için olmakta, sağlık koşullarının iyileştirilmiş bölgeler veya eğitim açısından kendilerini geliştirebilecekleri bölgeler olmaktadır.

“Türkiye’de yaşanan göçün yönü genellikle sosyo-ekonomik nedenlerle Karadeniz, Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgesi illerinden, sanayileşmiş ve kişi başına gelir düzeyi yüksek batı bölgelerindeki illere doğrudur. Başlangıçta kırdan kente olan göç, günümüzde çoğunlukla kentten kente gerçekleşmektedir. Bununla birlikte son yıllarda kentten kıra göç eğiliminin arttığı hatta 1995-2000 döneminde kentten kıra göç eden nüfusun büyüklüğünün bir önceki döneme göre iki kat artış gösterdiği görülmektedir” (Bülbül ve Köse 2010, 76).

“Türkiye’de iç göçün bir başka boyutu ise mevsimsel göç akımlarıdır. Bu göçlerde, belli yörelerdeki nüfus, çeşitli ürünlerin hasat zamanlarında tarımsal istihdam amaçlı olarak göçmektedir. Ayrıca, genç erkekler de inşaat ve turizm sektörlerinde çalışmak üzere mevsimsel olarak kent merkezlerine göç etmektedir. Türkiye’de göçenlerin %55’i erkektir. Bekleneceği üzere, büyük çoğunluğu çalışma çağındaki kişilerdir. Erkekler daha çok bekârken, kadınlar ise daha çok evlendiklerinde göçmektedir. Göçenlerin ortalama eğitim düzeyi, ülkenin ortalama eğitim düzeyinden yüksektir” (Türkiye İş Kurumu 2011, 22).

Mevsimsel göçler genelde belli bir tarım ürününün hasadı için insan emeğine dayanan işgücünden kaynaklanmaktadır. Örneğin Adana Çukurova bölgesinde pamuk ve narenciyenin insan emeğiyle toplanması gibi Ege bölgesinde de pamuk gibi ürünlerin toplanması, Karadeniz bölgesinde ise genelde fındık toplamak için İç Anadolu, Güneydoğu ve Doğu Anadolu’dan sürekli işçi temin etmektedir. Mevsimsel göçler hiçbir zaman kalıcı göçler olmamakla birlikte bazen evlenme yoluyla da sayıları az da olsa kalıcı göçlerin oluşmasına neden olmaktadır. Mevsimsel göçlerin ana kaynağı kısa bir süreliğine daha iyi kazanç sağlamak koşuluyla yapılmakta bazen de yörenin öne çıkmış termal veya sağlık imkanlarından yararlanmak içinde yapılmaktadır.

Tablo 3: İllerin Aldığı Göç (2012-2013 Dönemi)

	Verdiği Göç	Aldığı Göç			Verdiği Göç	Aldığı Göç
	Türkiye	İstanbul			Türkiye	İstanbul
Türkiye	2.534.279	437.922		Kocaeli	54.742	15.880
Adana	62.933	8.249		Konya	55.006	6.090
Adıyaman	24.077	5.759		Kütahya	20.915	2.403
Afyonkarahisar	26.799	2.154		Malatya	33.194	7.764
Ağrı	28.477	7.404		Manisa	36.989	3.443
Amasya	14.658	3.644		Kahramanmaraş	29.322	3.557
Ankara	153.791	19.436		Mardin	29.525	7.033
Antalya	64.075	8.868		Muğla	30.687	4.468
Artvin	8.644	1.303		Muş	20.193	6.274
Aydın	32.338	3.554		Nevşehir	12.147	2.125
Balıkesir	39.688	7.161		Niğde	15.493	2.801
Bilecik	9.202	1.428		Ordu	46.332	23.030
Bingöl	10.940	2.797		Rize	15.859	4.991
Bitlis	16.174	4.694		Sakarya	27.170	8.324
Bolu	12.401	2.691		Samsun	42.504	10.670
Burdur	10.001	491		Siirt	13.339	3.675
Bursa	61.744	11.250		Sinop	9.869	4.037
Çanakkale	18.238	4.500		Sivas	30.244	8.651
Çankırı	16.991	4.646		Tekirdağ	31.681	10.895
Çorum	21.460	2.694		Tokat	47.071	26.819
Denizli	24.039	2.226		Trabzon	29.988	7.094
Diyarbakır	47.949	8.856		Tunceli	5.612	1.013
Edirne	17.000	5.572		Şanlıurfa	47.429	5.929
Elazığ	21.303	3.264		Uşak	10.493	824
Erzincan	12.884	3.012		Van	38.507	11.930
Erzurum	39.997	9.249		Yozgat	26.572	3.615
Eskişehir	28.329	3.971		Zonguldak	25.571	7.089
Gaziantep	42.291	4.741		Aksaray	13.726	2.062
Giresun	20.170	7.490		Bayburt	4.677	1.011
Gümüşhane	11.162	3.146		Karaman	9.445	664
Hakkari	10.293	1.368		Kırıkkale	17.818	1.151
Hatay	39.315	6.221		Batman	20.209	6.497
Isparta	19.807	1.854		Şırnak	13.753	1.889
Mersin	55.482	6.247		Bartın	8.133	2.568
İstanbul	371.601	0		Ardahan	7.633	2.929
İzmir	99.681	15.238		Iğdır	9.779	2.922
Kars	18.072	4.950		Yalova	9.808	3.177
Kastamonu	15.658	5.576		Karabük	11.676	2.736
Kayseri	33.789	4.119		Kilis	6.161	682
Kırklareli	13.297	4.242		Osmaniye	17.605	1.502
Kırşehir	11.346	792		Düzce	11.306	2.851

Kaynak: http://rapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnkSdb2&ENVID=adnkSdb2Env&report=wa_adnks_goc_ilara.RDF&p_kod=2&p_il=34&p_goc=1&p_yil=2013&p_dil=1&desformat=html Erişim tarihi 28 Ekim 2014

Türkiye'nin sanayisi planlı tüm illere dağıtılmadı için iller arasındaki göçlerin farklılaşmasına sebebiyet vermiştir. Sanayi kollarının biriktiği İstanbul'da ise TÜİK verilerine göre (0) hiç göç vermeyen ilimiz, ayrıca en yüksek göç alan ilimizdir. Tokat ilimiz ise nüfusunun dörtte birini göç verdiği görülmektedir. Sanayi ve tarımın hakim olduğu illere doğru göç hareketleri yaşanmaktadır. Sanayi ve tarım olanaklarının az olduğu bölgeler sürekli göç hareketleri devam etmektedir.

2. GÖÇ VE İSTANBUL

İstanbul'un konumu nedeniyle günümüze kadar sürekli göç ve istilaların ana merkezi olmuştur. Türkiye'nin kalbi konumunda olan İstanbul Jeolojik konumu nedeniyle tarım, sanayi, maden, turizm, denizcilik, balıkçılık, ulaşım alanlarında gelişmiştir. İstanbul' a sadece iç göçten yanı sıra dış göçünde fazla yaşandığı bir ilimizdir. Tarihi yarım ada çok eski bir yerleşim bölgesidir ve üst üste yığılmış, bir birini besleyen ve bir birinden devam eden kültürlerle beşiklik etmiştir (Bilgili 2011, 12). “İstanbul tarih boyunca kurulduğu andan itibaren devamlı gelişen, büyüyen ve dönüşen bir şehirdir. M.Ö 8. Yüzyıldan başlamak üzere Megaralılar Khalkedon'u (Kadıköy) kolonize ederek İstanbul çevresine yerleşmiştir. İstanbul genellikle M.S. 330 tarihinde Constantinus'un kurup Doğu Roma'nın bir şehri olarak ortaya çıktığı, “Nova Roma” adını aldığı dönemden sonra ilgi çekmeye başlar” (Bilgili 2011, 109).

İstanbul'un fethi, iki yıl süren bir hazırlıktan sonra 6 Nisan 1953'te kuşatma başladı. Kuşatmanın başlamasından 53 gün sonra 29 Mayıs 1953'te İstanbul fethedildi (Akkurt 2014, 63). Osmanlı İstanbul'u fetih ettikten sonra İstanbul'un dokusuna zarar vermeden gelişmesine katkıda bulunur, tersane, hanlar saraylar, çeşmeler, kubbeler, camiler vb. kültürel çalışmalarla İstanbul'un canlılığını sürdürür. Fetihten sonra kent eski adını (Konstantiniyye) korusa da bunun yanında “İstanbul” ya da 18.yüzyılda “İstanbul” diye adlandırılmaya başlar (Muller 2001, 29). İstanbul'a göç fethin ilk yıllarında devlet tarafından teşvik edilirken 16. yüzyıl sonlarına doğru bir sorun hâline gelmiştir (Koyuncu 2008, 185). Osmanlı devletine uzun zaman başkentlik yapan İstanbul, 19. yüzyılın yarısından sonra sosyo-ekonomik ve siyasi birçok çıkmazla karşı karşıya kalmıştır. “Osmanlı Döneminde İstanbul denilince coğrafi anlamda birincisi dar, ikincisi orta ve üçüncüsü geniş anlamda İstanbul'dan bahsedilmektedir. Dar anlamda İstanbul, Sur içi ile sınırlı İstanbul'dur. Tarih

boyunca İstanbul, Asistene-i saadet, Der-aliyye ve Kostantiniyye gibi çeşitli isimler almıştır. Orta anlamda İstanbul, Sur içi ile birlikte Bilâd-ı Selâse adı verilen Eyüp, Galata ve Üsküdar kazalarını kapsayan İstanbul'dur. Geniş anlamda İstanbul denildiğinde ise Sur içi ve Bilâdı Selâse kazalarıyla bunların uzantıları olan yerler ifade edilmektedir" (Bilen 2013, 5).

29 Ekim 1923 günü cumhuriyet ilan edilir. (Bilgili 2011, 332) Cumhuriyetin ilanını takip eden 70-80 yıl sonra, tıpkı Konstantinos'un konstantipolis'i, Fatih'in Konstantiniyye'si gibi Cumhuriyet'in İstanbul yeni yeni oluşmaya başlamaktadır (Bilgili 2011, 336). "İstanbul'a asırlar boyunca başkent olmayı kazandıran özellikleri; Karadeniz'e kıyısı olan ülkelerin diğer ülkelere denizyolu bağlantısını sağlayan İstanbul Boğazı üzerinde olması, doğal bir liman olan Haliç'e sahip olması, Avrupa'yı İran yolu ile Hindistan ve Asya'ya bağlayan, stratejik öneme haiz bir ticaret yolunun üzerinde bulunması ve bir transit merkezi olmasıdır (Sönmez 1996, 9). Türkiye her zaman göç almaktadır. "Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçları 2013: Türkiye nüfusu 31 Aralık 2013 tarihi itibarıyla 76 667 864 kişi oldu. Türkiye'de ikamet eden nüfus 2013 yılında, bir önceki yıla göre 1 040 480 kişi arttı. Erkek nüfusun oranı % 50,2 (38 473 360 kişi), kadın nüfusun oranı ise % 49,8 (38 194 504 kişi) olarak gerçekleşti. Türkiye'nin yıllık nüfus artış hızı, 2013 yılında % 13,7 olarak gerçekleşti Yıllık nüfus artış hızı 2012 yılında % 12 iken, 2013 yılında % 13,7'ye yükseldi. İl ve ilçe merkezlerinde yaşayanların oranı % 91,3 oldu. İl ve ilçe merkezlerinde ikamet edenlerin oranı 2012 yılında % 77,3 iken, 14 ilde büyükşehir belediyesi kurulması ve büyükşehir statüsündeki 30 ilde, belde ve köylerin ilçe belediyelerine mahalle olarak katılmasının önemli etkisiyle bu oran 2013 yılında % 91,3 olarak gerçekleşti. İstanbul'da ikamet eden nüfus bir önceki yıla göre % 2,2 artış gösterdi. Türkiye nüfusunun % 18,5'inin ikamet ettiği İstanbul, 14 160 467 kişi ile en çok nüfusa sahip olan il oldu. Bunu sırasıyla takip eden iller; % 6,6 ile (5 045 083 kişi) Ankara, % 5,3 ile (4 061 074 kişi) İzmir, % 3,6 ile (2 740 970 kişi)" (TÜİK 2014) Esas itibarıyla Anadolu ve daha çok doğu ve Güney Doğu Anadolu kaynaklı göçe, son yıllarda bir de milletler arası nitelikte bir kaçak göç eklenmiştir. "Göç dalgasına, komşu ülkelerden, Bulgaristan, Moldova, Gürcistan, Ukrayna, Rusya, İran, Irak, Suriye ve hatta daha uzak ülkelere gelen göçler de katılmıştır" (Enderoğlu 2006, 10).

Tablo 4: İllere Göre İl/İlçe Merkezi, Belde/Köy Nüfusu ve Yıllık Nüfus Artış Hızı, 2012 - 2013

İl	Toplam		İl ve ilçe merkezleri		Belde ve köyler		Yıllık nüfus artış hızı	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
İstanbul	13854740	14160467	13710512	14160467	144 228		16,8	21,8

Kaynak: (TÜİK 2014)

Tablo İstanbul ilinin yıllık aldığı göç ve nüfus artış hızını göstermektedir. Bu bağlamda İstanbul'un giderek genişlediği, yerleşim yerlerinin hızlıca arttığı, yeni yerleşim yerlerinin ortaya çıktığı buna bağlı olarak alt yapı sorunları, kültürel etkileşimlerden dolayı kültür çatışmalarının ortaya çıktığı, iş gücü kapsamında yani yapılanmaların olacaktır. Sorunlar meydana getirecek, doğal kaynakların tüketiminin daha hızlı olacak, şehir hayatının ve bu kapsamdaki zorluklardan kaynaklı stres artacak, kitlesel boyutlara ulaşacağını söylemek pekte yanlış olmayacaktır. İstanbul sürekli nüfus artışı göstergesinin yüksek olması ve sürekli göç alması, belli bir süre sonra araç trafiği gibi insan trafiğinin yaşanmasına sebebiyet verecektir. Nüfusun sürekli artması yatırımları ve giderleri artıracaktır. "Kentın gelirleri, gümrükler, transit hizmetleri, liman ücretleri, kente getirilen tarım ürünleri ile pazarlarda satılan mallardan alınan vergiler, kente ait arazilerin ve kamu binalarının kiralanması, balıkçılık ve ticaretten elde edilmekteydi (Arslan 2010, 375). Tüm özellikleri kendisinde toplayan İstanbul gün geçtikçe daha kalabalıklaşması sonucunda olumlu ve olumsuz etkenleri beraberinde getirmektedir. Bunlardan biri iş gücünün ucuzlaması olumlu görünürken, hızlı ve çarpık kentleşme ise olumsuz olarak görülmektedir. Bunun sonucunda artan bireylerin çevreyi bilinçsizce tahrip edip İstanbul'un dokusuna zarar verdiği de bilinmektedir. İstanbul her ne kadar dünyanın merkezi gibi görünse de giderek hızlı nüfuslanma sonucunda ekonomik istikrarsızlığın ve suç olgularının çoğalacağı bir merkeze bürünmektedir. İstanbul'daki bazı ilçelerin nüfusu bir ilin nüfusuna eş değer veya fazladır. Bunun sebebi iç göçlerin hızlı bir şekilde İstanbul'a yoğunlaşması, İstanbullu yurt edinmesinden kaynaklanmaktadır. Her yıl bir önceki yıldan daha fazla göç alan

İstanbul zamanla ülke nüfusunun dörtte birine sahip olmaya başarmıştır. Doğurganlık hızıyla alakalı olmayan bu demografik nüfus plansız bir şekilde çoğalması kanun koyucuları tarafından engellenememektedir. İstanbul'un bu şekilde hızlı nüfuslanması olası bir doğal afette kötü etkilenmesi ülkemiz açısından büyük bir kayba neden olacaktır.

“Türkiye genç nüfusa sahip bir ülkedir. İstanbul'daki nüfus artışının iki kaynağı vardır: Kentin kendi nüfus artışı ve göç. Son yıllarda İstanbul'un nüfusundaki artışın en önemli nedeni göç olduğu bilinmektedir.” (Barış 2008, 100) “İstanbul, 1000 yılı aşkın bir süredir, ekonomik, ticari, kültürel ve siyasi özelliklerinden dolayı dünyanın en çekici merkezlerinden biri olmuş ve nüfus bakımından dünyanın en kalabalık şehirleri arasına girmiştir. Şehirde nüfus, ekonomik gelişmelere bağlı olarak 1950 yılından itibaren, gelişen göç olgusuyla birlikte artmaya başlamıştır” (Atılgan 2010, 79). “İstanbul bir anlayış meselesidir. İstanbul Türkiye'nin değil, bütün Doğu'nun merkezidir. Herkesin gözbebeğidir” (Oltaylı 2008, 174).

Göçün Sebepleri: İstanbul'un sahip olduğu kara, deniz, hava, demiryolu ulaşım imkânlarıyla ülke ve bölge ulaşım ağlarının kesişme noktasında bulunması, gelişen sanayi ve hizmet sektörleriyle birlikte ortaya çıkan çeşitli is olanaklarına sahip olmasıdır. İstanbul'a göçle gelen insanların geldikleri yörelerdeki yakın çevrelerine model oluşturmaları ve onlara bu yönde önyak olmaları, eğitim ve sağlık hizmetlerinin sunumundaki alternatif imkânlar ve sosyal yardımlarda şehrin tarihten gelen zenginliğe sahip olmasıdır. Kırsal bölgelere oranla, insanlara daha renkli ve özgür bir yaşam modeli sunması, farklı kültürlerden gelen insanlara kucak açan kent kimliğine sahip olması, sürekli gelişen sosyal ve ekonomik fırsatlarıyla İstanbul'un herkes için bir zenginlik ve umut kaynağı olması, yazılı ve görsel basın aracılığıyla sürekli olarak cazibe merkezi olarak sunulmasıdır. İstanbul'a göçün sürekli artarak devam etmesinin en önemli nedenleri ekonomik-sosyal ve endüstriyel ilişkilerin gelişmişliğine kapılan insanların; is bulma, daha iyi bir yaşam, daha iyi eğitim ve daha kolay yerleşim bulma umududur (Enderoğlu 2006, 21). “19.yüzyılda artan sanayi faaliyetleri ile birlikte Anadolu'dan ve Rumeli'den gelen göçlerle birlikte tüm dünya büyük kentlerinde olduğu gibi İstanbul da gece kondulaşma

olgusuyla karşı karşıya kalmıştır. Kentin batı yakasında Eyüp, Hasköy ve Kasımpaşa, doğu yakasında ise Üsküdar'da gecekondu bölgeleri oluşmaya başlamıştır” (Döker 2012, 30). Göç eden çoğu kişi İstanbul'da çoğalan üniversite eğitimleri ve bu eğitimlerinden sağladığı staj, ek iş gelir yönlü işlevlerinden dolayı göç daha hızlanmış. Eğitim süresi sonrasında da çoğu geri dönüşler sağlanamamıştır.

Tablo 5: İllerin Cinsiyet ve Eğitim Durumuna Göre Aldığı Göç (15+ Yaş, 2012-2013 Dönemi)

		Türkiye	İstanbul
Bitirilen eğitim düzeyi	Cinsiyet		
Toplam	Toplam	2.080.112	363.142
	Erkek	1.016.233	179.687
	Kadın	1.063.879	183.455
Okuma yazma bilmeyen	Toplam	51.557	10.420
	Erkek	7.834	1.684
	Kadın	43.723	8.736
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	Toplam	92.086	21.589
	Erkek	27.318	7.237
	Kadın	64.768	14.352
İlkokul mezunu	Toplam	269.020	51.908
	Erkek	113.859	23.275
	Kadın	155.161	28.633
İlköğretim mezunu	Toplam	315.593	69.442
	Erkek	157.896	36.612
	Kadın	157.697	32.830
Ortaokul veya dengi okul mezunu	Toplam	55.026	10.036
	Erkek	32.201	6.164
	Kadın	22.825	3.872
Lise veya dengi okul mezunu	Toplam	750.134	108.165
	Erkek	392.391	58.238
	Kadın	357.743	49.927
Yüksekokul veya fakülte mezunu	Toplam	455.366	72.054
	Erkek	233.452	35.362
	Kadın	221.914	36.692
Yüksek lisans mezunu	Toplam	33.658	5.999
	Erkek	19.343	3.190
	Kadın	14.315	2.809
Doktora mezunu	Toplam	6.683	1.177
	Erkek	4.267	693
	Kadın	2.416	484

Kaynak: http://rapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnkSdb2&ENVID=adnkSdb2Env&report=wa_adnks_goc_egitim_il.RDF&p_xkod=egitim_kod&p_yas=15&p_kod=2&p_ill=34&p_goc=1&p_yil=2010&p_dil=1&desformat=html Erişim tarihi:29 Ekim 2014

Türkiye’de eğitim görenlerin beşte biri veya altıda biri, nüfusun eğitimini İstanbul’a gördüğü ve eğitimini tamamladığı görülmektedir. Sayıların bu kadar büyük olması İstanbul’un nüfus yapısının büyüklüğüyle ilgilidir.

İstanbul’un Coğrafi Durumu ve Özelliği: Türkiye; 36⁰ – 42⁰ kuzey enlemleri ile 26⁰ – 45⁰ doğu boylamları arasında yer alır. Üzerinde yaşanan iklimleri, farklı özelliklerdeki bitki örtüleri ve toprak yapıları bu konumunun vasıflarını yansıtır (Balcı 2012, 217). “İstanbul ili 41° 33’- 40° 28’ kuzey eylemleri ve 28° 01’- 29°55’ doğu boylamları arasındaki 5712 km²’lik alanı kaplar. Karadeniz’le Marmara Denizi’ni birleştiren İstanbul Boğazı, Asya ve Avrupa kıtalarını birbirinden ayırır. Böylece İstanbul, dünyanın iki kıtaya ayrılmış tek kenti olma özelliğini kazanır. İstanbul İli kuzeyde Karadeniz, güneyde Marmara Denizi, batıda Ergene Havzası’nın su ayırım çizgisi, doğuda Kocaeli sıradağlarıyla çevrilidir. İdari açıdan batıda Kırklareli ve Tekirdağ, doğuda Kocaeli, Yalova illeriyle komşudur. Bu sınırlar içinde, topraklarının büyük bölümü Asya, üçte ikisinden biraz azı da Avrupa’da yer alır” (Kana 2006, 4). “Çevre ile ilişkileri açısından bakıldığında şehrin coğrafi konumu sadece Anadolu’nun batıya açılan bir kapı olarak belirlenmesine veya Asya Avrupa bağlantısına değil Doğu Batı arasında sürdürülen ilişkilerin taşıyıcısı olmasına da yol açmıştır. İstanbul bu konumu sayesinde her iki dünyaya açılmanın, bu dünyalar üzerinde egemen olmanın imkânlarını elinde bulundurmuştur” (Bilgili 2011, 404).

İklimi: İstanbul ili kışları ılık ve yağışlı, yazları ise sıcak geçen ılıman iklim kuşağındadır. Kuzeyi Karadeniz diğer kesimleri Akdeniz iklim özelliği gösterir (Özpinar 2011, 47). İstanbul Marmara bölgesinin iklim özelliğini taşır. “Marmara Bölgesi’nin kuzey Ege’yi de içine alacak şekilde güney kesiminde görülür. Kışları Akdeniz iklimi kadar ılık, yazları Karadeniz iklimi kadar yağışlı değildir. Karasal iklim kadar kışı soğuk, yazı da kurak geçmemektedir. Bu özelliklerden dolayı Marmara iklimi, karasal Karadeniz ve Akdeniz iklimleri arasında bir geçiş özelliği göstermektedir. Buna bağlı olarak doğal bitki örtüsünü alçak kesimlerde Akdeniz kökenli bitkiler, yüksek kesimlerde kuzeye bakan yamaçlarda Karadeniz bitki topluluğu özelliğindeki nemli ormanlar oluşturmaktadır. Soğuk ay olan Ocak ayı ortalama sıcaklığı 4.9°C, sıcak ay olan Temmuz ayı ortalama sıcaklığı 23.7°C, yıllık

ortalama sıcaklık 14.0°C dir. Ortalama yıllık toplam yağış 595.2mm dir ve yağışların çoğu kış mevsimindedir. Yaz yağışlarının yıllık toplam içindeki payı % 11.7 dir. Yıllık ortalama nispi nem %73 dir” (Sensoy, Demircan, Ulupınar, Balta 2014).

Bitki Örtüsü: Marmara Havzası'nın bir bölümünü oluşturan İstanbul, genel olarak Akdeniz tipi bitki topluluğu egemen olmuştur. Karadeniz bölgesinin iklimi de görüldüğü bölüm vardır. "İstanbul metropoliten alanını doğal bitki örtüsü, orman, maki, Çatalca ve Kocaeli Yarımadası'nda iklim şartlarına uyan bitki toplulukları kuzeyde "nemli" güneyde "kuru" türlerini geliştirmişlerdir. Kızılcık, fındık, geyik diken, güvem çalısı, muşmula, yabancı erik, böğürtlen, üvez karaçalı, akça ağaç, mürver, sumak, kurtbağrı ve ayı üzümü gibi kışın yapraklarını döken cinslerle akçakesme, kocayemiş, funda, defne, katırtırnağı, katran ardıcı, kermes meşesi, laden, sakız gibi elemanlardan oluşmuştur (Karabacak 2010).

İstanbul'un Nüfus Yapısı: İstanbul Türkiye'nin en kalabalık kentidir. "Tarihin kimi dönemlerindeyse dünyanın en kalabalık kenti olarak göze çarpar. 1990 verilerine göre 56,5 milyonluk Türkiye nüfusunun %13'ü yani 7 195 773 kişi İstanbul'da yaşıyor, 2000 yılına gelindiğinde bu sayı 10 018 735 yani %35'e ulaştı. Bu da İstanbul'da %33,09'luk bir nüfus artışını gösteriyor. Bu doğrultuda bir hesaplama yapıldığında 2005 yılında İstanbul nüfusu 11 588 545 civarında olacaktır. MÖ 340 yılında İstanbul'un nüfusunun 400-500 bin civarında olduğu tahmin ediliyor. Bu da İstanbul'u dönemin en kalabalık kenti yapıyor. 1153 yılında da yine dünyanın en kalabalık kenti olan İstanbul, bu unvanı 1650-1700 yılında 700 binlik nüfusuyla yeniden edinir" (Kana 2006, 5). "2000 yılı itibarıyla, İstanbul nüfusu içinde nüfus payı %4 ile %7,5 arasında değişen ilçeler; Gaziosmanpaşa (%7,5), Kadıköy (%6,6), Ümraniye (%6), Küçükçekmece (%5,9), Bağcılar (%5,6), Üsküdar (%4,9), Bahçelievler (%4,8), Kartal (%4,1) ve Fatih (%4)'tür. İstanbul nüfusu içinde payı %1'in altındaki ilçelerin başında ise Çatalca (%0,8), Eminönü (%0,6), Şile (%0,3) ve Adalar (%0,2) gelmektedir" (Murat 2006, 93).

İl ve ilçe merkezi nüfusu: İl ve ilçe merkezleri sınırları içindeki nüfustur.

Belde ve köy nüfusu: İl ve ilçe merkezleri dışında ki (belde ve köyler) nüfustur" (Marka Doğu Marmara Kalkınma Ajansı 2013, 4).

Tablo 6: İstanbul İli Sınırları Dâhilinde 5747 Sayılı Kanun Kapsamında Oluşturulan 39 İlçeye Ait Alan ve Nüfus Bilgileri

TOPLAM ALAN 5.461 km ²		NÜFUSU 14.160.467		KARA ALANI 5.343 km ²	GÖL, BARAJ VE BENT ALANI 117 km ²	
İLÇE	KARA ALANI(*)	NÜFUS(**)	İLÇE	KARA ALANI	NÜFUS	
Avrupa Yakası	3.474,35	9.162.919	Anadolu Yakası	1.868,87	4.997.548	
ARNAVUTKÖY	450,35	215.531	ADALAR	11,05	16.166	
AVCILAR	42,01	407.240	ATAŞEHİR	25,2	405.974	
BAĞCILAR	22,36	752.250	BEYKOZ	310,36	248.056	
BAHÇELİEVLER	16,62	602.931	ÇEKMEKÖY	148,09	207.476	
BAKIRKÖY	29,64	220.974	KADIKÖY	25,09	506.293	
BAŞAKŞEHİR	104,3	333.047	KARTAL	38,54	447.110	
BAYRAMPAŞA	9,61	269.677	MALTEPE	52,97	471.059	
BESİKTAŞ	18,01	186.570	PENDİK	179,99	646.375	
BEYLİKDÜZÜ	37,78	244.760	SANCAKTEPE	62,42	304.406	
BEYOĞLU	8,91	245.219	SULTANBEYLİ	29,1	309.347	
BÜYÜKÇEKMECE	139,17	211.000	ŞİLE	781,72	31.718	
ÇATALCA	1.115,13	65.811	TUZLA	123,63	208.807	
ESENLER	18,43	461.621	ÜMRANIYE	45,31	660.125	
ESENYURT	43,13	624.733	ÜSKÜDAR	35,33	534.636	
EYÜP	228,42	361.531				
FATİH	15,59	425.875				
GAZİOSMANPAŞA	11,76	495.006				
GÜNGÖREN	7,21	306.854	İlçe Sayısı		39	
KÂĞITHANE	14,87	428.755	Mahalle Sayısı (***)		936	
KÜÇÜKÇEKMECE	37,54	740.090				
SARIYER	175,39	335.598				
SİLİVRİ	869,52	155.923				
SULTANGAZİ	36,3	505.190				
ŞİŞLİ	10,71	274.420				
ZEYTİNBURNU	11,59	292.313				
Avrupa Yakası Toplam Alanı	3.562,74		Anadolu Yakası Toplam Alanı	1.897,86		

Kaynak: <http://www.ibb.gov.tr/tr-tr/kurumsal/pages/ilceveilkademe.aspx> erişim tarihi: 29 Ekim 2014

İstanbul, Boğazı'nın hem Avrupa hem de Asya toprakları üzerinde yayılan, Marmara Denizi ve Karadeniz'e kıyısı bulunan, Türkiye'de nüfusu en fazla olan ve en hızlı artan bir megapol olup, turizm, kültür ve sanayi şehri olarak önemli bir yere sahiptir.

İstanbul'un Sosyo - Ekonomik Yapısı: 1950'de İstanbul'un kentsel alanı, Marmara Denizi ve Boğaz boyunca kıyı alanları, tarihi yarımada, küçük liman ilçeleri olan Zeytinburnu, Bakırköy, Üsküdar, Kadıköy ve diğer ilçelerdeki sınırlı yerleşim alanlarından oluşmaktaydı (İstanbul Büyükşehir Belediyesi Ulaşım Daire

Başkanlığı Ulaşım Planlama Müdürlüğü 2011, 10). İstanbul büyük bir yerleşim yeri olması, konumu itibariyle sürekli gelişme göstermesi ülkelerin ve dünyanın ekonomisine yön verebilecek bir konumda olmaktadır. Teknolojinin geliştiği, ileriye doğru tekno modern bir sisteme oturma aşamasına gelmektedir. İstanbul'un bu kadar hızla gelişmesi göçün getirdiği genç beyinlerden yararlanması olarak da gösterilebilir. "Kentın ekonomisine ve iş yaşamına kısaca bakacak olursak, bugün İstanbul'un Türkiye GSMH sindeki payı yaklaşık yüzde 23 düzeyinde. İstanbul'un her yıl devlet bütçesine katkısı yüzde 40, buna karşılık devlet harcamalarından aldığı pay yüzde 7-8 dolayındadır. Özel bankaların hepsinin genel müdürlükleri ve Türkiye'deki toplam banka şubelerinin yüzde 21'i İstanbul'da bulunuyor. İstanbul hem iç hem de dış ticarete merkezi bir öneme sahip. İstanbul'da ticaret sektöründe yaratılan katma değer, il toplam katma değerinin yüzde 26.5'ine ulaşıyor ve ticaret sanayiden sonra İstanbul'un en önemli sektörü durumunda. Türkiye genelinde ticaret sektöründe yaratılan katma değerın yüzde 27'si İstanbul'a ait. İstanbul, aynı zamanda Türkiye'nin en önemli ihracat ve ithalat kapısı konumundadır. İstanbul'un ihracatı Türkiye toplamının yüzde 46'sın ithalatın ise yüzde 40'ını oluşturuyor. İstanbul, turizmin merkezi olması açısından ve özellikle de kongre turizmi açısından büyük bir şansa sahiptir. Buna paralel olarak otel kapasitesinin dörtte biri beş yıldızlı otellere, beşte birine yakını da dört yıldızlı otellere ait konaklama yerleri vardır. İstanbul, ülke içi hava taşımacılığının da merkezi durumunda olmaktadır. Atatürk Havalimanı'nın yanı sıra Anadolu yakasında da Pendik Sabiha Gökçen Havaalanı da İstanbul'a hizmet veriyor... Türkiye'de sayıları 153 olan müzelerin 14'ü İstanbul'da ve bu müzelerde bulunan 2 milyon 400 bin mevcut eserin yüzde 34'ü İstanbul müzelerinde sergileniyor... Şehirde son yıllarda sanayinin yerini yönetim merkezleri ile finans, turizm, hizmet ve bankacılık gibi sektörler aldı. Sanayideki bu duruma karşılık para piyasalarının kalbi artan bir tempoyla hep İstanbul'da atıyor. Coğrafi konumu itibariyle İstanbul'da günün ilk 4 mesai saati Asya ülkeleriyle, diğer 4 saati Avrupa ülkeleriyle çakışıyor. Bu da İstanbul'a doğal bir finansal merkez olma konumu getiriyor. Bugün mevduatların yüzde 35'e yakını İstanbul'da toplanıyor ve kredilerin yüzde 33'ü İstanbul'da kullanılıyor. Sigorta şirketlerinin neredeyse hepsinin merkezi İstanbul'da bulunmaktadır. Serbest Bölge niteliği de taşıyan Menkul Kıymetler Borsası, İstanbul merkezli ve hızla dünyanın sayılı borsaları arasında yükseliyor.

Ayrıca bir altın borsası var. Leasing, factoring, özel finans kurumları gibi finans kuruluşlarının merkezi de İstanbul'da ve özellikle, liberalleşen para piyasaları ile birlikte İstanbul, bir finans merkezi olma yolunda hızla ilerliyor. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın İstanbul'a taşınması kararının, şehri dünya çapında bir finans merkezine dönüştürmesi bekleniyor" (Karabacak 2010). Sosyo-ekonomik yapının değişmeye başlaması ile birlikte mekânsal yapı değişim sürecine girmiştir (Aktüre 1978, 32). İstanbul sürekli yatırım yapılan bir şehir olması ve ulaşım yolları üzerinde olması onu sürekli canlı olmasını sağlayan bir etkidir. Bu cazipliğiyle tarih boyunca hep gelişme gösterip ve ticareti canlı olmasını sağlayan bir yerleşim birimi olmaktadır.

2.1.İç Göçün İstanbul üzerindeki etkisi

İstanbul metropol bir şehir olması ve tüm iş kollarını kendinde barındırması sebebi ile iç göçün çekiciliğini göstermektedir. Metropol bir şehir olmasının yanında tarihi boyunca başkent olması nedeniyle sürekli gelişen, kültürel tarihi yapısı olan İstanbul göçlerin ana merkezi olma özelliğini göstermektedir. Günümüzde de sağlık harcamalarının fazla olduğu bir ildir ayrıca da ülke içinden ve dışından sağlık turizmi gelişmesiyle paralel olarak göç hareketleri yaşanmasını sağlamaktadır. "Türkiye oldukça genç bir nüfusa sahiptir. Bu nüfus buldukları bölgelerde iş, eğitim gibi sorunlarına çözüm bulamadıkça en iyi yolu göç hareketine bulmaktadırlar. İlk seçenekte genelde İstanbul olmaktadır. Diğer illere nazaran daha fazla iş gücüne ihtiyacı olan şehir bu iş gücünü nitelikleri yüksek bireyler arasından seçmektedir. Burada da karşımıza eğitim faktörü çıkmaktadır. İstanbul üniversite şehri diyebileceğimiz şehirlerden biridir" (Gürel ve Balta 2011, 6). "Bir başka ifadeyle kentler daha iyi eğitim, sağlık, vb. hizmet, çalıştığı işte yükselme isteği taşıyan, daha fazla gelir, daha güzel ve iyi konut, kısacası daha iyi yaşam arzulayan insanlar için cazip olmuştur. Dolayısıyla bu tür düşüncüleri taşıyan bireyler için yerleşmesi gerekli yerleşim merkezleri olmuştur" (Yıldırım 2004, 21).

"Yüzyıllardan beri meydana gelen göçler bugünkü Türkiye'nin ve haliyle İstanbul'un içyapı dinamiğini belirlemiştir. Arap, Çerkez, Boşnak, Ermeni, Yahudi, Hıristiyan, Müslüman ve pek çok farklı kimlik göçlerle bir araya gelmiştir. Her kültürün kendine has özellikleri vardır. Ancak farklılık olarak gösterilmekten ziyade

aynı yerde, aynı duyguları, sevinçleri, üzüntüleri beraberce yaşamayı öğretmişlerdir” (Gürel ve Balta 2011, 3). Göç alan yerler bakımından en önemli etki, yerleşim yerinin coğrafi alanının büyümesi, buradaki nüfus büyüklüğünün ve niteliğinin değişikliğe uğramasıdır. Bu anlamda düzenli ya da düzensiz bir kentleşme olgusunun yaşanmasıdır (Beşel 2003, 51). “Aşırı şekilde göç alarak nüfus bakımından Türkiye’nin en büyük kenti haline gelen İstanbul, aynı zamanda nitelikli insan gücünün ve önemli yatırımların da toplandığı kenttir. Bu özellikleri nedeniyle demografik incelemeler açısından İstanbul’un özel bir önemi bulunmaktadır”(Murat 2007, 84). “Şehirde gerçekleşen nüfus artışı çok yönlü gelişmelere yol açmış bulunmaktadır. Bunların başında iskân sorunu gelmektedir. Şehre göç edenlerin konut sorununun çözülmemiş oluşu bir yandan apartmanlaşmaya yol açarken diğer yandan dönemin birçok şehrinde karşılaşılan bir olayı, gecekonduların ortaya çıkarmıştır”(Tuna 2010, 362).

Göç sonucunda etnik kültürlerin birleşmesiyle farklı ve zengin kültürler ortaya çıkartmıştır. Bu doğrultuda yabancı dil öğrenme ve öğretme gibi yeni iş kolları da ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Kentsel alanların sahip oldukları bazı etkenler, kırsalın sahip olamadığı bazı etkenlere nazaran daha üst seviyelerde bulunduğu kentsel alanların çekiciliği bireyler için söz konusu olmaktadır (Karakuş 2010, 42). Nüfus artışıyla birlikte bölgede çok yoğun bir yerleşim birimi talebi oluşmuş, bu da beraberinde çarpık yapılaşmayı meydana getirmiştir. İstanbul’da merkezden uzak alanlarda kanalizasyon, temiz su ve doğalgaz gibi altyapı tesisleri bakımından büyük yetersizliklerin olduğu görülmektedir (Özpınar 2011, 51). “Şehirde gerçekleşen nüfus artışı çok yönlü gelişmelere yol açmış bulunmaktadır. Bunların başında iskân sorunu gelmektedir. Şehre göç edenlerin konut sorununun çözülmemiş oluşu bir yandan apartmanlaşmaya yol açarken diğer yandan dönemin birçok şehrinde karşılaşılan bir olayı, gece kondu olayını ortaya çıkartmıştır” (Bilgili 2011, 406).

2.2.Yerleşim Birimi Olarak İstanbul Üzerindeki Sonuçları

İstanbul yoğun göç alması ekonomik olarak olumsuzluklara neden olmaktadır, bunların başında barınma sorununun getirdiği gecekondulaşma gelmektedir. Plansız yapılar İstanbul'un muhteşem güzelliğini yok ettiği gibi gecekondulaşma sonucunda alt yapı sorunları da çevre sağlığı ciddi olarak tehdit etmektedir. "İstanbul'un yasa dışı ve kontrolsüz gelişmesi temelde; kentin çekim gücünün ülke ve bölge ölçekli politikalarla dengelenememesine dayanmaktadır. İstanbul üzerinde oluşan aşırı talebin yerel yönetimlerce de karşılanamaması, kentin bugünlere uzanan kontrolsüz bir biçimde büyümesi sonucunu doğurmuştur" (İstanbul Büyükşehir Belediyesi Ulaşım Daire Başkanlığı Ulaşım Planlama Müdürlüğü 2011, 2).

Göçerlerin ne zaman geleceği bilinmediği için planlı yatırımlar yapılamadığı gibi şehrin ihtiyaçları doğrultusunda ödeneklerde doğru bir biçimde hazırlanmamaktadır. Yerleşim birimi ekonomik olarak eğitim olanakları içinde yatırım yapamamaktadır. Okul sayıları gün geçtikçe yetersiz olmaktadır. Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışmalarını sekteye uğratmaktadır. Arazi fiyatlarının yükselmesi, trafik sıkışıklığı, endüstriyel kirlenmeye (hava ve su kirliliği, gürültü ve diğerleri) karşı artan sosyal baskı, fabrikaları kalabalık şehir bölgelerinden organize endüstriyel bölgelere (OSB) doğru yönlendirmiştir (İstanbul Büyükşehir Belediyesi Ulaşım Daire Başkanlığı Ulaşım Planlama Müdürlüğü 2011, 4). Karayolları, ulaşım ve taşınım alanlarındaki gelişmeler konumu elverişsiz veya kapalı ve kendine yeteri üretim birimlerini kent merkeziyle pazar ilişkisi içine soktuğu gibi, nüfus hareketliliğini arttırarak kentleşmeyi hızlandırmıştır (Sencer 1979, 69).

Ekonomik açıdan işgücü ve sermaye transferi olarak nitelendiren iç göç olgusu, bir yandan göç veren bölgede pazarın daralmasına, mevcut yatırımların atıl kalmasına, becerili işgücü ve sermaye gibi dinamik üretim faktörlerinin yitirilmesine, girişimcilik ruhunun zayıflamasına neden olmakta; diğer yandan gelişmiş bölgeler üzerinde meydana getirdiği nüfus baskısıyla, kamu yatırım ihtiyacını arttırmakta ve dengesizleştirmektedir (Çelik 2012, 2).

Kent içerisinde başta göçmenler olmak üzere yoksul insanların yaşadıkları semtlere baktığımızda ciddi konut sorunlarının olduğu, yolların asfaltlanmadığı, kanalizasyon probleminin yaşandığı, sağlık ve eğitimle ilgili yeterli hizmetin verilmediği gerçeği karşımıza çıkmaktadır (Can 2011, 54). “50’li yıllardan günümüze kadar İstanbul, oranı giderek artan bir iç göçe ‘maruz’ kaldı. Bu durum artık tahammül edilemez bir noktaya geldi, dayandı. Kentteki tarım alanları bitti. Su havzaları da büyük bir baskı altındadır. Kentin yaşamsal alanları büyük risk altındadır” (Enderoğlu 2006, 16). “İstanbul gerçekten barınılmaz, yaşanılmaz, hatta nefes alınmaz bir yer olmuştur. Şehir içi ulaşım insanı deli edecek kadar sıkıştırıyor. Gürültü kirliliği en üst seviyededir” (Enderoğlu 2006, 10). Kentleşme sonucunda su, hava ve toprağın kirletilmesi sebebiyle çevre ile insan arasındaki uyum bozulmuştur (Beşel 2003, 56). Kente gelen ailelerin yaşadıkları sorunlara bir de eğitim problemi eklenince işler daha da içinden çıkılmaz bir hal almıştır. Ailelerin göç sonrası yaşadıkları ekonomik sıkıntılar, çocuklarını okula gönderememelerinde önemli bir neden olmuştur (Can 2011, 77). Kente yerleşen ailelerin çalışma ve geçim kaygısı nedeniyle çocuklarına gereken ilgiyi göstermemeleri ve onların ihtiyaçlarını sınırlı olarak da karşılayamamaları çocukluktan gençliğe doğru suç olgusunun artışına sebebiyet vermektedir. Kent hayatına göçerlerin çabuk uyum sağlamaması, aile parçalanması hızlı bir şekilde olmasından dolayı yerleşim birimi olarak yeni barınma yerleri inşa edilmekte veya işgal edilmektedir.

2.3.Göçerlerin Kırsal ve Bölgesel Kalkınmaya Olan İnançları

İş olanaklarının artırılması ve ücretlerin iyileştirilmesi önceliklidir. Çünkü göç ile gelen aileler istihdam edildiklerinden sonra aldığı ücretin beşte üçünü barınma ihtiyacını karşılamaktadır, göç eden ailelerin eğitim seviyesinin düşük olması ağır işlerde çalışmasına neden olmakla birlikte sosyal haklardan da mahrum olmaktadır. Sosyal güvenlik kurumlarının denetimleri sıklaştırması ve sağlıklı koşullarda istihdamı sağlanmalıdır. “Toplumda, çalışma, hem sosyal katılım, hem de gelir dağılımı ve ekonomik kazanç bakımından en önemli mekanizmadır. Çalışma bir gelir kaynağı olmakla birlikte belirli sosyal ilişkilerin kurulması için de gereklidir” (Sürüel 2008, 12). “Bu sebeplerle meydana gelen göçlerin elbette bazı sonuçları vardır. Konut yetersizliği, iş bulma imkânının azlığı, sağlık hizmetlerinde aksamalar,

gecekondulaşma, kültür çatışması gibi olumsuzlukları karşımıza çıkarmaktadır. Böylelikle İstanbul'un dış cephesinden başlayarak toplumun içine kadar giren bir değişim mekanizması oluşmaktadır" (Gürel ve Balta 2011, 6). İstanbul belediyesi bünyesinde bazı çalışmalar olmuştur bunlardan bir tanesi de: Hayat Okulu Projesi: Sakinlerimizin dinlemeye değer yaşam öykülerinden ders çıkarma metodu ile gençlerin başarılı deneyimlerle geleceklerini şekillendirebilmelerine yardımcı olmanın hedeflendiği bir projedir (İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2010 Faaliyet Raporu 2010, 115). Kamu kurum ve kuruluşlarının veya sivil kurum ve kuruluşlarının göçün iyi bir şekilde organize edilmesi ve göç sebebi olan iş imkânlarının sağlanmasıdır.

2.4.Göç ve Sonrası Yapılanma

İç göç ekonomik gelişme sürecinde başarılı bir büyüme mekanizmasıdır. Kaynakların etkin ve yeniden dağılımını sağlar ve gelir eşitsizliklerini azaltır. Ancak göç sonucu bölgesel dengesizliklerin ortadan kalkacağı konusunda henüz bir görüş birliği yoktur. Göçün sonuçları üzerinde yoğunlaşan çalışmaların sayısı aslında pek fazla değildir. Göç olgusunu araştırma konusu edinmiş çalışmalar, genelde göç süreci ve göçün belirleyicilerine odaklanmış, göç sonucu ortaya çıkan ekonomik veya sosyal kazanım ve kayıplar üzerinde fazla durmamışlardır (Topbaş 2007, 34). 1950'de başlayan kalkınma hareketleri ile birlikte daha belirgin hale gelen bölgesel farklılıklar, hızlı nüfus artışı ve tarımda mekanizasyon, iller arası göçün ortaya çıkmasına neden olmuştur. Geri kalmış bölgelerden gelişmekte olan ve gelişmiş bölgelere nüfus hareketi başlamıştır (Topbaş 2007, 60). Kentsel hayata uyumsuzluk, sağlıksız yaşam koşulları, bilinçsizlik, sağlık hizmeti talebini arttırmıştır. Göçün etkisi nedeniyle meydana gelen kentsel büyümenin yükü altyapı yatırımlarını yapmak ve yürütmekle yükümlü kuruluşların kaynak ve imkânlarını zorlamakta ve hatta aşmaktadır (Enderoğlu 2006, 22). Göçün sebep olduğu bölgelerde hızlı alt yapı çalışmaları yapılmalı, yol çalışmaları kaldırılmamlı yapılmalıdır. Bu bölgelere yeni eğitim kurumları açılmalı imar planları yapıp çarpık kentleşme önlenmelidir. İhtiyaca göre sağlık ocakları ve hastaneler yapılmalı, sanayi iş kolların da istihdam için ihtiyaçlar doğrultusunda teknik eleman yetiştirmek amacıyla kurslar açılmalı ve teşvik edilmelidir.

2.5.Göçün Aile ve Gençler Üzerindeki Etkisi

Göçün aile ve gençler üzerinde olumlu etkilerinden çok olumsuz etkileri çok belirgin olarak görülmektedir. Göçle gelen gençlerin belli bir olgunluğa erişmediği için kendi kararlarını almada yanılığa düştükleri bu doğrultuda aile ile ayrılıklar yaşanmaktadır. Bunların başında boşanma sayılarının gün geçtikçe artması gösterilebilir. Göçten sonra gençler, iş yaşamına atılmak, meslek sahibi olmak kendine iyi bir hayat sunmak için çabalamaktadır. Bu çabanın uzun zaman olması aile kurmasını olumsuz etkilemektedir. Gençler ailelerden ayrı bir şekilde yaşamlarını sürdürmesi onları yalnızlığa sürüklemektedir. Ailelerin göçten sonra bir birleriyle olan iletişimin zayıfladığı aile otoritesinin eski yerleşmelerindeki gibi olmadığı görülmektedir. Ailenin kendi bireylerini aynı çatı altında toplamakta zorlandıkları da bilinmektedir. Ailelerin iyi bir yaşam sürmek için göç etmeleri çoğu zaman hüsranlılıkla sonuçlanmaktadır.

“Geleneksel ilişkilerin hakim olduğu kırsal alanlarda toplumsal denetim ve yüz yüze ilişkiler hakimdir. Kırsalda farklılaşmamış, birbirine akrabalık ve dostluk ilişkileriyle bağlı, dayanışmanın birincil olduğu toplu bir hayat söz konusudur; şehirde ise farklılaşmış, heterojen ve ikincil ilişkilerin yaygın olduğu bir yaşam vardır” (Topaloğlu 2007, 88). “Özellikle ergenlik dönemini, yabancı olduğu bir kültürde geçiren gençlerin durumu çok daha zordur. Bu durumdaki gençlerin büyük bir çoğunluğu okula adapte olamadığı için derslerinde başarısız olabilmektedir. Bunun yerine genç sokaklarda olmayı, kendi durumundaki hemşeri çocuklarıyla çeteler kurmayı tercih etmektedir. Yabancı bir ortamda kimlik bocalaması daha yoğun olan bu gençlerin, kendi evlerine karşı aidiyet duyguları azalmakta, çevreyle yoğun iletişim kurma çabasına girişmektedirler. Okula ilgisi olmayan bu gençler şiddet çağrışımlı alanlarla ilgilenirler. Kaçak olarak çalışıp, para kazanmaya başladığında ise sigara, uyuşturucu gibi bağımlılıkları da artmaya başlar” (Can 2011, 79).

“Bireylerin göç etme kararlarında eğitim düzeyleri önemli bir karar verme aracı olmaktadır. İyi eğitim almış ve donanımlı olan bireylerin fırsatları görmede ve uygulamada daha aktif oldukları gözlemlenmiş ve eğitim seviyeleri yükseldikçe göç etme eğilimlerinin de arttığı görülmüştür” (DPT 2000, 45). “Göç eden aileler

açısından en büyük tehlike, göç sonrası yerleşilen yerde sahip olunan denge ve statükonun sürdürülememesidir. Göç olgusu, aileleri, iklim yer ve ev değişikliği, iş biçimi değişikliği, bazı durumlarda aile bireylerinden geçici ya da devamlı ayrı kalma, yaşam biçiminde değişiklik, okul değişikliği, ekonomik durum değişiklik, çevre değişikliği gibi birçok farklı stres deneyimlemek zorunda bırakmaktadır” (Polat 2006, 39). Göç eden kişiler arasında genç nüfusun çoğunlukta yer alması, genç bireylerin kendilerine yapacakları yatırımın faydasının maliyetinden daha yüksek olacağı beklentisiyle birleşmektedir (Çelik 2002, 281).

Kırdan kente gelen insanların kent yaşamına ekonomik ve sosyal olarak tutunma süreçlerinde, geldikleri yerdeki yaşam biçimlerinden kısmen de olsa kopmak zorunda kalmışlardır. Ekonomik yoksunluğun dayatması ve göçmenlerin kendilerini kente yabancı hissetmeleri yaşamlarını oldukça sıkıntılı hale getirmiştir. Aile yapısında zorunlu olarak küçülme meydana gelmiş, ekonomik olarak durumları daha da kötü bir hal almıştır (Can 2011, 79). “Göç ile İstanbul’a yerleşen aileler kendi kültürleri ile birlikte geldikleri İstanbul’da kültürlerinin İstanbul uyarlaması ile yaşamlarını sürdürmekte. Apartman hayatına İstanbul’da başlayan ailelerde dahi göze çarpan bir aykırılık görülmemekte” (Kırmızı 2007, 58). Ailelerde daha çok boşanmalar ve parçalanmalar yaşanmıştır. Aile kurumu giderek bireyselliğe ve ekonomik refah çerçevesinde biçimlenme yaşanmaktadır bunlar tabloda da gösterildiği gibi boşanmalar ve hiç evlenmeme açık olarak gösterilmektedir. Tabloda yabancılar kapsama alınmamıştır.

Tablo 7: Medeni Durum ve Cinsiyete Göre Nüfus – 2013 Türkiye

Medeni durum	Toplam	Erkek	Kadın
Hiç evlenmedi	15.723.234	9.025.599	6.697.635
Evli	36.701.526	18.364.814	18.336.712
Boşandı	1.870.053	782.167	1.087.886
Eşi öldü	3.124.295	441.592	2.682.703
Toplam	57.419.108	28.614.172	28.804.936

Kaynak: http://rapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnkSdb2&ENVID=adnkSdb2Env&report=wa_turkiye_cinsiyet_yas_medeni_top.RDF&p_yil=2013&p_dil=1&desformat=html erişim tarihi: 28 Ekim 2014

Tabloda medeni durum ve cinsiyete göre Türkiye genelini göstermektedir. Hiç evlenmeyen nüfusun yüksek olduğu, boşanmaların ise iki milyona yaklaştığı, eş ölümlerinin de aynı paralellikte yüksek olduğu görülmektedir. İnsanların beklentilerinin karşılanmaması, hayal kırıklıkları, refah bir yaşam arzuları kültürel etkileşim ve değişimler, ekonomik kazanımlar gibi sebepler tam olarak oluşmadığı için bu sorunlar kötü sonuç şeklinde devam etmektedir. “Toplumsal refahın artması, gelirlerin yükselmesi, bireylerin ihtiyaçlarını karşılamasının yanı sıra başka ihtiyaçları da gün ışığına çıkarmıştır. Sosyal ve kültürel etkinliklere olan ilgi de kendiliğinden artmıştır. Ve bu ilgi de göç olayının bir nedenini oluşturur” (Gürel ve Balta 2011, 6). Göç sonucu kentlerde sıkıntı çeken, uyum problemi yaşayan ve problemlerle baş edemeyen insanların suça yöneldikleri ve işlerinde barındırdıkları olumsuz duyguların suçun oluşmasında etkili olduğu ortaya çıkmıştır (Topaloğlu 2007, 131).

2.6.İstanbul’a Göç Eden Gençlerin Sorunları

Gençler iş bulmada zorlandıkları gibi istihdam edildikleri işletmelerde zor koşullarda ve ağır işlerde çalıştırılmaktadır. Bazı işletmelerin bu gençlerin sigortalarının da yapmadığı veya eksik yattığı da görülmektedir. Bazı işletmelerde gençlerin sosyal haklarını vermemek için dönem dönem sigortalarının giriş çıkış yapmaktadır. İstihdam edildikleri işletmelerde aldıkları ücretten daha düşük SSK ücret askeri ücret yansıtılmakta geri kalan hak kazançlarını da elden almaktadır. Gençlerin birçoğu vakıf olduğu meslekten hariç bir meslekte çalıştığı için icra ettikleri işten memnun değildir. Gençlerin beceri ve eğitimleri doğrultusunda iş bulmaları zorlaşmakta ve farklı iş kollarında istihdam edildiklerinden dolayı psikolojik sorunlar yaşamaktadır. Kırsal kesimlerde özellikle gençlerin çok az gelirlere sahip olması, sosyo-ekonomik açıdan gelişme imkânlarının kısıtlı olması kırım itici özelliğini açıklamaktadır (Şen 2010, 1). Sosyal olarak kent yaşantısına uyamama, kentsel iş örgütlenmesi içinde yer alamama, okullaşma oranındaki düşüklük, alt-kültürel gruplaşmalar, kuşaklar arası çatışma, yasal olmayan yollara özenme gibi etkenler fiziki mekânların, yani gecekonduların kent yaşamına sunduğu olumsuz faktörlerdir.

“21. yüzyıl bireyinin hayatının her alanında etkin bir biçimde yer alan medya, 'iletişim Çağ'ının en büyük aktörü ve etkileyeni olarak kabul edilebilir. Medya söyleminin dışladığı, ötekileştirdiği insanlar çoğu kez düşük gelir ve eğitim düzeyine sahip, toplumsal hiyerarşinin en altında bulunan bireylerden oluşmaktadır. Medyada temsil edilme olanağı bulamayan, sözü edilen bireyler, giderek toplumun dışına itilerek yok sayılmakta ve mağdur edilmektedir” (Barış 2008, 100).

“Ülkemizde önemli bir sorun olan enformel sektörde çalışanlar işgücü piyasasında gözden kaçırılmaması gereken bir kitledir. İşsizlik tarafından sürekli beslenen enformel çalışma, kayıt dışı, güvencesiz, geçici işlerde çalışma olarak tanımlanabilir. Bu grup içinde ücretli çalışanlar gibi kendi hesabına çalışanlar da mevcuttur. Enformel ekonomi, ekonomik, sosyal ve kurumsal dışlanmanın tümünün birden gerçekleştiği bir alan olarak yorumlanabilir” (Sürüel 2008, 16). İşletmelerde iş başvurularında etnik yapıları göz önüne alınarak bilgi ve tecrübeleri hiçe sayılıp istihdam edilmektedir. Özel ve kamu kurum kuruluşlarında hak ettiği yerlere gelememektedir. Onların yerine farklı kişiler belli bir göz yumma, farklı kişilerin istemiyle hakları olan işi başkaları tarafından işgal edilmekte geriye doğru kent vurmaktadır. Gençler iş yaşamının yanında, aile yapısında da sorun yaşamaktadır. Çünkü gençlerin sürekli fazla çalıştırılması (yasal olmayan çalışma) aile ile diyaloglarını da zayıflamaktadır.

Yerleşkede uyumsuzluk: “İstanbul’a Yeni göç edenler genelde işsizdirler. Genellikle aile olarak göç edenler kendilerini kurmaktadırlar. İş bulamayanlar Formel sektörde iş görecektir hünerlere sahip olmadıklarından, genelde düşük, geçici, günübirlik işlere yatkınlık taşırlar. Bu dahi, ekonomideki daralmadan dolayı mümkün olmamaktadır. İşsiz insan, geçimini sağlayabilmek için sürekli arayış içindedir” (Kırmızı 2007, 58). “Şehirdeki ilişkiler parçalı ve bir hedefe ulaşma doğrultusundadır. Kişisel çıkarlar ve bireyselleşme ön plandadır. Çok hızlı bir değişim söz konusudur ve buna karşı çıkan çok azdır. İlişkilerin bu tarz oluşu sosyal bağı çözmektedir. Bunun sonucu olarak yardımlaşma veya manevi değerler önemini kaybetmeye başlamıştır” (Topaloğlu 2007, 76). İstanbul’a gelen ailelerde genç nüfusun yoğun olması ve iş kollarında ağır işlerde çalıştırılması geçleri ruhen ve bedenen yormakta ve sürekli iş değişikli yaşamalarına sebebiyet vermektedir.

İstanbul'a göç eden genç nüfusun büyük bir kısmı belli bir mesleği olmaması veya daha önce icra ettiği mesleğine uygun iş sahası olmaması işsizliğe neden olmakla birlikte, istihdam edildiği sahada uyum sağlamakta zorlanmaktadır.

“Köyden kente gelen insanlar evini, toprağını bırakıp kente geldiklerinde kentin imkânlarından yeterince yararlanamamaktadır. Bu insanları bir araya getirecek ve taleplerini dillendirecek yeterli sayıda sivil toplum örgütü bulunmamaktadır.” (Can 2011, 94) “Aynı zamanda kentsel kurum ve kuruluşlar bütünleşmenin sağlanması da göç edenlerin kente uyumunu etkilemektedir. Dolayısıyla göç eden nüfus daha önceki yerleşim yerleriyle ekonomik ve sosyal ilişkilerini asgariye indirebildiği oranda kentle bütünleşme olanaklı olur. Bir kenti yaşamaya değer kılan şey, o kentin üzerinde kurulduğu değerler sistemiyle kentin insanların bağlı bulunduğu değerler arasındaki dayanışmadır. Bu itibarla kente yaşanan bireyi veya kente yeni gelen birey eski yaşam tarzı, davranış kalıbı, norm ve değerler sistemini kente uyarlayabilir, kente göre ayarlayabilir ise bir anlamda kentlileşir ve uyum problemini giderebilir” (Yıldırım, 2004, 77-78).

Göç edenlerle ilgili yerleşme ve çalışma sorunlarına kurumsal bir yaklaşım geliştirilemediği için göç edenler daha önce gelmiş olan akrabaları ve hemşerilerinin esnek ilişkileri ile sorunlarını çözmeyi denemişler, kente uyum sorunlarını da aile kurumu ve din kurumu ile birlikte çözmek durumunda olmuşlardır (Bal, Aygül, Oğuz, Uysal 2012, 198). “Göç eden insanlar kimlik bunalımını çok yoğun bir şekilde yaşarlar. Bu ailelerin büyük bir kısmı kırsal bölgelerden gelen ve okuma yazması kıt ebeveynlerle, onların çocuklarından meydana gelir. Köyden kente gelen bu aileler, kentin modern yaşamı ve teknolojinin cezbedici imkânlarını gördüklerinde büyük şaşkınlık yaşarlar. Buradaki hayat biçimi ile geldikleri yerdeki hayat biçimi birbiriyle çelişmektedir. Kentin merkezinde otursalar bile kent kültürünün dışında ya da yanı başında yaşarlar” (Can 2011, 92). “Fiziksel ve psikolojik açıdan hiçbir hazırlık yapmadan köyden kente gelen bu insanlar önemli uyum sorunları yaşamakta ve yaşatmaktadır. Çünkü kente alışamayan göçmenlerin yaşadıkları ekonomik yoksunluk ve yabancılık duygusu onlarda güvensiz bir duygu yaratmakta, bu durum tepkisel bir dile dönüşerek, kentin yapısına zarar verir hale gelmektedir” (Can 2011, 93).

Hızlı ve Çarpık Kentleşme: Günümüzde ise kentler, bilim, sanayi, teknoloji, ulaşım, iletişim, ticaret, kültür ve sanat faaliyetlerinin yürütüldüğü çok önemli merkezler durumuna gelmiştir (Kızıroğlu 2012, 8). “Üretimin şekli ve dağıtımına önem verenler tarafından ise kent; tarımsal olmayan üretimin yapıldığı, hem tarımsal hem de tarım dışı üretimin dağıtımının yapıldığı, kentsel fonksiyonların toplandığı, belirli teknolojik gelişme seviyesine göre büyüklük, heterojenlik ve bütünleşme düzeylerine varılmış yerleşme biçimleri olarak tanımlanmaktadır. Ekonomik ölçüte göre kent, mal ve hizmetlerin, üretim, dağıtım ve tüketimi sürecinde toplumun değişen ihtiyaçlarını karşılamak için ortaya çıkan ekonomik bir mekanizmadır (Kızıroğlu 2012, 11). “Kenti; sürekli gelişme içinde bulunan ve toplumun yerleşme, barınma, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi ihtiyaçlarının karşılandığı, pek az kimsenin tarımla uğraştığı, köylere göre nüfus açısından daha yoğun olan yerleşme birimi olarak tanımlamak mümkündür (Keleş 1998, 55). Kentler eski yapılarından kopmuş hem fiziki hem de yoğunluk ve isleyiş açısından yeni görünüm almıştır (Özer 1998, 28). Kent büyük bir önemlilik içinde büyürken, diğer kentleri ve kasabaları birleştiren bir ölçü ile genişlemektedir (Tatlıdil 1992, 35).

Kentleşme tanımına bakarsak farklı şekillerde tanımlanması mümkündür bunlardan bazıları: “Kentleşme, bir ülkenin yerleşimlerinde tarım dışı üretim şeklinin büyümesi, üretilen ürünlerin denetim ve koordinasyonun yoğunlaşması ve merkezileşmesi nedeniyle bazı yerleşmelerin büyüklük, yoğunluk, heterojenlik, teşkilatlanma, işbölümü ve ihtisaslaşma ile entegrasyon derecelerinin artması şeklinde ifade edilebilecek bir sosyal hareketlilik ve sosyal yapı değişmesidir” (Çezik 1982, 20). “Kentleşmenin esas kaynağını sanayileşme ile beraber ortaya çıkan ilave işgücüne duyulan talep oluşturmaktadır. İlave işgücüne duyulan talep, kırsal alanlardan kentlere doğru göç hareketlerini başlatmakta, göçlerin sonucunda yaşanan kentleşmede ise, kentlerin çekici, kırsal alanların itici özellikleri etkili olmaktadır. Kentlerin büyümesi ve çekiciliğine kapılan, iş bulmak umuduyla kırsal alanlardan kentlere göç eden kişiler, kentlerde çoğunlukla umduklarını bulamayarak marjinal işler yapmak, kayıt dışı sektörde çalışmak ve gecekondu bölgelerinde yaşamak zorunda kalmaktadırlar” (Kızıroğlu 2012, 2).

Hızlı ve çarpık kentleşme: “Kentleşme oranındaki bu aşırı yükselme, batıdaki gibi sanayileşme ile beraber gelişmiş değildir. Asıl olan, adeta köydeki sefalet ve işsizliğin şehre taşınmasıdır. Göç yüzünden mevcut iş olanaklarından daha fazla insanın kentlere yığılması, kentleşmeyi düzenli ve sistemli olmaktan uzak, çarpık ve sağlıksız hale getirmiştir. Böylece kentte başta gecekondu olmak üzere ekonomik, kültürel, toplumsal sorunların ortaya çıkması kaçınılmaz olmuştur” (Adıgüzel 2005, 239). “Ani ve hızlı bir biçimde meydana gelen göç ile nüfusu barındıracak yer bulamayan İstanbul’da gecekondu hayatı yaygınlaşmaya başlamıştır. İstanbul’da ilk gecekondu hareketinin Zeytinburnu’nda olduğu bilinmektedir” (Gürel ve Balta 2011, 7). Göç eden insanların geldikleri yere adapte olamamaları ve sürekli bir yabancılık hissiyle sarmalanmalarının en önemli göstergelerinden bir tanesi gecekondulaşmadır (Can 2011, 117). Kırdan kente göç eden bu insanların sosyal devletin olanaklarından yararlanamaması ve bireysel olarak da kentteki modern bir konuta yerleşememesi göçmeni doğal olarak gecekondu edinmeye sürüklemektedir (Özer 2004, 47).

“İlk gecekondu 1950’lerde İstanbul’da ortaya çıkmış, bu durum diğer şehirlere de yansımış ve 1970’lerde en üst düzeye tırmanmıştır. Gecekondu arazileri ya devlet mülkiyetinde ya da kapanan veya haklarını arayamayan vakıflara aitti” (Bayındırlık ve İskan Bakanlığı 2009, 33). Gecekonduyunun, batılarak kentleşme modeline karşı gösterdiği kültürel direnç, ekonomik kısmî bütünleşme modelinin getirdiği zorunluluklarla karşılaştığında, tinsel değerlerde katılma, özdeksel (maddi) değerlerde yumuşama ve esneklik özelliği kazanmaktadır (Kırmızı 2007, 54-55). Bu metropole yapılan bilinçsiz göç, aile planlaması uygulamalarının benimsenmemesi, ebeveynlerin eğitsel ve mesleki açıdan niteliksiz olması, ailelerin gecekondu bölgelerinde mutlak yoksulluk sınırına yakın bir düzeyde yaşamalarına neden olmaktadır (Barış 2008, 89).

Tarım topraklarının büyük bir kısmının, küçük işletmelerde kiracı olarak çalışan çiftçi aileler tarafından kullanılması, nüfusun kentlere doğru akmasını sağlayan siyasi nedenlerdir. İnsanların bağımsız olarak toprak sahibi olmalarını ve hareket etme özgürlüklerini kısıtlayan kapalı veraset sistemleri ile feodal sistemler ise, kentleşmeyi sınırlayabilmektedir (Kızıroğlu 2012, 33).

Kentleşme ve bütünleşme sorunu: Modernizemin kendi sistematığıyla öngördüğü kentle bütünleşmenin bu kadar kolay olmadığı ve bunun neticesinde köyden kente göç eden insanlarla, kentli insanlar arasında derin ayrışmaların, farklılıkların olduğu gerçeği karşımızda tüm çıplaklığıyla durmaktadır (Can 2011, 119). “İstanbul’a göçle gelen nüfusun büyük bir bölümü de geldikleri bölgelerdeki geleneksel yaşam biçimlerini, kırsal yaşam kültürünü aynen kente taşıdıkları gibi; kent yaşamının gerektirdiği sosyal dönüşüme uyum sağlayamamış, sağlamak istememiş, İstanbullu olmayı benimsemediğinden kendi yaşam alışkanlıklarını aynen muhafaza ederek, kent içinde kent hayatından kopuk, küçük sosyal yapılar ortaya çıkarmışlardır” (Enderoğlu 2006, 22). Sosyal statümüz gereği, içinde bulunduğumuz sosyal grubun dinamiği, davranışlarımızın şeklini, yönünü ve hedefini belirler. Bu gruba karşı geliştirilen normlar, değerler, bağlılık duygusu kimliğin belirleyicileri olur. Fakat buna karşı göç eden insanların yeni geldikleri yerlerde kimliklerinin belirlenişindeki etkenler çok değişmekte ve beraberinde bir kimlik bunalımı kaçınılmaz hale gelmektedir (Can 2011, 107). Göçmenlerdeki kimlik sorunları, sosyal yapıya uyum sağlayamamaktan ve kendilerini ifade edebilecekleri bir sosyal pozisyon belirleyememekten kaynaklanabilir (Balcıoğlu 2007, 85). Göçmenler geldikleri yerdeki yerli halka göre daha hassas bir kimlik taşımakta, toplumsal yaşama adapte olurken daha güvensiz davranmaktadır. Yaşadıkları sosyal çözülme, yabancılaşma, güvensizlik duygularını daha da beslemektedir (Can 2011, 107). Şehir toplumlarını diğer toplumlardan ayıran en önemli özelliklerin başında farklılaşma, ihtisaslaşmış tarımsal olmayan bir iş düzeni ve bu işlerde çalışan tabakalaşmış bir nüfus gelmektedir (Kıray 1998, 19). Göç sonucu geliri azalan, geçim sıkıntısı yaşayan insanlar yoğun bir çaba içerisinde girerler. Bu girişimlerin sonuçsuz kalması onları yoğun bir mutsuzluğa, umutsuzluğa, kötümserliğe doğru sürükler. İnsan günlük hayattan ve gelecekte kaygı duymaya başlar (Can 2011, 113). “Göçlerin temel sebebi ekonomik kaynaklı olduğundan, göç eden bireylerin temel hedefi iş bulmak olmaktadır. Göç iş gücü piyasası açısından, emek arzına karşı yeterince talep oluşturmayan yerlerde işsizliğin kente taşınmasıdır. Bu ise kentsel alandaki işsizler için bir rekabet (yedek işgücü deposu) oluşturarak iş piyasasında çalışma koşullarını olumsuz etkilemektedir. Bu etkilenme, ücretlerin düşmesi, işçi devrinin ve kayıt dışılığın artması şeklinde sonuçlara yol açmaktadır” (Beşel 2003, 68). “Özellikle

ülkemiz gibi kentleri büyük göç alan toplumlarda, hızla topraktan kopan ve kente gelen insanlar bir anlamda köyü kente taşımaktadırlar. Çünkü kentsel mekânlar, kentsel meslekler ve kurumlar yeni gelenleri sindiremeyip, bu yeni kitleyi kent dışına itmekte ve ancak birkaç kuşak sonra kente uyum sağlanmaktadır” (Görmez 1997, 73). “Göç eden insanlar belli bir dönem kentle bütünleşememekte ve kentin modern yaşam biçimine aykırı durmaktadır. Modern insanın savına göre köyden kente gelen göçmenler kent yaşamında; dinledikleri müzikten yaşadıkları eve, konuşma biçimlerinden giyimlerine kadar birçok alanda kentin bozulmasına neden olacak ve bunun neticesinde kentle bütünleşme problemi yaşayacaktır. Modern kent yaşamına hazırlıksız ve hızlı bir şekilde dahil olan göçmenler, kente uyum gösterme konusunda sıkıntılar yaşamıştır” (Can 2011, 80).

Kültürel çatışma ve asimile: Farklı yaşam ve inanç biçimlerinin aynı ortamda hayat bulması her ne kadar güç olsa da, başarılı olduğunda kültürel zenginliğin ana kaynağı olmaktadır. Ülkemizde genelde farklı kültürlerin yaşam alanları farklı olması aile gruplarının belli bir yerde yoğunlaşmasında dolayı kültürel kopukluklar da yaşanmaktadır. Gelenek görenek, dil, inanç, düşünce, kültürel, aile, eğitim, yaşam vb. göç sonrası yerleşmede değişebilmektedir. Farklılaştırılmış kültürler ortaya çıkmakta ve kendi kültürleri asimile edilmektedir. Asimile genelde devlet politikalarıyla yapılırken bazen de göç edilen yerdeki halk tarafından gerçekleştirilmektedir. Birey ve aile asimileyi isteyerek veya zorla kabul edip uyum sağlamaktadır, genelde buna karşı çıkan birey ve aileler çatışma içine girmektedir. Yeni kültürün kendilerini silikleştireceği endişesini bilinçaltılarında sürekli dirik tutarak, kaybolmama mücadelesi verirler (Balcıoğlu 2007, 102). Göçler kentli nüfusun sosyo-ekonomik ve kültürel yapısını olumsuz etkilemiş, göç ile gelenler gelinen yerin kültürel yapısına uymak yerine kendi kültürlerini taşımayı seçmişlerdir (Kırmızı 2007, 2). Kültür, bir halkın sadece yaşam biçimini ortaya koyan değil, egemen değer ve inançlarını da ayırt eden ve bunların tümünü kapsayan bir kavramdır (Tümertekin ve Özgüç 2009, 96). Kültür, bir insan topluluğunun duygu, düşünce ve yargı birliğini sağlayan değerlerin tümü olup, kültürün bu anlamı gelenek, görenek, düşünce ve sanat değerleri gibi, bir toplumun bütün sanat değerlerini kapsamaktadır (Okay 1993, 224). Zaman içerisinde derinleşen bu farklılıklar aynı kent içerisinde yaşayan insanlar arasında bir yabancılaşmayı

beraberinde getirmekte ve bu insanlar arasındaki ilişkiyi tamamen koparabilmektedir (Can 2011, 117). Ancak kültür tesadüfen meydana gelmiş davranışlar yığını olmayıp, aynı zamanda dişli çarklar sistemi gibi birbiriyle ilişkili parçaların mantıklı bir şekilde bütünleştiği, fonksiyonel ve anlamlı bir bütündür (Öğüt ve Kocabaçak 2008, 147). Özellikle dil, yazı, din, eğitim, tarih, yönetim biçimi, giyim-kuşam, sanat gibi kültür öğeleri toplumlari bir arada tutma niteliğini haiz üniteler olarak görülmektedir (Yamaner 1998, 17). “Ailedeki kültürel değişimler Türk aile kimliğini olumlu ve olumsuz etkilemektedir. Olumlu etkileri; Bireylerin bağımsızlaşması ve sınırlı denetim, kadının rollerindeki değişimler, kadının çalışma yaşamında yer alışı, eslerin anlaşarak evlenmeleri, üyelerin ekonomik bağımsızlığa kavuşmasıdır” (Ünal 2013, 592). Olumsuz etkileri ise; Boşanma oranının artışı, evlilik dışı ilişkilerin toplumumuza normal ilişkilermiş gibi yansıtılması, çocukların kurumlarda bakımının yaygınlaşması ile annelerinin çocukları ile yeterince ilgilenmemesi, ailenin tamamen tüketici durumuna gelmesi ve lüks tüketime yönlendirilmesidir (Tezcan 2010, 146). Göç, bölgeler veya belli bir mekan arasında hareket etmektir. Genelde kırsal, kent veya iller arasında hatta ülkeler arasında da gerçekleşmektedir. Göçün hem olumlu hem de olumsuz yönleri olmasından dolayı göç edenlerin nitelikli olarak etkilemektedir. Bazen kültürel çatışmalar yaşanırken bazen de uyum sağladığı görülmektedir. Şüphesiz ki bu etkiler çatışma ve uyumda yaşanan bazı problemler yaşanmasına sebebiyet vermektedir. Kültürel farklılaşmanın yaşanması, asimile edilmesi birey ve ailelerin toplumda önemli bir rollerinin olduğu statüleri etkilemektedir. “Göç, temel olarak bir yer değiştirme hareketi olarak görülmektedir. Bu olay kırsal, kent ve ülke gibi yerleşim birimleri arasında gerçekleşmektedir. Göç eyleminin gerçekleştiği yerleşim birimleri ister göç alan olsun ister göç veren olsun, bu olgunun pozitif veya negatif sonuçları ile karşılaşmışlardır. Diğer taraftan, göç eden kişilerin, göç ettikleri yerleşim birimlerine uyum sağlama sürecinde yaşadığı zorluklar hiç şüphesiz bazı problemlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Kültürel farklılaşmanın yaşanmasında en önemli rolün göç olgusuna ait olduğu da unutulmamalıdır” (Sağlam ve Aktaran Erçelik 2006, 4). Bazen de “İşçiler, ülke içinde başka bir büyük şehre dâhil olmadan, yabancı bir kültürün en gelişmiş olduğu alanlara gitmişler ve içinde yaşadıkları kültüre direnerek kendilerini tamamen değiştirmesine izin vermemişlerdir (Tümertekin ve Özgüç 2009, 100-101).

3. ASİMİLASYON

Asimilasyon isteyerek veya istemeyerek farklı bir şekle dönüşüm veya benzeşmedir. Asimilasyon çevre şartları doğrusunda gerçekleşen farklılaşma, benzeşme ve uyum gibi olguların zamanla gerçekleşme hareketi sonucunda oluşur. Asimilasyon: benzer hale getirme, kendine benzetme, kendine uydurma (Yıldırım 2014, 40). Göçmenler, yerleşiklik kararı vermelerinden sonra içinde yaşadıkları sistemin bütün dönüştürücü kurumları tarafından manipülasyona maruz kalırlar (Karataş 2006, 40). “Gündelik yaşamda etkileşim içinde bulunan toplumsal eyleyicilerin eylemleri, toplumsal-kültürel yapı ve süreçler tarafından yönetilir, yorumlanır ve etiketlenir. Durumsal koşullarla kurumsal olarak yapılandırılmış ilişkiler ağı, birlikte eyleyicinin eylemini biçimlendirir. Bu ikisi birbirinden ayrı ve kopuk olgular değil, birbirlerinin tamamlayıcılarıdır” (Dishkedouki 2009, 75). Değişimi tanımlayan kavramların tümü, öncelikle olarak bir karşılaşma, etkilenebilirlik için gerekli olan süre ve daha sonraki aşamalarda bu etkileme - etkilenmenin aşaması şiddetini göstermeye yöneliktir (Karataş 2006, 58).

3.1. Asimilasyon Politikasının Gündelik Hayata Taşınma Süreci

“19.Yüzyılın ikinci yarısındaki kültürel, toplumsal ve bilimsel alandaki bütün gelişmeler sonraki yüzyıldaki radikal değişimlerin, kopuşların ortaya çıkmasını sağladı. Ancak insanın üzerine yüklenen çağ bunalımları kent yaşamı içinde daha belirgin olarak kendini gösterdi. Bilimin ilerlemesiyle teknolojik gelişmeler insana kent yaşantısı ve günlük hayat içinde yeni olanaklar sundu. Bu durum olumlu özellikleriyle birlikte ruhsal yönden olumsuzluklara da yol açtı” (Kana 2006, 52). İlk insan topluluklarından günümüze gelinceye kadar, toplumlar ve kültürler pek çok asamadan geçmiş, tarihi ve sosyolojik pek çok değişme ve gelişme yaşamıştır. Milyonlarca yıllık insanlık tarihinde Doğu bölgesi diye adlandırılan yerler (Güneydoğu, Doğu Anadolu, İç Anadolu Ak Deniz ve Kara Denizin büyük bölümü) hep geri kalmış olarak ifade edilmekte ve geri kalmış böyle olarak algılanmaktadır. Bundan dolayı yatırımları az yapıldığı bölgeler olarak da bilinmektedir. En çok asimilasyona uğrayan bölgeler olmuştur.

Haber Türk'ün web sitesinde yayınlanan ABD, İnsan Hakları Raporu'na göre 'Lazlara asimilasyon uygulanıyor' başlıklı yazısında: "ABD Dışişleri Bakanlığı'nın yayınladığı son İnsan Hakları Raporu'nda, Türkiye siyasi uygulamalar nedeniyle eleştirildi. Raporda azınlık tanımı dışında kalan Lazlar, Çerkezler, Aleviler, Kürtler, Yezidiler, Protestanlar, Caferiler, Roma Katolikleri, Romanlar ve Asurilere karşı farklı düzeylerde asimilasyon baskısı yapıldığı ifade edildi" (Cindemir 2013). 'Statüko' dediğimiz hâkim yapı, başından beri, bir ideolojik muhteva adına asimilasyon politikası izlemiştir. Bu politika, sırf Alevilere ve Kürtlere inhisar etmemiş, bütün toplumu, yeni bir kültür potasında eritip yeniden biçimlendirmeyi öngörmüştür (Taşgetiren 2011).

"Asimilasyon süreci iktidar kavramından ayrı düşünülemez. İktidar ise, ahlakın, kişiliğe sahip beden ve zihnin olduğu yerde tezahür eder. İktidarın özellikle de otoriter güçle donanmış iktidarın - kol gezdiği toplumsal, kültürel ve hatta özel alanlarda, asimilasyonun da izdüşümünü görmek mümkündür" (Dishkedouki 2009, 67).

"Entegrasyonun karşıtı asimilasyondur. Azınlık gruplarının kültürel değerlerini, kimliklerini baskın doku ve yapı içinde eriterek yok etme biçiminde uygulanan asimilasyon, özellikle antidemokratik ve totaliter rejimlerin başvurdukları bir yöntemdir. Asimilasyonun daha şiddetli bir biçimi olan kontrol, baskı ve şiddet ise tarihte demokratik hak ve özgürlüklerin baskı altında tutulduğu totaliter devletler tarafından uygulanan bir siyasettir (Kuyucuoğlu 2011).

Türk kimliğinin inşası, 200 yıllık Batılılaşma arzusu ve serüveniyle birleşince 'medenilik' ekseninde gayri-Türk unsurların 'öteki' haline getirildiği bir devlet söylemi yarattı (Güleç 2013, 2). Modernlik, medeniyet ve uygarlık götürme, söylem olarak Batı'nın Şark'a müdahalelerine hep eşlik etmiş; tarafsızmış ve bir erdemmiş gibi görünen "medenileştirme" söylemi, sömürge yönetiminin ekonomi, eğitim gibi alanlara ilişkin politikalarındaki asıl fail ve niyeti gizlemeye yaramıştır (Güleç 2013, 9).

3.2.Asimilasyon Politikalarının Eğitim, Örf Adet ve Geleneklerde (Kültürel) Etkisi

İnsanların bir birleri ile etkileşimde olması, iletişimin ortak zeminlere taşınması ve kabul görmesi kişiler üzerindeki o ana kadar kabul ettikleri değerler zincirinde değişmelere, farklılaşmalara yol açmaktadır. Farklı coğrafya ve kültürler üzerinde sebeplerden, etkilerden dolayı yeni bir yaşam bölgesi kurulmuş, taşınılmış ise ister istemez yeni bir yapının/yaşantının getirdiği zorunlu etkileşimler oluşmaktadır. Bunlar coğrafi bölgelerdeki toplumlarda örf adet ve geleneklerde değişmelere yol açmaktadır. Bunun başlıca en büyük sebeplerinden biri ise daha üst bir kültüre asimile etmek ve aşılmasıdır. Seçkinlere göre halkın “geleneksel” yaşamı ancak tepeden bir müdahale ile “modern olma” idealine yaklaştırılabilir (Güleç 2013, 12). Toplumda her ne kadar bazı farklılıklar kurumayı amaçlasalar bile toplum kendi homojen yapısının gerekleri doğrultusunda sürekli değişme gösterdi, bazı kültürel ve örf adet özelliklerini yetirdi. Asimilasyon çalışmaları her ne kadar modern bir yaşam sunmak için yapılmaya çalışılsa bile gevşek politikalar yüzünden istenilen başarılar ulaşılamamıştır. “Her toplumun bir dünü, kısa veya uzun bir tarihi vardır. Bugün kültürel yapıyı oluşturan kurumlar ve değişkenler, farklı biçimlerde geçen yüzyıllarda da vardı. Kültürün özelliklerinden bahsederken üzerinde durduğumuz hususlar, bu durumu desteklemektedir. Kültür, insan davranışlarını yöneten ve tarihi bir gelişme içinde yaratılmış olan, açık ve kapalı bir yasama düzenidir” (Demiray 2006, 10).

Birey olarak insan kendi hayatı süresince kimlik merdivenin basamaklarını defalarca inip çıkabilir (Aktürk 2013, 35). Türkiye hızlı bir kültürel değişim ve gelişim süreci yaşamaktadır (Kırmızı 2007, 11). Kürtler, genel olarak değişimi istemekte, değişimle birlikte yeni öğelerin kendi kültürlerini etkilemesine izin vermekte ve farklı bir egemenlik alanı talep etmektedir (Karataş 2006, 38).

“Göç ve çarpık kentleşme toplumumuzun sosyal, kültürel ve ekonomik dengesini sarsmıştır. Kır'dan Kent'e gelen aileler sosyal, ekonomik ve kültürel sorunlar karşısında geleneksel davranış biçimlerinden uzaklaşmış, bölünmüş, dayanışma ve sahip çıkma duygusunu kaybetmiştir” (Barış 2008, 99).

“Geleneksel davranış kalıplarının değerini yitirmesi ve yerine yenilerinin zamanında konulamaması sonucunda değer, davranış ve kavram kargaşası ile toplumun tüm kuruluşlarına saygısızlık, düzen bozukluğu ve uyumsuzluk ortaya çıkmaktadır. Bu durumda kültürün bütünlüğü tehlikeye girmekte ve oluşan alt kültürlerle çatışmalar doğmaktadır. Bu durum da anomiyi ifade etmektedir. Anomi sonucunda; kişinin tüm değer yargıları ve inançları yıkılmakta neticede tedirginlik, toplumdaki ayrılma, kopma ve güvensizlik eğilimi görülmektedir. Aynı zamanda amaçlar kaybolmakta ve kişiler içinde buldukları topluma yabancılaşmaktadır” (Karaçimen 2002, 166). “Modernleşme sürecinde ailenin kuruluşundan aile içi ilişkilerin şekillenmesine, karı-koca ve çocukların rollerinden, aile içi kararların belirlenmesine, sorumluluk anlayış ve algılamalarına kadar pek çok hususta köklü değişimler ortaya çıkmıştır. Töre, örf adet ve geleneklerin belirlediği aile yapısı bu süreçte ister istemez zihniyet ve kültürel değişimin, artan bireycilik ve rasyonalizmin etkisiyle bir sarsıntı geçirmiştir. Geleneksel ailedeki eski yerleşik işbölümü ve roller sistemi ortadan kaybolmaya başlamış, yerine kadının erkekle eşitlenmeye, erkeğin ise ev işlerinde ve çocukların yetişmesinde sorumluluk almaya çalıştığı bir anlayış ikame olmuştur. Böylece modernleşme sürecinde aile içi roller sisteminde değişimler ortaya çıkmış, ailenin dinî, sosyal ve kültürel işlevleri yapısal bir farklılaşmaya uğramıştır”(Çelik 2010, 8).

3.3. Asimilasyon Politikası ve Dışlanma, İstihdam İlişkisi

Asimilasyon politikalarında toplumun etkileşimler sonucu değişiklik göstermesi ve uyum sağlaması beklenmektedir. Asimilasyonun gerçekleşeceği yeni yerleşke farklı kültürler tarafından kuşatma altında kabul edilmiş farklı örf adet gelenekleri barındırmaktadır. Yeni topluluk ya da yerleşkede hazır bulunan topluluğa uyum ve kendini topluma tarafından kabulü öylece kolay olmayacaktır. Bu bağlamda çatışmalara yol açacak yepyeni düşünceler ortaya çıkacaktır. Hatta yerleşik topluluk tarafından sonradan gelenler bir dışlanmayı, kabul görmemeye itilecektir. Geçişler kuşaklar arasında ve yavaşça olmaktadır. Bir diğer bağlam ise insanların hayatlarını idame ettirebilmesi için gerekli olan ekonomik kazanımlardır. Bu alanda da yeni topluluğun istihdam da yer alması çok zor olmaktadır. İş kollarında en alt sıralarda kabul görmektedir. Özellikle günümüzde işsizliğin yüksek boyutlarda olması bu

durumu daha da zorlaştırmaktadır. Kùltürlerin nitelikleri de bu konu da önemli bir faktördür.

“Siyasal dışlanma, demokrasinin gerçek anlamda işlemediği bir süreci ifade eder. Demokrasi kavramının özünde herkesi bağlayan ve ilgilendiren karar süreçlerinde yurttaşın katılımı söz konusudur. Sosyal dışlanmanın siyasal alandaki biçimleri yurttaşlık hakları ile siyasal haklardan yeterince yararlanamamakla kendini gösterir. Yurttaşlık haklarının yetersizliği ve eksikliği, bu hakların devlet tarafından yetersiz biçimde uygulanmasından kaynaklanabileceği gibi bireylerin, grupların ve organizasyonların bu hakları savunmasındaki yetersizlikten de kaynaklanabilir. Siyasal dışlanmadan en çok etkilenen kadınlardır. Günümüzde birçok ülkede, siyasal alanda cinsiyete dayalı bir ayrımcılık açıkça bulunmasa da kadınların genellikle siyasetin dışında kaldıkları belirgin bir şekilde görölmektedir” (Sürüel 2008, 49).

“Asimilasyonist bir projeye hedef olan bir sosyal birim, kendi kendisi olarak kalabilmek için önce, asimilasyonist politikaların farkına varma, sonra da ona karşı yeni bir bilinç oluşturma çabasına girer. Türkiye’de, kurulu düzene karşı toplumsal muhalefetin özünde, böyle bir direnç bulunduğu, bunun siyasi oluşumları da derinden etkilediği açıktır” (Taşgetiren 2011).

Söz konusu dağılım, eşitsizlik bağlamında ele alındığında, gelir bölüşücünden daha dinamik bir yapı arz etmekle beraber, hakların ve yeteneklerin dağılımında yaşanan negatif gelişmeler, eşitsizlik olgusunun başka alanlarda da görülmesine yol açacaktır (Bölükbaşı 2008, 19). Göç eden insanların kendilerini köylü olarak görmelerinin ve bunu bir kimlik problemine dönüştürmelerinin önemli nedenlerinden bir tanesi de, kentte yaşayan göçmene karşı küçümseyici, dışlayıcı bazı tutum ve davranışların sergilenmesinden kaynaklanmaktadır (Can 2011, 119). Dışlanma, göçmenlerde önemli psikolojik etkiler yaratırken kendilerini sürekli kentlilere göre eksik ve yetersiz olarak görmelerine neden olmuştur (Can 2011, 120).

“Asimilasyoncu siyasetin hem çoğunluk hem de azınlık toplumları için olumsuz sonuçları vardır. Asimilasyoncu politikalara karşı azınlık, ya içine kapanarak, ya da kendi değerlerine daha fazla önem vererek tepki gösterir. Azınlık çoğunluğun kendisine karşı yürüttüğü asimilasyonist politikaya karşı içine

kapanarak dış dünyaya kapalı bir toplum haline gelmesi haline izolasyon denir. Azınlığa karşı uygulanan asimilasyoncu uygulamalar, azınlığın çoğunlukla iletişim kurmadan, kendi halinde “ghetholarda” yaşamasına neden olur. (Kuyucuoğlu 2011).

İşsizlik dışında, işgücü piyasasında meydana gelen bölünme istihdamın eğretilmesine yol açarak sosyal dışlanma için potansiyel yaratmaktadır (Sürüel 2008, 16). “Sonuç olarak işgücü piyasasından dışlanma ekonomik, sosyal, sosyo psikolojik bakımdan bireyleri toplumsal bütünün dışına itmektedir. İşgücü piyasasından dışlanma giderek artan şiddet ve güvencesizlik, marjinal ve verimli olmayan üretim biçimlerinin artması ve bireysel anomi ve çaresizlik ile birleşebilir” (Sürüel 2008, 22).

Kente adapte olma sürecinde değer yargıları, kentin kendine ait tüketim alışkanlıklarının toplumsal talep ve reklam dürtüsü ile benimsemeleri kolaylaşsa da, göçmenlerin yaşadıkları ekonomik gelir düzeyinin düşüklüğü ve genel olarak yaşadıkları semt ve mahallelerinde kentin merkezinden uzak oluşu bu durumu zorlaştırmaktadır (Balcıoğlu 2007, 90).

İKİNCİ BÖLÜM

GENÇLİK

1.1. Gençlik Tanımı

Gençlik 15-34 yaş arası bireylerin belirli bir dönemi kapsamaktadır. Dolayısı ile bu dönem toplumun kabul gördüğü bazı aşamalar henüz gerçekleştirilmemiş olan yaş aralığı olarak da ifade edebiliriz. Bu dönem genelde 15- 34 yaş aralığına vurgu yapmaktadır. Aileler çocukların eğitim safhalarından geçirek iş hayatına atıldıkları, kariyerlerinin sonunda böylece başladıkları iş yaşamı ile olgunluk çağları başlamaktadır. Fakat günümüzde yaşam koşullarının giderek zorlaşması sonucu daha erken yaşlarda iş hayatına geçildiği, sorumlulukların erken yaşta alındığı görülmektedir. Bazı kesimler için gençlik sorumluluktan uzak, toplum tarafından hayali, çılgınlık olarak tanımlanabilecek olayların gerçekleştiği zaman dilimini ifade etmektedir.

Tarihimizde, "genç" sözcüğü on dokuzuncu asrın sonlarında, "Genç Osman", "Genç Türkler" ve "Genç Kalemler" gibi ifadelerde görülmüş ve kavram olarak, "yenilikçi" bir kimlik olarak anlaşılmıştır (Özgüvün 1992, 7-13). Genç; buluşa erme ile başlayan fizyolojik ve biyolojik değişmeyi içeren bireyi sosyal olgunluğa hazırlayan bir yaş dönemi ve bu dönemin tüm özelliklerini gösteren bir kişidir(Çelik 2010, 23). "Dünya Sağlık Örgütü tarafından 10-19 yaş grubu "ergen", 15-24 yaş grubu ise "genç" olarak tanımlanmaktadır. Ergenlik ve gençlik dönemlerine ait yaşların kesişmesi nedeniyle de 10-24 yaş grubu "genç insanlar" olarak değerlendirilmektedir" (Karabey ve Müftüoğlu 2006, 9).

2. GENÇLERİN ETNİK DURUMU VE KÜLTÜREL ETKİLEŞİMİ

Gençlerin etnik durumu yaşadıkları coğrafya bağlı olarak kabul edile gelmiş örf, adet ve geleneklerin içerisinde gelişmiş, kişiliklerini bu bağlamda oluşturduğu bir karakterdir. Bu karakter aynı zamanda gençlerin kültürel yapısını ve bakış açısını da oluşturmaktadır. Ancak farklı diye tabir edebileceğimiz coğrafyalarda oluşturulmuş ve benimsenmiş örf, adet ve gelenekler bir birleri ile etkileşime geçtiğinde ayrışmalara, çatışmalara ve kabulde zorlanmalar yeni kişilik arayışlarının ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır.

“2000’li yıllardan sonra ise gençlik konusunda yürütülen çalışmaların hem nitel açıdan çeşitlendiği, yeni konuların gençlik alanına dahil edildiği, hem de nicel açıdan arttığı fark edilmektedir. Son dönemde özellikle genç işsizliği, gençlik ve değer ilişkisi, gençliğin gelecek kaygısı-beklentisi, gençliğin teknolojik gelişmeler paralelinde internet, sosyal medya ve sanal dünya ile ilişkileri, gençlik ve tüketiciler rolü, gençlik alt kültürleri son dönemin öne çıkan başlıkları olarak belirlemektedir. Bu dönemde ayrıca Türkiye gençliği üzerine yapılan saha araştırmalarında da görece bir artışın yaşandığı gözlenmekte; gençliğin kimlik arayışını, kültürel alışkanlıklarını, bireysel ve toplumsal taleplerini konu edinen araştırmaların öne çıktığı görülmektedir” (Yaman 2013, 121-122).

“Gençlik özdeş bir kategori değildir. Birçok farklı değişkenin yaşamında etki sahibi olduğu farklı insanların, farklı biçimlerde deneyimlediği bir süreçtir. Üstelik gençlik ‘geçer’ ve bu geçişte edinilen birçok farklı özellik insan hayatının şekillenmesinde önemli etkilere sahip olur. Kişilerin iş yaşamlarındaki konumları, eğitim halleri, sosyal çevreleriyle olan ilişkileri, aileye bakışları büyük ölçüde bu geçişte şekillenir” (Yada 2008, 4). “Bir toplumda gençlerin geleceğe ilişkin beklentileri o toplumun gelişim çizgisini ve dinamiğini belirleyen önemli etkenlerdendir. Ekonomik hayat için yarışmanın ve başarının ön planda olduğu endüstri toplumlarında gençler için "gelecek kaygısı" çocukluk yaşlarından başlamaktadır” (Güleri 1999, 56).

2.1. Gençlik ve Aile Uyum Süreçleri

Gençlerin farklı kültürlerle etkileşimlerinde kabul görme, uyum sağlama süresi daha kısa sürede olması kişiliğin gelişimine farklı bir boyut kazandırmaktadır. Ancak bu durum gençlerin aileleri tarafından kabullenmesinde güçleştirilmektedir. Aile büyüklerinin bu durumu kabullenmemesinin nedeni kültürlerinin ve değerlerinin giderek yok olacağı düşüncesidir. Aile yapısındaki bozukluklar dini ve ahlaki değerlere, ekonomik yapıya, siyasi yapıya doğrudan ya da dolaylı olarak etki edecektir (Çelik 2010, 21). Aile nüfusu yenileme, milli kültürü taşıma, çocukları sosyalleştirme, ekonomik, biyolojik ve psikolojik tatmin fonksiyonlarının yerine getirildiği bir müessesedir (Erkal 1997, 94).

“Ailenin birçok fonksiyonu vardır. Birincil ilişkilerin devam ettiği bir kurum olan aile, üyeler arasında çeşitli sorunlara karşı mukavemet gücü kazandırır, psikolojik destek sağlayarak bireyin aitlik duygusunu etkiler. Bireyin toplumsallaşmasını sağlayarak, yalnızlık duygusunu giderir. Aile cinsel davranışların düzenlendiği, toplumun devamının sağlandığı kurumdur. Aile üretim ve tüketim birimidir. Ailenin en önemli görevlerden biri de yardımlaşma, dayanışma ve koruyuculuk görevidir. Aile aynı zamanda sosyal, kültürel ve dini değerlerin aktarıldığı, bireylere duygusal destek sağlandığı, belirli davranış kalıplarının kazandırıldığı temel birimdir” (Ünal 2013, 590).

“Sosyologlar çalışmanın amacını “İstanbul’da anakent merkezinde on sekiz yaşından küçük kızların ‘seks işçisi’ olarak sömürdükleri fuhuş kurumunun temelindeki mekanizmaları ortaya çıkarmak” olarak belirlemiş ve bu kapsamda genç kızların yaşamakta oldukları dramı gözler önüne serercesine; aile yapılarından fuhuş sektörüne sürüklenmelerine, dini inançlarından evlilik ve aile kurmaya bakışlarına, madde bağımlılığından müşteri profiline, günlük alışkanlık ve davranış kalıplarından geleceğe dair beklentilerine kadar pek çok sorunun cevabını aramıştır. Çalışma aynı zamanda, mevcut gençlik sosyolojisi literatüründe ciddi bir eksiklik olarak kendini gösteren “sorunlu-problemlerli gençlik” alanında çalışacak sosyologlar için kıymetli bir örnek niteliğindedir” (Yaman 2013, 133).

“Tarihin başlangıcından günümüze kadar her toplumda farklı seviyede gözlemlenen değişim, toplumsal bir realite olarak karsımıza çıkmaktadır. Sanayileşme, şehirleşme ve teknolojik gelişmeler, diğer kurumları olduğu gibi aile kurumunu da etkilemiştir. Ailenin yapı ve fonksiyonu ile eslerin rollerinde çeşitli değişiklikler olmuştur. Sanayileşme ile birlikte geleneksel geniş aileden çekirdek aileye geçilmiş, aile üyeleri arasındaki ilişkiler değişmiş, yardımlaşma ve dayanışmanın hüküm sürdüğü aile tipinden daha bireysel ve çıkarlarını üstün tutan aile tipleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Aile bireyleri arasındaki ilişkiler eskiye nispeten daha da zayıflamıştır. Aile üretim birimi olmaktan ziyade tüketim birimi haline gelmiştir. Sosyal yardımlaşma ve dayanışma azalmış, çeşitli kurumlar ailenin görevlerinin bir kısmını elinden almıştır” (Ünal 2013, 591). “Sanayileşmekte olan ülkeler arasında yer alan ülkemiz diğer ülkelere nazaran aile yapısı açısından oldukça avantajlı bir

konuma sahiptir. Milli kültür ve geleneğimizde ve bunun tarihsel seyrinde aile kurumuna kutsallık anlamında verdiğimiz önem, güçlü aile yapısına sahip bir ülke olmamızı sağlamıştır. Kültürümüzde aile, derin ve kuşatıcı bir kurum olarak kabul görmüştür. Ancak sanayileşmenin aileyi olumsuz yönde etkilemesi gerçeği ülkemiz için de geçerlidir. Hızlı nüfus artışı, çarpık kentleşme, iç göç vb. gibi olgular ülkemizde de aileyi bir dağılma ve parçalanma sürecine sokmuştur” (Barış 2008, 97). Endüstrileşmekte olan ülkeler kırsal alanda hızlı nüfus artışı ile birlikte, kişi başına düşen toprak alanı azalmıştır. Kırsal kesimde oluşan ekonomik yoksulluk ve fırsat eşitsizliği, her yıl çoğu kişinin daha iyi ekonomik fırsatlar elde etmek için şehirlere göç etmesine neden olmuştur. Hızlı nüfus artışı, aşırı, düzensiz kentleşmeye ve işsizliğe yol açmıştır. Bu nedenlerle çoğu aile yoksullaşmış, gelirlerin düşmesi, kentin zorlayan ihtiyaçları ve yoksulluk nedeni ile çocukların gelirine gereksinim duyulmuş, çocuklar aile bütçesine katkıda bulunmaya zorlanmış, onların çalışması aileler için yaşamsal bir anlam kazanmıştır (Barış 2008, 88). “Yoksunluklar yaşayan gençlerin ihtiyaç duydukları saygınlığı ve yeri sağlamada tutundukları bir diğer alan ise uyuşturucu ya da tehlikeli silahların kullanımı, çete üyeliği ve diğer suçlarla ilişkiler olabilir. Gençler, var olmak için gücün ya da güçlünün yanında olmak isterler. Eğer ailede de sevgi ilişkisi ve demokratik bir sistem yoksa çeşitli imkânsızlıklar yaşayan bu gençler bazı tehlikelerle karşı karşıya kalır” (Suntekin 2012, 58-59).

Sosyo-kültürel bütünleşme: Sosyo-kültürel bütünleşme farklı coğrafya ‘ya mensup bireylerin çeşitli nedenler/olaylar sonucunda etkileşimde bulunarak ortak bir yapı ve düşünce üzerinde ortak bir fikirde birleştirilmesi sağlanmaktadır. Kültürlerin farklı coğrafyalarda yabancı kültürler etkisinde yaşıyor olmaları onların bu yabancı kültürün bazı değerlerini kabul ettiklerini gösterir. Bu olay kültürel bütünleşmeyi meydana getirmektedir. “Özellikle çalışan çocukların marjinal işlerin yapıldığı sektörlerde istihdam edilmesi onların sokak kültürüne girmesine neden olmuştur. Sokak yaşamına giren çocukların her açıdan sömürülebileceği ve toplum kurallarına uymayan, yasal olmayan eylemlere kolayca katılabileceği düşüncesi ile bu çocuklar toplumda önemli bir risk grubunu oluşturmaya başlamıştır” (Barış 2008, 88). İstihdam, bütünleşmenin ve sosyal içermenin temel yoludur (Gündüz 2007, 13).

Sosyo-kültürel dışlanma: Sosyo-kültürel dışlanma farklı kültürler ait bireylerin yaşam alanında ortak paylaşımlardan uzak kalınarak, çekilme şeklinde kaynaşmadan kaçınma yoluyla gerçekleşmektedir. Dolayısı ile birey farklı kültürler ile etkileşimde bulunamamakta, etkileşmeye katılamamaktadır. Başlıca nedenler ekonomik eşitlik/yeterlilik ve gelenek bağlılığı olarak görünmektedir.

Sosyal dışlanma, sosyal bütünleşmenin karşıtı olarak, ekonomik, sosyal, siyasal süreçlere katılamama durumunu ifade etmektedir (Yıldırım 2014, 92). Sosyal dışlanma; işsizlik, gelir ve mal varlığı yetersizliği gibi ekonomik nedenler; eğitimsizlik, yaş ve cinsiyet gibi bireysel nedenler; sosyal güvence eksikliği ve toplumsal destek yoksunluğu gibi sosyal ve kurumsal nedenler ve politik haklardan yararlanamamak ve politik karar alma mekanizmalarına katılamamak gibi politik nedenler neticesinde ortaya çıkmaktadır (Şahin 2009, 13). “Sosyal dışlanma bireyin temel gereksinimlerini karşılayamamasıyla başlayıp, giderek toplumla olan bağlarının zayıflayarak kopmasına kadar uzanan dinamik bir süreçtir. Sosyal dışlanmanın dinamik bir süreç olması bireyin sadece işsiz, gelirden yoksun olmasıyla değil, kendi ve çocukları için geleceğe ilişkin umut ve beklentilerinin de düşük olmasıyla ilişkili olarak değerlendirilmektedir” (Duman ve Alacahan 2010, 109). “Bunlar genellikle sosyal dışlanma olarak karşımıza çıkmaktadır. “Sosyal dışlanmanın en belirgin biçimini işsizlik oluşturmaktadır. İşsizlik üretimden dışlanmadır. Uzun süreli işsizler, eğitimlerini tamamlayarak ilk defa iş arayan ancak işgücü piyasasında niteliklerine uygun iş bulamayan genç nüfus, farklı etnik azınlıklara üye niteliksiz işgücü ile işletmelerin sayısal esneklik veya yeni teknolojileri uygulamaları sonucu işten çıkardığı ve yeniden iş bulma olasılıkları düşük olan çok geniş bir grup sosyal dışlanmanın ilgi alanını oluşturmaktadır” (Sürüel 2008, 19). “Ayrıca daha çok yoksul ya da çeşitli yoksunluklar yaşayan gençlere yöneltilen “potansiyel suçlu” damgası onları öğrenilmiş çaresizliğe iterek, gelecekleri hakkında söz sahibi olmalarında pasifleştirici etkiye neden oluyor. Gençler çalışsa da çalışmasa da, okusa da okumasa da, başarılı olsa da olmasa da; o semtte oturduğu ya da o şehirden olduğu için, sosyo ekonomik olarak gelir seviyesi düşük olduğu için, belirli bir etnik ya da cinsel kimliğe sahip olduğu için ikinci sınıf vatandaş olarak görülebilmektedir. Bu durum onların umut etme ve harekete geçme davranışlarını olumsuz etkiler. Kürt olmak, Roman olmak, Alevi olmak, Ermeni

olmak, eşcinsel olmak, genç evli olmak, genç ebeveyn olmak, özürlü olmak, okulu bırakmış olmak, çalışan olmak, sosyal destek mekanizmalarından uzakta bırakılan bu gençlerin karşılaştıkları artı dışlanma sebebi olarak yer alıyor” (Suntekin 2012, 59). Ata'nın araştırmalarında da belirttiği gibi:” sosyal dışlanmanın beş boyutuna dikkat çektiği gözlenmektedir, Bunlar (Ata 2010, 40):

Görelilik: Mutlak tüketim mallarını edinmeye yetkin olup olmamaya odaklanma fikrine karşılık insanların toplumun belli kesiminden dışlandığı.

Çok-boyutluluk: Gelir ve tüketim merkezde olmak kaydıyla, sadece ücretli bir iş değil, ancak sosyal anlamda katılımı politik katılımı ve sosyal etkileşim içinde bulunma gibi diğer katılım faktörlerine de sahip olmanın önemi bulunduğu vurgu.

Edimseldik: Oluşan sosyal dışlanma veya içerilmeden birisi, birey ya da bazı süreçler sorumludur; yani, kişinin hayatındaki belli başlı yönleri kontrol edememesi dışlanmışlığının önemli bir belirtisidir.

Dinamikler: zamanla uzun süren ve birikimli etkileri bulunan bir takım süreçlerin ortaya çıkmasıdır. Süre bazı devletlerde önemsenmektedir böylece geleceğe yönelik tahminler yapılabiliyor.

Çok katmanlılık: dışlanma bireysel, hane halkı, topluluk/komşuluk ve kurumsal olmak üzere farklı düzeylerde etkindir.

Böylesine olumsuz çalışma koşullarının sonuçlarını sadece ekonomik olarak değil, aynı zamanda sosyal olarak da ele alınması daha doğru olur (Erol 2013, 19). Öyle ki, gençlerin iş bulamaması veya yukarıda ifade edildiği gibi insana yakışır işlerde istihdam edilememesi gençler arasında sosyal dışlanma, yetersizlik ve zamanla tembellik gibi bir takım olumsuzlukların gündeme gelmesine neden olmaktadır (ILO 2010, 6).

“Ülkemizde gençler için en sık kullanılan ifadelerden biri gençlerin “başıboş” olduğudur. Bu mecaz bir gerçeğe işaret etmektedir. Gençler bu gerçeğin farkındadır. Buradaki tansiyon, bu gençlerin başını kendi hesabına göre doldurmaya çalışanlarla gençlerin kendi başlarının çaresine bakmak zorunda kalmaları arasındadır. Gençlik

kendilerinin yalnız bırakılmış olduğunun farkındadır (Düzen 2012, 55). Göçün yarattığı travma, yoksulluk, işsizlik, yabancılaşma ve dışlanma ile baş etmeye çalışan genç birden fazla sorumlulukla baş başa bulur kendini (Suntekin 2012, 58). Sosyal, kültürel, politik veya ekonomik nedenlerden dolayı vatandaşlık haklarını, özellikle de hukuki ve siyasi hakları tam olarak kullanamama durumu ya da siyasal yaşama katılmanın doğrudan veya dolaylı olarak engellenmesi hâlinde kişilerin politik olarak dışlandıkları söylenebilir (Ata 2010, 44).

Örnek vakalar (Akdoğan 2013, 30-31): “Alevi misin?” bir Alevi katılımcı anlatıyor: “Hataylı bir Arap Alevi çocuk uzun zaman iş arıyor bulamıyor sonunda kimliğini saklamaya karar veriyor. Sonunda bence muhafazakâr olan bir şirkette iş buluyor. Bir ay sonra patron ile sohbet ederken patron soruyor “Hataylısın değil mi sen? ” çocuk da “evet” diyor. Ertesi sabah muhasebeci geliyor “buraya kadar” diyor ve işten atılıyor” (İstanbul’da yaşanmış).

Aksan önemli; Kürt bir katılımcı siyaset bilimi öğrencisi olarak Dışişleri Bakanlığı’nın yazılı sınavını geçtiğini ama mülakatta kaldığını anlatıyor, “... Aksanım yüzünden. Hiç şansım olmadığını söylediler” (Ankara’da Yaşanmış).

“Cinsel yönelimin yüzünden” LGBT birey bir katılımcının mülakatı çok iyi geçiyor ve ona işe alındığı söyleniyor. Uzun zaman işsizlikten sonra çok seviniyor. İşe başlaması gereken günden bir gün önce bir telefon alıyor, “özür dileriz, ama cinsel yöneliminizden dolayı size işe alamayız” (İstanbul’da yaşanmış).

“İsmi değiştir!” Gayri-Müslüm bir katılımcı iş bulmak için ismini değiştirmek zorunda kaldığını anlatıyor, “çok kötü hissettim kendimi çünkü adama yalan söylemek zorunda kaldım ama beni onunla tanıştıran (Gayri-Müslüm) arkadaşım beni o isimle tanıştırdı ve ben de onun yalanını saklamak zorunda kaldım. Arkadaşım gerçek ismimle işi alamayacağımı söyledi” (İzmir’de yaşanmış).

Bankada Roman olmaz; Roman bir katılımcı anlatıyor, “bir arkadaşım mülakatta kimliğini sakladı ve işi aldı. Daha sonra mesai arkadaşıyla yakın arkadaş oldu ve ona Roman olduğunu söyledi. Sonra herkes öğrendi ve kovuldu. Mahkemeye gitti, dava hala sürüyor” (İstanbul’da yaşanmış).

Bu nedenlerden dolayı dezavantajlı gençler arasında kötümserlik hakim. Bazıları da her zaman bir dezavantajlı grubun olacağını çünkü istihdamın her zaman sınırlı olacağını düşünüyor (Akdoğan 2013, 31).

“Sosyal dışlanma sadece maddi varlığın eksikliği ile ilgili olmayıp aynı zamanda sosyal mahrumiyet ve temel sosyal kurumlara katılımındaki eksiklikle de ilgilidir. Birey ve toplum arasındaki ilişkinin kalitesini vurgular. Sosyal güvenlik ağları ve asgari ücret politikaları, insanları fakirlik sınırının altına düşmekten koruyabilir fakat toplumsal bağların zayıflaması probleminin çözümü olamaz. Örneğin işsizlik, dışlananları sadece gelirden mahrum bırakmaz, aynı zamanda toplumdaki üretici rollerini de ortadan kaldırır” (Gündüz 2007, 5). “Sosyal dışlanmanın bir nedenini de toplumsal ve kültürel hayata çeşitli gerekçelerle katılamamak oluşturmaktadır. Devlet tarafından sağlanan sağlık, eğitim ve sosyal koruma imkânlarından bireylerin yeterince yararlanamamaları toplumsal alandan dışlanmayı göstermektedir” (Şahin 2009, 76).

İşsiz bireyin, meşru iş imkânlarından yoksun kalması veya iş imkânlarının krizlerle bloke olması kişinin bir işe yaramadığı düşüncesini artırmakta toplumsal değer ve kurumlara bağlılığı giderek azalmaktadır (Yıldız 2014, 11). Sürekli engellenen gençler en enerjik oldukları dönemde üretmez hale geliyorlar. Yaşanan içsel ve dışsal engellemeler genç bireyleri güçsüzleştiriyor (Suntekin 2012, 59).

İktisadi dışlanma, emek piyasasının şartlarından dolayı bireyin geçimini sağlamak için gerekli olan geliri elde edebileceği bir iş bulamaması neticesinde ortaya çıkar (Şahin 2009, 50). Uzun süreli işsizler, ilk kez işgücü piyasasına atılan ancak henüz iş bulamayan gençler ve işletmelerin esneklik ve yeni teknolojiler nedeniyle işten çıkardıkları yeni iş bulması oldukça zor olan bireylerden oluşan işsizler, işgücü piyasasından dışlanma sorunu ile karşı karşıya kalmaktadır (Çakır 2002, 97). “İnsanların düşük ücretli, güvencesiz ve somurucu nitelikteki işlerde çalışmaya mecbur kalmamalarını sağlamak temel öneme sahiptir. Çünkü bu durum onların toplumdan dışlanmalarını sürdürür. Bu yüzden kaliteli, sürdürülebilir istihdam sosyal içerme için zaruri bir araçtır” (Gündüz 2007, 13).

2.2. 15–34 Yaş Arası Çalışan Davranışları

Farklı iş kollarında istihdam edilmiş olan bireylerin eğitim düzeylerini tamamlayıp işe yerleştikleri ilk dönemlerde tecrübesiz oldukları için iş korkusu yaşamaktadırlar. Çalışma hayatının ilk beş yılında kendilerini ispat etmek ve aranan nitelikte eleman olmak için var güçleriyle çalıştığı belirli bir süre sonra ise süregelen iş ortamına ayak uydurdukları beklentilerinin karşılanmadığı durumlara ise içe dönük bir kişiliğe büründükleri ve motivasyonun düşerek verimi etkilediği bilinmektedir. Çalışılan iş koluna, işin niteliğine bağlı olarak stres yaşamalarına bağlı olarak kriz dönemlerinde kaygıya kapılarak bazı olumsuz durumlar ortaya çıkabileceği hatta şiddete varan eğilimler gösterebileceği yapılan araştırmalar ışığında da vurgulanmaktadır. Dolayısı ile birey orta yaştan sonra bazı duygusal eğilimlere kapılmakta ve farklı davranışlar sergilemektedir.

Motivasyon; güdülerin etkisiyle eyleme geçme ve gerçekleştirme sürecidir (Fidan 1997, 13). İsteklendirme, teşvik etme ve yönlendirme gibi anlamlara sahiptir (Karatepe 2005, 3). Türkçe yazın anlamında motivasyon kelimesi ile aynı anlama gelmek üzere “güdüleme” kavramı da kullanılmaktadır (Sabancı 2013, 3). Motivasyon ve ya güdüleme, “insanı harekete geçiren, hareketlerinin yönlerini belirleyen, onların düşünceleri, umutları, kısaca arzu, ihtiyaç ve korkuları olarak tanımlanmaktadır (Fındıkçı 2000, 373). Bir hareketin yönü, şiddeti ve devamlılığı üzerine çabuk ve derhal yapılan etkidir (Küçükahmet 2000, 11). Bireylere arzu edilen vasıf ve miktarda işini yapması için tesir etmek motivasyon olarak adlandırılır (Güney 2011, 315). “Motivasyon, bir kişinin, bir hedefle ilintili olarak belirlenmiş bir şekilde davranış göstermeye sevk eden hali ya da süreci ifade eden bir ara parametredir. Diğer bir deyişle, bu kavram eylemin sebebi ile ilgili izahatta bulunur” (Güney 1998, 124). Bireyleri belli davranışlara yönelten olayların tamamı motivasyondur (Şimşek ve Kingir 2006, 98). Motivasyon; bir ya da daha çok insanı belirli bir yöne veya hedefe doğru devamlı bir şekilde harekete geçirmek için yapılan çalışmaların tümüdür (Eren 2006, 494). “Motivasyon; insan davranışını yöneten ve belirleyen bir enerji olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım, motivasyonun iki önemli özelliğini vurgulaması açısından önemlidir. Birincisi, motivasyonun, bireyleri belirli yönlerde davranmaya yönelten bir enerji gücü olmasıdır. İkincisi motivasyonun,

amaçlara yöneltmede etkili olmasıdır” (Şimşek, Akgemci ve Çelik 2003, 129). Motivasyon; insanların arzuladıkları bir hedefe ulaşmaları için içlerinde hissettikleri başarıya karşı olan istek ve inancı açığa vurmaları sonucu, başarı için daha fazla çaba göstermeleridir (Tanrıverdi ve Kutay 2001, 34). Endüstri psikolojisi alanında yapılan araştırmalarda motivasyon, arzu edilen iş davranışlarını başlatma, yöneltme ve devam ettirme hareketi olarak tanımlanmaktadır. (Bektaş 2012, 9) Çeşitli imkânsızlıklara sahip ya da dezavantajlı bölgelerde yaşayan gençler çoğu zaman bir korku unsuru gibi tanıtılır. İsimleri suçla, uyuşturucuyla ve çoğu zaman terörle o kadar kolay ağza alınır ki temel ihtiyaçları, özellikleri, becerileri ve güçlü yanları gözden kaçır (Suntekin 2012, 60). Motivasyon sürecinde üç aşamadan söz edilmektedir (Keskin 2008, 20);

- “Kişinin davranışı tetiklenir ve kişi kendisine bir takım hedefler (fizyolojik veya psikolojik) koyar.
- Kişi hedefe yönelik davranışlarda bulunur. Amaç zihinde oluşturulan düşünce ve hedeflere ulaşmaktır.
- Kişi hedefe ulaşarak, gereksinimleri karşılanır.”

Motivasyon; çalışanların istekli, verimli, aktif çalışması ve çalışanlarda iş başarıma arzusunun ortaya çıkarılması gayesine hizmet eder (Gök 2009, 591). “Motivasyon; insanların içinden gelen itici kuvvetlerle belirli bir hedefe doğru yönelme ve maksatlı davranışlar gösterme sürecidir. İnsanların hareket ve davranışlarına enerji ve yön veren; temel ve sosyal ihtiyaçlarını kullanarak onu harekete geçiren, onun hareketine devamlılık ve ivme kazandıran, onları olumlu yöne iten bir güçtür” (Çiçek 2005, 8). Motivasyon, gerek çalışanlar ve gerekse işletme bakımından şu faydaları sağlayabilir (Gökçe ve Atabey 2001);

- “Çalışanların temel ekonomik ihtiyaçlarını karşılamaya imkân hazırlayacaktır.
- Çalışanların toplumsal ihtiyaçlarını karşılamaya imkân hazırlayacaktır.
- Çalışanların “ego”larını tatmine yönelecektir.
- Çalışanların yeteneklerini geliştirecek önlemlerin araştırılmasına imkân hazırlayacaktır.

- Kurumların, çalışanların verimliliğine, toplumsal ve ekonomik refah koşullarının geliştirilmesine dönük bir rekabet ortamı içine girmelerine imkân hazırlayacaktır.
- Bireylerin yaratıcılık ve liderlik özelliklerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlayacaktır.
- Çalışanları, sağlanan motivasyon olanaklarından daha çok yararlanmaya yönlterek kişiler arası olumlu rekabeti geliştirecektir.
- Değişen ekonomik, teknolojik ve toplumsal koşullara göre işletmeleri “esnek motivasyon” sistemlerini kabule zorlayacaktır.”

İşletme personelinin motive olması için yüreklendirilmesi ve neden daha çok çalışmaları gerektiği mantık çerçevesinde anlatılması, bunun sonucunda da yaptıkları işi özümsemeleri gerekmektedir (Ataman 2001, 433).

Kent yaşamı aileleri ve gençleri ekonomik davranışları, yaşam alışkanlıkları, gelecek beklentileri ve hayata bakış açıları bakımından etkilemektedir (Güleri 1999, 57). Engellenmişlik ve yok sayılma özellikle risk davranışlara yatkın olan gençlerin şiddete ve saldırgan davranışlara yönelmesini kolaylaştırabilir (Suntekin 2012, 58).

2.3. 15 Yaş Üstü Gençlik Sorunları

Gençliğin aileye bağımlı olması ekonomik özgürlüğünü elde edememiş olması onu aileye bağımlıktan çıkartamamaktadır. Genç bireyin vereceği kararları ailenin istemleri doğrultusunda yönlendirilmesi ise genç bireyin kendi başına özgürlüğünü sınırlayan bir durumdur. Çoğu zaman ailenin bu davranışı hüsrana ve yanlış seçim olarak meydana çıkmaktadır. On beş yaş üstü bireyin bütün hayallerinin ve davranışlarının tamamen değişebileceği ve toplumda saygın/saygın olmayan bir kimliğe bürüneceği gösterir. Gençler bu davranışın tutarsız olması, toplum tarafından kabul edilmeyen bir yaşam ve davranış örneği yaşanmasına sebebiyet verecektir. “Aile, bireyin en yakınında bulunan ve bu nedenden dolayı da bireyin çeşitli seçimler yapma aşamasında en çok etkilendiği sosyal kurumdur. Bireyin annesi, babası, kardeşi, büyük annesi, büyük babası ve hatta diğer akrabalık bağı bulunan kişiler dahi çoğu zaman bireyin tercihlerine etki etmektedir. Bireylerin çoğu genellikle tercihlerini ailesinin yönlendirmesi sonucunda yapmakta ve zaman zaman bundan

pişmanlık duymaktadır” (Ergincan 2010, 120). “Neden yıllardır bu sorun varlığını sürdürüyor diye bakıldığında, sorunun sadece çocuklarla ilgili olmadığı, çocukları aşan çok boyutlu karmaşık bir problem olduğu görülmektedir. Problemin iç göç, kent yoksulluğu, aile içi şiddet ve aile parçalanması gibi birçok boyutu vardır” (Barış 2008, 88). “Son yıllarda genç işsizliğindeki artış, genel işsizlik oranlarının çok üzerindedir. Bu nedenle birçok ülke, genç işsizliği sorununu ivedilikli olarak çözülmesi gereken bir konu olarak görmektedir. Sorunun çözümünde yani işsizliğin azaltılmasında, iktisadi kalkınma ve sürdürülebilir büyüme önemli birer faktör olmasına karşın gençlerin işgücü piyasasına entegre olmasının da yeterli değildir. Çünkü sorunu çözmek için işgücü piyasası ile genç işsizlerin özelliklerinin bilinmesi ve mevcut duruma uygun politikaların üretilmesi gerekmektedir” (Erol 2013, 15). “Kayıt dışı istihdamın klasik şekli olan bu türde, çalışanların ilgili kamu idarelerine hiç bildirilmemesi söz konusudur. İşyerinde çalışanların ücret ve gün sayısı olarak değil çalışmalarının tamamen kamu idarelerinin bilgisi dışında bırakılmaktadır” (Karaarslan 2010, 26).

“Gençlik dönemi elbette baş edilmesi gereken bir hastalık ya da bir problem olamaz; ancak toplumumuzun yetişkin merkezli yapılanması gençliği “henüz yetişkin olmamış eksik bireyler” olarak varsaymaktadır. Gençlerin ihtiyaç duyduklarında destek ve danışmanlık alabilecekleri kurumlar yaygın ya da iyi yapılandırılmış değildir. Bunun dışında, kendilerini özgürce ifade edebilecekleri, yaşadıkları toplumu etkileyecek kararlarda söz sahibi olmalarını sağlayacak mekanizmalardan yoksundurlar. Okul, sınav, aile hayatı dışında kendilerini var edebilecekleri, geliştirebilecekleri spor, sanat, üretim ve bilim alanları ya sınırlıdır ya da sadece lükse ait bir seçenek olarak atfedilmektedir” (Suntekin 2012, 56). “Türk gençliği, üniversiteye girebilmek için çok yoğun çabalar sarf etmektedir. Bunun yanında mezun olduklarında, eğitimini gördükleri meslek dallarında iş bulamamaktadır. Bu nedenle gençlerde ve ailelerinde güvensizlik, normsuzluk, anlamsızlık ve yalnızlık bağlamında yabancılaşmaya neden olmaktadır” (Atılğan 2010, 35). “Günümüzde yapılan araştırmalar sonucunda, sadece gelişmekte olan ülkelerde değil, aynı zamanda endüstrileşme sürecini tamamlamış ülkelerde de genç işsizlik sorunu, öncelikli olarak halledilmesi gereken sosyal bir sorun olarak görülmektedir. Bu bağlamda, gençlerin işsiz kalmaları konusunda genel kabul

görmüş eğilim, gençlerin yetişkinlere oranla daha fazla sosyal risk altında oldukları ve erken kariyer fırsatlarının gençler açısından belirsiz ve düzensiz bir periyodu teşkil ettiğidir” (Erol 2013, 18). “Gençler arasında işsizlik oranının yüksekliği dikkat çekicidir. Gençler ilk işlerini bulmakta zorlanmaktadır. Bunun sebeplerinden biri, işgücü piyasasında işletmelerin aradıkları niteliklerle, iş arayanların niteliklerinin uyuşmamasıdır” (Türktan 2010). “Gençler maddi sıkıntılarında en çok anne ve babalarından yardım alıyorlar. Anne ve babayı kardeşler takip ediyor. Arkadaşlar ise oldukça az başvurulan bir grubu oluşturuyor. Vakit geçirme, kararlara etki, özel meseleleri konuşma gibi konularda anne, baba ve kardeşler ile arkadaşlar arasında bir yerde seyreden sevgililer ise maddi konularda arkadaşlar grubuna daha yakın bir konumda yer alıyor” (Yada 2008, 10). Karabey, Müftüoğlu’nun da belirttiği gibi; “Pek çok ülkede genç insanlar; Eğitimlerini tamamlama fırsatı bulamazlar. Evleri ya da sosyal destekleri yoktur. Uygunsuz koşullarda yaşayan gençlerin, beslenme bozuklukları, istismar, şiddete uğrama ve hastalıklara yakalanma olasılıkları artar. Erişkinler tarafından cinsel istismara uğrarlar, cinsel şiddet uygulanır ya da cinsel nesne olarak kullanılırlar. Çok az ücret karşılığında uzun süreli ve riskli işlerde çalıştırılırlar. Toplumların çatışmalar nedeniyle parçalandığı savaş ortamlarında yaşarlar; bazıları bu ortamda şiddet olaylarına karışırlar, bazıları sokaklarda ve mülteci kamplarında yaşarlar. Genç yaşta evlenen kadınlar yaşadıkları aile ortamında ezilir ve istismar edilirler. On gençten birisi sakat olup, gelişimleri için yaşlıları ile aynı fırsatlara sahip değildirler” (Karabey ve Müftüoğlu 2006, 9). “Gençler evlilik öncesi kendi yaşamlarını kuramıyorlar. Kuşkusuz bunun en önemli kısıtlayıcısı maddi imkân eksikliği, fakat araştırma bulguları aile bağlarının kuvvetli olmasının da aileden ayrı bir yaşam kurulmasının gecikmesinde azımsanmayacak bir rolü olduğunu gösterdi bize. Ailenin gençlerin üzerindeki etkisine, onların özel yaşamlarıyla ilgili meselelerdeki rolüne ve maddi destek durumuna bakarak bunu söyleyebiliyoruz. Aile gençler için zorunlu bir sığınma yeri ve gençler bu durumda birlikte gelen bağımlılıkları bir şekilde idare etmek durumundalar “ (Yada 2008, 14). Gençliğin sorun ve ihtiyaçlarını tespit edip onlara çözüm üretemeyen, gençlerine yeterli fırsat ve imkânları sunamayan, gençler arasında ortak bir kimlik ve aidiyet duygusu geliştiremeyen bir devletin, geleceğe ümitle bakması mümkün değildir (Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığı 2012, 1).

3. ADAPTASYON TANIMI VE KAVRAMI

Adaptasyon bireyin yaşadığı çevrede bu çevrenin kabul ettiği normlar çerçevesinde uyum gösterme seviyesidir. Ancak bu uyum gösterme seviyesi belirli bir zaman aralığına ve bireyin uyuma karşı göstereceği dirence göre farklılık göstermektedir. Yaşadığı toplumun yaşam tarzına ve yerleşik kurallarına uyum sağlamak, farklı kültür mensubu bireylerin uyması gereken kuralların başında geldiği iddia edilmektedir (Olçar 2013, 67). “Adaptasyon uyum sağlama ve alışma anlamına gelmektedir. Adaptasyon belirli hedeflere ulaşabilmek ve daha iyi bir performans ortaya koyabilmek için bir sistemin değiştirilme sürecidir” (Köle 2011, 10-11).

3.1. Adaptasyon Süreci

“Türkiye’de içgöç olgusu gelişimi incelendiğinde, son dönemler içerisinde kırsal ve kentsel merkezlerin daha gelişmiş sanayi ve endüstri bölgelerine göç vermesi devam ederken kentsel alanlardan da kırsal kesimlere doğru bir tersine göçte görülmeye başlanmıştır. Tersine göç olgusunun yaşanmasının nedenlerinden birisi göçerlerin kentsel alanlara uyum sağlayamamaları, bununla beraber metropol özelliğindeki kentsel merkezlerdeki yaşam standardının yükselmesi, gelişmesi ve büyük umutlarla geldikleri kentsel alanlarda umduklarını bulamayışlarıdır” (Özdemir 2008, 44). Kişinin istekleri ile çevresel faktörlerin ilişkisi, sağlıklı ve yapıcı tutum ve davranışları hazırlıyorsa, kişinin başarılı bir uyum gerçekleştirdiği, çevre ile ilişkisinde kendi istek ve güdülerini başarılı bir şekilde karşılamıyorsa, uyum bozukluğu gösterdiği söylenebilir (Polat 2006, 7).

3.2. Gençlik Adaptasyon Süreci

Gençlerin farklı kültürlere sahip olmasından kaynaklı olarak adaptasyon sürecinde aile baskısının daha az olduğu ortamlarda daha çabuk ve ılımlı bir geçiş sergiledikleri bilinmektedir. Gençlik diye adlandırdığımız kesim adaptasyon sürecinde yaşam deneyimlerinin az olması, yaşam evrelerinin henüz başında olmalarından kaynaklı olarak bir birleri ile hızlı bir şekilde etkileşimde buldukları ve yeni oluşacak değerleri daha çabuk benimseyecekleri için süre açısından kıyasla erken gerçekleşecektir. Bunun en büyük nedenlerinden biri olarak yaşanan gençlik sorunlarının hemen hemen ortak zeminde buluşmasıdır.

“Her gecen gün aile yapısı ve sosyal kurumlar ile çevre içerisinde yer alan diğer sistemlerin işlev ve yapıları değişime uğramakta, yaşam bireyler için daha karmaşık bir hale gelmektedir. Bu durum bireylerin sosyal çevreye adaptasyonunu olumsuz yönde etkilemekte, ortaya çıkan bireysel talepler ile toplumsal kaynaklar arasındaki dengesizlik durumu ise strese yol açmaktadır” (Danış 2006, 47). “İşte bu şekilde şekillendirilmeye çalışılan adaptasyon meselesi göç edenlerin aynı ilçelerde, mahallelerde ikamet etmesiyle daha rahat bir biçimde düzene girmiştir. Tabii bir de göç edenlerin yaşadıkları ilçelerin dağılımına bakmalıyız ki ne demek istediğimiz tam anlaşılabilir. Gaziosmanpaşa'da en fazla Sivaslılar yaşıyor. İstanbullular ağırlıklı olarak Kadıköy'de toplanırken, Küçükçekmece'de en fazla Tokatlılar, Fatih'te Şanlıurfalılar ve Kastamonulular, Bakırköy'de Malatyalılar çoğunlukta. Zeytinburnu'nda Antepçiler, İstanbul'un en önemli ticaret merkezlerinden biri olan ve Fatih ilçesi ile birleştirilen Eminönü'nde en fazla Mardinliler, Esenler 'de Kayserililer, Güngören'de Trabzonlular, Kartal'da Erzincanlılar, Maltepe'de Rizeliler, Pendik'te Sakaryalıları, Tuzla'da Samsunlular, Ümraniye'de ise Ordulular ikamet ediyor. Buradan da gördüğümüz üzere hemşeriler bir arada yaşamaktan vazgeçemiyor ve örgütlenme bu bütünlüğü bozmayacak şekilde gerçekleşiyor” (Murat 2007, 10). “İş, insan yaşamının önemli bir parçasıdır. İnsan, ömrünün büyük bir bölümünü işyerinde geçirmektedir. İşinden memnun olmayan birey hayatının diğer alanlarında da bu durumun etkisinde kalabilmektedir. İş tatmini, kişinin psikolojik uyumunu sağlamaktadır” (Zorlutuna 2012, 11). “Bazı araştırmacılar, kentleşmenin temelinde yatan nüfus akımını kentlerde üstlenmiş sanayi kuruluşlarının kentleri çekici hale getirmesine bağlamaktadırlar. Kentlerde iş bulabilme amacıyla kırsaldan kente göç eden kişiler, vasıfsız işçi olmaları nedeniyle umdukları düzeni şehirlerde kuramamaktadırlar. Sanayide çalışma olanağı bulamayan kişiler sokak satıcılığına başlayabilmektedirler. Bu da kayıt dışı bir iş sahasının oluşmasına neden olmaktadır. Sokak satıcılığının boyutu zaman içinde yön değiştirip yasa dışı yollara kayabilmektedir” (Atılğan 2010, 27).

“İş tatmini, yöneticiler ve çalışanlar açısından oldukça önemlidir. İş tatmininin önemi, üç şekilde değerlendirilebilir. Birincisi, işinden tatmin olmayan birey, işten kaçma, işten ayrılma veya alternatif bir iş arama girişiminde bulunmaktadır. Bu durum örgüte oldukça zarar vermektedir. İkinci bakış açısı ise, iş

tatmini yüksek olan birey fizyolojik ve psikolojik yönden daha sağlıklıdır. Üçüncüsü ise, iş tatmini yüksek olan bireyin olumlu tutumları sadece işine ve çevresindekilerle olan ilişkilerine değil diğer sosyal alanlarına da yansımaktadır. Tatmin olan çalışan, işine zamanında gelmekte ve devamsızlık yapmamaktadır.” (Zorlutuna 2012, 12) Bu durumda kültürel belirleyicilerin, sosyal grup düşüncesi olmadan genel davranış kalıpları hakkında bilgi verdiğini, sosyal sınıf belirleyicilerinin ise, özel davranış kurallarını ortaya koyduğunu, kişiyi daha özel bir şekilde etkilediğini belirtmek doğru olacaktır (Karadağ 2012, 11).

Sivil toplumun (gönüllü) katılım ve katkı sağlanması: Bazı sivil toplum kuruluşların belirli gruplar tarafından resmiyete kavuşmamış yapıların uyum sürecinde farklı kültürlerin kaynaşmasına ve toplumlarda kabul görmeleri için bazı sosyal faaliyetlerde bulunup yardımcı oldukları bilinmektedir. Ve bu yaklaşımlar uyum açısından son derece olumlu sonuçlar doğurmaktadır.

“Türkiye’de aktif istihdam programları ağırlıklı olarak mesleki eğitim, işbasi eğitimi, stajyerlik ve is başvuru sürecinde danışmanlık gibi bileşenleri içermektedir. Ayrıca, Toplum Yararına Çalışma Programlarıyla issizlerin geçici bir süre istihdama girerek gelir sahibi olmaları sağlanmaktadır” (Erol ve Özdemir 2012, 64). “Özel iş piyasasında ise işverenleri ve çalışanları buluşturan özellikle online platformlar bulunuyor. Bazı şirketlerinde portföylerinde 14 milyondan fazla CV yer alıyor. Bu şirketler de gençlik istihdam edilebilirliğini artırmak amaçlı eğitimler sunuyorlar. Bu şirketlerin yanı sıra üniversite ve bazı liselerdeki kariyer merkezleri de yine istihdam edilebilirlik ve istihdam için hizmet veriyorlar. Kariyer merkezleri mezunları ve öğrencilerinin işverenlerle buluşturmak için çalışıyorlar. Liselerdeki kariyer merkezleri ise daha ziyade gençleri gelecek kariyerleri hakkında rehberlik hizmetleri veriyor. Öğrencilerin kariyer kulüpleri de yine öğrencileri işverenlerle tanıştırmak için etkinlikler sunuyor” (Akdoğan 2013, 11). İşverenler gençlerden çeşitli becerileri olmasını istiyor bunlar (Akdoğan 2013, 14):

- “İletişim becerileri; işverenler gençlerin nasıl iletişim kurduklarına, örneğin mülakatlarda kendilerini nasıl ifade ettiklerine çok dikkat ediyor.

- Takım çalışması becerileri; artık kimse yalnız çalışmıyor. Tüm işverenler gençlerin takım çalışması becerileri olmasını bekliyor.
- Analitik beceriler; özellikle uzmanlık, araştırma ve politika üretme ile ilgili pozisyonlarda aranıyor.
- (İleri) bilişim becerileri; bilgi ve iletişim teknolojileri becerileri arasında örneğin program dilleri, yazılım geliştirme becerileri bazı işverenler için gençlerin hangi okuldan mezun olduklarından daha önemli olabiliyor.
- İstanbul Türkçesi; özellikle çok iyi sözlü iletişim gerektiren işlerde, örneğin çağrı merkezi pozisyonları için bekleniyor.”

İŞKUR veya bağlı iştiraki devlet kurumların katılım sağlanması:

Kamunun, vatandaşının işgücü katılmasını sağlaması için kurduğu bazı kurumlardan bir kaç tanesidir. Bu bağlamda halkın işsizlik sürecinde yol gösterme, iş bulmalarında kolaylık sağlama yoluna gidilerek meydana gelecek bazı sorunların önüne geçme, nitelikli eleman meydana getirme çabalarından sadece bazılarıdır. Ancak yine de bu faaliyetler hızla artan nüfus karşısında yeterli olamamaktadır. “Kamu yönetimi devletin faaliyetlerinin vatandaşın yaşamında somut olarak algılandığı alana işaret etmektedir. Kamu yönetimi doğal olarak özel yönetimden farklı bir yapı ve amaca sahiptir. Devletin siyasal sistemi yönetsel yapının varlığı ile kendisini vatandaşa hissettirmektedir” (Artan 2011, 36). Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının ilgili kuruluşu ve Türkiye'nin kamu istihdam kurumu olan İŞKUR; işsizliğin azaltılması, istihdamın artırılmasına yönelik önemli faaliyetler yürütmektedir. (Çelik 2013, 12) “İŞKUR’ ek olarak daha eğitimli bir kesimin istihdamına yardımcı olduğu görülmektedir. İŞKUR genel olarak ilköğretim düzeyinde istihdam olanağı bulamayan emek arzı sahiplerinin başvurdukları bir kurum olmaktadır” (Özçalık ve Durmuş 2014, 51).

Tablo 8: Özel İstihdam Büroları 2014 Yılı (Ocak-Şubat-Mart) İş Yerleştirme Faaliyetleri Yaş Grubu Ülke Geneli

YAŞ GRUPLARI	İŞE YERLEŞTİRME SAYISI		
	Erkek	Kadın	Toplam
15-19	27	28	55
20-24	403	557	960
25-29	692	549	1241
30-34	450	277	727
35-39	210	171	381
40-44	104	95	199
45-49	67	56	123
50-54	37	39	76
55-59	22	20	42
60-64	4	2	6
65 VE DAHA BÜYÜK	2	4	6
GENEL TOPLAM	2018	1798	3816

Kaynak: <http://www.iskur.gov.tr/tr-tr/ozelistihdamburolari/istatistikbilgiler.aspx#dltop> erişim tarihi: 29 Ekim 2014

Tablo da İŞKUR aracılığı ile işe yerleştirilen kişi sayısını göstermektedir. Tablodan anlaşılacağı üzere en çok işe yerleştirme 25-35 yaş arasında gerçekleşmektedir. Bu da bu yaş aralığındaki kişilerin kalıcı bir iş arama, bir işte tutunma, kendini ispat ve ifade edebilme eğilimlerinin en çok bu aralıkta olduğuna dikkat çekmektedir. Bu aynı zamanda çalışan kişilerin davranışlarına da bir nebze açıklık getirmektedir. “Ülkemizde aktif istihdam politikaları ile ilgili çalışmalar 1988 yılında işgücü eğitimi konusunda yürürlüğe giren yönetmelikle başlamıştır. Doğrudan işgücü. İŞKUR ayrıca aktif istihdam politikaları kapsamında işletmelerde eğitim seminerleri de düzenlemektedir” (Erol 2013, 40).

Tablo 9: Özel İstihdam Büroları 2014 Yılı (Ocak-Şubat-Mart) İşe Yerleştirme Faaliyetleri Eğitim Düzeyi Ülke Geneli

EĞİTİM DÜZEYLERİ	İŞE YERLEŞTİRME SAYISI		
	Erkek	Kadın	Toplam
Okur Yazar Olmayan	1	3	4
Okur Yazar	3	15	18
İlköğretim	221	211	432
Ortaöğretim (Lise ve Dengi)	382	298	680
Ön Lisans	293	380	673
Lisans	1020	803	1823
Yüksek Lisans	92	86	178
Doktora	6	2	8
GENEL TOPLAM	2018	1798	3816

Kaynak: «Özel istihdam Büroları 2014 yılı (Ocak-Şubat-Mart) iş yerleştirme faaliyetleri yaş grubu ülke geneli.» <http://www.iskur.gov.tr/tr-tr/ozelistihdamburolari/istatistikibilgiler.aspx#dltop> (29 Ekim 2014 tarihinde erişilmiştir)

Tablo özel istihdam bürolarının yapmış olduğu işe yerleştirmedeki eğitim düzeylerine göre sayıları belirtmektedir. Bu bağlamda lisans mezunlarının ilk sırada yer aldığı gözlenmektedir. Ülke açısından bakıldığında gelişmişlik, nitelikli eleman sayısının ve iş kollarındaki değişmelerin teknoloji ile hız kazanmasından kaynaklanan değişimler görülmüştür. Bu eğilimler bir meslek dalında uzmanlığın önem kazandığına ve giderek arttığına dikkat çekmektedir. Türkiye’de son yıllarda KOS-GEB ve İŞKUR kapsamında genç girişimcilerin eğitilmesi ve desteklenmesi yönünde projeler üretilmiş, bu projeler kapsamında girişimcilik eğitimleri ve girişimcilerin başarılı bulunan iş fikirleri ve planlamalarına destekler verilmiştir (Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığı 2012, 8).

4. GENÇLİK VE İSTİHDAM

Gençler işgücünü piyasasında iktisadi kalkınmada önemli etken olan ekonomik politikaların vazgeçilmezidir. Gençler aktif istihdamda iş gücü arzının kalitesini belirleyicisidir. Gençler işletmeler için dez avantajlı bir grup olmaktadır.

“Yeni yetişen bireylerin, toplumla bütünleşebilmeleri ve toplumsal statülerini kendi istek, yetenek ve çabaları ile belirleyebilmelerinde önemli faktörlerden biri de, onların gerçek anlamda istihdam edilebilmeleridir. Burada gerçek anlamda istihdamdan kastedilen, bireylerin fiziksel ve ruhsal özelliklerine uygun ve arzu ettikleri bir işte istihdam edilmeleridir” (Akçacı ve Özçalıcı 2012, 162-163). Genç, yaşamın yükünü henüz yüklenmemiş, fiziksel ve ruhsal gelişimini tamamlama

sürecini yaşayan, geleceğe hazırlanan toplumun en dinamik üyesidir. Gençlerini iyi yetiştiremeyen, ilgi ve yeteneklerine uygun mesleklere yönlendiremeyen, çalışma hayatına hazırlamayan, toplum hayatına kazandıramayan ülkeler, kısa vadede kendi insan kaynaklarına zarar verirken uzun vadede ülkelerinin geleceğini ve gelişmesini tehlikeye atmış olurlar (Gökpınar 2011, 49).

Tablo 10: Yaş Grubuna Göre İstihdam Edilenler

(15 + yaş) (Bin)	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65+	Toplam
2013	1.364	2.363	3.614	4.065	3.633	3.328	2.679	1.878	1.218	716	664	25.524
2012	1.338	2.309	3.591	3.965	3.511	3.218	2.551	1.813	1.170	707	648	24.821
2011	1.378	2.319	3.573	3.795	3.399	3.054	2.459	1.722	1.104	657	650	24.110
2010	1.351	2.114	3.454	3.562	3.231	2.881	2.268	1.560	988	595	590	22.594
2009	1.298	2.030	3.328	3.327	3.044	2.681	2.100	1.448	905	543	574	21.277
2008	1.351	2.133	3.454	3.249	3.050	2.615	2.042	1.398	841	503	558	21.194
2007	1.324	2.168	3.381	3.189	2.974	2.583	1.984	1.324	794	484	533	20.738
2006	1.353	2.180	3.274	3.140	2.903	2.528	1.953	1.289	787	468	547	20.423
2005	1.348	2.207	3.188	3.056	2.823	2.486	1.909	1.227	765	459	599	20.066
2004	1.335	2.219	3.041	3.007	2.758	2.416	1.817	1.162	763	483	631	19.632
2003	1.475	2.302	3.545	3.331	2.839	2.463	1.894	1.253	795	576	672	21.147
2002	1.696	2.439	3.540	3.255	2.771	2.407	1.884	1.209	826	631	695	21.354
2001	1.847	2.613	3.506	3.165	2.744	2.404	1.844	1.188	842	618	753	21.524
2000	2.061	2.635	3.539	3.078	2.737	2.386	1.782	1.160	852	607	745	21.581

Kaynak: <http://rapory.tuik.gov.tr/28-10-2014-23:48:31-178637343121428766161005072126.xls>
erişim tarihi 28 Ekim 2014

Tablo da yaş grubuna göre istihdamı göstermektedir. Tabloda en çok 30-45 yaş arası kişilerinin istihdamının daha fazla olduğu görülmektedir. 15-30 yaş arasının ise daha az olduğu göze çarpmaktadır. Bunun başlıca nedenlerinden 18 yaş altı sorunu, nitelikli eleman statüsünde olamama, eğitime devam etme, istenilen işi bulamama, sanayiler tarafından aranan niteliğe sahip olamama, iş kanunu gerekçeleri, iş yeri sayısının ve iş kollarının yetersizliği sayılabilir. İstihdam, sadece üretim ve gelir yaratmaz; aynı zamanda, sosyal bütünleşmenin en önemli aracıdır. İş olmadan temel çalışma haklarından, sosyal güvenlik, sosyal adaletten söz edemezsiniz. Sadece geçinebilmek için değil, toplumun bir parçası olabilmek ve kendine saygı, güven kazanabilmek için, gelecek kuşaklar için, umut için iş gereklidir (Murat, Cengiz ve Terzi 2009, 177). Böylece, istihdam, ekonomik, sosyal ve politik istikrarın en önemli etkenlerinden biridir. Günümüzde bir taraftan dünya

nüfusu hızla yaşlanmakta, öte yandan işsizlik küresel bir sorun olarak karşımıza çıkmakta ve genç nüfus söz konusu işsizlikten ciddi olarak etkilenmektedir. Oysaki genç nüfus, dinamik yapısıyla ülke kalkınmasının motor gücüdür (Erol 2013, 26).

Gençlerin iş gücüne katılımına ilişkin olarak TİSK'in 2009 yılında yapmış olduğu çalışmada, söz konusu dönemde Türkiye'nin 70 milyon 435 bin kişi olan nüfusunun % 33,5'ini (23 milyon 627 bin kişi) 15-34 yaş grubunun teşkil ettiği görülmektedir (Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığı 2012, 6).

İş ve istihdam, gençlerin bağımsızlıklarının gelişimini, gelirlerini, kendilerine saygılarını, sosyo-ekonomik ve politik davranışlarının pozitif yönde gelişmesi açısından önemlidir (İlhan, Gülersoy ve Gümüş 2013, 1587). İstihdam olanağı bulan gençlerin istihdam yapısına bakıldığında ise özellikle gelişmekte olan ülkelerde gençler işgücü piyasalarında sosyal korumadan mahrum, düzensiz işlerde ve enformel sektörlerde istihdam olanağını elde edebilmektedir (Erol 2013, 19).

4.1. İstihdam Tanımı ve Kavramı

İstihdam bireylerin yaşantısını idame ettirmek için elde ettikleri ekonomik kazanımların sağlandığı çalışma sahalarıdır. Bunlar çeşitli iş kollarında ve farklı sahalarda olmakla birlikte iş gücüne katılımı ifade etmektedir. Dar anlamda istihdam kavramı ise üretim öğelerinde yalnızca emek öğesi ile ilgilidir (Karakayalı 2005, 12).

“İstihdam kelime anlamıyla “çalıştırma, iş sahibi yapma” durumlarını ifade etmektedir. İktisadi olarak ise, çalışan açısından emeğini gelir elde etmek için kullanması ya da işveren açısından ürün elde edebilmek amacıyla ücreti karşılığında iş gücünün değerlendirilmesidir (Odabaşı 2009, 25).

İstihdam, “üretim faktörleri olan emek, sermaye, girişimci ve doğal kaynakların optimal kullanılarak üretim sürecine katılmasını” ifade etmektedir (Bekiroğlu 2010, 5). İstihdam“ işçilerin çalıştırılması veya üretim faaliyetinde bulunmalarının sağlanmasıdır” (Türkbal 2005, 381).

4.2. İstihdam, İşsizlik ve Kiriz Konjektörü

Türkiye sanayi devrimini gerçekleştirememiş olmasından kaynaklı olarak sanayisi tam olarak gelişmiş istenilen iş kollarına ulaşılmamıştır. Bu sebeple istihdam üzerinde büyük ölçüde etkisi olan sanayi fabrikaları kurulamamış ve gelişmemiştir. İstihdamın çoğunluğu kurumsal kimlik kapsamında büyük ölçekli firmalar tarafından yapılmaktadır. Ancak bu firmaların aradığı nitelikli iş gücüne de tam olarak ulaşılamamıştır. Bu firmaların göstermiş olduğu kurumsal sosyal sorumluluk kapsamında pek çok atılım gerçekleştirilmiştir. Gerek çevreye gerek topluma karşı en çok güvenin sağlandığı yine büyük ölçekli firmalar olmaktadır. Ancak ekonomik krizler karşısında en çok etkilenen sorunlar yaşayan yine bu firmalar olmaktadır. Türkiye’de kriz finansal bağlamda çözümlenmeye çalışılmaktadır. Sanayiler göz ardı edilmektedir. Kriz anında en çok işçi çıkarımların olduğu kurumlar olmaktadır. Bu tutumlar toplumun yapı taşı olan çekirdek aileyi bozmakta ve kitlesel olarak yapısal bozukluklara zemin hazırlamaktadır.

Tablo 11: İşyeri Büyüklüğüne Göre İstihdam Edilenler

+ yaş, (Bin)	1	2	3	4	5-9	10-24	25-49	50+	Toplam
2013	2.921	4.397	2.489	1.605	3.000	2.231	3.148	5.732	25.524
2012	2.721	4.529	2.441	1.615	2.981	2.115	3.042	5.377	24.821
2011	2.523	4.504	2.538	1.660	2.934	2.044	2.809	5.097	24.110
2010	2.391	4.317	2.417	1.615	2.604	1.828	2.606	4.816	22.594
2009	2.314	4.169	2.220	1.519	2.457	1.698	2.380	4.520	21.277
2008	2.265	4.030	2.164	1.478	2.464	1.734	2.449	4.610	21.194
2007	2.258	3.987	2.221	1.466	2.465	1.643	2.252	4.444	20.738
2006	2.361	3.894	2.241	1.484	2.470	1.654	1.998	4.322	20.423
2005	2.415	3.832	2.222	1.463	2.547	1.543	1.927	4.117	20.066
2004	2.559	3.675	2.298	1.559	2.487	1.377	1.777	3.901	19.632
2003	2.906	4.274	2.498	1.713	2.728	1.398	1.556	4.074	21.147
2002	2.802	4.216	2.653	1.884	2.824	1.328	1.565	4.082	21.354
2001	2.661	4.264	2.798	2.118	2.818	2.055	1.199	3.610	21.524
2000	2.731	4.128	2.801	2.059	3.000	2.161	1.135	3.565	21.581

Kaynak: <http://rapory.tuik.gov.tr/28-10-2014-23:54:43-14518870121771043604865352809.html>
erişim tarihi. 28 Ekim 2014

Tablo da işyeri büyüklüğüne göre istihdam edilen kişi sayıları 2000 yılına kadar olan değişimi anlatmaktadır. Bu bağlamda 2000 yılından bu yana dört bin civarında bir artış olduğu gözlenmektedir. Bu da büyük ölçekli firmaların kısıtlılığını ifade etmektedir. İstihdamın yüksek oranlara çekilebilmesi için büyük ölçekli firmaların sayısının artırılması ve ülke kalkınması kapsamında değerlendirilmesi

gerekmektedir. Türkiye'de istihdam piyasasının en belirgin negatif özelliklerinden bir diğeri de istihdam yaratma kapasitesi düşüklüğü ve işgücüne katılım oranının oldukça düşük gerçekleşmesi olarak gösterilmektedir (Özbek 2014, 37). “Köyden kente göç eden kişiler, genellikle niteliksiz işçilerdir. Bu nedenle çoğunluğu herhangi bir iş kolunda istihdam edilememektedir” (Atılğan 2010, 34).

“İstihdam ve işsizlik konuları hem bireyler hem de toplum açısından çok önemlidir. Bireylerin gelir elde etmesi ve kendi kendine yetebilmesi için istihdam piyasası içindeki yerini alması ne kadar önemliyse; bir ülke içinde kalkınabilmesi ve ilerleyebilmesi için sağlıklı bir istihdam yapısı o kadar önemlidir. Aynı şekilde bir kişi için işsiz kalmak, düzenli gelir elde edememek veya hiçbir gelir sağlayamamak; başkalarına muhtaç olmaya ve yoksulluk içine düşmeye, öz güven kaybına, sosyal statü kaybına, sosyal çevre daralmasına, karamsarlığa ve ümitsizliğe sebep olabileceği gibi bir toplum veya ülke açısından da işsiz nüfusun artması, toplumsal huzursuzluklarla, ekonomik yavaşlamayla ve insan kaynaklarının etkin kullanılamaması ile yakından ilişkilidir” (Odabaşı 2009, 30). İstihdam sadece ulusal makroekonomik koşulların değil aynı zamanda global koşullarında etkilediği sürecin bir parçası olarak şekillenmektedir (Gökpınar 2011, 21).

“Ülkemizde hızlı nüfus artışı işsizliğin sebepleri arasında gösterilmektedir. Türkiye'nin genç nüfusa sahip olması, işgücü arzının fazla olmasına neden olmakla birlikte istihdam yaratma potansiyelinin fazla olmasını gerektirmektedir. Ülkemizde istihdam yaratma sorunu bulunmakta ve bu durum işsizliğe neden olmaktadır.” (Özbek 2014, 54) GSYİH: Bir ülkenin ekonomik büyüklüğünün ölçütlerinden biridir. GSYİH'nin artışı, normal şartlarda istihdamı artırırken; bazen GSYH'deki artışın istihdama yansımadağı da görülebilmektedir (Yüksek 2012, 51). Her yıl sınırlı olarak artan istihdam olanaklarına karşılık daha fazla artan işgücü, işsizliğin sürekli artmasıyla sonuçlanmaktadır (Algan ve Ildırar 2003, 58). “işgücü istihdam edilenler ve işsizlerden oluşmakta, işgücünün miktarı; nüfusun miktarı ile artış hızına, çalışma çağındaki nüfusa, göç ve kentleşme oranlarına bağlı olarak değişmektedir. İşgücünün potansiyel emek arzı kısmını; nüfus, çalışma çağındaki nüfus ve işgücüne katılma oranları, fiili emek arzı kısmını ise; istihdam seviyesi (hacmi) ve oranı belirlemektedir” (Kızıroğlu 2012, 2).

Tablo 12: İl Bazında Temel İşgücü Göstergeleri, 2013

	İşgücüne katılma oranı				İşsizlik oranı				İstihdam oranı			
			%95 Güven aralığı				%95 Güven aralığı				%95 Güven aralığı	
İl adı	Oran (%)	Değişim katsayısı (%)	Alt sınıır	Üst sınıır	Oran (%)	Değişim katsayısı (%)	Alt sınıır	Üst sınıır	Oran (%)	Değişim katsayısı (%)	Alt sınıır	Üst sınıır
Adana	49,9	0,5	49,4	50,4	13,2	1,7	12,7	13,6	43,3	0,7	42,8	43,9
Adıyaman	43,1	4,4	39,4	46,8	9,1	11,9	6,9	11,2	39,2	5,0	35,3	43,0
Afyonkarahisar	54,1	1,2	52,8	55,4	5,6	4,3	5,1	6,0	51,1	1,3	49,7	52,4
Ağrı	57,1	1,8	55,1	59,1	6,8	6,3	6,0	7,7	53,2	2,0	51,2	55,3
Amasya	50,7	0,5	50,2	51,3	6,6	2,0	6,4	6,9	47,4	0,6	46,8	47,9
Ankara	49,5	1,3	48,3	50,8	10,2	6,6	8,9	11,5	44,5	1,6	43,0	45,9
Antalya	57,5	0,6	56,8	58,2	7,9	2,3	7,6	8,3	52,9	0,7	52,2	53,6
Artvin	50,7	1,5	49,1	52,2	7,1	5,2	6,4	7,8	47,1	1,7	45,5	48,6
Aydın	55,2	0,9	54,2	56,1	6,9	3,0	6,5	7,3	51,4	1,0	50,4	52,3
Balıkesir	47,2	0,4	46,8	47,6	6,0	1,5	5,8	6,2	44,4	0,5	44,0	44,8
Bilecik	51,6	1,0	50,6	52,6	6,5	3,7	6,0	7,0	48,2	1,1	47,2	49,3
Bingöl	54,6	2,2	52,3	57,0	7,0	8,9	5,8	8,2	50,8	2,5	48,3	53,2
Bitlis	46,5	0,8	45,8	47,1	10,6	2,8	10,0	11,2	41,5	0,9	40,8	42,3
Bolu	55,3	0,4	54,9	55,8	9,6	1,3	9,4	9,9	50,0	0,4	49,6	50,4
Burdur	58,9	1,1	57,6	60,3	6,9	4,9	6,2	7,5	54,9	1,3	53,5	56,3
Bursa	51,4	0,7	50,7	52,1	6,6	2,7	6,3	7,0	48,0	0,8	47,3	48,8
Çanakkale	47,9	0,6	47,3	48,5	6,1	2,3	5,8	6,3	45,0	0,7	44,4	45,6
Çankırı	45,5	2,1	43,6	47,4	6,8	5,5	6,1	7,6	42,4	2,3	40,4	44,3
Çorum	52,0	0,7	51,3	52,6	5,9	2,6	5,6	6,2	48,9	0,7	48,2	49,6
Denizli	57,7	1,1	56,4	59,0	6,5	4,2	6,0	7,0	54,0	1,3	52,7	55,3
Diyarbakır	37,2	1,5	36,1	38,3	18,7	4,1	17,2	20,1	30,2	2,1	29,0	31,5
Edirne	54,3	1,1	53,2	55,5	7,8	3,2	7,3	8,3	50,1	1,2	48,9	51,3
Elazığ	53,1	0,6	52,5	53,7	7,8	1,8	7,6	8,1	48,9	0,7	48,3	49,6
Erzincan	51,1	1,3	49,8	52,4	6,7	5,0	6,0	7,3	47,7	1,4	46,4	49,1
Erzurum	50,0	0,8	49,2	50,7	6,6	3,0	6,2	7,0	46,7	0,9	45,9	47,5
Eskişehir	46,9	1,5	45,5	48,3	8,5	4,0	7,8	9,1	42,9	1,7	41,5	44,3
Gaziantep	46,8	1,6	45,4	48,3	6,9	6,5	6,0	7,8	43,6	1,8	42,1	45,1
Giresun	51,3	0,4	50,8	51,7	6,5	1,4	6,4	6,7	47,9	0,4	47,5	48,3
Gümüşhane	49,9	1,5	48,4	51,3	7,2	4,0	6,7	7,8	46,3	1,6	44,8	47,7
Hakkari	45,2	1,6	43,9	46,6	11,7	4,5	10,7	12,8	39,9	1,9	38,5	41,4
Hatay	45,9	0,5	45,4	46,4	12,2	1,6	11,8	12,6	40,3	0,7	39,8	40,8
Isparta	54,2	1,9	52,2	56,3	8,7	5,5	7,8	9,6	49,5	2,2	47,4	51,6
Mersin	50,7	0,5	50,2	51,2	12,4	1,8	12,0	12,9	44,4	0,7	43,8	45,0
İstanbul	52,2	0,0	52,2	52,2	11,2	0,3	11,2	11,3	46,4	0,0	46,4	46,4
İzmir	55,9	0,1	55,8	56,1	15,4	13,5	11,4	19,5	47,3	2,5	45,0	49,6
Kars	59,5	1,2	58,0	60,9	6,6	4,8	6,0	7,3	55,5	1,4	54,0	57,0
Kastamonu	47,2	0,8	46,4	47,9	6,2	2,7	5,9	6,6	44,2	0,9	43,5	45,0

Kayseri	51,0	0,9	50,1	51,9	9,9	3,0	9,3	10,5	46,0	1,0	45,0	46,9
Kırklareli	53,8	0,8	53,0	54,6	8,0	2,4	7,6	8,4	49,5	0,9	48,7	50,3
Kırşehir	46,6	0,9	45,7	47,4	7,3	2,6	7,0	7,7	43,1	1,0	42,3	44,0
Kocaeli	54,8	0,8	54,0	55,6	10,1	2,3	9,7	10,6	49,2	0,9	48,4	50,1
Konya	48,4	0,4	48,1	48,8	4,7	1,7	4,6	4,9	46,2	0,4	45,8	46,6
Kütahya	52,5	0,8	51,7	53,3	6,0	2,2	5,7	6,2	49,3	0,8	48,5	50,1
Malatya	54,1	0,9	53,1	55,1	7,8	3,4	7,3	8,3	49,9	1,0	48,9	50,9
Manisa	55,5	0,5	54,9	56,1	5,1	2,0	4,9	5,3	52,7	0,6	52,1	53,3
Kahramanmaraş	47,0	1,0	46,0	47,9	11,6	3,6	10,8	12,4	41,5	1,2	40,5	42,5
Mardin	37,4	0,7	36,9	37,9	20,6	2,7	19,5	21,6	29,7	1,1	29,0	30,3
Muğla	55,5	1,0	54,4	56,7	7,3	3,4	6,8	7,8	51,5	1,2	50,3	52,6
Muş	46,0	0,8	45,2	46,7	10,4	3,1	9,8	11,0	41,2	1,0	40,4	42,0
Nevşehir	50,5	1,1	49,5	51,6	6,0	4,3	5,5	6,5	47,5	1,2	46,4	48,6
Niğde	49,3	0,5	48,8	49,8	6,1	2,2	5,8	6,4	46,3	0,6	45,8	46,8
Ordu	52,2	1,3	50,9	53,5	6,1	5,3	5,5	6,8	49,0	1,4	47,6	50,3
Rize	51,5	1,2	50,3	52,8	6,7	4,5	6,1	7,3	48,1	1,4	46,8	49,4
Sakarya	54,8	0,9	53,8	55,8	9,4	3,1	8,9	10,0	49,7	1,1	48,6	50,7
Samsun	50,5	0,4	50,2	50,9	6,6	1,3	6,4	6,8	47,2	0,4	46,8	47,5
Siirt	37,5	1,6	36,3	38,7	20,5	5,4	18,3	22,6	29,8	2,4	28,4	31,2
Sinop	46,4	0,9	45,6	47,2	6,2	2,9	5,9	6,6	43,5	1,0	42,7	44,4
Sivas	49,7	0,8	48,9	50,4	10,0	2,7	9,4	10,5	44,7	0,9	43,9	45,5
Tekirdağ	56,7	0,9	55,7	57,6	7,2	2,6	6,8	7,6	52,6	1,0	51,6	53,6
Tokat	49,9	0,7	49,2	50,6	6,6	2,6	6,2	6,9	46,7	0,8	45,9	47,4
Trabzon	50,3	1,1	49,2	51,4	7,4	3,5	6,9	7,9	46,6	1,2	45,5	47,7
Tunceli	54,0	1,8	52,1	55,9	8,1	6,4	7,1	9,1	49,7	2,0	47,7	51,6
Şanlıurfa	38,7	1,1	37,8	39,5	16,3	3,5	15,1	17,4	32,4	1,4	31,5	33,3
Uşak	54,4	1,0	53,3	55,5	5,4	3,6	5,1	5,8	51,4	1,1	50,3	52,5
Van	46,2	0,7	45,6	46,8	10,3	2,4	9,9	10,8	41,4	0,8	40,8	42,0
Yozgat	51,5	1,1	50,4	52,7	8,6	4,4	7,9	9,3	47,1	1,3	45,9	48,3
Zonguldak	55,3	0,5	54,8	55,9	7,6	1,8	7,3	7,8	51,2	0,6	50,6	51,7
Aksaray	50,1	0,9	49,2	50,9	5,8	4,0	5,3	6,2	47,2	1,0	46,2	48,1
Bayburt	51,3	0,9	50,4	52,2	6,2	3,6	5,8	6,7	48,1	1,0	47,2	49,1
Karaman	50,3	1,4	48,9	51,7	4,2	5,9	3,8	4,7	48,1	1,5	46,7	49,5
Kırıkkale	44,7	1,7	43,2	46,2	8,0	4,5	7,3	8,7	41,1	1,9	39,6	42,7
Batman	36,2	1,9	34,9	37,6	23,4	6,0	20,7	26,2	27,8	3,1	26,1	29,5
Şırnak	37,6	0,8	37,0	38,1	20,1	3,0	18,9	21,2	30,0	1,2	29,3	30,7
Bartın	58,5	1,3	57,0	60,0	6,2	5,9	5,5	6,9	54,9	1,4	53,4	56,5
Ardahan	62,8	2,8	59,3	66,2	5,8	13,5	4,3	7,3	59,1	3,1	55,5	62,7
İğdır	58,6	1,4	56,9	60,2	6,9	4,8	6,3	7,6	54,5	1,6	52,8	56,2
Yalova	52,7	1,4	51,3	54,2	11,0	4,0	10,1	11,9	46,9	1,6	45,5	48,4
Karabük	55,1	0,9	54,1	56,1	8,0	3,2	7,5	8,5	50,7	1,1	49,6	51,7
Kilis	44,5	1,0	43,6	45,3	7,7	3,0	7,2	8,1	41,1	1,1	40,2	42,0
Osmaniye	43,9	1,0	43,1	44,8	14,0	3,1	13,1	14,8	37,8	1,3	36,8	38,8
Düzce	56,6	0,8	55,7	57,6	8,7	3,5	8,1	9,3	51,7	1,0	50,7	52,7

Kaynak: «İl Bazında Temel İşgücü Göstergeleri 2013.» Türkiye İstatistik Kurumu. 2013.
<http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist> (Kasım 1, 2014 tarihinde erişilmiştir)

Tablo il bazında temel iş gücünü göstermektedir. Gösterildiğine göre sanayi, tarım ve hayvancılığın olduğu, bunların yapıldığı illerde iş gücünün ve katılımının yüksek olduğu görülmektedir. Bunun dışında genel olarak ortalamaların %50'yi

geçmediği güneydoğu illerinde ise sanayini olmayışı, terör, töre olayları, coğrafi yapının elverişsizliği, yatırımların bu illere doğru yapılmaması, bu illerde huzur ortamını bozduğu için göçün giderek ivme kazanmasına sebebiyet vermektedir. İşgücü analizleri; ekonomik gelişme ile ilgili sorunların çözümünde, insan gücü ihtiyaçlarının belirlenmesinde, bu gücün eğitiminde, istihdamında ve işsizlik konularında çok önemli bilgilerin elde edilmesini sağlamaktadır. Ekonomik hayatın insani (beşeri) yönü bakımından merkezi bir konu olan işgücü analizleri, planlı ekonomilerin vazgeçilmez araçlarından birisi olup, önemini her zaman korumaktadır (Kızıroğlu 2012, 104). “İşgücüne katılma oranı % 51,3 olarak gerçekleşti işgücü nüfusu 2014 yılı Temmuz döneminde 29 milyon 276 bin kişi, işgücüne katılma oranı ise % 51,3 olarak gerçekleşti. İşgücüne katılma oranı erkeklerde % 72,3 kadınlarda ise %30,8 oldu” (TÜİK 2014).

Tablo 13: Mevsim Etkilerinden Arındırılmamış Temel İşgücü Göstergeleri, Temmuz 2014

	Toplam	Erkek	Kadın
15 ve daha yukarı yaştakiler			
Nüfus (Bin kişi)	57 021	28 162	28 859
İşgücü (Bin kişi)	29 276	20 374	8 903
İstihdam (Bin kişi)	26 410	18 573	7 837
Tarım (Bin kişi)	5 914	3 119	2 794
Tarım dışı (Bin kişi)	20 496	15 453	5 043
İşsiz (Bin kişi)	2 867	1 801	1 065
İşgücüne dahil olmayanlar (Bin kişi)	27 745	7 789	19 956
İşgücüne katılma oranı (%)	51,3	72,3	30,8
İstihdam oranı (%)	46,3	65,9	27,2
İşsizlik oranı (%)	9,8	8,8	12,0
Tarım dışı işsizlik oranı (%)	12,0	10,2	17,2
15-64 yaş grubu			
İşgücüne katılma oranı (%)	56,0	77,7	34,2
İstihdam oranı (%)	50,4	70,7	30,0
İşsizlik oranı (%)	10,0	9,0	12,2
Tarım dışı işsizlik oranı (%)	12,1	10,2	17,3
Genç nüfusta (15-24 yaş) işsizlik oranı	18,2	17,3	20,1

Tablodaki rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Kaynak: «Hanehalkı İşgücü İstatistikleri, Temmuz 2014.»

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16012> (29 Ekim 2014 tarihinde erişilmiştir)

Tablo işgücüne dahil olmayan kişilerin oranların yüksekliğine ve işsizliğin % 10 seviyelerinde seyrettiğine dair görüş bildirmektedir. Bu durum 15 yaş üstü nüfusta

yaşanmaktadır. Dolayısı ile Türkiye genelinde genç işsizlik oranı daha fazla göstermekte ve gençlerin işgücüne katılımı çeşitli sebeplerden dolayı gerçekleşmemektedir. Türkiye genç iş gücünü kullanamamaktadır. Açık işsizlik; çalışma arzu ve iktidarına sahip olunmasına rağmen, piyasadaki cari ücret düzeyinde iş bulunamaması durumundaki işsizliği ifade etmektedir (Berberoğlu 1995, 72). İnsan gücü kaynağı ise, çalışan insan sayısının ve veriminin arttırılmasına bağlı bulunmaktadır (Zaim 1997, 107). Teknolojik işsizlik; teknolojinin ilerlemesine paralel olarak, birçok alanda makinelerin işgücünün yerini alması sonucunda ortaya çıkan işsizlik türüdür (Talas 1997, 135). “Üretim faktörlerinin tümünün üretime koşulması, geniş anlamda tam istihdam, çalışma istek ve arzusunda olan kişilerin iş bulup çalışmaları ise, dar anlamda tam istihdam olarak ifade edilmektedir (Dinler 2010, 472). Çalışma çağına olup, çalışma arzu ve iktidarına sahip bulunan, cari ve geçer ücret düzeyinde emeğini arz etmeye hazır durumdaki fertlerin meydana getirdiği topluluğa “işgücü” adı verilmektedir (Yalçıntaş ve Tuna 1999, 67). İşsizlik, 15 yaş ve üzerinde olup, çalışmasına engel bir durumu olmayan ve çalışma isteğinde olan kişilerin iş bulunamaması durumudur (Gökpinar 2011, 7). “Türkiye İstatistik Kurumu’nun tanımında cari ücret düzeyini kabul etme ve 15 yaş ve üzerinde olma şartı aranmamaktadır. Bir ülkede işsizler ile istihdamda olanların toplamı işgücünü oluşturmaktadır (Gökpinar 2011, 8). İşsizlik, genelde işgücünün isteğiyle (tasarlanmış) gerçekleşmeyen irade dışı ve istenilmeden (tasarlanmamış) yaşanan, bir kaç gün, hafta ya da aylar boyunca çeşitli nedenlerle işsiz kalmaları durumu olarak açıklanabilmektedir (Kumaş 2001, 10). Temelde işsizlik emek arzının, emek talebinden fazla olmasından ya da toplam emek talebinin toplam emek arzına göre yetersiz kalmasından doğmaktadır (Korkmaz ve Mahiroğulları 2007, 15). “Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)’nün Ocak 2010 ve 2011’de yayınladığı bir dizi raporda (ILO, 2011-2010-2009), 2008 Eylül ayında başlayan ve kısa zamanda küresel ekonomik krize dönüşen “kırılmanın 2009 boyunca milyonlarca insanın işsiz kalmasına yol açtığı ortaya konulmaktadır. Söz konusu tanım çerçevesinde ve Türkiye İstatistik Kurumu (TUIK) 2011 yılı Temmuz ayı verilerine göre, Türkiye’de açık işsizlerin %28,2’sinin-yani 707 bin kişinin-bu statüde olduğu hesaplanmaktadır” (Erol ve Özdemir 2012, 54-55). “Konjonktürel işsizlik, zaman zaman piyasalarda meydana gelen; üretim potansiyelindeki daralmalardan kaynaklanabilmektedir.

Konjonktürel işsizliğin bulunduğu bir ekonomik piyasada çalışmaya hazır iş gücü potansiyelinin yüksek fakat bu işgücüne olan talebin çok düşük olduğu görülmektedir” (Özbek 2014, 28). Rekor düzeylere tırmanan işsizlik, yaygınlaşan yoksulluk, toplumsal bunalıma dönüşmüştür. Ekonomideki büyüme halka yansımamakta, yoksullaşma ve eşitsizlikler artmakta, gelir dağılımı uçurumu daha da derinleşmektedir. Çağımızdaki ekonomik rekabetin, uygulanan sistemlerin, süregelen acımasız mücadelelerin, dayanışmaların veya çatışmaların temelinde zenginlik-fakirlik mücadelesi yatmaktadır (Bulut 2011, 6). “İşsiz kalma nedenlerine bakıldığında kriz dönemlerinde işini kaybedenlerin yanı sıra ilk kez iş arayanlarda önemli bir bölümü oluşturmaktadır. Kendine uygun olmayan işleri kabul etmemeleri ilk defa iş arayanların işsiz kalma nedenlerinin en başında gelmektedir” (İncekara 2010, 104). “Yani sanayide çalışıp o mesleği yapanlar bu krizden en çok etkilenenler oldu. Meslek gruplarına bakıldığında en yüksek işsizlik oranı % 31.3 ile sosyal hizmetler alanında görülüyor” (İncekara 2010, 106). “Türkiye’de istihdamın sektörel dağılımı incelendiğinde, özellikle yaşanan ekonomik kriz yıllarından sonra gerçekleşen kırdan kente göç sonrası sektörel dağılımda büyük değişimler olduğu görülmektedir. Kırdan kent göç olgusu ile birlikte tarım sektörünün istihdam içindeki payının hızla azaldığı görülmektedir. Güncel istihdam verilerini incelediğimizde, ülkemizdeki istihdam oranı en yüksek sektörün hizmetler sektörü olduğu ve hizmetler sektörünün diğer tüm sektörler nazaran daha fazla istihdam sağladığı görülmektedir” (Özbek 2014, 39). Türkiye ekonomisinin yaşadığı ekonomik krizler, emek piyasaları üzerindeki “sürekli işsizlik-derin yoksulluk” etkileriyle geniş halk kitlelerini önemli ölçüde etkilemiştir (Ergincan 2010, 98). Küresel krizler sürecinde ekonomik yapı içinde talebin düşmesi ve yatırımların azalması gibi olumsuzluklar işsizliği arttırmaktadır (Afşar 2011, 144). ”Kriz dönemlerinde genellikle kitlesel işsizlik meydana gelmektedir. Krizler sonucunda ülkemizde işgücü talebinin daralmasıyla sanayi firmaları bazı işçilerini işten çıkardığı veya kısa süreli çalıştırmaya başladığı görülmektedir” (Özbek 2014, 55). “2001 krizi sonrası kentsel işsizlik oranlarındaki artışlar dikkat çekmektedir. Bu yüksek artışın nedeni olarak, bankacılık krizi ile birlikte bankacılık sektöründe ve buna sektöre bağlı olarak reel sektörde yaşanan işten çıkarılmaların olduğu söylenebilir. 2007 yılında başlayan ve etkisini 2008 yılında tüm dünya ülkelerinde göstermeye başlayan Global Krizin

etkileri de kentsel işsizlik oranlarında kendini hissettirmiştir. Kentsel işsizlik oranları Türkiye genel ortalamasının üstünde olmayı sürdürerek 2008 yılsonunda % 12.8, 2009 yılı sonunda ise %16.6'lık oran ile rekor seviyelere ulaşmıştır.” (Bekiroğlu 2010, 150) “2002 -2007 yılları arasındaki sıcak para akımının fazlalaşması ile birlikte ithalattaki artış cari açığı hızlandırmıştır. Hükümet ise ithalattan alınan vergilerle bütçe açıklarını finanse etmeyi öngörmüştür. Dolayısıyla gerçekleşen büyüme işsizlik sorununun çözülmesine olumlu etki yapmamış, aksine işsizlik oranlarında artış gerçekleşmiştir” (Bekiroğlu 2010, 210).

4.3. İşsizlik Türleri, Gençlerin İşsiz Kalma Süreleri

İşsizlik sorunu, yetersiz toplam talep, mevsimsel döngü, işgücü mobilitesi, nüfus artış hızı ve sendikal faaliyetler gibi çok sayıda unsurdan kaynaklanabilmekte, ayrıca bu nedenler birbirinden bağımsız olabileceği gibi birbirleriyle etkileşim içinde de olabilmektedir (Yüceol 2004, 14).

İstemli(İradi) İşsizlik: Bu işsizlik türü liberal ekonomilere özgüdür. Geçerli ücret ve koşullarda çalışmak istemeyen kişilerin neden olduğu işsizliktir. Bireylerin çalışamamayı tercih etmelerinin nedeni; tembel olmalarından veya geçerli ücret düzeyini kendilerine ve koşullarını kendilerine uygun bulmadıklarından veya gelire ihtiyaç duymadıklarından kaynaklanabilir (Yüksek 2012, 46).

İstem Dışı (Gayri İradi) İşsizlik: Çalışabilir durumunda olan işgücünün; geçerli ücret ve çalışma koşulları altında çalışmak istediği halde geçici veya sürekli olarak çalışabileceği iş bulamaması durumudur (Yüksek 2012, 47). Gayri iradi işsizlik ise, işsiz kişinin cari ücretin ve var olan koşulların altında çalışmaya razı olmasına rağmen iş bulamaması durumudur (Bulut 2011, 21).

Açık İşsizlik: Açık işsizlik, “çalışma gücü ve arzusu olduğu halde, cari ücret seviyesinden iş arayıp da bulamayanların toplamının oluşturduğu işsiz kitleyi ifade etmektedir” (Zaim 1997, 100). Başka bir ifadeyle, bir kişinin para kazanmak ve kendisinin ve ailesinin ihtiyaçlarını karşılamak için bir işin bulunmaması olarak tanımlanabilir (Yüksek 2012, 47).

Arızı (Friksiyonel) İşsizlik: “İşgücü piyasasına ilk defa dahil olanların iş bulmalarına veya iş değiştirmek üzere mevcut işlerinden ayrılmış bireylerin yeni bir işe sahip olmalarına kadar gecen surede oluşan işsizlik türüne arızı işsizlik denir. Arızı işsizlik diğer taraftan kısa süreli doğal işsizliktir” (Gürel 2012, 11). Diğer işsizlik türlerinden farklı olarak arızı işsizlik sağlıklı bir ekonomide var olması gereken bir işsizlik türüdür (Yüksek 2012, 50). Friksiyonel işsizlik, çalışan bir kişinin işinden ayrılıp yeni iş ararken veya her ne sebeple olursa olsun iş piyasasına yeni girmiş olup da iş arandığı zamanlarda oluşan işsizliktir. İş ve yer değiştirmeler gibi geçici nedenlere dayanır ve ekonominin tümünü etkilemez (Bulut 2011, 11-12).

Konjonktürel İşsizlik: “Ülke ekonomilerinde genişleme ve daralma dönemleri birbirini izlemekte ve bu hareketlere de konjonktürel dalgalanma denilmektedir” (Gürel 2012, 11). “Bu tür işsizlik ekonomik yapıdaki dalgalanmalara bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Belli bir dönemde ekonomide toplam talebin daralması, beraberinde üretim ve yatırımlarda gerilemeye ve dolayısıyla işsizlikte artışa yol açmaktadır” (Yüksek 2012, 49).

Yapısal İşsizlik: “Ekonominin yapısında meydana gelen değişmeler karşısında işgücünün bu değişime hızlı bir şekilde uyum sağlayamaması durumunda ortaya çıkan işsizlik türüdür. Yapısal işsizliğin başlıca nedeni ise ülkelerin kültürel, sosyal veya ekonomik yapılarında değişikliğe gitmeleridir. Bu değişimin gerçekteşiği dönemlerde ise emek arzı, değişimin hızı ile paralel hızda emek talebini karşılayamamaktadır ve yapısal işsizliğin oluşumu kaçınılmaz hale gelmektedir” (Gürel 2012, 10). Yapısal işsizlik, bir ülkenin ekonomik yapısında oluşan değişimlerden kaynaklanmaktadır (Yüksek 2012, 50). Yapısal işsizliğin en basit tanımını, iş piyasasında var olan işlerle işsiz olan işçilerin yeteneklerinin uyuşmamasıdır (Bulut 2011, 14).

Teknolojik İşsizlik: Teknolojik işsizlik, teknolojik gelişme ile beraber emeğin yerini sermaye yoğun tekniklerin alması sonucu oluşan işsizlik turudur (Gürel 2012, 12). “İşverenler teknolojik gelişmeye ayak uydurmuş nitelikli emek talebine yönelmektedir. Ancak bu talep kısa dönemde emek arzı ile uyumlaşamamaktadır” (Gürel 2012, 10).

Mevsimsel İşsizlik: Mevsimlerde görülen farklılıklara bağlı olarak bazı mal ve hizmet talebinde meydana gelen değişimler sonucunda emek talebinin azalması ile oluşan işsizlik turu mevsimsel işsizliktir. Özellikle tarım, inşaat ve turizm sektörlerinde karşımıza çıkmaktadır (Gürel 2012, 12). **Gizli işsizlik:** Gizli işsizlik bir işin yeterli sayının veya gereksinim duyulanın çok üstünde kişiler tarafından yürütülmesi anlamına gelmektedir. Bazı iktisatçılara göre gizli işsizliği fazla yetenek gerektirmeyen düşük ücretli işlerle birleştirirler (İncekara 2010, 9). **Dengesizlik işsizliği:** Reel ücret oranlarının denge ücret düzeyinin üzerinde olmasından kaynaklanan işsizliktir (İncekara 2010, 10). **Eksik talep işsizliği:** Bir ülke ekonomisinin her zaman büyümesinin mümkün olmadığı ve ekonominin dönemler halinde durgunluğa ve hatta küçülmeye gittiği ekonomik alanda bilinen bir olgudur (Bulut 2011, 15). **“Zorla meydana çıkarılan işsizlik:** İşverenlerin bazı maliyetlerden kurtulmak için yeni işçiye ihtiyacı olmasına rağmen elindeki işçilere fazla mesai yaptırarak emek talebini karşılama halini ifade etmektedir. **Yanılıcı işsizlik:** İşsizlik sigortasına veya İş ve İşçi Bulma kurumuna başvuran işsizlerin gayri kanuni olarak çalışmaları durumudur. **İhtiyari işsizlik:** bu tür işsizlik ise İş ve İşçi Bulma Kurumu’nun teklif ettiği işleri çeşitli nedenler ile kabul etmeyerek geri çeviren çalışmaya isteksiz kişilerin yol açtığı bir işsizlik çeşididir. **İşgücü tortusunun işsizliği:** Bu tip işsizlikte; fiziki maluliyet, sıhhi arızalar, çok eksik mesleki bilgiler, yaşlılık yüzünden hareket kabiliyetleri olmayan ve genel olarak çalıştırılmaları güç kimselerin durumu söz konusudur” (İncekara 2010, 11).

“İşsizler işsiz kalınan sürenin uzunluğuna göre üç ayrı grupta tasnif edilmektedir.

Kısa Süreli İşsizlik: 0–5 ay arası bir süre devam eden işsizlik kısa süreli işsizlik olarak tanımlanmaktadır.

Orta Süreli İşsizlik: 6–11 ay arası bir süre devam eden işsizlik orta süreli işsizlik olarak tanımlanmaktadır.

Uzun Süreli İşsizlik: 1 yıl ve daha uzun süre devam eden işsizlik uzun süreli işsizlik olarak tanımlanmaktadır” (Gökpınar 2011, 8).

5. SANAYİ DEVRİMİN İSTİHDAM ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Sanayileşme bir ülkenin kalkınmışlığının apaçık bir göstergesidir ancak ülkemiz bunu gerçek anlamı ile yapamamıştır. Sanayileşmenin bir bölgede ve ya ülke genelinde artmış olması, artma eğilimi göstermesi işgücüne katılım olduğunun bir göstergesidir. Bu bağlamda sanayileşme istihdam üzerindeki en büyük etkidir. Fakat sanayinin gelişmemesi ülke açısından büyük bir problemdir. Ülkemiz son derece sanayileşmeye ihtiyaç duymaktadır. Ülke nüfusunun, göç istatistiklerinin bilgilerine dayanarak sanayileşmeye ilk öncelik olarak yer vermemiz gerekmektedir. Aksi takdirde bir kaos ortamının olacağı, çıkacak sorunların ülke genelini kaplayacağı kaçınılmazdır.

“Sanayi devrimi, yoğun kentleşme ve topraktan kopmayla beraber geniş ailenin de çok fazla hüküm sürmeden yerini bölünmüş ya da parçalanmış ailelere bıraktığını görürüz. Sanayileşme, şehirleşme ve teknolojik gelişmeler, diğer kurumları olduğu gibi aile kurumunu da etkilemiştir. Ailenin yapı ve fonksiyonu ile eşlerin rollerinde çeşitli değişiklikler olmuştur. Sanayileşme ile birlikte geleneksel geniş aileden çekirdek aileye geçilmiş, aile üyeleri arasındaki ilişkiler değişmiş, yardımlaşma ve dayanışmanın hüküm sürdüğü aile tipinden daha bireysel ve çıkarlarını üstün tutan aile tipleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Aile bireyleri arasındaki ilişkiler eskiye nispeten daha da zayıflamıştır” (Subaşı ve Urtekin 2014, 611). Sanayi Devrim’inin ardından yaşanan değişimlerle büyük şehirlerin oluştuğu ve bu çalışmada da ele alınan İstanbul gibi ticari kurallara göre düzenlenmiş modern şehirlerde bireyler arası ilişkinin en aza indirildiği, kurulan ilişkilerin ise büyük bir kayıtsızlıkla biçimlendiği bilinmektedir (Ünlü 2009, 123). “Ülkemizde önemli bir sorun olan enformel sektörde çalışanlar işgücü piyasasında gözden kaçırılmaması gereken bir kitledir. İşsizlik tarafından sürekli beslenen enformel çalışma, kayıt dışı, güvencesiz, geçici işlerde çalışma olarak tanımlanabilir. Bu grup içinde ücretli çalışanlar gibi kendi hesabına çalışanlar da mevcuttur. Enformel ekonomi, ekonomik, sosyal ve kurumsal dışlanmanın tümünün birden gerçekleştiği bir alan olarak yorumlanabilir” (Sürüel 2008, 16). İşsizliğin en büyük nedenlerinden biri de, yeterli yatırımların yapılmamasıdır (Bulut 2011, 10).

Toplumsal Sorunlar: “İşsizlik ülkelerin sosyo-ekonomik durumlarına göre farklılık gösterse de çoğu ülkenin en büyük sorunlarından bir tanesini oluşturmaktadır. Türkiye de yıllar itibariyle hemen hemen her dönem görülen yüksek işsizlik oranlarıyla mücadele etmek zorunda kalan bir ülkedir. Hızlı nüfus artışı, eğitim politikasındaki sorunlar, yatırım yetersizliği, siyasi ve ekonomik istikrarsızlık gibi nedenler bu sorunun daha da ağırlaşmasına neden olmuştur. Son yıllardaki ekonomik büyümeye paralel oluşan beklentinin aksine işsizlik oranı artmaya devam etmektedir. Ülkemizde istikrarsız dalgalanmalara bağlı büyüme kalıcı bir işgücü istihdamı yaratmaya engel oluşturmaktadır” (Eser ve Terzi 2008, 230). İşsizliği neden olduğu olumsuzlukların başında aile yapısının sarsılması, bireylerin toplumsal değerlere ve kurumlara olan bağımlılıkların zayıflanması, statü kaybı, dışlanmışlık hissi, depresyon, intihar eğilimi ve suç meyilli olma gelmektedir. Ülkemizde ekonomik krizlerden hemen sonra, soygun, adam öldürme, kapkaç ve gasp gibi suçların artan işsizlik, yoksulluk ve ekonomik sıkıntılarla ilişkili olduğunu tahmin etmek güç değildir (Yıldız 2014, 11).

Tablo 14: Nedene Göre Boşanmalar

	Toplam	Zina	Çana kast ve Pek fena muamele	Cürüm ve Haysiyetsizlik	Terk	Akl Hastalığı	Geçimsizlik	Diğer	Bilmeyen
Türkiye Toplamı	125.305	80	31	37	238	40	121.627	1.149	2.103

Kaynak: http://rapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?demografidb2=&report=BOSRAPOR21.RDF&p_yi11=2001&p_dil=1&p_kod=1&desformat=html&ENVID=demografiEnv Erişim tarihi: 29 Ekim 2014

Tablo da nedenlerine göre boşanmaları göstermektedir. Tablodan anlaşılacağı üzere en büyük etken geçimsizlik olarak gözükmektedir. Bu da işten çıkarmaların ve buna bağlı olarak işsizliğin toplumun yapısını bozduğunu ve sosyo-kültürel açıdan dengeleri değiştirdiği ve büyük sorunlara kitlesel olarak zemin hazırladığı anlaşılmaktadır. “Büyük çoğunluğu vasıfsız işgücünün göç ile yığılmasıyla birlikte işsizlik sorunu ortaya çıkmaktadır. İşsizlik sorununun ülkemizde bilinen önemli nedenlerinden birisi kırdan kente göçün olduğu görülmektedir. Kırdan kente göç olgusu ise sosyo-ekonomik nedenlerden kaynaklanmaktadır” (Özbek 2014, 54). “İşsizlikle karşı karşıya kalan bir kişi, her ne kadar sosyal güvenlik şemsiyesi altında

desteklense dahi, gelir sıkıntısı ile önceki yaşamındaki standartları kaybetmeye ve birtakım özgürlüklerinden vazgeçmeye başlar. Kişinin işsiz kalmasının sonucu olarak oluşan güven kaybı ve kontrol mekanizmasının yok olması sonucu kişinin yeteneklerindeki kayıp katlanarak ilerler. İşsizlik işsiz kalan kişinin psikolojik dengesini de sarsacak sonuçlar doğurabilir. Gerçekten, yapılan araştırmalarda, yüksek işsizlik zamanlarında suç oranının arttığı ve hatta intihar sayısının arttığını dahi göstermektedir. İşsizliğin uzaması kişilerdeki ahlak duygularını da zedelemektedir. İşsizliğin sebep olduğu sıkıntı, stres ve diğer duygular kişilerin savunma mekanizmalarını da zayıflatmakta ve kişide ciddi sağlık sorunlarının ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bu da toplumsal sağlığı tehdiye kadar uzanmaktadır” (Bulut 2011, 24-25). “Türkiye’de işsizlik sorunu, hızlı nüfus artışı, kırdaki göçler sonucu kentlere yönelen işgücü, istihdam yaratması gereken sanayi ve hizmetler sektörünün yeterli istihdam yaratamaması, işsizliğin çok önemli bir kısmının eksik istihdam şeklinde ortaya çıkması, istihdam yaratacak yatırımların bırakıldığı özel kesimin yeterli yatırım yapamaması gibi nedenlerden dolayı yapısal bir özellik göstermektedir. İşsizliğin kentlerde bu kadar yüksek oranlara varmasındaki etkenlerden en önemlisi kırsal kesimden kentlere gelen niteliksiz işgücüdür. Kırsal yerlerden kentlere göç yüzünden kentlerde işgücü fazlası oluşmaktadır. Kentlerdeki iş imkânları da kısıtlı kalır. Yeterli istihdam yaratılamadığından bu da kentlerde işsizliğin patlamasına sebep olur” (İncekara 2010, 99). “Türkiye’de zorunlu eğitim süresinin uzatılması ve kırsala yayılması kadın işgücünün Eğitimsizliği sorununu gidermek açısından atılan önemli ve somut bir adımdır. Bunun yanı sıra kırsal kesimden kente göç etmeden de hane halkının istihdam edebilmenin yollarını aramak önümüzdeki yıllarda Türkiye ekonomisini zorlayacak temel sosyo-ekonomik sorunlardan birisidir. Bunun sebebi özellikle fazla göç alan büyükşehirlerin altyapısının göç eden kişilerin tümünü kapsayacak şekilde gelişmiş olmamasıdır” (Özçalık ve Durmuş 2014, 44). “Genç nüfus Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için kalkınma ve ilerleme bakımından bir fırsata dönüşebileceği gibi, bu nüfus ilgili istihdam alanları ile ilişkilendirilemezse ve işsiz kalarak atıl duruma düşerse, hem kaynakların etkin kullanılamamasından söz edilebilir hem de bir sosyal risk olarak karşı karşıya kalınabilir” (Odabaşı 2009, 32).

Ekonomik sorunlar: Türkiye’de 1980’li Yılların sonlarından itibaren kayıt dışı ekonomi ve kayıt dışı istihdam katlanarak artmış olduğu söylenebilir. Toplumun sosyo-ekonomik risklerden etkilenme ihtimali en yüksek grubu olan genç nüfusun kişisel donanım eksikliği ile açıklanamayacak kadar fazla sorunla karşı karşıya olduğu görülmektedir (Özbek 2014, 57). “Türkiye ekonomisi cumhuriyet dönemiyle beraber tarım ekonomisine dayalı büyüme göstermiş daha sonra ise çeşitli sanayileşme hamleleriyle büyümeye devam etmiştir. Ancak gerek tasarrufların yetersizliği gerekse ekonomideki kırılmalıklar dolayısıyla birçok yurtiçi veya yurtdışı kriz Türkiye ekonomisini derinden etkilemiştir. Özellikle 24 Ocak 1980 araları sonrası dış piyasalara daha da bağımlı hale gelmesi Türkiye’nin sermaye yapısını ve üretim motifini oldukça farklılaştırmıştır. Söz konusu dönemde gerçekleşen krizler emek piyasasını da etkilemiş ve işsizlik artık sıradan hale gelmiştir” (Özçalık ve Durmuş 2014, 41).

Ekonomik politikaların yetersizliği: Devlet her dönemde ve her kriz ortamlarının yaşandığı durumlarda yeni ekonomik önlemler ve politikalar oluşturmaktadır. Devletin bürokrasi zincirinin hantal bir yapıda olması müdahaleleri de aynı zamanda geciktirmektedir. Sanayileşmenin ve üretimin gerçek boyutlarda yapılamaması bu politikaları da aynı zamanda boşa çıkarmaktadır. Sanayileşme olmadığı ya da özelleştirmenin bazı kriterlerin dışında yapılması politikaların boşa çıkacağı anlamını taşımaktadır. Kayıt dışı istihdamı genel olarak, çalışanların sosyal sigortalar kurumuna ya hiç bildirilmemeleri ya da çalışma gün sayıları ile aldıkları ücretlerin eksik bildirilmesi şeklinde tanımlayabiliriz (Karaarslan 2010, 23). Türkiye’ işsizlerin iş arama yöntemleri incelendiğinde işsiz kalan bireyin piyasa hakkında bilgi sahibi olmaması veya bu konuda görevli kurumların piyasaya hâkim olamaması nedeniyle bizzat kendi aramaktadır” (İncekara 2010, 106). Türkiye’de ise sanayileşme süreci 1930’lu yıllarda başlamış, 1963’te hazırlanmış olan birinci beş yıllık kalkınma planı ile sanayileşmenin önemi vurgulanmış ve sanayileşme konusunda hedefler belirlenmiştir (Gürel 2012, 51). Beş yıllık kalkınma planlarının ilki, 1963-1967, ikincisi 1968-1972, üçüncüsü 1973-1977, dördüncüsü 1979-1983, beşincisi 1985-1989 ve altıncısı 1990-1994 dönemleri için yapıldı. 1996 – 2000 yedincisi, 2001 - 2005 sekizincisi, dokuzuncusu da 2007 – 2013 yapıldı. “10. Plan döneminde makro-ekonomi politikalarında üzerinde odaklanılması gereken iki temel

konu öne çıkmaktadır. Bunlardan birincisi, cari açığın makul düzeylere indirilmesi, diğeri ise işsizliğin düşürülmesi ve işgücüne katılımın artırılmasıdır” (Kalkınma Bakanlığı 2014, 2). “1960-1970’li yıllarda bu hedefler kalkınma planları çerçevesinde devam etmiş, 1980 sonrasında yaşanan liberalleşme, 1996 yılı Gümrük Birliği ve 2000’den sonra uygulamaya koyulan yapısal reformların etkisi ile Türkiye, hızlı bir sanayileşme süreci yaşamak ve sanayi toplumu haline gelmek istemiştir” (Ayaş 2011, 528).

“Türkiye’de istihdamın yapısal özelliklerini incelediğimizde; tarım sektörünün toplam istihdam içerisinde önemli sayılabilecek bir orana sahip olduğunu görmekteyiz. Ancak bu oran gün geçtikçe azalma eğilimi içerisindedir. Bunun yanında, Türkiye’de işgücü verimliliğinin düşük olması ve yeni iş yaratmada yetersizliği istihdamın yapısal özellikleri arasında yer almaktadır. Nüfus ve nüfus artış hızı istihdamın yapısının belirleyicisi konumundadır. Bu oranlar Türkiye’de hızla artmaktadır. Nüfusun önemli bir bölümünü de genç yaş grubu nüfus oluşturmaktadır. Nüfusun genç yapıda olması, bir taraftan çalışma çağındaki nüfusu, diğer taraftan işgücüne katılan nüfusu arttırmaktadır” (Bekiroğlu 2010, 75).

Kısa dönemde bazı verimlilik arttırıcı önlemlerle ekonomik büyüme sağlamak mümkündür, ancak önemli olan uzun dönemli büyümedir (Akman 2010, 3). Gençliğin katılımı ve fikirlerini ortaya koymadaki becerisi ancak ilgi, bilgi ve farkındalık düzeylerinin artmasıyla mümkündür. Bu konuda gençliğe yönelik uygulanacak programlar ve eğitim süreci birbirini tamamlamalıdır. Aksi takdirde bu unsurların her biri, tek başına uygulandığında beklenen sonucu vermeyecektir (Özer 2011,44). “Ekonomik açıdan göçe zorlanan insanlar kentsel bölgelerde gerek istihdam olanaklarının Sınırlı olmasından gerekse niteliksiz ve eğitimsiz olmalarından dolayı işsiz kalmışlardır. Bir kısmı düşük gelirli işlerde ve gizli işsiz olarak istihdam edilmişlerdir. İşsizlik sigortasının olmaması tamamen gelirden yoksun kalan ya da çok düşük gelirle çalışan bu insanları, bir şekilde gelir elde etmeye yöneltmiştir” (Özçalık ve Durmuş 2014, 44). “Kayıt dışı istihdam, kayıt dışı sektörde kendi hesabına ve/veya ücretli olarak çalışan, faaliyetleri istatistiklere yansımayan ya da tam olarak hesaplanamayan istihdam şekli olarak tanımlanabilir. Sosyal güvenlik kuruluşlarına bildirilmeden ve gerekli yükümlülükler yerine

getirilmeden gerçekleştirilen istihdam, sosyal güvenlik açısından kayıt dışılığı kapsayan, dar anlamda kayıt dışı istihdamdır” (Bulut 2013, 5). “İşsizliği düzenleme ve önleme açısından yapılan yasal düzenlemelerin kompleks hali de durumu daha da kötüleştirmektedir. Çünkü işgücü piyasası ve işsizliği kontrol altına alma adına yapılan yasal düzenlemeler denetim yeterliliğinden ve uygulanabilirlikten oldukça uzaktır. Yasal düzenlemelerin bu şekilde karmaşıklığı, yetersizliği ve uygulanabilirliğinin zor olması kayıt dışı istihdamı doğurmaktadır” (İncekara 2010, 107).

6. İSTANBUL’UN İSTİHDAM DURUMU

İKO’larının gelişim çizgisi, artması, azalması yahut sabit kalması işgücü devrine bağlıdır; işsizler ile istihdamda olanların sayılarındaki artma ya da azalma işgücünü terk edenlerin sayılarındaki değişimler bu eğilimi şekillendirmektedir (Gökpinar 2011, 32). İstihdamdaki gelişmeyi açıklayan en önemli gösterge, istihdam oranındaki artıştır. İstihdam oranı, istihdam edilenlerin çalışma çağındaki nüfus içindeki oranıdır (Köstekli 2005, 155).

Gençlerin etnik yapılarının iş sürecindeki etkiler: Ekonomik özgürlüğünü kaybetmiş ve harcamalarını çok sıkı kontrol etmek zorunda olan bir kişinin sosyal hayattan gün geçtikçe uzaklaşması olağan sonuçtur. Çünkü en ufak bir faaliyet bile harcama getirmektedir. Belirli bir süre sosyal hayattan uzak kalan kişi ise yavaş yavaş diğer insanlar tarafından da sosyal hayatın dışına itilmektedir (Bulut 2011, 24). “İşsizliğin sebep olduğu sıkıntı, stres ve diğer duygular kişilerin savunma mekanizmalarını da zayıflatmakta ve kişide ciddi sağlık sorunlarının ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bu da toplumsal sağlığı tehdide kadar uzanmaktadır. İşsizliğin kişilere aşladığı cesaretsizlik, kişide motivasyon kaybına, işsizliğin daha da uzun sürmesine ve işsiz kişinin daha pasif birisi olmasına sebep olur. Bu da kişinin gelecekte yeni iş bulma sürecinde sorunlar ortaya çıkarmaktadır” (Bulut 2011, 25).

Gençlerin işgücü Durumu: İşgücü, istihdam edilenler ile işsizlerin oluşturduğu nüfustur. Yani nüfusun çalışan ve iş arayan kesimdir. Belli bir dönemdeki işgücünün 15 ve daha yukarı yaş nüfus içindeki oranını işgücüne katılma

oranını vermektedir (Karaarslan 2010, 19). “Günümüzde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin en önemli ekonomik sorunlarından biri işsizlik ve istihdamdır. Küreselleşme sürecinin etkisinin son yıllarda iyice artmaya başlaması ile işsizlik yaygınlaşmış ve genç nüfusu önemli oranda etkilemeye başlamıştır” (İlhan, Gülersoy ve Gümüş 2013, 1587).

Gençlerin Eğitim Durumuna Göre İş Durumu: “Ekonomik hayat için yarışmanın ve başarının ön planda olduğu endüstri toplumlarında gençler beklentilerini gerçekleştirebilmek için nitelikli, bilgili ve becerili insanlar olmak zorundadırlar. Bu zorunluluk çocukluk yıllarından başlar. Eğitim çabaları hep gelecekteki insan modelini yakalamak içindir. Bilim ve teknolojik gelişmeler karşısında insan karmaşıklaşan bir yaşam biçimine uymak zorunda kalmaktadırlar. Özellikle eğitim gören gençler daha karmaşık bir gelecek için hazırlanmaktadırlar. Gençlerin, çalışan kesimi de teknolojik ve kültürel değişimden etkilenmektedir. Endüstriyel üretimde yer alan işçi gençlerin mekânı geçekondulardır. Bu yeterince eğitilmemiş ve deneyimsiz gençlik, düşük ücretli ve uzmanlaşmamış işlerde çalışmaktadırlar. İşleriyle ilgili güvensizlikleri vardır” (Güleri 1999, 56). İşsizlikle mücadele konusunda gençlere meslek kazandırarak uzun süreli işsizlere de başka sektörlerde iş bulma olanakları sağlayıcı beceriler kazandırılmasında, eğitim yine önemli bir araçtır. Zira eğitim genel kültür kazandırıcı özelliği yanında, özellikle bilgi üreten, üretilen bilgi ve teknoloji kullanabilen bilinçli bireyler olarak yetiştirmeye doğru yönelmektedir (Bircan 1998, 564). İşgücünün eğitim durumuna göre dağılımı, bir ülkedeki insan kaynağının niteliğinin en önemli göstergelerinden biridir (Köstekli 2005, 138). İşsizler içinde eğitilmiş gençlerin oranı fazladır. Bu nedenle, genç işsizliğinin incelenmesi ayrı bir önem taşımaktadır (Sayın 2011, 34). İşgücünün eğitim durumu kentsel-kırsal alanlar ayırımında incelendiğinde, kentsel alanlardaki işgücünün eğitim düzeyinin, kırsal alanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir (Köstekli 2005, 139). Ülkemizde yaşanan işsizlik sorunun son zamanlarda hedef kitle değiştirerek eğitilmiş ve genç nüfusu etkilediği görülmektedir. İşsizliğin özellikle eğitilmiş ve genç nüfusu etkilemesinin arkasında mesleksizlik sorununun yer aldığı görülmektedir (Özbek 2014, 53).

Tablo 15: Eğitim Durumuna ve Yıllara Göre İşsizler (Bin) (15 + Yaş) İşgücü İstatistikleri Veri Tabanı

Yıllar	Okuma-yazma bilmeyen	Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	İlkokul	Ortaokul veya dengi meslek okul	Genel lise	Lise dengi meslek okul	Yüksekokul veya fakülte	İlköğretim	Toplam
2013	57	133	709	206	355	296	557	434	2.747
2012	45	129	664	200	335	272	503	370	2.518
2011	56	143	751	210	351	285	467	352	2.615
2010	69	155	960	254	432	332	446	399	3.046
2009	87	179	1.143	317	498	393	459	395	3.471
2008	64	134	871	248	387	292	362	253	2.611
2007	55	110	803	243	380	294	311	181	2.377
2006	53	93	845	283	377	275	285	116	2.328
2005	58	94	892	308	378	294	277	88	2.388
2004	57	58	908	307	410	288	308	47	2.385
2003	113	64	1.113	308	339	243	290	23	2.493
2002	79	44	1.091	314	374	280	267	15	2.464
2001	60	46	892	246	336	214	164	9	1.967
2000	68	42	628	187	274	151	143	5	1.497

Kaynak: <http://rapory.tuik.gov.tr/28-10-2014-23:10:07-18233371561161173063490126055.html>

Erişim tarihi: 28 Ekim 2014

Tablo da eğitim durumuna ve yıllara göre 15 yaş üstü iş gücünü göstermektedir. Yüksekokul veya fakültenin yıllar itibarı ile yüksek oranda arttığı diğerlerinin ise normal bir hızda nüfusa paralel olarak arttığı görülmektedir. Bunun en büyük sebeplerinden biri nitelikli iş gücüne katılamamadır. “Bir ülkenin kalkınmasında itici gücün beşeri sermaye olduğu olgusundan hareketle, eğitime ayrılan pay artırılmalı ve eğitim istihdam ilişkisi güçlendirilmelidir. Eğitim istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi için eğitimler, piyasa tarafından talep edilen nitelikleri karşılayacak şekilde uygulanmalıdır” (Ay 2012, 337). “Sektörlerin ihtiyacı doğrultusunda nitelikler kazandıran eğitimden geçen insanların yani işgücünün, istihdam zorluğu çekmemesi beklenmektedir. Genellikle eğitim, işgücü piyasalarında emek talebinde bulunan kişilerin önemli şartlarından birisi olmaktadır. Eğitimin istihdam üzerindeki olumlu etkilerinin yanında bazen salt eğitilmiş olmak, okul bitirmek, zamanla gelişen ve değişen piyasa şartlarına göre değerini yitirebilmektedir. Günümüzde emek talep edenler, işverenler, mesleki eğitimi,

meslek bilgisi ve tecrübelerini yükseköğretim diplomasına tercih edebilmektedirler. Çalışmanın bu kısmında Türkiye'deki mevcut istihdamın eğitim seviyesine göre durumu ortaya konmaya çalışılmaktadır” (Özbek 2014, 44). Kişinin istihdam edilebilirliğini uzun dönemde belirleyen temel unsurlar; beşeri sermayeyle yakından ilişkili olan eğitim, iş deneyimi ve göçtür. Eğitimin getirileri ise daha çok uzun vadede ortaya çıkmakla beraber, sağlıklı, yüksek standartlarda, verimli ve rahat bir yaşam olarak özetlenebilir (Odabaşı 2009, 34).

Gençlerin Yaş Grubuna ve Cinsiyete Göre İş Durumu: “İşsizlik, toplumsal cinsiyet bölünmesinin ve etnik gerilimlerin artmasında da önemli bir nedendir. Yaratılan işlerin az olduğu ve bu işlerin dağıtımında etnik ayrımcılıkların yaşandığı toplumlarda önemli gerginlikler yaşanabilmektedir. Ayrıca, özellikle kadınların işgücüne katılım nedeniyle yoğun işsizlik durumunda da toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık sertleşmektedir” (Sürüel 2008, 20).

Tablo 16: Yaş Grubuna ve Yıllara Göre İstihdam Oranı (%), 15 + Yaş Üzeri

	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65+
2013	21,9	44,3	58,3	62,3	63,5	63,4	57,8	45,2	35,1	26,8	12,3
2012	21,6	42,9	57,6	61,7	62,8	62,6	56,3	44,7	35,1	27,7	12,3
2011	22,4	43,2	57,1	60,9	62,2	61,2	55,5	43,9	34,6	27,1	12,6
2010	21,6	39,9	55,4	59,1	60,1	59,5	52,1	41,1	32,4	25,8	11,8
2009	21	38,1	52,9	56,9	57,4	56,7	49,1	39,4	31	24,5	11,7
2008	22	39,9	54,4	57,4	58,4	56,7	48,8	39,5	30,2	23,7	11,6
2007	21,6	39,9	54,1	57,4	58	56,8	48,3	38,7	29,7	23,6	11,4
2006	22	39,5	53,7	57,1	58	56,5	48,8	39,1	30,8	23,6	11,9
2005	21,7	39,7	53,9	56,1	57,8	56,4	49,2	38,8	31,3	23,7	13,2
2004	21,6	39,3	52,9	56	57,9	55,7	48,4	38,4	32,6	25,6	14,1
2003	23,3	38	53,8	57,1	57,9	56,8	50,5	42,1	35,2	29,8	17,1
2002	26,4	39,9	54,6	57,9	57,9	56,8	51,8	42,9	37,5	32,9	18,2
2001	28,6	42,3	55,2	58,5	58,6	58,1	52,6	44,5	39	32,4	20,4
2000	31,7	42,6	57,2	59	59,9	59,2	52,9	45,6	40,2	32,1	20,7

Kaynak: <http://rapory.tuik.gov.tr/28-10-2014-23:51:44-171912047119670086341224963670.html>
erişim tarihi:28 Ekim 2014

Tabloda 20 yaş ve üstünün istihdamının 15-19 yaş aralığından daha fazla olduğu görülmektedir. Bunun genel sebeplerinden olarak eğitim ve kariyer yapma, bir branşta uzmanlaşma anlaşılmaktadır. Ülkemizde kadın istihdam oranı da oldukça düşük olup, bu durumda da temel etken kadınların eğitim düzeylerinin düşüklüğüdür (Odabaşı 2009, 34).

Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kapsamında gençlerin İş Durumu:

Kurumsal sosyal sorumluluk; firmaların çevreye ve topluma karşı olan duyarlılığının bir göstergesidir. Farklı iş kollarında yer alan ve faaliyette bulunan firmalar kurumsal sosyal sorumluluk kapsamında ülke içerisinde büyük bir paya sahip olan işsizliğe karşı da bu tutumlarını sergilemektedir. Bünyelerinde insanları barındırmakta, işgücüne katılım durumunu arttırmakta ve ekonominin canlı kalmasına/canlanmasına yardımcı olmaktadır. Büyük oranda istihdamlar büyük ölçekli firmalar tarafından gerçekleştirilmektedir. Ancak ülke içerisinde büyük ölçeğe ve büyük istihdama sahip çok az firma bulunmaktadır.

İstihdam genelde kamu ve özel olarak yapılmaktadır. Kamu dediğimiz kısım devlet memurları özel dediğimiz kısım üretim yapan iş kollarındaki sanayiler, finans sektörü vb. özel girişimlerdir. Farklı iş kollarında bulunan ve üretim yapan firmalar ülke ekonomisinde, ülke kalkınışlığında istihdam üzerinde önemli rol oynarlar. Ürettikleri ürünler fiyat ve teknoloji açısından yüksektir ve bu bağlamda ağır sermayeler ile kurulurlar. Kurumsal kimliklerinin kendilerine yüklemiş olduğu kurumsal sosyal sorumluluktan dolayı çevreye ve topluma karşı oldukça duyarlıdırlar. Sosyal açıdan toplum nazarında kurumsal kimliklerini korumak için topluma karşı aktivitelerde bulunurlar. Örnek; hastane, okul, park, yardım ve bağış yapma gibi. Ama en önemli özellikleri ekonomi, istihdam da lokomotif görevi görmeleridir.

Kurumsal sosyal sorumluluk kavramı, ilk kez 1953'de Howard Bowen'ın Social Responsibilites of the Businessman adlı kitabında yer aldı (Aydede 2007, 25). Kurumsal kimlik literatürü kavramı “bir firmanın karakterinin sembolizmi, iletişim ve davranış ile nasıl ifade edildiğini daraltan Birkigt ve Stadler'in (1986) kuramına borçludur. Bu etkili eserin yayınlanmasını takiben pazarlama zihniyetine sahip birçok önde gelen kurumsal kimlik yazarı kurumsal kimlik kavramının ne demek

olduğunu bu bakış açısında düşünerek açıklığa kavuşturmayı denemişlerdir” (Olutayo 2013, 719). Kurum iş ve işlev bölümü sonucu, bir yaptırım gücü ve sorumluluk sıra düzeni içinde ortak ve açık bir amacın gerçekleşmesi için bir insan topluluğunun etkinliklerinin koordinasyonudur (Şimşek ve Fidan 2005, 2). Kurumsal kimlik “bir kuruma ait ürün, hizmet veya markanın ismi, logosu, antetli kâğıdı, taşıt araçlarının tasarımından kurum binasının genel görünümüne ve iç dekorasyonuna, resepsiyondaki sekreterin kıyafetinden satış elemanlarının davranışlarına, çalıştırdığı yöneticilerin kalitesine, üretimine, hizmet ve servis anlayışına, reklam ve halkla ilişkiler çalışmalarında kullandıkları her türlü görüntü stil ve mesajlara kadar uzanan bir yelpazedir” (Bakan 2005, 62).

“İş kimliği çalışmalarının artan önemine göre; son on yıl iş çevreleri ve akademik çevrelerde filizlenen bir ilgi alanına, yazarın deyimiyle “İş Kimliği ”ne tanık oldu. İş kimliği aşağıda belirtilen bir biriyle ilgili üç kavram ve literatürü kapsar: Kurumsal kimlik, Örgütsel kimlik ve Görsel kimlik” (Balmer 2001, 248).

“Bir işletmenin bir kimliğe ihtiyaç duymasının başlıca nedenleri kurum içerisinde çalışanların kuruluş ile bütünleşmelerini sağlamak, kurum dışında ise diğer kuruluşlardan, rakiplerden ayırt edilmek ve onlardan sıyrılabilmektir. Bu özelliği ile kurumsal kimlik işletme yönetimi açısından stratejik bir araç ve rekabet avantajı sağlayan bir kaynaktır. Kurumsal izleyicilerin yatırım kararlarını, kariyer kararlarını verirken ve ürün tercihlerini yaparken şirketlerin itibarına güvendikleri yaygın olarak kabul edilmektedir” (Güven 2011, 5).

“Güçlü bir kimlik, zaman içerisinde hedef kitlelerin akıllarında olumlu bir imaj ve güven duygusu oluşturur. Bunun için oluşturulmak istenen kurumsal kimliğin mutlaka istikrarlı temellere dayandırılması, birbiri ile çatışan, tutarsız mesajlarla inandırıcılığın yitirilmemesine dikkat etmek gerekir. Bu, firmanın tüm hedef kitleleri için geçerlidir ve bu hedef kitleler içinde en önemlisi firmanın müşterileridir. Bu nedenle iyi oluşturulmuş bir kurumsal kimlik müşterilerin güvenini kazanır, ilişkilerin sürekli olarak korunmasını, böylece firmanın geleceğinin güvence altına alınmasını sağlar” (Göktepe 2013, 18). Kimlik bir tasvirdir, aynı zamanda varlığın ve aidiyetin de tanımıdır (Eralp 1997, 19). “Kurumlar için kurumsal kimlik, çevre ile olan ilişkilerinde önemli bir yere sahiptir. Kurumların

diğerlerinden ayırt edilebilmeleri ve üstün yönleriyle onlardan sıyrılabilmeleri gibi konularda kurumsal kimliğe gereksinimleri vardır. Çünkü gittikçe büyüyen rekabet ortamında kurumlar ürettikleri benzer ürünlerle rekabet etmektedir ve tüketici tercihlerini, kurumun hatırlana bilirlilik derecesi ve imajı etkilemektedir” (Tuna 2006, 4). Kurumsal kimlik “bir kurumun hatırlanabilir karakteristik özelliklerinin ve onu diğerlerinden ayıran yeteneklerinin tasarlanması, yansıtılması, kurumun somut kişiliğinin ortaya konulmasıdır”. Bu anlamda “kimlik” kavramı kurumun farklılığını ve hatırlana bilirliliğini de kapsamaktadır (Tuna ve Tuna 2007, 7).

7. GENÇLİK VE İŞSİZLİK İSTİHDAMDA GENEL KISITLAMALAR

Genç nüfus diye tabir ettiğimiz genç bireyler ülkemizin geleceği olan insanlardır. Bu gençlerin bazı zorunluluklar karşısında kendi niteliklerine uygun olmayan iş hayatlarına atılmaları onların istediği gibi bir geleceğinin olmayacağı ifade etmektedir. Çünkü istenilen hayat tarzına ulaşmadaki safhalardan daha erken zamanda vazgeçilmiştir. Çalışarak ekonomik özgürlüğünü elde etmek her bireyin hayalidir. Ancak bu isteğin dışında gerçekleşmesi ulaşılmak istenen hedeflerden vazgeçilmesi gençliğin giderek sorunlu bir hayata doğru yol almasına neden olmuştur. Buda toplum içerisinde onlardan beklenen yükümlülükleri yerine getirmeme/kaçınma gibi davranışlarda bulunmasına yol açmaktadır. Aynı zamanda gençlerin üretim yapan işletmeler tarafından iş kanunu kapsamında korunmaları bu işletmelerin devlet otoritesi tarafından sıkı denetlenmeleri, nitelikli eleman olamama özelliklerinden dolayı büyük ölçekli üretim işletmeleri tarafından tercih edilmemektedir. Deneyimsizlikleri ve zorunluluklar karşısında illegal yoldan küçük işletmelerde, sanayi bölgelerinde istihdam edilmektedirler. Bu da aynı zamanda hayata karşı bir tepkiyi doğurmakta ve sosyo-kültürel bozulmalara sebebiyet vermekte ve üretim sektörünü gençlerin gözünde tercih olmaktan düşürmektedir.

“İşsizlik, bireysel olduğu kadar toplumsal anlamda da olumsuz sonuçlara yol açabilen bir olgudur. Çünkü işsizlik bir ülkede sadece üretim ve gelir kaybına neden olmamakta aynı zamanda fakirlik ve dışlanmayı da beraberinde getirmektedir. Gelişmekte olan ülkelerin başta gelen ekonomik sorunlarından biri olan işsizlik, Türkiye'nin de en önemli sorunlarından biridir” (Alabaş 2007, 15). “Sigortasız işçi çalıştıran işyerlerinin denetimleri sırasında, denetim elemanına karşı işçinin ise yeni

girdiği, iste başarılı olup olmadığının iş yasasına göre kendilerine verilen deneme süresinde saptanacağını, bu nedenle sigortasının yapılmadığı iddia edilmektedir. Bu iddiayla sigortalı yapılmayan işçilerden bir kısmı gerçekten bir aylık deneme süresini müteakiben sigortalı yapılmakta, bir kısmı ise bu süre dolmasına rağmen bildirim yapılmamaktadır” (Bulut 2013, 6).

“Kadınların iş yaşamında maruz kaldığı cinsiyete dayalı bir diğer ayrımcılık da işyerinde cinsel tacizdir. Hemen her sektörde kadınlar, çalıştıkları iş yerlerinde erkekler, özellikle de kendilerinden üst konumda bulunan erkekler tarafından cinsel tacize uğramaktadır. Kadınların bu tacizi, toplum tarafından “yanlış anlaşılma” ya da “işinden atılmama” gibi nedenlerle çoğu zaman açık edemediği bilinmektedir” (Keig Kadın Emeği ve İstihdam Girişimi 2013, 29-30).

“İşsizlik bireyin özgürlüğünü yitirmesi anlamına da gelebilmektedir. İşsiz kalan birey sadece ekonomik olanaklara (sigorta, emeklilik, sağlık korunması hakkı gibi) erişim özgürlüğünü değil, ortaklaşa bir yaşama katılım olarak sosyal aktivitelere erişimi de kaybeder” (Sürüel 2008, 20).

İşsizliğin ve ekonomik dalgalanmaların toplumsal açıdan büyük ölçüde bozulmalara yol açtığı bilinmektedir; özellikle boşanma oranlarındaki şiddetli geçimsizlik bunun en büyük göstergesidir. Yine buna bağlı olarak gençler arasında ailevi sorunların bertaraf edilmesine yönelik bazı davranışlara eğilim gösterdikleri sigaraya başlama, alkol kullanma ve işsizlikle birlikte tetiklendiğinde uyuşturucu kullanımına varıncaya kadar ilerledikleri bilinmektedir. Yine kültürel bağlamda değerlendirecek olursak bazı bölgelerde töre adı altında cinayetlerin işlendiği, kızların eğitim haklarından mahrum bırakılması ve işgücüne katılımının engellenmesi, bilinçli bir neslin gelişmesine engel olunması toplumsal sorunlar açısından da önemli bir yer kaplamaktadır. Özellikle çekirdek aile dediğimiz olgunun oluşma sürecinin sağlam zemin ve sağlıklı (ruhsal) bireyler tarafından yapılması çok önemlidir. Bunun temel taşları eğitim, huzur ortamı, güven duygusu ve ekonomi tatmindir. Ülkemizde işsizliğe çare bulamaması bazı sorunlara neden olacaktır bunlar:

- Madde, alkol, iki, sigara bağımlılığı (tutkunluğu),
- Suça yönelme, kapkaçılık, hırsızlık, dolandırıcılık, adam yaralama ve öldürmeye teşebbüs,
- Topluma, kültüre ve demokratik yabancılaşmaya itilecektir,
- Zamanla retim verimlilik kapasitesine zarar verecektir,
- Genç nesillerin aile bağlarından kopuk yaşantıları toplumsal ile yapısına zarar verecek bireyselcilik ve çıkar ön plana çıkacaktır.
- Siyasi ideolojilere doğrultusunda bilimleşecek birer tehdit haline gelecektir,
- Yetişkinliğe geçişleri tıkayıp, boş zaman geçirecektir. Olgunluk safhasına erişemeyecektir.

“Türkiye’de genç nüfus işsizliği, ülkenin ekonomik, demografik ve yapısal faktörlerine bağlanmaktadır. Ayrıca işgücü piyasalarında, gençlerin yetişkinlere göre rekabet glerinin zayıf olması da diğer bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Birçok ülkede yetişkinler, iş güvenliği mevzuatı, toplu sözleşme ve geleneksel personel uygulamaları ile korunurken gençlere bu tarz bir korunma hakkı verilmemektedir” (Bekiroğlu 2010, 164).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GENÇLİK VE İSTANBUL ALGISI

Gençler belirli hedefler doğrultusunda İstanbul göç etmektedir. Bu hedeflere ulaşmak ve gerçekleştirmek için ekonomik sistemin zorluklarla karşılaşmaktadır. Gençler İstanbul'daki yerleşkelerinde; sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel yönde sorunlar yaşamaktadır. Bunlar göç olgusunun getirdiği uyum sorunları, kültürel bütünleşme/dışlanma çevresel faktörler cinsiyetler ve yaş aralıklarına göre farklılık göstermektedir. Gençlerin eğitim seviyelerinin göç olgusuyla ilişkisi incelenmiştir. Genç göçerlerin yerleşkelerindeki asimilasyon politikaları, adaptasyon sorunları, gelenek/göreneklerin toplum üzerindeki sorunları incelenmiştir. Bu sorunların istatistiksel analizler yapıp sonuçları yorumlanmıştır.

Gençlerin göç olgusu sonrası istihdam sorunları, aile ekonomilerine katkıları, devlet politikaları, iş kollarının etkileri incelenmiş. Eğitim sisteminin istihdam üzerindeki ilişkisi değerlendirmiştir.

Araştırmanın Hipotezleri

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular doğrultusunda öncelikle demografik değişkenlerin ortaya konulması amacıyla frekans ve yüzde değerlerine göre gruplandırılmış ve tablolardan elde edilen sonuçlar açıklanmıştır.

Sıfır hipotezi (H_0) ve alternatif hipotezin (H_1) tanımlanması:

H_0 : arasında farkı yoktur.

H_1 : arasında farkı vardır.

Hipotez 1

İstanbul'a göçle gelen gençlerin yerleşke (yerleşim birimi) olarak seçmesinde yıllar itibariyle ve bölgelerden göçler, ikametgâh, göç etme sebepleri demografik değişkenler (cinsiyet, yaş aralığı, eğitim seviyeleri) aralarında farklılık temelinde anlamlı ilişkiler var mıdır?

Hipotez 2

İstanbul'a göçten sonra gençlerin ailevi bağları gelenek ve göreneklerden uzaklaşması ile aile parçalanması sorunu, kültürel kopukluk yaşanması gençlerin sokağa yönelmesi, toplumla bütünleşme ve dışlanma, inançların uyum sürecinde etkisi, asimilasyona uğraması, adaptasyona sorunu, asimile ve uyum sorunu, kültürel değerlerin ve davranışların rolleri demografik değişkenler (cinsiyet, yaş, eğitim durumları) aralarında farklılık temelinde anlamlı ilişkiler var mıdır?

Hipotez 3

İstihdam öncesi, istihdam sonrası gençlerin sorunları, devlet politikaları işletmelere gereken önemi verilmesi doğrultusunda denetlenmesi, kontrolü, gençlerin iş kollarındaki faaliyetlerini denetlenmesi, kurumsal işletmelerin işe alımlardan sonra oryantasyon çalışmaları, insan kaynakları ve halkla ilişkiler departmanının adil çalışmaları ve gençleri istihdamda doğru kararları, çalışanların tecrübe ve görüşlerinin alınması demografik değişkenler (cinsiyet, yaş aralığı, eğitim durumları) aralarında farklılık temelinde anlamlı ilişkiler var mıdır?

Hipotez 4

İstanbul'a farklı sebeplerle gelen gençlerin iş dünyası için nitelikli eleman olduğu ve göç sebepleri doğrultusunda istihdam edilmeleri demografik değişkenler (cinsiyet, yaş aralığı, eğitim durumları) aralarında farklılık temelinde anlamlı ilişkiler var mıdır?

Hipotez 5

İstanbul'a göçle gelen gençlerin istihdam edilmeleri doğrultusunda ücretlerin tatminkarlığı, istihdam edilmediklerinde işsiz kalması, işsizlik ve kurumsal işletmelerin kurumsal sosyal sorumluluk çerçevesinde personel tedarik etmesi demografik değişkenler (cinsiyet, yaş aralığı, eğitim durumları) aralarında farklılık temelinde anlamlı ilişkiler var mıdır?

Hipotez 6

İstanbul'a yerleşen gençlerin İstanbul algısı demografik değişkenler (cinsiyet, yaş aralığı, eğitim durumları, medeni durumu, bölge, yıllar) aralarında farklılık temelinde anlamlı ilişkiler var mıdır?

Araştırmanın Bulguları ve Yorum

Çalışmamızın bu bölümünde ankete katılanların demografik değişkenlerin incelenmesi, elde edilen hipotezlerin yorumlanması, İstanbul'a göç eden gençlerin sorunları araştırılmıştır.

Araştırmanın kısıtları

Anket İstanbul iline göç eden ailelerdeki gençleri kapsamakta olup, anket sorularına verilen cevaplar doğrultusunda değerlemeye tabi tutulmuştur. Anketteki Ölçek ortalamaları = $0 < \text{ortalama} \leq 1$ Fikrim yok, $1 < \text{ortalama} \leq 2$ hiçbir zamanlar, $2 < \text{ortalama} \leq 3$ bazı zaman, $3 < \text{ortalama} \leq 4$ her zaman, $4 < \text{ortalama} \leq 5$ tamamen olarak değerlendirilmiştir. Araştırmaya kapsamına alınan gençlerin demografik dağılımları ek 3'te gösterilmektedir.

Bağımsız Değişkenler İstatistikleri: Uyruk en küçük ve en büyük değer (1,2), cinsiyet en küçük ve en büyük değer (1,2), medeni durum en küçük ve en büyük değer (1,2), yaş aralığı en küçük ve en büyük değer (1,4), eğitim durumu en küçük ve en büyük değer (1,8), bölge en küçük ve en büyük değer (1,7), göç yılı en küçük ve en büyük değer (1,6), ikametgâh en küçük ve en büyük değer (1,3), göç sebebi en küçük ve en büyük değer (1,6), istihdam en küçük ve en büyük değer (1,6) oluşturmaktadır. Araştırmaya kapsamına alınan gençlerin demografik dağılımları ek 2'de gösterilmektedir.

1.ANKET ANALİZİ

1800 kişi ile yapılan anketlerde 260 kişinin anketi yanlış/eksik cevaplama, anketi iade etmemesinden dolayı verisel olarak analiz edilmemiş 1540 kişinin anketi geçerliliğini korumuştur.

Ölçeklerin Güven Aralığı ve İstatistikleri: Ölçek güvenilirlikleri Cronbach's Alpha 0,828 ile 0,851 arasında değişmektedir. En düşük güvenilirlik düzeyi Cronbach's Alpha 0,828 en yüksek Cronbach's Alpha 0,851 oluşturmaktadır. Ölçekler maddesel olarak 0,80 ile 1,00 aralığı ölçeğinin yüksek derecede güvenilir olduğunu belirtmektedir. Araştırmaya kapsamına alınan ölçeklerin güven aralığı dağılımları ek 1'de gösterilmektedir.

2. DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER

Araştırmadaki demografik değişkenler; uyruk, cinsiyet, medeni durumu, yaş aralığı, eğitim durumu, bölge, göç yılı, ikametgâh, yerleşke olarak İstanbul'daki bölgesel tercihler ve bu tercihlere iten sebepler, sektör (istihdam) olmak üzere değerlendirilmiştir.

3. İSTANBUL'A GÖÇÜN SAYISAL VERİLERİ

İstanbul'a iç göç olduğu kadarıyla dış göçte olmaktadır. Dış göçün az olmasından dolayı araştırmada dış göçlere değinilmemiştir, İstanbul'a iç göçlerin etkileri demografik olarak anket yoluyla araştırmalara yer verilmiştir.

3.1.Uyruğa Göre Dağılım

Türkiye'de dinamik nüfusa sahiptir. Bundan dolayı nüfus sürekli bir artış içindedir. Türkiye'den yurt dışına giden göçmenler emekli olduklarından sonra aileleriyle birlikte tekrardan geri dönüş yapmaktadır. Bu ailelerde gençler çift vatandaş olarak uyruk kazanmaktadır. Bazen de yabancı ülkelerin vatandaşlığında kalıp Türkiye'de yaşamlarını sürdürmektedir.

Tablo 17: Uyruk Göç Oranlarının Frekans Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli (%)	Birikimli (%)
TC	1471	95,5	95,5	95,5
Diğer	69	4,5	4,5	100,0
Toplam	1540	100,0	100,0	

Anket çalışmasına katılım sağlayanların % 95,5'ini (1471) kişi TC (Türkiye vatandaşı), % 4,5'ini (69) kişi diğeri (Türk vatandaşı olmayan) kişilerden oluşmaktadır. İstanbul'a göç uyruk olarak Türk vatandaşı büyük bir öneme sahiptir.

3.2. İstanbul'a Göç Edenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Göçle gelen cinsiyetler genellikle aynı orantıda değildir. Oranlarının farklı olması bazen aile otoriteleri ve bazen de cinsiyetlerin özgürlüğüne düşkün olmaları etkilemektedir. İstanbul'a cinsiyet olarak en çok baylar göç etmektedir. Tabloda da frekans verilerinde görüldüğü gibi 1055 bay, 485 bayan göç etmiştir.

Tablo 18: İstanbul'a Göç Edenlerin Cinsiyetlerin Frekans Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli (%)	Birikimli (%)
Bay	1055	68,5	68,5	68,5
Bayan	485	31,5	31,5	100,0
Toplam	1540	100,0	100,0	

Anket çalışmasına katılım sağlayanların % 68,5'ini (1055) kişi baylar, % 31,5'ini (485) kişi bayanlar oluşturmaktadır. Frekanslar (veri sayısı) da baktığımızda bayların sayısal olarak büyük öneme sahip olduğunu anlaşılmaktadır

Belli bir hedef doğrultusunda bir yerden başka bir yere hareket etmek kolaydır ve hareket edilen çevreyle uyum, bütünleşmek ve amellerine kavuşmak ise zahmetli ve zordur. Bu zorluklara en çok bayların katlandığı ve göç etiği görülmektedir.

Cinsiyet ve yaş aralığına göre dağılım: Göçler cinsiyetlerin yaş farklılıklarına göre değişmektedir. Gençlerin çözüm arayışında olmaları onları yaşları itibariyle bir yaklaşım sergilemelerine neden olup göç hareketine katılmalarını sağlamaktadır.

Tablo 19: Cinsiyet ve Yaş Aralığına Göre Ki-Kare Testi

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	39,327(a)	3	0,000
Likelihood Ratio	39,166	3	0,000
Linear-by-Linear Association	33,727	1	0,000
N of Valid Cases	1540		

A 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 85,35.

Tabloya göre Ki-kare cinsiyet ve yaş arasında iki yönlü anlamlı bir ilişki mevcuttur. Hesaplanan Pearson Chi-Square (Ki-kare değeri 39,327; $p < 0,000$ gözlenen) ($Sd = 3$, $\alpha=0,001$) = 85,35 (beklenen), beklenen değerden (Ki-kare tablosundan serbestlik derecesi ve alfa değeri beklenen değere göre daha küçük olduğu görülmektedir. Bu da anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda cinsiyet ile yaş aralığına arasında anlamlı bir farklılık vardır. H_1 1.hipotezi H_1 : Yaş ve cinsiyetlerin yaş aralıklarına göre farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Bu farklar frekans ve yüzde dağılımları aşağıdaki tablolarda görülmektedir.

Tablo 20: Cinsiyet ve Yaş Aralığına Göre Yüzde Dağılımı

			Yaş Aralığı				Toplam
			15-19	20-24	25-29	30-34	
Cinsiyet	Bay	Veri Sayısı	157	268	327	303	1055
		%Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	57,9 %	62,2 %	75,2 %	75,2 %	68,5 %
	Bayan	Veri Sayısı	114	163	108	100	485
		%Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	42,1 %	37,8 %	24,8 %	24,8 %	31,5 %
Toplam		Veri Sayısı	271	431	435	403	1540
		%Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Tabloda ifade edildiği gibi yerleşke olarak en çok (maksimum) göç eden yaş aralığı 25-29 olmaktadır. En az (minimum) göç eden kısım ise 15-19 yaş aralığıdır. 15-19 yaş aralığı ekonomik olarak da bağımlı tüketici olduğundan dolayı ve bu yaş aralığında aile baskısının yüksek olması göçleri engellemektedir. Ayrıca göç edenlerin genç yaşta 20-24 arası olması iyi bir gelecek kurmak için olmaktadır.

Cinsiyet ve bölgeye göre dağılım: Yerel yönetimlerin istihdamı kontrol etme imkanlarının olmaması ve yetersiz sermayeden kaynaklanan kısmi iş olanaklarından dolayı gençlerin devamlı köy, ilçe, il ve bölgeden göç etmesine neden olmaktadır.

Tablo 21: Cinsiyet ve Bölgeye Göre Ki-Kare Testi

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	34,571(a)	6	0,000
Likelihood Ratio	35,821	6	0,000
Linear-by-Linear Association	16,056	1	0,000
N of Valid Cases	1540		

A 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 50,39.

Tabloya göre Ki-kare cinsiyet ve bölge arasında iki yönlü anlamlı bir ilişki mevcuttur. Hesaplanan Pearson Chi-Square (Ki-kare değeri 34,571; $p < 0,000$ gözlenen); ($Sd = 6, \alpha = 0,001$) = 50,39 (beklenen), beklenen değerden (Ki-kare tablosundan serbestlik derecesi ve alfa değeri beklenen değere göre daha küçük olduğu görülmektedir. Bu da anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. H_2 1.hipotezi H_1 : cinsiyet ve bölge göre farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Bu farklar frekans ve yüzde dağılımları aşağıdaki tablolarda görülmektedir.

Tablo 22: Cinsiyet ve Bölgeye Göre Yüzde Dağılımı

			Bölge							Toplam
			Güneydoğu	Doğu Anadolu	Karadeniz	Akdeniz	İç Anadolu	Ege	Marmara	
Cinsiyet	Bay	Veri Sayısı	161	178	194	129	131	132	130	1055
		% Yüzde Bölge Dağılımı	64,4 %	61,4 %	71,6 %	69,4 %	61,2 %	78,1 %	81,4 %	68,5 %
	Bayan	Veri Sayısı	89	112	77	57	83	37	30	485
		% Yüzde Bölge Dağılımı	35,6 %	38,6 %	28,4 %	30,6 %	38,8 %	21,9 %	18,6 %	31,5 %
Toplam		Veri Sayısı	250	290	271	186	214	169	160	1540
		% Yüzde Bölge Dağılımı	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Tablodaki istatistikleri göre bölgesel göçler cinsiyetlere göre dağılımı: baylar; Güneydoğu % 64,4'ünü (161) kişi, Doğu Anadolu % 61,4'ünü (178) kişi, Karadeniz % 71,6'sını (194) kişi, Akdeniz % 69,4'ünü (129) kişi, İç Anadolu % 61,2'sini (131) kişi, Ege % 78,1'ini (132) kişi, Marmara % 81,4'ünü (130) kişi, bayanlar; Güneydoğu % 35,6'sını (89) kişi, Doğu Anadolu % 38,6'sını (112) kişi, Karadeniz % 28,4'ünü (77) kişi, Akdeniz % 30,6'sını (57) kişi, İç Anadolu % 38,8'ini (83) kişi, Ege % 21,9'unu (37) kişi, Marmara % 18,6'sını (30) kişi kişiden oluşmaktadır. Sayısal olarak Karadeniz'de en çok bay gençler göç etmiş, Marmara bölgesinde de bayanların daha fazla göç etmiştir. Genelde yerel yönetimlerin yetersiz olmasından (iş sahalarını oluşturulmaması) kaynaklanmaktadır. Ayrıca yerel yönetimlerin kontrollerinin dışında gerçekleşen doğa olaylarından da kaynaklanmaktadır. Bunları: deprem, heyelan, sel, yangın, kasırga, erozyon ve doğal felaketlerden oluşmaktadır.

Bölgesel olarak göçler genelde; istihdamın yetersizliği, iş olanaklarının kısıtlı olması, bölgesel coğrafyanın fiziksel koşulları ve gelecek kaygısı gütme sonucunda oluşan birikimlerden kaynaklandığı görülmektedir. Bunun sonucunda da bölgesel göçler köylerden kasabalara oradan da şehirlere yayılarak kitlesel boyuta ulaşmaktadır.

Cinsiyet ve göç yılına göre dağılım: Gençler gelişen teknolojik etkenlerden dolayı sürekli işsiz kalma riskiyle karşı karşıya kalmaktadır. Sosyal yaşamda tarım ve küçük atölyeler cazibesini kaybetmesi makineleşmenin önemini artırmıştır. Üretimin makineyle gerçekleşmesi gençlerin işsiz kalmasına neden olmuştur. Gençlik, daha iyi bir yaşam şartları için kendini ifade edebileceği yerlere hareket etmektedir. Yıllar itibariyle baktığımızda teknoloji ve eğitim gibi faktörlerin gelişmesiyle paralel olarak göç verilmektedir.

Tablo 23: Cinsiyet ve Göç Yılına Göre Ki-Kare Testi

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	19,128(a)	5	0,002
Likelihood Ratio	20,249	5	0,001
Linear-by-Linear Association	7,498	1	0,006
N of Valid Cases	1540		

A 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 27,71.

Tabloya göre Ki-kare cinsiyet ve göç yılı arasında iki yönlü anlamlı bir ilişki mevcuttur. Hesaplanan Pearson Chi-Square (Ki-kare değeri 19,128; $p < 0,000$ gözlenen); ($Sd = 5, \alpha = 0,002$) = 27,71. (beklenen), beklenen değerden (Ki-kare tablosundan serbestlik derecesi ve alfa değeri beklenen değere göre daha küçük olduğu görülmektedir. Bu da anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda H_3 1.hipotezi H_1 : cinsiyet ve göç yılına göre farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Bu farklar frekans ve yüzde dağılımları aşağıdaki tablolarda görülmektedir.

Tablo 24: Cinsiyet Göç Yılına Göre Yüzde Dağılımı

			Göç Yılı						Toplam
			1960-1969	1970-1979	1980-1989	1990-1999	2000-2009	2010 ve Sonrası	
Cinsiyet	Bay	Veri Sayısı	74	88	123	184	359	227	1055
		% Yüzde Göç Yılı Dağılımı	84,1 %	65,2 %	68,3 %	72,2 %	69,4 %	62,2 %	68,5 %
	Bayan	Veri Sayısı	14	47	57	71	158	138	485
		% Yüzde Göç Yılı Dağılımı	15,9 %	34,8 %	31,7 %	27,8 %	30,6 %	37,8 %	31,5 %
Toplam	Veri Sayısı	88	135	180	255	517	365	1540	
	% Yüzde Göç Yılı Dağılımı	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	

Cinsiyetlerin göç yılına göre dağılımları 1960-1969 arası baylar % 84,1'ini (74) kişi, bayanlar % 15,9'unu (14) kişi, 1970-1979 arası baylar % 65,2'sini (88) kişi, bayanlar % 34,8'ini (47) kişi, 1980-1989 arası baylar % 68,3'ünü (123) kişi, bayanlar 31,7'sini (57) kişi, 1990-1999 arası baylar % 72,2'sini (184) kişi, bayanlar % 27,8'ini (71) kişi, 2000-2009 arası baylar % 69,4'ünü (359) kişi, bayanlar % 30,6'sını (158) kişi, 2000 ve sonrası baylar % 62,2'sini (227) kişi, bayanlar % 37,8'ini (138) kişi oluşturmaktadır. Göç hareketine baylar daha çok katılmaktadır. Bayanların ekonomik özgürlüklerini elde edememesi büyük etken oluşturmaktadır. Yıllar itibariyle geleneksel aileden çekirdek aileye geçişten sonra aile bağlarının zayıflaması ve bireylerin eğitim seviyelerinin gelişmesi, insanların bilinçlenmesinden dolayı bayanlarında göç olgusunda artmasına neden olmuştur. Teknolojinin hızlı gelişmesine paralel olarak artan genç nüfusun istihdamla ilişkisi önemli derecede etkilidir. Teknolojik gelişmeyle geleneksel aile yapısı daralmakta tutum ve

davranışları değişmektedir. Bay ve bayanların mevcut rolleri şekillenip planlı bir yapı içerisinde olumlu algılar çerçevesinde istihdam için kendi bölgelerini terk edip daha iyi istihdamda yer almaya başlanmıştır. Erkeklerin (bay) ailesini tek başına geçindirmesi algısı ortadan kalkıp artık erkeklerin aile ekonomisine katkı sağlaması yönünde bir algı gelişmiştir. Toplumda sanayinin ve teknolojinin hız kazanarak ilerlediği günümüzde devam edecektir. En büyük etken yine iş olanakları olmaktadır. Sanayileşme bölgesel olarak Marmara bölgesinde üstlendiğinden dolayı ülke genelinde bir sanayi kalkınma hamlesi yapılamamıştır. Bu hamleler için çeşitli bahaneler üretilmiştir. Örneğin nitelikli iş gücü, pazara yakınlık, nakliye ve ulaşım, huzur ve güven ortamı vb. bu bağlamda sanayileşme belirli bir bölgede yığılıp kalmıştır ve buna siyasi açıdan da bir çözüm üretilmemiştir.

3.3. Medeni Duruma Göre Dağılım

Politik çevreler günümüzde dinamik bir yapıya sahip olamamıştır. Sosyal politik çevre mahalli idarelerde bile yetersiz olmaktadır. Toplumsal olarak yapılan çalışmalar veya düzenlemeler istihdam için yetersiz olmaktadır. İşgücüne bağlı gençlik medeni durumuna göre refah seviyesinde genel olarak ekonomik seviyelerini iyileştirmek için göç etmektedir.

Tablo 25: Medeni Duruma Göre Frekans Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli (%)	Birikimli (%)
Evli	383	24,9	24,9	24,9
Bekâr	1157	75,1	75,1	100,0
Toplam	1540	100,0	100,0	

Anket çalışmasına katılım sağlayan kişilerin % 24,9'unu (383) evliler, % 75,1'ini (1157) ise bekarlar oluşturmaktadır. Evlilik gençler için ileriye yönelik daha aydın bireyler üretmek ve yetiştirmenin yanı sıra ailevi sosyal sorumluluklar çerçevesinde planlanmalıdır. Farklı özellikteki kişilerin örnek davranışların geliştirilmiş olmalıdır. Evli kişiler genellikle ailesi ile birlikte İstanbul'a göç etmektedir.

İç ve dış faktörlerin etkili olmasından dolayı kontrol edilmeyen gençler ekonomik nedenlerden dolayı evlenememektedir. Ayrıca istihdamın sürekli belirsizleşmesi iş olanaklarının kısıtlı olmasından dolayı da evlilik etkeninin gecikmesine zemin hazırlamaktadır.

Medeni durum ve cinsiyete göre dağılım: Evliğe ilişkin beklenti ve roller cinsiyetler arasında farklılıklara neden olmaktadır. Erkekler (bay) ve kızlar (bayanlar) geleneksel düşünceden bağımsız algılanmakta ve evlilik düşüncesi tutum, davranış, eğitim ve ekonomik değerler doğrultusunda biçimlenmektedir.

Tablo 26: Medeni Durum ve Cinsiyete Göre Ki-Kare Testi

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	9,764(b)	1	0,002		
Continuity Correction(a)	9,371	1	0,002		
Likelihood Ratio	10,048	1	0,002		
Fisher's Exact Test				0,002	0,001
Linear-by-Linear Association	9,757	1	0,002		
N of Valid Cases	1540				

A Computed only for a 2x2 table

B 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 120,62.

Tabloya göre Ki-kare medeni durum ve cinsiyet arasında iki yönlü anlamlı bir ilişki mevcuttur. Hesaplanan Pearson Chi-Square (Ki-kare 9,764; $p < 0,000$ gözlenen); ($Sd = 1, \alpha=0,002$) = 120,62 (beklenen), beklenen değerden (Ki-kare tablosundan serbestlik derecesi ve alfa değeri beklenen değere göre daha küçük olduğu görülmektedir. Bu da anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda H_4 1.hipotezi H_1 : medeni durumun cinsiyete göre farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Bu farklar frekans ve yüzde dağılımları aşağıdaki tablolarda görülmektedir.

Tablo 27: Medeni Durum ve Cinsiyete Göre Yüzde Dağılımı

			Cinsiyet		Toplam
			Bay	Bayan	
Medeni Durum	Evli	Veri Sayısı	287	96	383
		% Yüzde Cinsiyet Dağılımı	27,2 %	19,8 %	24,9 %
	Bekar	Veri Sayısı	768	389	1157
		% Yüzde Cinsiyet Dağılımı	72,8 %	80,2 %	75,1 %
Toplam		Veri Sayısı	1055	485	1540
		% Yüzde Cinsiyet Dağılımı	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Medeni duruma göre istatistik verilere baktığımızda evli kişilerin % 27,2'sini (287) baylar, % 19,8'ini (96) bayanlar, bekar kişilerin % 72,8'ini (768) kişi bay, % 80,2'sini (389) bayanlardan oluşmaktadır. Gençlik arasında büyük bir sorun haline gelen evlilik ekonomik, kariyer, sosyal yaşam, eğitim, yaş vb. nedenlerden dolayı gecikmektedir. Ve böylece Ciddi bir sorun haline gelen evlilik cinsiyet ve yaşam koşullarının getirdiği sosyo-ekonomik kültürel değerler çerçevesinde şekillenmektedir. Bekar kişilerin göç olgusu içinde daha fazla yer aldığı görülmektedir. Gençler ekonomik özgürlüklerini kendi kazançlarıyla gerçekleştirmek istemektedirler, göç hareketiyle ebeveynlere bağımlılıklarını en aza indirmeye çalışmaktadırlar.

3.4.Yaş Aralığına Göre Dağılım

Dinamik yapıya sahip olan gençlik, hayatın basamaklarını yoksulluk içinde yaşadıklarından dolayı erken yaşlarda çalışma durumunda kalmaktadır. Ailenin içinde bulunduğu yoksulluğu fark edip rahat bir yaşam ve gelecek için serbest işlerde ve günlük işlerde çalışmaya başlamaktadır. Belli bir olgunluğa geldiklerinde bu kişiler kalıcı istihdam için ailelerinden bağımsız veya aileleriyle birlikte göç hareketine katılmaktadır.

Tablo 28: Yaş Aralığına Göre Frekans Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli (%)	Birikimli (%)
15-19	271	17,6	17,6	17,6
20-24	431	28,0	28,0	45,6
25-29	435	28,2	28,2	73,8
30-34	403	26,2	26,2	100,0
Toplam	1540	100,0	100,0	

Anket çalışmasına katılım sağlayanların 17,6'sını (271) kişi 15-24 yaş arası, % 28,0'ını (431) kişi 20-24 yaş arası, % 28,2'sini (435) kişi 25-29 yaş arası, % 26,2'sini (403) kişi 30-34 yaş arası oluşturmaktadır. Tabloda da anlaşıldığı gibi 20-24 ve 25-29 yaş araları daha çok göç etmektedir. Gençlik sürekli olarak bir kimlik arayışında olduğundan özgürlük ve benlik, düşüncesi doğrultusunda kendini geliştirmek için farklı yaş aralıklarında sürekli farklı bölgelere göç etmektedir. Bu bölgelerin başında İstanbul'un jeopolitik bir etkene sahip olması sürekli farklı yaş aralıklarında gençlerin İstanbul'a göç etmesini sağlamaktadır.

3.5.Eğitim Durumuna Göre Dağılım

Türkiye'de eğitim teknolojik olarak bir model içerisinde uyarlanmamış, sadece kanun koyucuları ve siyasetçiler tarafından belirlenmiştir. Eğitim istenilen nitelikli elemanlar yetiştirememekte mesleklere yönelik ihtiyaçlar doğrultusunda gençler iyi bir şekil de bilinçlendirilmemektedir.

Tablo 29: Eğitim Duruma Göre Frekans Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli (%)	Birikimli (%)
Eğitimsiz	128	8,3	8,3	8,3
Okur – Yazar	112	7,3	7,3	15,6
İlköğretim	213	13,8	13,8	29,4
Lise	282	18,3	18,3	47,7
Ön lisans	313	20,3	20,3	68,1
Lisans	406	26,4	26,4	94,4
Yüksek Lisans	76	4,9	4,9	99,4
Doktora	10	0,6	0,6	100,0
Toplam	1540	100,0	100,0	

Anket çalışmasına katılım sağlayanların % 8,3'ünü (128) kişi eğitimsiz, % 7,3'ünü (112) kişi okur-yazar, % 13,8'ini (213) kişi ilköğretim, % 18,3'ünü (282) kişi liseli, % 20,3'ünü (313) kişi ön lisans, % 26,4'ünü (406) kişi lisans, % 4,9'unu (76) kişi yüksek lisans, % 0,6'sını (10) kişi doktora eğitim seviyelerinden oluşmaktadır. Eğitim durumunu tamamlayan geçler bağımsızlıklarına düşkün olmaktadır. Kendileri ile ilgili her şeyi kendi başlarına başarmak istemektedir. Çalışarak ekonomik özgürlüğünü elde etmek geleceği için özgü bir refah yaşam için farklı ildeki istihdam koşullarını kabullenerek göç etmektedir.

Tablo 30: Eğitim, Cinsiyet ve Yaş Aralığı Bağımsız Örneklem İki Yönlü Varyans Analizi

Source	Type III Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	276,515(a)	7	39,502	14,742	0,000
Intercept	22597,927	1	22597,927	8433,566	0,000
Cinsiyet	33,996	1	33,996	12,687	0,000
Yaş Aralığı	134,076	3	44,692	16,679	0,000
Cinsiyet * Yaş Aralığı	39,770	3	13,257	4,947	0,002
Error	4105,028	1532	2,680		
Total	33810,000	1540			
Corrected Total	4381,543	1539			

A. R Squared = 0,063 (Adjusted R Squared = ,059)

Tablonun Cinsiyet * Yaş satırındaki değerlerden cinsiyet ve yaş aralığı eğitim üzerindeki ortak etkisinin ($p = 0,002$, $p < 0,05$) istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Diğer bir ifade ile farklı yaş gruplarındaki bay ve bayan eğitim arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Cinsiyet satırındaki anlamlılık değeri ($p = 0,000$, $p < 0,05$) eğitim ile cinsiyet arasındaki ilişkin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir. Tablonun Yaş aralığı satırındaki anlamlılık değeri ise ($p = 0,00$, $p < 0,01$) eğitim ile yaş aralığı arasındaki ilişkinin $p < 0,01$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğunu ortaya koymaktadır. Diğer bir ifade ile H_5 1.hipotezi H_1 : eğitim cinsiyete bağlı olarak ve yaşa bağlı olarak varyanslar arasında farklılık göstermektedir. Cinsiyetler arasında eğitim durumları değişmektedir, bayanların eğitim durumları baylara oranla daha az olmaktadır. Türkiye'nin geçmişten gelen geleneklerin tam anlamıyla yok olmadığı cinsiyet olarak bayanlar eğitimde hür karar verebilmektedir, genelde babanın istekleri doğrultusunda biçimlenmektedir. Eğitimin nüfus üzerinde iyi bir gelecek kurmak için en önemli etken olduğu ve geçlerinde bunun farkına vardığı, eğitimin bay ve bayan genç nüfus olarak giderek arttığı görülmektedir.

Çalışarak kendi yaşam felsefesinin kimliğini belirleme, önemli kararları kendi başlarına verebilmek için bay ve bayanlar bulunduğu bölgelerde işsizlik ve eğitimden sonraki istihdamın yetersizliği gibi nedenler gençleri göçe zorlamaktadır. Eğitimden sonra öz kimliğine kavuşan gençler belli bir yaştan sonra aile ekonomilerine katkı sağlamak ve kendilerinin eğitim gördüğü niteliklere göre hazır gördüğü meslekleri icra etmek için göç etmektedir. Eğitim ve yaş insanın olgunluğa ve hayata tutundurmayı gerçekleştiren ve onların yerleşkedeki çevresel faktörlerle doğru ve sorunsuz değişimi sürecidir.

3.6. Göç Yılına Göre Dağılım

Yıllar itibariyle göçlerde sürekli bir artış yaşanmıştır. Ülkenin nüfusunun artışına paralel olarak, eğitim olanaklarının yaygınlaşması da etkili olmaktadır. Gençlerin daha iyi yaşam koşulları istemesi onları sürekli göçe sürüklemektedir. Bu da yıllar itibari ile artışına neden olmaktadır.

Tablo 31: Göç Yılına Göre Frekans Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli (%)	Birikimli (%)
1960-1969	88	5,7	5,7	5,7
1970-1979	135	8,8	8,8	14,5
1980-1989	180	11,7	11,7	26,2
1990-1999	255	16,6	16,6	42,7
2000-2009	517	33,6	33,6	76,3
2010 ve sonrası	365	23,7	23,7	100,0
Toplam	1540	100,0	100,0	

Anket çalışmasına katılım sağlayanların % 5,7'sini (88) kişi 1960-1969, % 8,8'ini (135) kişi 1970-1979, % 11,7'sini (180) kişi 1980-1989, % 16,6'sını (255) kişi 1990-1999, % 33,6'sını (517) kişi 2000-2009, % 23,7'sini (365) kişi 2010 ve sonrasında gelenlerden oluşmaktadır. Ulaşım ağının gelişmesi göç hareketini kolaylaştırmıştır. Hakların tanınması özgürlük alanlarının geliştirilmesi ana etken olmaktadır. Teknik bakımda gelişen teknoloji ve daralan istihdam sahaları yıllar itibariyle göçü hızlandırmıştır. Olmak istenilen mevkilere ve iş sahalarına ulaşmak için gençlik kişisel gelişim için sürekli göç etmektedir.

Göç yılı ve yaş aralığına göre dağılım: Göç yılına göre cinsiyet dağılımına bakıldığında 2010 yılının öncesine kadar erkek nüfusun kadın nüfusundan daha fazla olduğu, 2010 yılının ve sonrasında ise bu oranın giderek kapandığı gözlenmektedir. Bunun en belirgin özelliği kadın ve erkeğin sosyal statüdeki roller, farklılığa doğru yol almaktadır. Özellikle ekonomik şartlar bu rollerin değişmesinde önem arz etmektedir.

Tablo 32: Göç Yılı ve Yaş Aralığına Göre Ki-Kare Testi

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	109,666(a)	15	0,000
Likelihood Ratio	106,969	15	0,000
Linear-by-Linear Association	0,106	1	0,745
N of Valid Cases	1540		

A 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 15,49.

Tabloya göre Ki-kare göç yılı ve yaş aralığı arasında iki yönlü anlamlı bir ilişki mevcuttur. Hesaplanan Pearson Chi-Square (Ki-kare değeri 109,666; $p < 0,000$ gözlenen); ($Sd = 15, \alpha = 0,001$) = 15,49 (beklenen), beklenen değerden (Ki-kare tablosundan serbestlik derecesi ve alfa değeri beklenen değere göre daha küçük olduğu görülmektedir. Bu da anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda H_0 1.hipotezi H_1 : göç yılı ve yaş aralığına göre farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Bu farklar frekans ve yüzde dağılımları aşağıdaki tablolarda görülmektedir.

Tablo 33: Göç Yılı ve Yaş Aralığına Göre Yüzde Dağılımı

			Yaş Aralığı				Toplam
			15-19	20-24	25-29	30-34	
Göç Yılı	1960-1969	Veri Sayısı	22	23	17	26	88
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	8,1 %	5,3 %	3,9 %	6,5 %	5,7 %
	1970-1979	Veri Sayısı	31	37	40	27	135
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	11,4 %	8,6 %	9,2 %	6,7 %	8,8 %
	1980-1989	Veri Sayısı	39	39	50	52	180
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	14,4 %	9,0 %	11,5 %	12,9 %	11,7 %
	1990-1999	Veri Sayısı	42	67	67	79	255
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	15,5 %	15,5 %	15,4 %	19,6 %	16,6 %
	2000-2009	Veri Sayısı	77	98	181	161	517
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	28,4 %	22,7 %	41,6 %	40,0 %	33,6 %
	2010 ve sonrası	Veri Sayısı	60	167	80	58	365
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	22,1 %	38,7 %	18,4 %	14,4 %	23,7 %
Toplam		Veri Sayısı	271	431	435	403	1540
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Tabloda göç yılına göre daha çok göç veren yaş aralıkları 15-19 yaş aralığı % 28,4'ünü (77) kişi 2000-2009 yıllar arası, 20-24 yaş aralığı % 38,7'sini (167) kişi 2010 ve sonrası, 25-29 yaş aralığı % 41,6'sını (181) kişi 2000-2009 yıllar arasında, 30-34 yaş arası % 40,0'ını (161) kişi 2000-2009 yaş arası oluşturmaktadır. İstatiksel olarak yaş aralıklarına göre en az göç ettiği yıl aralığı 15-19 yaş arası % 8,1'ını (22) kişi 1960-1969 yıllar arası, 20-24 yaş aralığı % 5,3'ünü (23) kişi 1960- 1969 yıllar

arası, 25-29 yaş aralığı % 3,9'unu (17) kişi 1960-1969 yılları arası, 30-34 yaş arası % 6,5'ini (26) kişi 1960-1969 yılları arası oluşturmaktadır. Zaman insanları şekillendiren ve onları yönlendiren bir etkidir. Bundan dolayı farklı yaş aralıklarının farklı yıllar arasında gençlerin kendine güven duyması göçte önemlilik arz etmektedir.

3.7. İstanbul'a Göç Sebebine Göre Dağılım

İstanbul'un sürekli göç alması sosyo-politik konumundan kaynaklanmaktadır. İş sahalarının yoğun olması, eğitim, sağlık, sosyal etkinliklerin elverişli ve çok olması aile fertlerinin veya akrabalarının daha önceden göç etmiş olması önemli bir faktör olmaktadır. Diğer bölgelerdeki bazı faktörler: (kurs, staj, turizm, siyasi olaylar, terör, doğal afet, töre cinayetleri, ailevi sorunlar), tayin ve görev, evlilik göçüne ana kaynak olmaktadır.

Tablo 34: İstanbul'a Göç Sebebine Göre Frekans Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli (%)	Birikimli (%)
İş olanakları	976	63,4	63,4	63,4
Eğitim, sağlık, sosyal etkinliklerin elverişli olması	166	10,8	10,8	74,2
Evlilik	29	1,9	1,9	76,0
Tayin ve Görev	61	4,0	4,0	80,0
Aile ve akrabalarının buraya göç etmiş olması	215	14,0	14,0	94,0
Diğer	93	6,0	6,0	100,0
Toplam	1540	100,0	100,0	

Anket çalışmasına katılım sağlayanların % 63,4'ünü (976) kişi iş olanakları, % 10,8'ini (166) kişi eğitim, sağlık, sosyal etkinliklerin elverişli olması, % 1,9'unu (29) kişi evlilik, % 4,0'ını (61) kişi tayin ve görev, % 14,0'ını (215) kişi aile ve akrabalarının buraya göç etmiş olması, % 6,0'ını (93) kişi diğer göçle gelenlerden oluşmaktadır

İstanbul'a göç sebebi ve cinsiyet dağılımı: İş olanakları göç olgusunda başlıca en önemli nedenlerdendir Sanayileşmenin Marmara bölgesinin dışına

çıkartılması ya da yayılması politik çevrelerce düşünülmelidir. Ayrıca coğrafik koşullara göre tarım, bitki yetiştiriciliği ve hayvancılık özendirilmelidir. Aksi takdirde göçün önüne geçilemeyecektir.

Tablo 35: İstanbul'a Göç Sebebi ve Cinsiyet Mann Whitney U-Testi

Grup	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	Z	U	P
Bay	1055	800,052	760,659	-1,487	245456,000	0,137
Bayan	485	706,215	791,905			

Asymp. Sig. (2-tailed) değeri $P = 0,137 > 0,05$ alfa değerinden büyük olduğundan İstanbul'a göç sebepleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Z testi değeri -1,487; $U = 245456,000$; $p > 0,05$, Ranks tablosundaki mean rank (sıra ortalaması) değerlerine bakıldığında cinsiyetlerin aynı sebepten dolayı İstanbul'a göç ettikleri görülmektedir. Söz konusu değer 0,05'den büyük olduğu için, İstanbul'a göç sebebi ile cinsiyet dağılımı arasındaki ilişkinin $p > 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olmadığını söyleyebiliriz. Bu bulgulardan hareketle örneğimizde H_1 4.hipotezi H_0 : İstanbul'a göç sebebi ile cinsiyet dağılımı arasında anlamlı bir farklılaşma yoktur. Sosyolojik olarak baktığımızda gençlerin göç etme nedenleri tek bir çatı altında birleştirmek istersek bunu iyi yaşam koşulları ve kendilerinin geçimini sağlayacak iş olanakları biçiminde belirleyebiliriz. Genellemeye baktığımızda gençlerin çoğu iş olanakları için İstanbul'a göç etmektedir.

İstanbul'a göç sebebi ve yaş aralığına göre dağılım: İstanbul'a göçün nedenlerine göre yaşlar arasında farklılıklar bulunmamaktadır. İstanbul'a görev ve evlilik nedeniyle gelenlerin sayısı az olmaktadır. İstanbul'a göç eden gençlerin çoğu İstanbul'da çevresiyle olan etkileşimleri doğrultusunda kimi evlilikler gerçekleştirilmektedir

Tablo 36: İstanbul'a Göç Sebebi ve Yaş Aralığına Göre Ki-Kare Testi

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	86,613(a)	15	0,000
Likelihood Ratio	87,430	15	0,000
Linear-by-Linear Association	2,890	1	0,089
N of Valid Cases	1540		

A. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,10.

Tabloya göre Ki-kare göç yılı ve yaş aralığı arasında iki yönlü anlamlı bir ilişki mevcuttur. Hesaplanan Pearson Chi-Square (Ki-kare değeri 86,613; $p < 0,000$ gözlenen); ($Sd = 15, \alpha = 0,001$) = 5,10 (beklenen), beklenen değerden (Ki-kare tablosundan serbestlik derecesi ve alfa değeri beklenen değere göre daha küçük olduğu görülmektedir. Bu da anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda H_2 4.hipotezi H_1 : göç sebebinin ve yaş aralığına göre farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Bu farklar frekans ve yüzde dağılımları aşağıdaki tablolarda görülmektedir.

Tablo 37: İstanbul'a Göç Sebebi ve Yaş Aralığına Göre Yüzde Dağılımı

			Yaş Aralığı				Toplam
			15-19	20-24	25-29	30-34	
Göç Sebebi	İş olanakları	Veri Sayısı	158	293	285	240	976
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	58,3 %	68,0 %	65,5 %	59,6 %	63,4 %
	Eğitim, sağlık, sosyal etkinliklerin elverişli olması	Veri Sayısı	37	69	36	24	166
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	13,7 %	16,0 %	8,3 %	6,0 %	10,8 %
	Evlilik	Veri Sayısı	2	2	10	15	29
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	,7 %	,5 %	2,3 %	3,7 %	1,9 %
	Tayin ve Görev	Veri Sayısı	4	7	17	33	61
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	1,5 %	1,6 %	3,9 %	8,2 %	4,0 %
	Aile ve akrabalarının buraya göç etmiş olması	Veri Sayısı	46	46	58	65	215
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	17,0 %	10,7 %	13,3 %	16,1 %	14,0 %
	Diğer	Veri Sayısı	24	14	29	26	93
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	8,9 %	3,2 %	6,7 %	6,5 %	6,0 %
Toplam		Veri Sayısı	271	431	435	403	1540
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

15-19 iş olanakları % 58,3'ünü (158) kişi oluşturken, 20-24 yaş aralığı içinde % 68,0'ını (293) kişi oluşturmaktadır, 25-29 yaş aralığı % 65,5'ini (285) kişi, 30-34 yaş aralığı % 59,6'sını (240) kişi oluşturmaktadır. Tablodan da görüldüğü gibi en çok İstanbul'a göç edenler iş olanakları olmaktadır. Türkiye'de farklı yaş aralıkları iş olanakları için İstanbul'a gelmekte yerleşke olarak İstanbul'u tercih etmektedir. Aile

ve akrabalarının buraya göç olması 15-19 yaş arası % 17,0'ını (46) kişi, 20-24 yaş arasını % 10,7'sini (46) kişi, 25-29 yaş arası % 13,3'ünü (58) kişi, 30-34 yaş arası % 16,1'ini (65) kişi oluşturmaktadır. İstanbul'a daha önce göç etmiş aileler diğer aile bireylerini de İstanbul'a getirmektedir.

3.8.Göç Veren Bölgelerin Dağılımı

Bölgelerdeki iş sahalarının yetersiz olmasından dolayı gençler iş sahalarının bol olduğu bölgelere veya illere göç etmektedir. Göç ettiği İstanbul'da ise kendi ilgi alanlarında çalışmak için çabalamaktadır. Güneydoğu bölgesindeki iller (Adıyaman, Kilis, Gaziantep, Şanlıurfa, Diyarbakır, Batman, Mardin, Siirt, Şırnak), Doğu Anadolu'da ki iller (Malatya, Ağrı, Erzincan, Bingöl, Iğdır, Tunceli, Elâzığ, Van, Muş, Ardahan, Erzurum, Hakkâri, Bitlis, Kars), Kara deniz bölgesindeki iller (Trabzon, Giresun, Çorum, Zonguldak, Samsun, Rize, Kastamonu, Düzce, Sinop, Ordu, Karabük, Bolu, Gümüşhane, Artvin, Bartın, Tokat), Akdeniz bölgesindeki iller (Adana, Burdur, Adana, Kahramanmaraş, Isparta, Mersin, Hatay, Osmaniye), İç Anadolu bölgesindeki iller (Ankara, Nevşehir, Sivas, Konya, Kırşehir, Kayseri, Çankırı, Eskişehir, Niğde, Karaman, Yozgat, Aksaray, Kırıkkale), Ege bölgesindeki iller (İzmir, Muğla, Aydın, Kütahya, Afyonkarahisar, Denizli, Uşak, Manisa), Marmara Bölgesindeki iller (İstanbul, Balıkesir, İzmir, Sakarya, Yalova, Edirne, Kocaeli, Çanakkale, Bursa, Tekirdağ, Bilecik) oluşmaktadır.

Tablo 38: Göç veren Bölgelerin Frekans Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli (%)	Birikimli (%)
Güneydoğu	250	16,2	16,2	16,2
Doğu Anadolu	290	18,8	18,8	35,1
Karadeniz	271	17,6	17,6	52,7
Akdeniz	186	12,1	12,1	64,7
İç Anadolu	214	13,9	13,9	78,6
Ege	169	11,0	11,0	89,6
Marmara	160	10,4	10,4	100,0
Toplam	1540	100,0	100,0	

Anket çalışmasına katılım sağlayanların % 16,2'sini (250) kişi Güneydoğu, % 18,8'ini (290) kişi Doğu Anadolu, % 17,6'sını (271) kişi Karadeniz, % 12,1'ini (186) kişi Akdeniz, % 13,9'unu (214) kişi İç Anadolu, % 11,0'unu (169) kişi Ege, % 10,4'ünü (160) kişi Marmara bölgelerinden yerleşke olarak İstanbul'a göçle gelenlerden oluşmaktadır. En yüksek göç oranı doğu Anadolu bölgesinden gerçekleşmiştir. En düşük göç oranı ise Marmara bölgesinden gerçekleşmiştir.

Tablo 39: Bölge ve Göç Sebebine Göre One-Way ANOVA Testi (Varyans Analizi) Bulguları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi (df)	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	46,237	5	9,247	2,465	,031
Grup İçi	5754,528	1534	3,751		
Toplam	5800,766	1539			

Gruplar arası kareler toplamı 46,237; karelerinin ortalaması 9,247; serbestlik derecesi $df = 5$; anlamlılık düzeyi $P = 0.031$ olarak tespit edilmiştir. Anlamlılığın farklılaşıp farklılaşmadığını yönünü tespit etmek amacıyla parametrik olan tek yönlü Tukey testine başvurulmuştur. H_3 4.hipotezi H_1 : bölge ve göç sebebine göre farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır.

Tablo 40: Bölge ve Göç Sebebine Göre Tukey Testi, (Post Hoc Tablosu)

(I) Göç Sebebi	(J) Göç Sebebi	Ortalama	Standart	Anlamlılık (Sig.)	95% Güven Aralığı	
					Aşağı Değer	Yukarı Değer
İş olanakları	Eğitim, sağlık, sosyal etkinliklerin elverişli olması	-0,259	0,162	0,599	-0,723	0,204
	Evlilik	-0,406	0,364	0,876	-1,447	0,635
	Tayın ve Görev	0,165	0,255	0,987	-0,563	0,895
	Aile ve akrabalarımın buraya göç etmiş olması	-0,031	0,145	0,999	-0,447	0,385
	Diğer	-0,623*	0,21	0,036	-1,223	-0,023
Eğitim, sağlık, sosyal etkinliklerin	İş olanakları	0,259	0,162	0,599	-0,204	0,723
	Evlilik	-0,146	0,389	0,999	-1,258	0,966
	Tayın ve Görev	0,425	0,289	0,684	-0,401	1,253
	Aile ve akrabalarımın buraya göç etmiş olması	0,228	0,2	0,863	-0,342	0,799
	Diğer	-0,363	0,25	0,696	-1,079	0,352
Evlilik	İş olanakları	0,406	0,364	0,876	-0,635	1,447
	Eğitim, sağlık, sosyal etkinliklerin elverişli olması	0,146	0,389	0,999	-0,966	1,258
	Tayın ve Görev	0,572	0,436	0,779	-0,674	1,818
	Aile ve akrabalarımın buraya göç etmiş olması	0,374	0,383	0,924	-0,718	1,468
	Diğer	-0,217	0,411	0,995	-1,392	0,958
Tayın ve Görev	İş olanakları	-0,165	0,255	0,987	-0,895	0,563
	Eğitim, sağlık, sosyal etkinliklerin elverişli olması	-0,425	0,289	0,684	-1,253	0,401
	Evlilik	-0,572	0,436	0,779	-1,818	0,674
	Aile ve akrabalarımın buraya göç etmiş olması	-0,197	0,28	0,981	-0,998	0,604
	Diğer	-0,789	0,319	0,132	-1,699	0,121
Aile ve akrabalarımın	İş olanakları	0,031	0,145	0,999	-0,385	0,447
	Eğitim, sağlık, sosyal etkinliklerin elverişli olması	-0,228	0,2	0,863	-0,799	0,342
	Evlilik	-0,374	0,383	0,924	-1,468	0,718
	Tayın ve Görev	0,197	0,28	0,981	-0,604	0,998
	Diğer	-0,592	0,24	0,135	-1,277	0,093
Diğer	İş olanakları	0,623*	0,21	0,036	0,0236	1,223
	Eğitim, sağlık, sosyal etkinliklerin elverişli olması	0,363	0,25	0,696	-0,352	1,079
	Evlilik	0,217	0,411	0,995	-0,958	1,392
	Tayın ve Görev	0,789	0,319	0,132	-0,121	1,699
	Aile ve akrabalarımın buraya göç etmiş olması	0,592	0,24	0,135	-0,093	1,277

Tabloda Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan post hoc testinin Tukey testi incelendiğinde; gruplar arasında anlamlı

farklılıklar bulunmuştur. Bu grupları (*) işareti gösterilmiştir. Bu doğrultuda anlamlılık farkı hesaplanmıştır. Diğer grupların kendi aralarında fark yoktur. H_4 3.hipotezi H_1 : bölge ve göç sebebine göre farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır

Bölge ve yaş aralığına göre dağılım: Bölgelerdeki demografik değişmeler ve sebepler farklı yaş aralıklarının göç etmesinde etkilidir.

Tablo 41: Bölge ve Yaş Aralığına Göre Ki-Kare Testi

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	48,317(a)	18	0,000
Likelihood Ratio	48,810	18	0,000
Linear-by-Linear Association	10,138	1	0,001
N of Valid Cases	1540		

A 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 28,16.

Tabloya göre Ki-kare bölge ve yaş aralığı arasında iki yönlü anlamlı bir ilişki mevcuttur. Hesaplanan Pearson Chi-Square (Ki-kare değeri 48,317; $p < 0,000$ gözlenen); ($Sd = 18, \alpha = 0,001$) = 28,16 (beklenen), beklenen değerden (Ki-kare tablosundan serbestlik derecesi ve alfa değeri beklenen değere göre daha küçük olduğu görülmektedir. Bu da anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda H_9 1.hipotezi H_1 : bölge ve yaş aralığına göre farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Bu farklar frekans ve yüzde dağılımları aşağıdaki tablolarda görülmektedir.

Tablo 42: Bölge ve Yaş Aralığına Göre Yüzde Dağılımı

			Yaş Aralığı				Toplam
			15-19	20-24	25-29	30-34	
Bölge	Güneydoğu	Veri Sayısı	60	74	63	53	250
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	22,1 %	17,2 %	14,5 %	13,2 %	16,2 %
	Doğu Anadolu	Veri Sayısı	50	85	86	69	290
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	18,5 %	19,7 %	19,8 %	17,1 %	18,8 %
	Karadeniz	Veri Sayısı	61	68	57	85	271
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	22,5 %	15,8 %	13,1 %	21,1 %	17,6 %
	Akdeniz	Veri Sayısı	25	47	62	52	186
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	9,2 %	10,9 %	14,3 %	12,9 %	12,1 %
	İç Anadolu	Veri Sayısı	32	64	63	55	214
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	11,8 %	14,8 %	14,5 %	13,6 %	13,9 %
	Ege	Veri Sayısı	28	35	64	42	169
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	10,3 %	8,1 %	14,7 %	10,4 %	11,0 %
	Marmara	Veri Sayısı	15	58	40	47	160
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	5,5 %	13,5 %	9,2 %	11,7 %	10,4 %
Toplam	Veri Sayısı		271	431	435	403	1540
	% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Tabloda bölgelerde göç eden gençlerin istatistikseli güney doğudan genelde en çok 20-24 yaş aralığı % 17,2'sini (74) kişi göç etmektedir. Doğu Anadolu bölgesinde 20-24 yaş aralığı % 19,8'ini (86) kişi daha çok göç etmektedir. Karadeniz bölgesinde 30-34 yaş aralığı % 21,1'ini (85)kişi daha çok göç etmektedir. Akdeniz bölgesinde 25-29 yaş aralığı % 14,3'ünü (62) kişi daha çok göç etmektedir. Yaş grupları içerisinde en çok göç veren bölgeler sırası ile doğu Anadolu, Karadeniz, güneydoğu Anadolu olarak devam etmektedir.

Bölge ve göç yılına göre dağılımı: Bölgeler yıllar itibariyle doğal nedenlerden (kuraklık, sel, deprem vb.), siyasi kargaşalardan, ailevi nedenlerinden, eğitim, sağlık vb. etmenlerden kaynaklı sürekli göç vermektedir.

Tablo 43: Bölge ve Göç Yılına Göre Ki-Kare Testi

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	80,199(a)	30	0,000
Likelihood Ratio	79,195	30	0,000
Linear-by-Linear Association	1,927	1	0,165
N of Valid Cases	1540		

A 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 9,14.

Tabloya göre Ki-kare göç yılı ve yaş aralığı arasında iki yönlü anlamlı bir ilişki mevcuttur. Hesaplanan Pearson Chi-Square (ki-kare değeri 80,199; $p < 0,000$ gözlenen); ($Sd = 30$, $\alpha = 0,001$) = 9,14 (beklenen), beklenen değerden (Ki-kare tablosundan serbestlik derecesi ve alfa değeri beklenen değere göre daha küçük olduğu görülmektedir. Bu da anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda H_{10} 1.hipotezi H_1 : bölge ve göç yılına göre farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Bu farklar frekans ve yüzde dağılımları aşağıdaki tablolarda görülmektedir.

Tablo 44: Bölge ve Göç Yılına Göre Yüzde Dağılımı

			Göç Yılı					Toplam	
			1960-1969	1970-1979	1980-1989	1990-1999	2000-2009		2010 ve sonrası
Bölge	Güneydoğu	Veri Sayısı	20	24	30	40	74	62	250
		% Yüzde Göç Yılı Dağılımı	22,7 %	17,8 %	16,7 %	15,7 %	14,3 %	17,0 %	16,2 %
	Doğu Anadolu	Veri Sayısı	13	33	45	49	89	61	290
		% Yüzde Göç Yılı Dağılımı	14,8 %	24,4 %	25,0 %	19,2 %	17,2 %	16,7 %	18,8 %
	Karadeniz	Veri Sayısı	14	17	26	67	93	54	271
		% Yüzde Göç Yılı Dağılımı	15,9 %	12,6 %	14,4 %	26,3 %	18,0 %	14,8 %	17,6 %
	Akdeniz	Veri Sayısı	7	18	21	24	81	35	186
		% Yüzde Göç Yılı Dağılımı	8,0 %	13,3 %	11,7 %	9,4 %	15,7 %	9,6 %	12,1 %
	İç Anadolu	Veri Sayısı	12	13	20	22	90	57	214
		% Yüzde Göç Yılı Dağılımı	13,6 %	9,6 %	11,1 %	8,6 %	17,4 %	15,6 %	13,9 %
	Ege	Veri Sayısı	6	10	15	24	58	56	169
		% Yüzde Göç Yılı Dağılımı	6,8 %	7,4 %	8,3 %	9,4 %	11,2 %	15,3 %	11,0 %
	Marmara	Veri Sayısı	16	20	23	29	32	40	160
		% Yüzde Göç Yılı Dağılımı	18,2 %	14,8 %	12,8 %	11,4 %	6,2 %	11,0 %	10,4 %
Toplam		Veri Sayısı	88	135	180	255	517	365	1540
		% Yüzde Göç Yılı Dağılımı	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Tabloda gösterildiği gibi Güneydoğu, Doğu Anadolu, Karadeniz bölgesi, İç Anadolu bölgesi Akdeniz bölgesi, Ege bölgesi, Marmara bölgesi sürekli göçte yıllar itibariyle bir artış olmuştur. Çünkü 2000-2009 yılları baz alarak baktığımızda Güney Doğu Anadolu bölgesi % 14,3'ünü (74) kişi, Doğu Anadolu bölgesinde % 17,2'sini (89) kişi, Karadeniz bölgesinde % 18,0'mı (93) kişi, Akdeniz bölgesinde % 15,7'sini (81) kişi, İç Anadolu bölgesinde % 17,4'ünü (90) kişi, Ege bölgesinde % 11,2'sini (58) kişi, Marmara bölgesinde % 6,2'sini (32) kişi oluşturmaktadır. Bölgelerin demografik özellikleri bölgelerdeki toplumların tamamını istihdam edecek kapasitede değildir. Toplumdaki bireyler iş gücünün yetersizliğinden geçim kaygısı belirli belirsiz psikolojilere neden olmaktadır. Sosyal psikolojileri en çok

etkilenen kısım 15-34 yaş aralığındaki aktif iş gücüne hazır bireyler oluşturmaktadır. 15-34 yaş aralığı gençler belli bir olgunluktan sonra yerleşkelerin de yaşanan işsizlik ve sosyal psikoloji baskı altında kalamayıp sürekli göç olgusuna katılmaktadır. Göç belli bir dönemde gerçekleşmemekte ailenin büyüklüğü ve ekonomik durumları değişiklik yaşanması sonucunda gençler farklı yıllar aralığında göç etmektedir.

3.9. İkametgah Dağılımı

İç göçte, göç olgusuna en çok köylerden vermektedir, ikincisi ilçe iken üçüncüsü de illerden gelen göçler oluşmaktadır. Köylerde yoğunlaşan nüfus ve nüfusun beraberinde getirdiği tüketici kısmı, miras yoluyla parçalanan araziler göçün daha fazla olmasına neden olmaktadır.

Tablo 45: İkametgâh Frekans Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli (%)	Birikimli (%)
İl	304	19,7	19,7	19,7
İlçe	401	26,0	26,0	45,8
Köy	835	54,2	54,2	100,0
Toplam	1540	100,0	100,0	

Anket çalışmasına katılım sağlayanların % 19,7'sini (304) kişi il, % 26,0'ını (401) kişi ilçe, % 54,2'sini (835) kişi köy ikamet edip İstanbul'a göçle yerleşen kişilerden oluşmaktadır. İstatiksel olarak köylerden İstanbul'a göçün fazla olduğu görülmektedir. Köyde iş sahalarının yetersiz olması, büyük etken olurken, mevsimsel işler ile ekonomi geçimlerini sağlamaktadır. Nüfusu artan ailelerle ve bu ailelerin bireyler arasında miras yoluyla araziler bölünmektedir. Bölünmüş arazilerde üretimin yetersiz olması ana etken olmaktadır. Ucuzlayan iş gücü ve iş sahalarının yetersizliği illerde göçü hızlandırmıştır.

4.GÖÇ SONRASI GENÇLİK ALGISI

Göç sonrası gençliğin ideoloji ve topluma bakış açısı istihdamda olumlu ve ya olumsuz etkileri görülmektedir. Gençler emek piyasasının bir mücevher olarak algılanmamakla beraber sosyal yaşamda da sadece tüketici olarak algılanmaktadır.

Göç sonrası gençler, yaşam kaygısından dolayı küçük yaşlarda atölye ve tamirhane gibi yerlerde çirak olarak çalışmaktadır. Genç yaşta emek piyasasına atılan gençler alt kıdemden kendilerini geliştirerek uzmanlaşmaktadır. Eğitimlerini tamamlamamış olmalarına rağmen kendileri çirak olarak çalıştığı meslekte uzmanlaşmakta ve iş hayatında aktif görevlerde almaktadır. Günümüzde okullarda öğretilen teknik mesleklerden mezun olanlar, çalışan çiraklar kadar bilgi sahibi olamamaktadır.

Tablo 46: Göç Sonrası Gençlerin Türkiye’yi Daha İleriye Götürecek Teknik, Fenni ve Bilimsel Doğru Eğitim Aldığını Düşünüyor musunuz? Cinsiyete Göre One-Way ANOVA Testi (Varyans Analizi) Bulguları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi (df)	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	3,025	1	3,025	2,054	0,152
Grup İçi	2265,543	1538	1,473		
Toplam	2268,568	1539			

Gruplar arası kareler toplamı 3,025; karelerinin ortalaması 3,025; serbestlik derecesi $df = 1$; anlamlılık düzeyi “ $p = 0,152$ ” olarak tespit edilmiştir. H_2 1.hipotezi H_0 : göç sonrası gençlerin Türkiye’yi daha ileriye götürecek teknik, fenni ve bilimsel doğru eğitim aldığını düşünüyor musunuz? Cinsiyete göre anlamlı bir farklılık yoktur. İstanbul’a belirli eğitim seviyelerini tamamlamış kişiler kendilerine olan güvenlerinden dolayı iş hayatında fenni ve bilimsel teknolojiye ulaşacaklarını ve bu doğrultuda Türkiye’yi daha çağdaş bir yaşam alanına getirebileceklerine inanmaktadır. Gençler hızlı gelişen teknolojinin sayesinde daha çabuk bilinçlenip ekonomik refaha ulaşacağına inanmaktadır. Ekonomik refaha ulaştıktan sonra sosyal refahından yaşanacağı kanaatindedirler. Göçle gelenlerin çevreye adapte olamamaları uyum sağlayamamaları çevresel bütünlük içinde aktif roller de yer almamaları onları bu durum karamsarsızlığa ve kuşkuya düşürmektedir. Bazen de aile yapılarında oluşan sarsıntılarda gençleri geleceğe bağlamasına engel olmaktadır.

Tablo 47: Göç Sonrası Gençlerin Türkiye’yi Daha İleriye Götürecek Teknik, Fenni ve Bilimsel Doğru Eğitim Aldığını Düşünüyor musunuz? Yaş Aralığına Göre One-Sample Kolmogorov-Smirnov Testi

		Yaş Aralığı	Ölçek 6
N		1540	1540
Normal Parameters(a,b)	Mean	2,629	3,704
	Std. Deviation	1,053	1,214
Most Extreme Differences	Absolute	0,182	0,228
	Positive	0,181	0,143
	Negative	-0,182	-0,228
Kolmogorov-Smirnov Z		7,124	8,945
Asymp. Sig. (2-tailed)		0,000	0,000

A Test distribution is Normal.

B Calculated from data.

Tabloda Kolomogorov-Smirnov testi p değeri yaş aralığı ve ölçek 6 için Asymp. Sig. (2-tailed); $p < 0,05$ 'tir. Buradan, verilerimizin normal dağılımdan farklı olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Kolmogorov-smirnov Z testinin değeri (yaş aralığı = 7,124; Ölçek = 8,945) oluşturmaktadır. Asymp. Sig. (2-tailed) (0,000) $p < 0,05$ 'ten küçük olduğundan yaş aralığı verileri normal dağılmadığını göstermektedir. Standart sapma (yaş aralığı = 1,053; Ölçek = 1,214) dir. Bu doğrultuda gözlenen frekansların beklenen frekanslara uygun olmamaktadır. H_2 2.hipotezi H_1 : ölçek 6 ve yaş aralığı Grupları arası farklılık vardır. Bu farklar frekans ve yüzde dağılımları aşağıdaki tablolarda görülmektedir.

Tablo 48: Göç sonrası gençlerin Türkiye’yi Daha İleriye Götürecek Teknik, Fenni ve Bilimsel Doğru Eğitim Aldığını Düşünüyor musunuz? Yaş Aralığına Göre Yüzde Dağılımı

			Yaş Aralığı				Toplam
			15-19	20-24	25-29	30-34	
Ölçek 6	Fikrim Yok	Veri Sayısı	9	22	29	20	80
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	3,3 %	5,1 %	6,7 %	5,0 %	5,2 %
	Hiçbir Zaman	Veri Sayısı	43	61	59	68	231
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	15,9 %	14,2 %	13,6 %	16,9 %	15,0 %
	Bazı Zaman	Veri Sayısı	38	74	89	55	256
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	14,0 %	17,2 %	20,5 %	13,6 %	16,6 %
	Her Zaman	Veri Sayısı	84	159	114	113	470
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	31,0 %	36,9 %	26,2 %	28,0 %	30,5 %
	Tamamen	Veri Sayısı	97	115	144	147	503
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	35,8 %	26,7 %	33,1 %	36,5 %	32,7 %
Toplam		Veri Sayısı	271	431	435	403	1540
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Göçten sonra Türkiye’yi daha ileriye götürecek teknik, fenni ve bilimsel doğru eğitim almadığını düşünen 15-19 yaş aralığı % 15,9’unu (43) kişi, 20-24 yaş aralığı % 14,2’sini (61) kişi, 25-29 yaş aralığı % 13,6’sını (59) kişi, 30-34 yaş aralığı % 16,9’unu (68) kişi hiçbir zaman olarak ifade etmektedir. Yaş aralığına göre baktığımızda 15-19 yaş aralığı % 35,8’ini (97) kişi tamamen, % 31,0’ını (84) kişi her zaman, 20-24 yaş aralığı % 26,7’sini (115) kişi tamamen, % 36,9’unu (159) kişi her zaman, 25-29 yaş aralığı % 33,1’ini (144) kişi tamamen, % 26,2’sini (114) kişi her zaman, 30-34 yaş aralığı % 36,5’ini (147) kişi tamamen, % 28,0’ını (113) kişi her zaman oluşturmaktadır. İstatiksel verilerde tüm yaş aralıkları kendini göçten sonra aldıkları eğitimin Türkiye’yi ileri teknoloji ve çağdaş bir yaşama ulaştıracağına inanmaktadır.

Tablo 49: Göç Sonrası Gençlerin Türkiye’yi Daha İleriye Götürecek Teknik, Fenni ve Bilimsel Doğru Eğitim Aldığını Düşünüyor musunuz? Eğitim Durumuna Göre, Kruskal Wallis Testi

Eğitim Durumu	N	Ortalama	Serbestlik Derecesi (df)	Ki-kare	P
Eğitimsiz	128	714,75	7	20,32	0,005
Okur – Yazar	112	796,31			
İlköğretim	213	799,92			
Lise	282	829,69			
Ön lisans	313	714,17			
Lisans	406	784,56			
Yüksek Lisans	76	664,52			
Doktora	10	896,95			

Tablonun Asymp. Sig. (Anlamlılık) satırındaki değerin 0,005 olduğu görülmektedir. Söz konusu değer 0,05'den küçük olduğu için, göç sonrası gençlerin Türkiye’yi daha ileriye götürecek teknik, fenni ve bilimsel doğru eğitim aldığını düşünen ile eğitim durumuna göre dağılım arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu söyleyebiliriz. Bu doğrultuda H_3 2.hipotezi H_1 : ölçek ile eğitim durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır. Doktora bölümünün ortalama 896,65 yüksek olurken Yüksek lisans ortalama 664,52 olmaktadır.

4.1. Gençliğin İstihdam Öncesi Sorunları

Gençlik barınma, ulaşım, işsizlik, staj, uygulamalı eğitimin olmaması, gibi nedenlerden dolayı sorun yaşamaktadır. Yaşamın pahalılığı ve iş gücü ücretlerinin düşük olması gençleri bilinmez stres ve düşüncelere sürükleyip psikolojik sorunların yaşanmasına neden olmaktadır. İş sahalarında fikirlerini rahatça ifade edememesi, gelecek kaygısının olması; kamu kurum-sivil kurum ve kuruluşların gençlik ile ilgili aktif projelerinin yetersiz olması gençliğin başlıca sorunlarından biridir. Gençlerin eğitim boyunca aldığı teorik bilgilerin işletmelerde işlevsel olarak yeterli olup olmadığı kaygısı, staj boyunca edindiği bilgilerin işletmeler açısından ne kadar yarar olacağını stresi, çevresel faktörlerin iş sahasına olan uzaklığı, barınma sorunu, iş sahalarındaki iş güvenliği ve iş sağlığı, gençler için bir kaygıya neden olmaktadır. İşsizlik başlıca önemli sorunlardan biridir. Çünkü aileler belli bir yaştan sonra gençlerin aile ekonomisine katkı sağlamasını istemektedir.

Sanayi devrimi sonrası ile işletmelerin makine odaklı iş görmeleri ile makineleşmenin hızlanması seri üretimin artmasını sağlamış, böylece devam eden üretim işletmeler arası rekabeti arttırarak istihdam olanakları daraltılmış genç nüfusun hızlı bir şekilde artması istihdam sorununun yaşanmasına büyük etken olmuştur.

4.2. Gençlik İş Tercihleri ve Aile Kurumunun İstekleriyle Zıtlaşması

Gençler hakkındaki kararların verilmesinde sürekli rol oynayan aileler gençler için sorundan öte bir engel olacaktır. Bunların başında ilk önce meslek seçimi eğitimde istedikleri bölümü tercih etmeleri olmaktadır. Gençlere gelecekleri hakkında özgür bir tutum sergilenmelidir. Onlara Özgür bir yaşam ve hayat olanaklarını tanınmalıdır. Azda olsa bağımsız karar vermelerine destek olunması sağlanmalıdır.

4.3. Köken ve İstihdam İlişkisi

İşe alımlarda bölgesel ayırım ve köken ayırımı yapılmaktadır. Milliyetçilik düşüncesinin (Kürt, Türk, Laz, Alevi, Ermeni, Hristiyan vb.) büyük etkisinde olan kişiler kendi hemşerilerini veya kendi bölgelerinde göç etmiş kişileri istihdam etmektedir. Gençler istihdam da köken nedeniyle sorun yaşamaktadır. Toplum tarafından gençlerin bilgi, tecrübe, kişilik özellikleri tutum, davranışları ve demografik değişkenler değerlendirilmeden önce tanıdık veya ailevi ilişkiler çerçevesinde istihdam edilmekte torpil gibi farklı değişkenler doğrultusunda mekanizmalar işlemektedir. Gençler olumsuz bir şekilde etkilenmekte istihdamda başarılar doğrultusunda emek piyasasında yer alamamaktadır. Devlet kurumları, özel kurum ve kuruluşlar gençlerle iliği bu soruna duyarsız kalmaktadır.

Tablo 50: Bölge ve Göç Sebebine Göre Dağılım, One- Way ANOVA Testi (Varyans Analiz) Bulguları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi (df)	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	48,510	4	12,127	65,606	0,000
Grup İçi	283,747	1535	0,185		
Toplam	332,256	1539			

Gruplar arası kareler toplamı 48,510; karelerinin ortalaması 12,127; serbestlik derecesi $df = 4$ anlamlılık düzeyi $p = 0.000$ olarak tespit edilmiştir. Anlamlılığın farklılaşıp farklılaşmadığını yönünü tespit etmek amacıyla parametrik olan tek yönlü Tukey testine başvurulmuştur. H_{11} 1.hipotezi H_1 : Bölge ve göç sebebine göre dağılım cinsiyete göre anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 51: Bölge ve Göç Sebebine Göre Tukey Testi, (Post Hoc Tablosu)

(I) Ölçek 8	(J) Ölçek 8	Ortalama Farklılığı (I-J)	Standart Hata	Anlamlılık (Sig.)	95% Güven Aralığı	
					Aşağı Değer	Yukarı Değer
Fikrim Yok	Hiçbir Zaman	0,02034	0,05103	0,995	-0,1190	0,1597
	Bazı Zaman	0,08095	0,04981	0,481	-0,0551	0,2170
	Her Zaman	-0,37369(*)	0,04748	0,000	-0,5034	-,02440
	Tamamen	-0,22075(*)	0,04707	0,000	-0,3493	-0,0922
Hiçbir Zaman	Fikrim Yok	-0,02034	0,05103	0,995	-0,1597	0,1190
	Bazı Zaman	0,06061	0,03774	0,494	-0,0425	0,1637
	Her Zaman	-0,39403(*)	0,03460	0,000	-0,4885	-0,2995
	Tamamen	-0,24109(*)	0,03404	0,000	-0,3340	-0,1481
Bazı Zaman	Fikrim Yok	-0,08095	0,04981	0,481	-0,2170	0,0551
	Hiçbir Zaman	-0,06061	0,03774	0,494	-0,1637	0,0425
	Her Zaman	-0,45465(*)	0,03278	0,000	-0,5442	-,03651
	Tamamen	-0,30170(*)	0,03219	0,000	-0,3896	-0,2138
Her Zaman	Fikrim Yok	0,37369(*)	0,04748	0,000	0,2440	0,5034
	Hiçbir Zaman	0,39403(*)	0,03460	0,000	0,2995	0,4885
	Bazı Zaman	0,45465(*)	0,03278	0,000	0,3651	0,5442
	Tamamen	0,15294(*)	0,02844	0,000	0,0753	0,2306
Tamamen	Fikrim Yok	0,22075(*)	0,04707	0,000	0,0922	0,3493
	Hiçbir Zaman	0,24109(*)	0,03404	0,000	0,1481	0,3340
	Bazı Zaman	0,30170(*)	0,03219	0,000	0,2138	0,3896
	Her Zaman	-0,15294(*)	0,02844	0,000	-0,2306	-0,0753

* The mean difference is significant at the .05 level.

Tabloda Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan post hoc testinin Tukey testi incelendiğinde; gruplar arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu grupları (*) işareti gösterilmiştir. Bu doğrultuda anlamlılık farkı hesaplanmıştır. Diğer grupların kendi aralarında fark yoktur. Verilerden de anlaşılacağı üzere iş başvurusu esnasında etnik kökenin daha da etkili olduğu ve bunun etnik kökene bağlı olarak niteliğe yansması uyum sorunu oluşturacağı doğrultusunda kültürel çatışmalar yaşanabileceği olgusu yatmaktadır.

Tablo 52: İş Başvurusu Esnasında Etnik Durumunuzdan Dolayı İşe Tercih Edilmediğiniz Oluyor mu? Yaş Aralığına Göre One-Sample Kolmogorov-Smirnov Testi

		Yaş Aralığı	Ölçek 8
N		1540	1540
Normal Parameters(a,b)	Mean	2,629	3,620
	Std. Deviation	1,053	1,250
Most Extreme Differences	Absolute	0,182	0,214
	Positive	0,181	0,135
	Negative	-0,182	-0,214
Kolmogorov-Smirnov Z		7,124	8,404
Asymp. Sig. (2-tailed)		0,000	0,000

A Test distribution is Normal.

B Calculated from data.

Görüldüğü gibi, Kolmogorov-Smirnov testi p değeri hem yaş aralığı ve ölçek 8 için Asymp. Sig. (2-tailed); $p < 0,05$ 'tir. Buradan, verilerimizin normal dağılımdan farklı olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Kolmogorov-smirnov Z testinin değeri (yaş aralığı = 7,124; Ölçek = 8,404) oluşturmaktadır. Asymp. Sig. (2-tailed) (0,000) $p < 0,05$ 'ten küçük olduğundan yaş aralığı verileri normal dağılmadığını göstermektedir. Standart sapma 1,053 dir. Bu doğrultuda H_1 5.hipotezi H_1 : İş başvurusu esnasında etnik durumunuzdan dolayı işe tercih edilmediğiniz oluyor mu? İle yaş aralığı grupları arası farklılık vardır. Bu farklar frekans ve yüzde dağılımları aşağıdaki tablolarda görülmektedir.

Tablo 53: İş Başvurusu Esnasında Etnik Durumunuzdan Dolayı İşe Tercih Edilmediğiniz Oluyor mu Yaş Aralığına Göre Yüzde Dağılımı

			Yaş Aralığı				Toplam
			15-19	20-24	25-29	30-34	
Ölçek 8	Fikrim Yok	Veri Sayısı	16	42	17	26	101
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	5,9 %	9,7 %	3,9 %	6,5 %	6,6 %
	Hiçbir Zaman	Veri Sayısı	26	79	57	77	239
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	9,6 %	18,3 %	13,1 %	19,1 %	15,5 %
	Bazı Zaman	Veri Sayısı	34	75	104	71	284
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	12,5 %	17,4 %	23,9 %	17,6 %	18,4 %
	Her Zaman	Veri Sayısı	96	148	122	70	436
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	35,4 %	34,3 %	28,0 %	17,4 %	28,3 %
	Tamamen	Veri Sayısı	99	87	135	159	480
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	36,5 %	20,2 %	31,0 %	39,5 %	31,2 %
	Toplam	Veri Sayısı	271	431	435	403	1540
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Yukarıdaki tabloda yaş bazında baktığımızda fikrim yok 15-19 yaş aralığı % 5,9'unu (16) kişi 20-24 yaş aralığı % 9,7'sini (42) kişi, 25-29 yaş aralığı % 3,9'unu (17) kişi, 30-34 yaş aralığı % 6,5'ini (26) kişi, hiçbir zaman 15-19 yaş aralığı % 9,6'sını (26) kişi 20-24 yaş aralığı % 18,3'ünü (79) kişi, 25-29 yaş aralığı % 13,1'ini (57) kişi, 30-34 yaş aralığı % 19,1'ini (77) kişi, her zaman 15-19 yaş aralığı % 35,4'ünü (96) kişi 20-24 yaş aralığı % 34,3'ünü (148) kişi, 25-29 yaş aralığı % 28,0'mı (122) kişi, 30-34 yaş aralığı % 17,4'ünü (70) kişi, tamamen 15-19 yaş aralığı % 36,5'ini (99) kişi 20-24 yaş aralığı % 20,2'sini (87) kişi, 25-29 yaş aralığı % 31,0'mı (135) kişi, 30-34 yaş aralığı % 39,5'ini (159) kişi oluşturmaktadır. İşletme yöneticileri genç işçilere güven duymamasından dolayı uzun zamanlı minimum 2 yıl ve maksimum 7 yıl iş deneyimi istemesi gençlere engel teşkil etmektedir. İşletmelerin gençlere şans tanınmamasından dolayı bireyler kendilerini nitelikli işçi statüsünde his etmedikleri gibi öz güven yetersizliğinden dolayı iş hayatına atılmaları zorlaşmaktadır. Türkiye'de önemli bir nüfusa sahip olan bir grup gençlik, etnik durumdan dolayı istihdam da fazla rol alamamakta ve reddedilmektedir. Kısır bir

döngü içinde işletmeler tarafından bazen yapay olarak istihdam edilmektedir. Gençler ağır işlerde ve kötü iş koşullar altında istihdam edildiklerinde etnik durumları dikkate alınmamakta ağır iş kollarında çalıştırılmaktadır.

Tablo 54: Şu Anki Durumunuzu Göz Önüne Alırsanız; İş Dünyası İçin Nitelikli Bir Eleman Olduğunuza İnanıyor musunuz? Frekans Dağılımı

Ölçek 7	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli (%)	Birikimli (%)
Fikrim Yok	73	4,7	4,7	4,7
Tamamen	303	19,7	19,7	24,4
Her Zaman	351	22,8	22,8	47,2
Bazı Zaman	376	24,4	24,4	71,6
Hiçbir Zaman	437	28,4	28,4	100,0
Toplam	1540	100,0	100,0	

Frekans dağılımları fikrim yok % 4,7'sini (73) kişi, tamamen % 19,7'sini (303) kişi, her zaman % 22,8'ini (351) kişi, bazı zaman % 24,4'ünü (376) kişi, hiçbir zaman % 28,4'ünü (437) kişi oluşturmaktadır. Gençler sıkıntı ve psikolojik bulanım içindedir. Ucuz ve vasıfsız olarak istihdam edildikleri teorik bilgilerin eksik olması gençleri çıkmaza sürüklemektedir. Nitelik kazandırıcı vasıflı işlerde çalışma imkânlarının az olması gençleri istihdamda dışlamaktadır. Gençlerin iş dünyasında nitelikli olarak bir eleman olmasını engellemektedir.

Tablo 55: Şu Anki Durumunuzu Göz Önüne Alırsanız; İş Dünyası İçin Nitelikli Bir Eleman Olduğunuza İnanıyor musunuz? Cinsiyete Göre One-Way ANOVA Testi (Varyans Analizi) Bulguları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi (df)	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	0,005	1	0,005	0,003	0,955
Grup İçi	2302,371	1538	1,497		
Toplam	2302,376	1539			

Gruplar arası kareler toplamı 0,005; karelerinin ortalaması 0,005; serbestlik derecesi $df = 1$; anlamlılık düzeyi $p = 0.955$ olarak tespit edilmiştir. H_0 hipotezi kabul

edilir. H_4 4.hipotezi H_0 : şu anki durumunuzu göz önüne alırsanız; iş dünyası için nitelikli bir eleman olduğunuza inanıyor musunuz? Cinsiyete göre aralarında anlamlı bir farklılık yoktur. Bayanların, baylar tarafından iş hayatında az olmasından dolayı oranlar değişmemektedir. Az sayıda bayların iş dünyasında nitelikli bir eleman olarak görmesi ise uzun süreli iş yaşamlarından ve mezun olduğu eğitim kurumlarından etkilenmektedir.

Tablo 56: Şu Anki Durumunuzu Göz Önüne Alırsanız; İş Dünyası İçin Nitelikli Bir Eleman Olduğunuza İnanıyor musunuz? Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis Testi

Eğitim Durumu	N	Ortalama	Df	Ki-kare	P
Eğitimsiz	128	865,63	7	16,669	0,020
Okur – Yazar	112	719,50			
İlköğretim	213	716,22			
Lise	282	752,73			
Ön lisans	313	770,77			
Lisans	406	774,02			
Yüksek Lisans	76	881,41			
Doktora	10	786,65			

Tablonun Asymp. Sig. (Anlamlılık) satırındaki değerin 0,020 olduğu görülmektedir. Serbestlik (df) = 7; ki-kare değeri = 16,669 oluşturmaktadır. Söz konusu değer 0,05'den küçük olduğu için, H_5 4.hipotezi H_1 : şu an ki durumunuzu göz önüne alırsanız; iş dünyası için nitelikli bir eleman olduğunuza inanan ile eğitim durumuna göre dağılım arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu söyleyebiliriz. İstatistiksel olarak alınan eğitimin yeterli olmayışı, mezunların kendilerine duydukları güvensizlik ve uzun dönemli deneyim ve tecrübe olmayışı önemli faktörlerden biridir. Eğitim sisteminde yaşanan değişimler ve bu değişimler doğrultusunda sürekli merkezi sınav ya da belirli sınavlardan genç öğrencileri eğitim kademelerine yerleştirmelerde olumsuz olarak belli bir beceri değil bir puanlama şeklindeki eğitim- öğretim gören gençleri olumsuz etkilemektedir. Eğitim sisteminde öğrenciler teorik olarak test edilmemekte yazılı yapılmasından dolayı gençlerin bazıları kopya yoluyla geçmektedir. Yazılı sınav bitiminden kısa bir süre sonra öğrenci konulara yabancı kalabilmektedir, mezuniyetlerinden sonra teorik bilgi eksikliğinden dolayı iş hayatında nitelikli bir eleman olarak kendilerini his etmemelerine neden olmaktadır.

Tablo 57: Şu Anki Durumunuzu Göz Önüne Alırsanız; İş Dünyası İçin Nitelikli Bir Eleman Olduğunuza İnanıyor musunuz? Yaş Aralığına Göre One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test

		Yaş Aralığı	Ölçek 7
N		1540	1540
Normal Parameters(a,b)	Mean	2,629	3,520
	Std. Deviation	1,053	1,223
Most Extreme Differences	Absolute	0,182	0,181
	Positive	0,181	0,137
	Negative	-0,182	-0,181
Kolmogorov-Smirnov Z		7,124	7,084
Asymp. Sig. (2-tailed)		0,000	0,000

A Test distribution is Normal.

B Calculated from data.

Görüldüğü gibi, Kolmogorov-Smirnov testi p değeri yaş aralığı ve ölçek 7 için Asymp. Sig. (2-tailed); $p < 0,05$ 'tir. Buradan, verilerimizin normal dağılımdan farklı olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Kolmogorov-smirnov Z testinin değeri (yaş aralığı = 7,124; Ölçek = 7,084) oluşturmaktadır. Asymp. Sig. (2-tailed) (0,000) $p < 0,05$ 'ten küçük olduğundan yaş aralığı verileri normal dağılmadığını göstermektedir. Standart sapma (yaş aralığı = 1,053; Ölçek = 1,223) dir. Bu doğrultuda H_0 4.hipotezi H_1 : şu anki durumunuzu göz önüne alırsanız; iş dünyası için nitelikli bir eleman olduğunuza inanıyor musunuz? İle yaş aralığına grupları arasında farklılık vardır. Bu farklar frekans ve yüzde dağılımları aşağıdaki tablolarda görülmektedir.

Tablo 58: Şu Anki Durumunuzu Göz Önüne Alırsanız; İş Dünyası İçin Nitelikli Bir Eleman Olduğunuza İnanıyor musunuz? Yaş Aralığına Göre Yüzde Dağılımı

			Yaş Aralığı				Toplam
			15-19	20-24	25-29	30-34	
Ölçek 7	Fikrim Yok	Veri Sayısı	15	22	15	21	73
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	5,5 %	5,1 %	3,4 %	5,2 %	4,7 %
	Tamamen	Veri Sayısı	59	68	112	64	303
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	21,8 %	15,8 %	25,7 %	15,9 %	19,7 %
	Her Zaman	Veri Sayısı	56	117	98	80	351
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	20,7 %	27,1 %	22,5 %	19,9 %	22,8 %
	Bazı Zaman	Veri Sayısı	59	117	100	100	376
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	21,8 %	27,1 %	23,0 %	24,8 %	24,4 %
	Hiçbir Zaman	Veri Sayısı	82	107	110	138	437
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	30,3 %	24,8 %	25,3 %	34,2 %	28,4 %
Toplam		Veri Sayısı	271	431	435	403	1540
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Tabloda Yaş aralığına göre tamamen nitelikli eleman olduğunu belirtenlerin dağılımı 15-19 yaş aralığı % 21,8'ini (59) kişi, 20-24 yaş aralığı % 15,8'ini (68) kişi, 25-29 yaş aralığı % 25,7'sini (112) kişi, 30-34 yaş aralığı % 15,9'ünü (64) kişi, her zaman 15-19 yaş aralığı % 20,7'sini (56) kişi, 20-24 yaş aralığı % 27,1'ini (117) kişi, , 25-29 yaş % 22,5'ini (98) kişi, 30-34 yaş aralığı % 19,9'ünü (80) kişi oluşturmaktadır. Yaşam kaygısının verdiği ve siyasi otoritelerinin gençler için güvenli iş sahalarını yaratamaması gençleri umutsuzluğa sürüklemektedir. Tabloda görüldüğü gibi hiçbir zaman 15-19 yaş aralığı % 30,3'ünü (82) kişi, 20-24 yaş aralığı % 24,8'ini (107) kişi, 25-29 yaş aralığı % 25,3'ünü (110) kişi, 30-34 yaş aralığını % 34,2'sini (138) kişi oluşturmaktadır.

5. GENÇLERİN İSTİHDAMDAKİ YERLERİ

Gençlerin istihdamdaki yerleri yapılan araştırmalardan elde edilen bilgilerden çok az oranda olduğu görülmektedir. Genel sebepler olarak eğitim seviyeleri, aranan niteliği taşıyama ve eğitim sorunları başta gelmektedir. Göç oranlarında ise

yine çoğunlukla gençlerin daha fazla göçe katıldıkları görülmektedir. Bunun başlıca nedenlerinden ise huzur ortamı, gelecek kaygısı, ekonomik kazanım elde etme, uzmanlaşma eğilimleri, kabul görme gibi konular yer almaktadır. Ancak göçten kaynaklı, gençlerin durumu istatistiksel olarak istihdamda özellikle firmalar ve büyük ölçekli sanayilerde yer almadıkları, tercih edilmedikleri görülmektedir.

İstanbul'a farklı yollar ve amaçlarla gelen kişilerin ekonomik yaşamlarını sağlamak için farklı iş kollarında çalışmakta aksi takdirde işsiz kalmaktadır. İstanbul'un sanayi kenti olması tüm bireylerin istihdam etmesi anlamına gelmemektedir. İş sahaları değişik ve bol olsa bile işletmeler, gençleri kendi istek ve arzuları doğrultusunda çalışmak istediği bölümlerde çalıştırmaktadır. Bazı kamu ve kuruluşlar gerek sınav sistemi doğrultusunda gerek bunun dışında mülakatlar düzenlemekte ve bu çerçevede istihdamda bulunmaktadır.

Tablo 59: Hangi Sektör veya İş Kolunda Hizmet Vermektesiniz? Frekans Dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli (%)	Birikimli (%)
Kamu	126	8,2	8,2	8,2
Özel	372	24,2	24,2	32,3
İşveren	54	3,5	3,5	35,8
Serbest meslek	168	10,9	10,9	46,8
İşsiz	635	41,2	41,2	88,0
Diğer	185	12,0	12,0	100,0
Toplam	1540	100,0	100,0	

Anket çalışmasına katılım sağlayanların % 8,2'sini (126) kamu, % 24,2'sini (372) özel, % 3,5'ini (54) işveren, % 10,9'unu (168) serbest meslek, % 41,2'sini (635) işsiz, % 12,0'ını (185) diğer oluşturmaktadır.

İş gücüne katılım oranları: oran, üretken nüfusun büyüklüğü, işgücü piyasası ile işsiz ya da istihdam edilmiş nüfus olarak bağlantı oranını vermektedir. Göç sonrasında kişilerin genelde özel sektör ve serbest meslekte yer aldıkları görülmektedir.

5.1. İstihdam ve Göç Etme Nedenine Göre Dağılım

İstanbul'a farklı amaçlar doğrultusunda hareket eden gençlerin istihdamda istedikleri amaçlar doğrultusunda gerçekleşmemektedir. Amaçlarına göre göç edenler bazen umduklarını bulamamaktadır.

Tablo 60: İstihdam ve Göç Etme Nedenine Göre Ki-Kare Testi

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	298,954(a)	25	0,000
Likelihood Ratio	236,444	25	0,000
Linear-by-Linear Association	3,772	1	0,052
N of Valid Cases	1540		

A 7 cells (19,4%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,02.

Tabloya göre Ki-kare İstihdam ve göç etme nedenine göre dağılım arasında iki yönlü anlamlı bir ilişki mevcuttur. Hesaplanan Pearson Chi-Square (Ki-kare değeri 298,954; $p < 0,000$ gözlenen); ($Sd = 25, \alpha = 0,001$) = 1,02 (beklenen), beklenen değerden (Ki-kare tablosundan serbestlik derecesi ve alfa değeri beklenen değere göre daha küçük olduğu görülmektedir. Bu da anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda H_7 4.hipotezi H_1 : İstihdam ve göç etme nedenine göre dağılım göre farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Bu farklar frekans ve yüzde dağılımları aşağıdaki tablolarda görülmektedir.

Tablo 61: İstihdam ve Göç Etme Nedenine Göre Yüzde Dağılımı

			Göç Sebebi						Toplam
			İş olanakları	Eğitim, sağlık, sosyal etkinliklerin elverişli olması	Evlilik	Tayin ve Görev	Aile ve akrabalarının buraya göç etmiş olması	Diğer	
İstidam	Kamu	Veri Sayısı	79	7	2	31	6	1	126
		% Yüzde Göç Sebebi	8,1 %	4,2 %	6,9 %	50,8 %	2,8 %	1,1 %	8,2 %
	Özel	Veri Sayısı	266	32	3	4	54	13	372
		% Yüzde Göç Sebebi	27,3 %	19,3 %	10,3 %	6,6 %	25,1 %	14,0 %	24,2 %
	İşveren	Veri Sayısı	38	5	4	1	6	0	54
		% Yüzde Göç Sebebi	3,9 %	3,0 %	13,8 %	1,6 %	2,8 %	,0 %	3,5 %
	Serbest meslek	Veri Sayısı	86	7	4	19	45	7	168
		% Yüzde Göç Sebebi	8,8 %	4,2 %	13,8 %	31,1 %	20,9 %	7,5 %	10,9 %
	İşsiz	Veri Sayısı	394	77	13	3	93	55	635
		% Yüzde Göç Sebebi	40,4 %	46,4 %	44,8 %	4,9 %	43,3 %	59,1 %	41,2 %
	Diğer	Veri Sayısı	113	38	3	3	11	17	185
		% Yüzde Göç Sebebi	11,6 %	22,9 %	10,3 %	4,9 %	5,1 %	18,3 %	12,0 %
Toplam		Veri Sayısı	976	166	29	61	215	93	1540
		% Yüzde Göç Sebebi	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Tabloda da iş olanakları için gelenlerin % 8,1'ini (79) kişi kamu, % 27,3'ünü (266) kişi özel sektörde, % 3,9'unu (38) kişi işveren kendi işini kurmuş kişiler, % 8,8'ini (86) kişi serbest meslek, % 40,4'ünü (394) kişi işsiz nedenlerine ulaşamamakta, % 11,6'sını (113) kişi oluşturmaktadır. Tabloda da nedenlerine göre gelip işsiz olanların dağılımına baktığımızda eğitim, sağlık, sosyal etkinliklerin elverişli olması % 4,2'sini (7) kişi kamu, % 19,3'ünü (32) kişi özel sektörde, % 3,0'ını (5) kişi işveren kendi işini kurmuş kişiler, % 4,2'sini (7) kişi serbest meslek, % 46,4'ünü (77) kişi işsiz nedenlerine ulaşamamakta, % 22,9'unu (38) kişi, aile ve akrabalarının buraya göç etmiş olması % 2,8'ini (6) kişi kamu, % 25,1'ini (54) kişi özel sektörde, % 2,8'ini (6) kişi işveren, % 20,9'unu (45) kişi serbest meslek, %

43,3'ünü (93) kişi işsiz , % 5,1'ini (11) kişi diğer, farklı nedenlerden dolayı göç etmiş olanlar (diğer) % 1,1'ini (1) kişi kamu, % 14,0'ını (13) kişi özel sektörde, % 7,5'ini (7) kişi serbest meslek, % 59,1'ini (55) kişi işsiz, % 18,3'ünü (17) kişi oluşturmaktadır. Göç etme nedeni istihdam olarak bakıldığında, istihdam dağılımının en çok kamu ve özel sektörde sağlandığı görülmektedir.

5.2. Nitelikli İş Gücüne Katılım Oranları

Nitelikli iş gücüne katılım oranları vasıfsız elemanlardan dolayı sürekli iş değişiklikler yaşanmaktadır. “İşgücü piyasası daha karmaşık hale gelmekte, iş aramak ve işe girmek zorlaşmaktadır. İşsizlik yanında vasıflı işgücü açıkları da önemli bir sorun olurken pek çok işletme uygun vasıfta eleman bulamama sorunu ile karşılaşmaktadır. Dünya ekonomisindeki hızlı gelişme işgücü piyasasındaki geleneksel yapıda hızlı bir çöküşe neden olmaktadır” (Bilgin 2007, 3). Çalışma çağındaki nüfus, işgücüne katılma oranı, iktisadi toplu durum, işgücünün verimliliği, ekonomik ve sosyal koşullar işgücü arzını etkileyen diğer faktörler arasında sayılmaktadır (Gökpınar 2011, 29).

İstihdamın cinsiyete göre dağılımı: İstihdamda genç nüfusun durumu analiz edildiğinde genç işsizlerin oranları genel olarak işsizlik oranında yüksek düzeylerde olmaktadır. Genç işsizlerin İstanbul için de büyük bir sorun oluşturmaktadır. Çünkü genç işsizlerin, kontrol edilmeyecek düzeylere kadar yüksek seviyelerde olması gençleri yasa dışı yollara (meslek) yöneltmekte ve İstanbul'u riskli bir bölge haline getirmektedir.

Tablo 62: İstihdam ve Cinsiyete Göre Ki-Kare Testi

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	52,331(a)	5	0,000
Likelihood Ratio	52,494	5	0,000
Linear-by-Linear Association	37,575	1	0,000
N of Valid Cases	1540		

A 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 17,01.

Tabloya göre Ki-kare istihdam ve cinsiyet arasında iki yönlü anlamlı bir ilişki mevcuttur. Hesaplanan Pearson Chi-Square (Ki-kare değeri 52,331; $p < 0,000$)

gözlenen); ($Sd = 5, \alpha = 0,001$) = 17,01 (beklenen), beklenen değerden (Ki-kare tablosundan serbestlik derecesi ve alfa değeri beklenen değere göre daha küçük olduğu görülmektedir. Bu da anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda H_0 4.hipotezi H_1 : istihdam ve cinsiyet göre farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Bu farklar frekans ve yüzde dağılımları aşağıdaki tablolarda görülmektedir.

Tablo 63: İstihdam ve Cinsiyete Göre Yüzde Dağılımı

			Cinsiyet		Total
			Bay	Bayan	
İstihdam	Kamu	Veri Sayısı	95	31	126
		% Yüzde Cinsiyet Dağılımı	9,0%	6,4%	8,2%
	Özel	Veri Sayısı	290	82	372
		% Yüzde Cinsiyet Dağılımı	27,5%	16,9%	24,2%
	İşveren	Veri Sayısı	35	19	54
		% Yüzde Cinsiyet Dağılımı	3,3%	3,9%	3,5%
	Serbest meslek	Veri Sayısı	131	37	168
		% Yüzde Cinsiyet Dağılımı	12,4%	7,6%	10,9%
	İşsiz	Veri Sayısı	406	229	635
		% Yüzde Cinsiyet Dağılımı	38,5%	47,2%	41,2%
	Diğer	Veri Sayısı	98	87	185
		% Yüzde Cinsiyet Dağılımı	9,3%	17,9%	12,0%
Total		Veri Sayısı	1055	485	1540
		% Yüzde Cinsiyet Dağılımı	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo da kamu sektöründe baylar % 9,0'ını (95) kişi, bayanlar % 6,4'ünü (31) kişi, özel sektörde baylar % 27,5'ini (290) kişi, bayanlar % 16,9'unu (82) kişi, serbest meslek baylar % 12,4'ünü (131) kişi, bayanlar % 7,6'sını (37) kişi, farklı sektörlerde cinsiyete göre istihdam dağılımını oluşturmaktadır. Cinsiyete göre istihdam edilmeyen, işsiz olup aktif iş arayan baylar % 38,5'ini (406) kişi, bayanlar % 47,2'sini (229) kişi oluşturmaktadır. Geçici olarak istihdam edilenler: komisyon, akort (parça başı), günlük, ücretli ders, vb. % 9,3'ünü (98) kişi baylar, % 17,9'unu (87) kişi bayanlar oluşturmaktadır.

İstihdam ve medeni duruma göre dağılım: İstihdamda olması gereken oranlar olmamakla birlikte evli olanlar iş sektörlerinde iş ayrımı yapmamakta her hangi bir işe hemen atılmaktadır. Amaç kendi geçiminin yanında ailenin yüklediği yükün karşılama isteğidir.

Tablo 64: İstihdam ve Medeni Duruma Göre Dağılım Ki-Kare Testi

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	94,401(a)	5	0,000
Likelihood Ratio	96,917	5	0,000
Linear-by-Linear Association	86,575	1	0,000
N of Valid Cases	1540		

A 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 13,43.

Tabloya göre Ki-kare İstihdam ve medeni duruma göre dağılım arasında iki yönlü anlamlı bir ilişki mevcuttur. Hesaplanan Pearson Chi-Square (Ki-kare değeri 94,401; $p < 0,000$ gözlenen); ($Sd = 5, \alpha = 0,001$) = 13,43 (beklenen), beklenen değerden (Ki-kare tablosundan serbestlik derecesi ve alfa değeri beklenen değere göre daha küçük olduğu görülmektedir. Buda anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda H_0 4.hipotezi H_1 : İstihdam ve medeni duruma göre dağılım göre farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Bu farklar frekans ve yüzde dağılımları aşağıdaki tablolarda görülmektedir.

Tablo 65: İstihdam ve Medeni Duruma Göre Yüzde Dağılımı

			Medeni Durum		Toplam
			Evli	Bekar	
İstidam	Kamu	Veri Sayısı	51	75	126
		% Yüzde Medeni Durum	13,3 %	6,5 %	8,2 %
Özel	İşveren	Veri Sayısı	136	236	372
		% Yüzde Medeni Durum	35,5 %	20,4 %	24,2 %
Serbest meslek	İşsiz	Veri Sayısı	16	38	54
		% Yüzde Medeni Durum	4,2 %	3,3 %	3,5 %
Diğer	Diğer	Veri Sayısı	55	113	168
		% Yüzde Medeni Durum	14,4 %	9,8 %	10,9 %
Toplam		Veri Sayısı	107	528	635
		% Yüzde Medeni Durum	27,9 %	45,6 %	41,2 %
		Veri Sayısı	18	167	185
		% Yüzde Medeni Durum	4,7 %	14,4 %	12,0 %
		Veri Sayısı	383	1157	1540
		% Yüzde Medeni Durum	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Tablodan istatiksels verilere baktığımız da kamu % 13,3'ünü (51) kişi evli, % 6,5'ini (75) kişi bekar, Özel % 35,5'ini (136) kişi evli, % 20,4'ünü (236) kişi bekar, işveren % 4,2'sini (16) kişi evli, % 3,3'ünü (38) kişi bekar, serbest meslek % 14,4'ünü (55) kişi evli, % 9,8'ini (113) kişi bekar oluşturmaktadır. Tabloda da istihdam oranına baktığımızda işsizlik % 27,9'unu (107) kişi evli, % 45,6'sını (528) kişi bekar oluşurken, herhangi bir iş olarak diğer % 4,7'sini (18) kişi evli, % 14,4'ünü (167) kişi bekar oluşmaktadır. Medeni duruma bakıldığında diğer ve serbest meslek sayısal verilerini 384 kişiden oluşmaktadır. Yani evli olanlar bile her ne kadar çabalasalar bile iş sektöründe istihdam edilemediği görülmektedir.

İstihdam ve bölge göre dağılımı: Bölgelerdeki ticari faaliyetlerindeki çeşitliliğinin yetersiz olması istihdam olanaklarının belirli sektörlerle sınırlı olması istihdamı azaltmaktadır. İstihdamın azalması ile birlikte gençler iş bulamaması işsizlik oranlarında artışların yaşanmasını sebebiyet vermektedir.

Tablo 66: İstihdam ve Bölge Göre Ki-Kare Testi

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	59,840(a)	30	0,001
Likelihood Ratio	59,249	30	0,001
Linear-by-Linear Association	2,396	1	0,122
N of Valid Cases	1540		

A 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,61.

Tabloya göre Ki-kare İstihdam ve bölge göre dağılım arasında iki yönlü anlamlı bir ilişki mevcuttur. Hesaplanan Pearson Chi-Square (Ki-kare değeri 59,840; $p < 0,000$ gözlenen); ($Sd = 30, \alpha = 0,001$) = 5,61 (beklenen), beklenen değerden (Ki-kare tablosundan serbestlik derecesi ve alfa değeri beklenen değere göre daha küçük olduğu görülmektedir. Bu da anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda H_{10} 4.hipotezi H_1 : İstihdam ve bölge göre dağılıma göre farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Bu farklar frekans ve yüzde dağılımları aşağıdaki tablolarda görülmektedir.

Tablo 67: İstihdam ve Bölge Göre Yüzde Dağılımı

			Bölge							Toplam
			Güneydoğu	Doğu Anadolu	Karadeniz	Akdeniz	İç Anadolu	Ege	Marmara	
İstidam	Kamu	Veri Sayısı	37	17	17	11	17	19	8	126
		% Yüzde Bölge Dağılımı	14,8 %	5,9 %	6,3 %	5,9 %	7,9 %	11,2 %	5,0 %	8,2 %
	Özel	Veri Sayısı	49	70	66	61	50	40	36	372
		% Yüzde Bölge Dağılımı	19,6 %	24,1 %	24,4 %	32,8 %	23,4 %	23,7 %	22,5 %	24,2 %
İşveren		Veri Sayısı	8	11	11	5	11	6	2	54
		% Yüzde Bölge Dağılımı	3,2 %	3,8 %	4,1 %	2,7 %	5,1 %	3,6 %	1,3 %	3,5 %
Serbest meslek		Veri Sayısı	37	36	27	25	20	16	7	168
		% Yüzde Bölge Dağılımı	14,8 %	12,4 %	10,0 %	13,4 %	9,3 %	9,5 %	4,4 %	10,9 %
İşsiz		Veri Sayısı	86	125	120	65	91	66	82	635
		% Yüzde Bölge Dağılımı	34,4 %	43,1 %	44,3 %	34,9 %	42,5 %	39,1 %	51,3 %	41,2 %
Diğer		Veri Sayısı	33	31	30	19	25	22	25	185
		% Yüzde Bölge Dağılımı	13,2 %	10,7 %	11,1 %	10,2 %	11,7 %	13,0 %	15,6 %	12,0 %
Toplam		Veri Sayısı	250	290	271	186	214	169	160	1540
		% Yüzde Bölge Dağılımı	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Bölgesel baktığımızda İstanbul'a göç edip iş sahalarında yer alanlar Güneydoğu kamu % 14,8'ini (37) kişi, özel % 19,6'sını (49) kişi, işveren % 3,2'sini (8) kişi, Serbest meslek % 14,8'ini (37) kişi, Doğu Anadolu'dan iş sahalarında yer alan, kamu % 5,9'unu (17) kişi, özel % 24,1'ini (70) kişi, işveren % 3,8'ini (11) kişi, serbest meslek % 12,4'ünü (36) kişi, Karadeniz bölgesinden iş sahalarında yer alan kamu % 6,3'ünü (17) kişi, özel % 24,4'ünü (66) kişi, işveren % 4,1'ini (11) kişi, serbest meslek % 10,0'ını (27) kişi, Akdeniz iş sahalarında yer alan kamu % 6,3'ünü (11) kişi, özel % 32,8'ini (61) kişi, işveren % 2,7'sini (5) kişi, serbest meslek % 13,4'ünü (25) kişi, İç Anadolu iş sahalarında yer alan kamu % 7,9'unu (17) kişi, özel

% 23,4'ünü (50) kişi, işveren % 5,1'ini (11) kişi, serbest meslek % 9,3'ünü (20) kişi, Ege iş sahalarında yer alan kamu %11,2'sini (19) kişi, özel % 23,7'sini (40) kişi, işveren % 3,6'sını (6) kişi, serbest meslek % 9,5'ini (16) kişi, Marmara bölgesi iş sahalarında yer alan kamu % 5,0'ını (11) kişi, özel % 22,5'ini (36) kişi, işveren % 1,3'ünü (2) kişi, serbest meslek % 4,4'ünü (7) kişi, diğer iş sahalarında yer alanlar Güneydoğu bölgesi % 13,2'sini (33) kişi, Doğu Anadolu % 10,7'sini (31) kişi, Karadeniz % 11,1'ini (30) kişi, Akdeniz % 10,2'sini (19) kişi, İç Anadolu % 11,7'sini (25) kişi, Ege % 13,0'mı (22) kişi, Marmara % 15,6'sını (25) kişi oluşturmaktadır. Tabloda bölgesel dağılımlara göre işsizlik dağılımları, Güneydoğu iş sahalarında yer almayan işsiz % 34,4'ünü (86) kişi, Doğu Anadolu % 43,1'ini (125) kişi, Karadeniz % 44,3'ünü (120) kişi, Akdeniz % 34,9'ünü (65) kişi, İç Anadolu % 42,5'ini (91) kişi, Ege % 39,1'ini (66) kişi, Marmara % 51,3'ünü (82) kişi oluşturmaktadır. Bölgelere göre güneydoğu Anadolu, doğu Anadolu ve Karadeniz bölgelerinde özellikle kamu sektöründe istihdamın yaşandığı, özel sektör istihdamının az olduğu görülmektedir. Yine bu bölgelerde işsizlik oranlarının yüksek olduğu görülmektedir. İstihdamın kamu sektöründe az olması dikkat çekmektedir.

İstihdam ve göç yılına göre dağılım: İstihdamda bireyler ailevi ilişkilerinden sonra iktisadi kazanç sağlama mecburiyeti doğrultusunda evli kişiler daha çok bilinçli bir şekilde çalışma isteği içindedir. Geçim riskini üstlenmiş olması medeni duruma göre değişmekte ve emek karşılığında elde ettiği geliri ailesinin giderini karşılamaktadır. Bundan dolayı kendi ihtiyaçlarının bir kısmını ertelemektedir.

Tablo 68: İstihdam ve Göç Yılına Göre Ki-Kare Testi

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	121,200(a)	25	0,000
Likelihood Ratio	138,749	25	0,000
Linear-by-Linear Association	27,528	1	0,000
N of Valid Cases	1540		

A 2 cells (5,6%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,09.

Tabloya göre Ki-kare İstihdam ve göç yılına göre dağılım arasında iki yönlü anlamlı bir ilişki mevcuttur. Hesaplanan Pearson Chi-Square (Ki-kare değeri

121,200; $p < 0,000$ gözlenen); ($Sd=25$, $\alpha = 0,001$) = 3,09 (beklenen), beklenen değerden (Ki-kare tablosundan serbestlik derecesi ve alfa değeri beklenen değere göre daha küçük olduğu görülmektedir. Bu da anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda H_{11} 4.hipotezi H_1 : İstihdam ve göç yılına göre dağılım göre farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Bu farklar frekans ve yüzde dağılımları aşağıdaki tablolarda görülmektedir.

Tablo 69: İstihdam ve Göç Yılına Göre Yüzde Dağılımı

			Göç Yılı					2010 ve sonrası	Toplam
			1960-1969	1970-1979	1980-1989	1990-1999	2000-2009		
İstidam	Kamu	Veri Sayısı	16	13	16	15	33	33	126
		% Yüzde Göç Yılı Dağılımı	18,2 %	9,6 %	8,9 %	5,9 %	6,4 %	9,0 %	8,2 %
	Özel	Veri Sayısı	28	44	45	65	126	64	372
		% Yüzde Göç Yılı Dağılımı	31,8 %	32,6 %	25,0 %	25,5 %	24,4 %	17,5 %	24,2 %
	İşveren	Veri Sayısı	2	0	7	12	22	11	54
		% Yüzde Göç Yılı Dağılımı	2,3 %	,0 %	3,9 %	4,7 %	4,3 %	3,0 %	3,5 %
	Serbest meslek	Veri Sayısı	4	12	28	37	82	5	168
		% Yüzde Göç Yılı Dağılımı	4,5 %	8,9 %	15,6 %	14,5 %	15,9 %	1,4 %	10,9 %
	İşsiz	Veri Sayısı	32	53	64	106	199	181	635
		% Yüzde Göç Yılı Dağılımı	36,4 %	39,3 %	35,6 %	41,6 %	38,5 %	49,6 %	41,2 %
	Diğer	Veri Sayısı	6	13	20	20	55	71	185
		% Yüzde Göç Yılı Dağılımı	6,8 %	9,6 %	11,1 %	7,8 %	10,6 %	19,5 %	12,0 %
Toplam		Veri Sayısı	88	135	180	255	517	365	1540
		% Yüzde Göç Yılı Dağılımı	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Tablonun yıllar göre iş gücüne katılımın istatistiksel olarak dağılımı 1960-1969 yılları arası kamu % 18,2'sini (16) kişi, özel % 31,8'ini (28) kişi, işveren % 2,3'ünü (2) kişi, serbest meslek % 4,5'ini (4) kişi, 1970-1979 yılları arası kamu % 9,6'sını (13) kişi, özel % 32,6'sını (44) kişi, serbest meslek % 8,9'ünü (12) kişi, 1980-1989 yıllar arası kamu % 8,9'ünü (16) kişi, özel % 25,0'mı (45) kişi, işveren % 3,9'ünü (7) kişi, serbest meslek % 15,6'sını (28) kişi, 1990-1999 yıllar arası kamu % 5,9'ünü (15) kişi, özel % 25,5'ini (65) kişi, işveren % 4,7'sini (12) kişi, serbest meslek % 14,5'ini (37) kişi, 2000-2009 yıllar arası kamu % 6,4'ünü (33) kişi, özel % 24,4'ünü

(126) kişi, işveren % 4,3'ünü (22) kişi, serbest meslek % 15,9'unu (82) kişi, 2010 ve sonrası kamu % 9,0'ını (33) kişi, özel % 17,5'ini (64) kişi, işveren % 3,0'ını (11) kişi, serbest meslek % 1,4'ünü (5) kişi oluşturmaktadır. Yıllar dağılımlara göre işsizlik dağılımları, 1960-1969 yılları arası iş sahalarında yer almayan işsiz % 36,4'ünü (32) kişi, 1970-1979 yılları arası % 39,3'ünü (53) kişi, 1980-1989 yıllar arası % 35,6'sını (64) kişi, 1990-1999 yıllar arası % 41,6'sını (106) kişi, 2000-2009 yıllar arası % 38,5'ini (199) kişi, 2010 ve sonrası % 49,6'sını (181) kişi, oluşturmaktadır. İstihdamın 2000'li yıllar sonrası hızlıca arttığı dikkat çekmektedir. Devletin işsizlik çözüm süreci kapsamında, nüfusa paralel olarak artan kamu ihtiyacını karşılayabilmek için kamu sektöründe yüksek oranda istihdam sağlamadığı görülmektedir. İstanbul'a yapılan iş gücü fazla ve dengesiz olması sebebiyle istihdam ve işsizlik sorunu hat safhada yaşanmaktadır. İstihdamın tedbirli ve kontrollü bir süreç altında olması için çaba sarf edilmesi gerekmektedir.

5.3. Gençlerin İstihdamının Eğitim Durumuna Göre Analizleri

Türkiye'de gençlerin eğitim yapıları ikamet ettikleri yerlere ve yaşadıkları bölgelere göre farklılık göstermektedir. Bu farklılık göstergesinin başlıca sebebi ekonomik çıkarlardan kaynaklanmaktadır. Farklı olan bir başka sebep ise yaşantının gerçekleştiği coğrafya 'ya bağlı olarak kültürel yapı ve algılamının içinde bulunulan nüfus yapısına göre şekillenmesidir. Günümüzde gençlerin ekonomik kaynaklarının aileye bağımlı olması onların eğitim düzeylerinin üzerindeki en büyük etkilerden birisidir. Gençler hem bu sorumluluktan kurtulmak hem de iyi bir eğitim alma sebebiyle ikilem yaşamaktadır. Aileye karşı üstlenilen ve duyulan bu sorumluluk onların eğitimlerini tamamlamaktan men etmekte, erken yaşlarda iş hayatına ve bu hayatın getirdiği ağır yükler gençleri erken yaşta olgunlaşmaya itmektedir. Ancak bu çelişkiler arasında kalan gençler aranan nitelikteki eleman olma hayalini kaybetme, arzu edilen bir hayatın temel taşı olan cazip bir işe yerleştirilememektedir. Bu nedenle de sanayinin geliştiği illerde nitelikli işgücü bulamamaktadır. Bir diğer pencereden bakacak olursak; gençler artık günlük hayatın getirdiği ağır sorumlulukları istememektedir. Önlerinde bulunan onca örnekten yola çıkarak sıradan bir iş hayatını kabul etmemektedir. Zorunluluk dışında ise eğilimleri azalmaktadır. Bu bağlamda orta öğretim de yer alan meslek liseleri tercih oranı her

geçen gün azalmaktadır. Çünkü gençler ebeveynlerine bakarak onların taşıdığı sorumlulukları ve zorlukları yaşamak istememektedir. Yine bu bağlamda nitelikli eleman olarak ve istenilen kariyerin yapılabilmesi ile istenilen ekonomik çıkarların elde edilebilmesi için ülke genelinde sanayileşmiş, özellikle İstanbul'da yoğunlaşmış kurumsal kimliğe sahip firmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bir nebze arzular bu firmalarda gerçeğe ulaşacaktır. Ancak buda ülke genelinde iş kolları bakımından yeterli değildir.

Tablo 70: İstihdam ve Eğitim Durumuna Göre Ki-Kare Testi

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	212,360(a)	35	0,000
Likelihood Ratio	185,641	35	0,000
Linear-by-Linear Association	0,730	1	0,393
N of Valid Cases	1540		

A 9 cells (18,8%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 0,35.

Tabloya göre Ki-kare İstihdam ve eğitim durumuna arasında iki yönlü anlamlı bir ilişki mevcuttur. Hesaplanan Pearson Chi-Square (Ki-kare değeri 212,360; $p < 0,000$ gözlenen); ($Sd = 35, \alpha = 0,001$) = 35 (beklenen), beklenen değerden (Ki-kare tablosundan serbestlik derecesi ve alfa değeri beklenen değere göre daha küçük olduğu görülmektedir. Bu da anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda H_{12} 4.hipotezi H_1 : İstihdam ve eğitim durumuna göre farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Bu farklar frekans ve yüzde dağılımları aşağıdaki tablolarda görülmektedir.

Tablo 71: İstihdam ve Eğitim Durumuna Göre Yüzde Dağılımı

	Eğitim Durum										
	Eğitimsiz	Okur - Yazar	İlköğretim	Lise	Ön lisans	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam		
İstidam	Kamu	Veri Sayısı	27	8	5	17	17	43	8	1	126
		% Yüzde Eğitim Durum	21,1 %	7,1 %	2,3 %	6,0 %	5,4 %	10,6 %	10,5 %	10,0 %	8,2 %
	Özel	Veri Sayısı	17	27	65	75	63	94	27	4	372
		% Yüzde Eğitim Durum	13,3 %	24,1 %	30,5 %	26,6 %	20,1 %	23,2 %	35,5 %	40,0 %	24,2 %
	İşveren	Veri Sayısı	5	4	5	12	5	15	5	3	54
		% Yüzde Eğitim Durum	3,9 %	3,6 %	2,3 %	4,3 %	1,6 %	3,7 %	6,6 %	30,0 %	3,5 %
	Serbest meslek	Veri Sayısı	13	13	60	34	25	20	3	0	168
		% Yüzde Eğitim Durum	10,2 %	11,6 %	28,2 %	12,1 %	8,0 %	4,9 %	3,9 %	0,0 %	10,9 %
	İşsiz	Veri Sayısı	52	52	66	119	138	178	29	1	635
		% Yüzde Eğitim Durum	40,6 %	46,4 %	31,0 %	42,2 %	44,1 %	43,8 %	38,2 %	10,0 %	41,2 %
	Diğer	Veri Sayısı	14	8	12	25	65	56	4	1	185
		% Yüzde Eğitim Durum	10,9 %	7,1 %	5,6 %	8,9 %	20,8 %	13,8 %	5,3 %	10,0 %	12,0 %
Toplam		Veri Sayısı	128	112	213	282	313	406	76	10	1540
		% Yüzde Eğitim Durum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Tabloda eğitim durumuna göre sektörel dağılımlar eğitimsizler % 21,1'ini (27) kişi kamu, % 13,3'ünü (17) kişi özel, işveren % 3,9'ünü (5) kişi, okur-yazar % 7,1'ini (8) kişi kamu, % 24,1'ini (27) kişi özel, % 3,6'sını (4) kişi işveren, ilköğretim % 2,3'ünü (5) kişi kamu, % 30,5'ini (65) kişi özel, % 2,3'ünü (5) kişi işveren, lise % 6,0'mı (17) kişi kamu, % 26,6'sını (75) kişi özel, % 4,3'ünü (12) kişi işveren, ön lisans % 5,4'ünü (17) kişi kamu, % 20,1'ini (63) kişi özel, % 1,6'sını (5) kişi işveren, lisans % 10,6'sını (43) kişi kamu, % 23,2'sini (94) kişi özel, % 3,7'sini (15) kişi işveren, yüksek lisans % 10,5'ini (8) kişi kamu, % 35,5'ini (27) kişi özel, % 6,6'sını (5) kişi işveren, doktora % 10,0'mı (1) kişi kamu, % 40,0'mı (4) kişi özel, % 30,0'mı (3) kişi işveren oluşturmaktadır. Eğitim durumuna göre işsizlerin dağılımlar eğitimsizler % 40,6'sını (52) kişi, okur-yazar % 46,4'ünü (52) kişi, ilköğretim % 31,0'mı (66) kişi, lise % 42,2'sini (119) kişi, ön lisans % 44,1'ini (138) kişi, lisans % 43,8'ini (178) kişi, yüksek lisans % 38,2'sini (29) kişi, doktora % 10,1'ini (1) kişi oluşturmaktadır.

Tablo 72: Sizce Devlet Politikaları Şirketlere Gerekli Önemi Veriyor mu? (Vergi, Denetleme, Kontrol, Destek Vb.) Frekans Dağılımı

Ölçek 19	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli (%)	Birikimli (%)
Fikrim Yok	75	4,9	4,9	4,9
Tamamen	222	14,4	14,4	19,3
Her Zaman	261	16,9	16,9	36,2
Bazı Zaman	439	28,5	28,5	64,7
Hiçbir Zaman	543	35,3	35,3	100,0
Toplam	1540	100,0	100,0	

Tablo da belirtildiği Frekans dağılımları fikrim yok % 4,9'unu (75) kişi, tamamen % 14,4'ünü (222) kişi, her zaman % 16,9'unu (261) kişi, bazı zaman % 28,5'ini (439) kişi, hiçbir zaman % 35,3'ünü (543) kişi oluşturmaktadır. İşletmelerin mali kontrolleri genelde yapılmamakta ve sadece beyan usulü kayıt tutulmaktadır. Buda İşletmeler hakkında şikâyet veya ihbar doğrultusunda işletmeler takibe alınıp, vergi, denetleme, kontrol gibi mekanizmalar işleyebilmektedir. Devlet politikaları şüphesiz işletmeleri denetleme ve kontrol etmek içindir. Türkiye'de tüm işletmeleri denetleyecek alt yapının yeterince olmaması ve personel açığından dolayı işletmelerin takibi imkânsızlaşmaktadır. Devlet işletmelerin ancak bir kısmını denetleyebilir, kontrol edebilir. Devlet politikaları doğrultusunda işletmeler genelde irsaliye, fatura, faturalı irsaliye, zorunlu tutulması gereken defterler vb. evraklarla ancak işletmeler hakkında bilgi sahibi olmaktadır.

5.4. Gençlerin İstihdam Sonrası Sorunları

Gençler istihdamda az sayıda yer almaktadır. İstihdam edildikleri işletmelerin iç iletişim kanalları, insan kaynakları diye adlandırılan genel bütünüleyici birimler tarafından da fazlaca önemsenmediği ve personel yönetimi sisteminde ise yapılacak değerlemelerde bilgi ve tecrübeleri dikkate almamaktadır.

Tablo 73: Çalıştığınız Kurumunu İnsan Kaynakları, Kurumsal İletişim, Halkla İlişkiler, Personel Yönetimi Açısından Adil Çalışmalar Yapılıyor mu? Frekans Dağılımı

Ölçek 20	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli (%)	Birikimli (%)
Fikrim Yok	103	6,7	6,7	6,7
Tamamen	305	19,8	19,8	26,5
Her Zaman	330	21,4	21,4	47,9
Bazı Zaman	380	24,7	24,7	72,6
Hiçbir Zaman	422	27,4	27,4	100,0
Toplam	1540	100,0	100,0	

Fikrim yok % 6,7'sini (103) kişi, tamamen % 19,8'ini (305) kişi, her zaman % 21,4'ünü (330) kişi, bazı zamanlar % 24,7'sini (380) kişi, hiçbir zaman % 27,4'ünü (422) kişi oluşturmaktadır. İstatiksel veriler göstergeleri gençlerin iş yaşamında fazla önemsenmedi, hatta onların haklarını görmezden geldikleri görülmektedir.

Tablo 74: Çalıştığınız Kurumunu İnsan Kaynakları, Kurumsal İletişim, Halkla İlişkiler, Personel Yönetimi Açısından Adil Çalışmalar Yapılıyor mu? Cinsiyete Göre T-Testi

Cinsiyet	N	X	Ss	Sd	T	R
Bay	1055	3,567	1,284	1012,710	4,983	0,000*
Bayan	485	3,235	1,184			

*P<0,005

Tabloda belirtildiği gibi Çalıştığınız kurumunu insan kaynakları, kurumsal iletişim, halkla ilişkiler, personel yönetimi açısından adil çalışmalar yapmaları cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar baylar için ortalama $X = 3,567$; bayanlar $X = 3,235$ dir. Üstelik t-testi analizi H_1 3.hipotezi H_1 her iki cinsiyet arasındaki bu farklılığın anlamlılık seviyesine ulaştığını göstermektedir. (T değeri 4,983; $P < 0,005$)

Tablo 75: Çalıştığınız Kurumunu İnsan Kaynakları, Kurumsal İletişim, Halkla İlişkiler, Personel Yönetimi Açısından Adil Çalışmalar Yapılıyor mu? Yaş Aralığına Göre One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test

		Yaş Aralığı	Ölçek 20
N		1540	1540
Normal Parameters(a,b)	Mean	2,629	3,463
	Std. Deviation	1,053	1,262
Most Extreme Differences	Absolute	0,182	0,185
	Positive	0,181	0,142
	Negative	-0,182	-0,185
Kolmogorov-Smirnov Z		7,124	7,277
Asymp. Sig. (2-tailed)		0,000	0,000

A Test distribution is Normal.

B Calculated from data.

Tabloda Kolmogorov-Smirnov testi p değeri yaş aralığı ve ölçek 20 için Asymp. Sig. (2-tailed); $p < 0,05$ 'tir. Buradan, verilerimizin normal dağılımdan farklı olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Kolmogorov-smirnov Z testinin değeri (yaş aralığı = 7,124; Ölçek = 7,277) oluşturmaktadır. Asymp. Sig. (2-tailed) (0,000) $p < 0,05$ 'ten küçük olduğundan yaş aralığı ve ölçek 20 normal dağılmadığını göstermektedir. Standart sapma (yaş aralığı = 1,053; Ölçek = 1,262) dir. H_2 3.hipotezi H_1 : çalıştığınız kurumunu insan kaynakları, kurumsal iletişim, halkla ilişkiler, personel yönetimi açısından adil çalışmalar yapılıyor mu? İle yaş aralığı grupları arası farklılık vardır. Bu farklılıklar frekans ve yüzde dağılımları aşağıdaki tablolarda görülmektedir.

Tablo 76: Çalıştığınız Kurumunu İnsan Kaynakları, Kurumsal İletişim, Halkla İlişkiler, Personel Yönetimi Açısından Adil Çalışmalar Yapılıyor mu? Yaş Aralığına Göre Yüzde Dağılımı

			Yaş aralığı				Toplam
			15-19	20-24	25-29	30-34	
Ölçek 20	Fikrim Yok	Veri Sayısı	11	42	21	29	103
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	4,1%	9,7%	4,8%	7,2%	6,7%
	Tamamen	Veri Sayısı	56	68	102	79	305
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	20,7%	15,8%	23,4%	19,6%	19,8%
	Her Zaman	Veri Sayısı	44	136	76	74	330
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	16,2%	31,6%	17,5%	18,4%	21,4%
	Bazı Zaman	Veri Sayısı	73	132	84	91	380
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	26,9%	30,6%	19,3%	22,6%	24,7%
	Hiçbir Zaman	Veri Sayısı	87	53	152	130	422
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	32,1%	12,3%	34,9%	32,3%	27,4%
Toplam		Veri Sayısı	271	431	435	403	1540
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabloda tamamen yapıldığını ifade eden 15-19 yaş aralığı % 20,7'sini (56) kişi, 20-24 yaş aralığı % 15,8'ini (68) kişi, 25-29 yaş aralığı % 34,4'ünü (102) kişi, 30-34 yaş aralığı % 19,6'sını (79) kişi, her zaman 15-19 yaş aralığı % 16,2'sini (44) kişi, 20-24 yaş aralığı % 31,6'sını (136) kişi, 25-29 yaş aralığı % 17,5'ini (76) kişi, 30-34 yaş aralığı % 18,4'ünü (74) kişi, bazı zamanlar 15-19 yaş aralığı % 26,9'unu (73) kişi, 20-24 yaş aralığı % 30,6'sını (132) kişi, 25-29 yaş aralığı % 19,3'ünü (84) kişi, 30-34 yaş aralığı % 22,6'sını (91) kişi, hiçbir zaman 15-19 yaş aralığı % 32,1'ini (87) kişi, 20-24 yaş aralığı % 12,3'ünü (53) kişi, 25-29 yaş aralığı % 34,9'unu (152) kişi, 30-34 yaş aralığı % 32,3'ünü (130) kişi oluşturmaktadır.

İstihdam edilenlerin; istihdam yerlerinde çalışılan şirketi yönetimleri açısından yeterli bulmadığı ve buna paralel olarak ta etik bir sistem içerisinde olmadığına görülmektedir.

Tablo 77: İstihdamdan Sonra Oryantasyon Uygulamaları Yapılıyor mu? Frekans Dağılımı

Ölçek 10	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli (%)	Birikimli (%)
Fikrim Yok	68	4,4	4,4	4,4
Tamamen	235	15,3	15,3	19,7
Her Zaman	287	18,6	18,6	38,3
Bazı Zaman	445	28,9	28,9	67,2
Hiçbir Zaman	505	32,8	32,8	100,0
Toplam	1540	100,0	100,0	

Tabloda frekans dağılımı tamamen % 15,3'ünü (235) kişi, hiçbir zaman % 32,8'ini (505) kişi oluşturmaktadır. Frekans dağılımında anlaşıldığı gibi işletmeler istihdam ettiği personeller oryantasyon yapmamaktadır. Oryantasyon uygulamalarının yapılmadığından dolayı gençler işe adapte olmamakta beraber ve sürekli iş değişimleri yaşanmasına sebebiyet vermektedir. Buda gençler için belli bir süre sonra iş deneyimleri psikolojik ve ruhsal değişimlerinin yaşanmasına neden olmaktadır.

Tablo 78: İşletme Tarafından Motivasyonu Artırmak İçin Çalışanları Ödüllendirme (Teşekkür Yazıları, Ek Ödeme, Vb.) Mekanizmaları Yapılıyor mu? Frekans Dağılımı

Ölçek 11	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli (%)	Birikimli (%)
Fikrim Yok	84	5,5	5,5	5,5
Tamamen	260	16,9	16,9	22,3
Her Zaman	309	20,1	20,1	42,4
Bazı Zaman	369	24,0	24,0	66,4
Hiçbir Zaman	518	33,6	33,6	100,0
Toplam	1540	100,0	100,0	

Tabloda frekans dağılımı fikrim yok % 5,5'ini (84) kişi, tamamen % 16,9'unu (260) kişi, her zaman % 20,1'ini (309) kişi, bazı zaman % 24,0'ını (369) kişi, hiçbir zaman % 33,6'ısını (518) kişi oluşturmaktadır. İstatiksel verilere baktığımızda işletmelerin personele gereken önemin verilmediği sadece emek piyasasında bir girdi olarak gördüklerini belirtmektedir. Motivasyon, davranışları yönlendiren, sürekliliği sağlayan, güduları yönlendiren ve biçimlendiren işletmeler için önemli bir kaynaktır. Çalışanların ödüllendirilmesi motivasyonu artırdığı gibi kişilerin başarısı motivasyonla bağlantılıdır. Başarılar ve hedeflere ulaşmada ek ödemeler, teşekkür yazıları, terfi, tatil vb. faktörlerle motivasyonu en iyi şekilde artıracak ve istenilen hedeflere ulaşılmasını sağlayacaktır. İşletmeler kamunun koyduğu askeri ücrette personel alımlarını yapmakta, idari kısım hariç personellerini genelde uzun vadeli şirkette tutmamakta sürekli personel değişimine gitmektedir. Bu da şirketler tarafından avantajlı olarak görülmektedir. Personellerin kıdem ve yıpranma ücretlerini gerektirecek ek ödemelerin yapılmamasına sebep vermektedir.

Tablo 79: Çalıştığınız Birim, Kurum İçindeki Öteki Birimlere Göre Daha Cazip midir? Frekans Dağılımı

Ölçek 12	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli (%)	Birikimli (%)
Fikrim Yok	90	5,8	5,8	5,8
Tamamen	270	17,5	17,5	23,4
Her Zaman	327	21,2	21,2	44,6
Bazı Zaman	367	23,8	23,8	68,4
Hiçbir Zaman	486	31,6	31,6	100,0
Toplam	1540	100,0	100,0	

Tablodaki frekans dağılımına baktığımızda fikrim yok % 5,8'ini (90) kişi, tamamen % 17,5'ini (270) kişi, her zaman % 21,2'isini (327) kişi, bazı zaman % 23,8'ini (367) kişi, Hiçbir zaman % 31,6'ısını (486) kişiden oluşmaktadır. İstatiksel dağılımlara baktığımızda işletmelerde çalışanlar kendi birimlerini fazla önemsemekte kendilerine farklı bir işletmelerde gelen teklifler doğrultusunda buldukları kurumlardan ayrılacaktır.

Tablo 80: Çalıştığınız Birim, Kurum İçindeki Öteki Birimlere Göre Daha Cazip midir? Cinsiyete Göre T-Testi

Cinsiyet	N	X	Ss	Sd	T	R
Bay	1055	3,337	1,289	1191,385	-12,644	0,000*
Bayan	485	4,099	0,997			

P<0,005*

Tabloda belirtildiği gibi Çalıştığınız birim, kurum içindeki öteki birimlere göre daha cazip olması cinsiyete göre farklılık vardır. Bu farklılıklar baylar için ortalama $X = 3,337$; bayanlar $X = 4,099$ dir. Üstelik t-testi analizi her iki cinsiyet arasındaki bu farklılığın anlamlılık seviyesine ulaştığını göstermektedir. H_3 3.hipotezi H_1 : ölçek 12 ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık vardır. (T değeri -12,644; $P < 0,005$) Bu sonuç ölçeğin iç tutarlılığının yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 81: Çalıştığınız Birim, Kurum İçindeki Öteki Birimlere Göre Daha Cazip midir? Yaş Aralığına Göre One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test

	Yaş Aralığı	Ölçek 12	
N	1540	1540	
Normal Parameters(a,b)	Mean	2,629	3,5773
	Std. Deviation	1,053	1,255
Most Extreme Differences	Absolute	0,182	0,187
	Positive	0,181	0,129
	Negative	-0,182	-0,187
Kolmogorov-Smirnov Z	7,124	7,335	
Asymp. Sig. (2-tailed)	0,000	0,000	

A Test distribution is Normal.

B Calculated from data.

Görüldüğü gibi, Kolmogorov-Smirnov testi p değeri hem yaş aralığı, hem de ölçek 12 için Asymp. Sig. (2-tailed); $p < 0,05$ 'tir. Buradan, verilerimizin normal dağılımdan farklı olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Kolmogorov-smirnov Z testinin değeri (yaş aralığı = 7,124; Ölçek = 7,335) oluşturmaktadır. Asymp. Sig. (2-tailed) (0,000) $p < 0,05$ 'ten küçük olduğundan yaş aralığı verileri normal dağılmadığını göstermektedir. H_4 3.hipotezi H_1 : ölçek 12 ile yaş aralığı grupları arası farklılık vardır. Standart sapma (yaş aralığı = 1,053; Ölçek = 1,255). Bu farklılıklar Frekans ve yüzde dağılımları aşağıdaki tablolarda görülmektedir.

Tablo 82: Çalıştığınız Birim, Kurum İçindeki Öteki Birimlere Göre Daha Cazip midir? Yaş Aralığına Göre Yüzde Dağılımı

			Yaş Aralığı				Toplam
			15-19	20-24	25-29	30-34	
Ölçek 12	Fikrim Yok	Veri Sayısı	12	43	9	26	90
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	4,4 %	10,0 %	2,1 %	6,5 %	5,8 %
	Tamamen	Veri Sayısı	45	58	93	74	270
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	16,6 %	13,5 %	21,4 %	18,4 %	17,5 %
	Her Zaman	Veri Sayısı	37	92	122	76	327
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	13,7 %	21,3 %	28,0 %	18,9 %	21,2 %
	Bazı Zaman	Veri Sayısı	85	104	101	77	367
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	31,4 %	24,1 %	23,2 %	19,1 %	23,8 %
	Hiçbir Zaman	Veri Sayısı	92	134	110	150	486
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	33,9 %	31,1 %	25,3 %	37,2 %	31,6 %
	Toplam	Veri Sayısı	271	431	435	403	1540
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Tabloda tamamen % 16,6'ünü (45) kişi 15-19 yaş arası, % 13,5'ini (58) kişi 20-24 yaş arası, % 21,4'ünü (93) kişi 25-29 yaş arası % 18,4'ünü (74) kişi 30-34 yaş arası, her zaman % 13,7'sini (37) kişi 15-19 yaş arası, % 21,3'ünü (92) kişi 20-24 yaş arası, % 28,0'ını (122) kişi 25-29 yaş arası, % 18,9'ünü (76) kişi 30-34 yaş arası oluşturmaktadır. Tablodakilerin analizi hiçbir zaman % 33,9'unu (92) kişi 15-19 yaş arası, % 31,1'ini (134) kişi 20-24 yaş arası, % 25,3'ünü (110) kişi 25-29 yaş arası, % 37,2'sini (150) kişi oluşturmaktadır. İşletmeler çalışanların görüş ve fikirlerine başvurmamaktadır. Genç dinamik görüşler ve fikirleri küçümsenmekte ve gençlerin dinamik fikirlerinden faydalanmamakta körüklenen düşünce (ben her şeyi bilirim düşüncesi) işletmelerde devamlılığını sürdürmektedir.

Tablo 83: İşletmenin Sizleri Dinlemesinden, Önerilerinize Başvurmasından, Görüşlerinizin ve İsteklerinizin Dikkate Alınmasından, Sizleri Önemsemesinden Memnun musunuz? Cinsiyete Göre T-Testi

Cinsiyet	N	X	Ss	Sd	T	R
Bay	1055	3,546	1,178	857,681	-4,183	0,000*
Bayan	485	3,837	1,308			

*P<0,005

Tabloda belirtildiği gibi İşletmenin sizleri dinlemesinden, önerilerinize başvurmasından, görüşlerinizin ve isteklerinizin dikkate alınmasından, sizleri önemsemesinden memnun olması cinsiyete göre farklılık vardır. Bu farklılıklar baylar için ortalama $X = 3,546$; bayanlar $X = 3,837$ dir. Üstelik t-testi analizi H_3 hipotezi H_1 : Ölçek 13 ile cinsiyet farklılığın anlamlılık seviyesine ulaştığını göstermektedir. ($T = -4,183$; $P < 0,005$)

Tablo 84: İşletmenizde Çalışanların Farklılıklarına (Dünya Görüşü, Kültür, İnanç, Mezhep, Siyasi Yaklaşım Gibi) Saygı Gösterip, Bunu Kurum İçin Zenginlik Olarak Kabul Ettiğine Katılıyor musunuz? Frekans Dağılımı

Ölçek 14	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli (%)	Birikimli (%)
Fikrim Yok	72	4,7	4,7	4,7
Tamamen	275	17,9	17,9	22,5
Her Zaman	349	22,7	22,7	45,2
Bazı Zaman	387	25,1	25,1	70,3
Hiçbir Zaman	457	29,7	29,7	100,0
Toplam	1540	100,0	100,0	

Frekans dağılımları fikrim yok % 4,7'sini (72) kişi, tamamen % 17,9'unu (275) kişi, her zaman % 22,7'sini (349) kişi, bazı zaman % 25,1'ini (387) kişi, hiçbir zaman % 29,7'sini (457) kişi oluşturmaktadır. İşletmeler çalışanların dünya görüşü, kültür, inanç mezhep, siyasi yaklaşım gibi etkenlere yeteri saygı göstermediği çoğu zaman bu etkenlerin yaşanmasını engellemek için kurumsal olarak bir engel koymaktadır. Örneğin çoğu işletmelerde ibadet için ayrılmış bir bölümün olmaması, inançları gereği kişilerin ibadetlerini yapmalarını engellemektedir. Kurum içinde

değerler doğrultusunda toplumda iş saatleri dışında katıldığı eylemlerden dolayı işten ihraç edilmektedir. İşletme içerisinde çalışanların siyasi tartışmalara ve görüşmelere hatta siyasi kimliklerin ifade etmelerine engel olarak anarşist bir yapı oluşması düşüncesine engel olmaktadır. Çalışanların kültürleri doğrultusunda giyimleri eleştirilmekte bazen de iş akdinin fes edilmesine neden olmaktadır.

Tablo 85: İşletmenizde Çalışanların Farklılıklarına (Dünya Görüşü, Kültür, İnanç, Mezhep, Siyasi Yaklaşım Gibi) Saygı Gösterip, Bunu Kurum İçin Zenginlik Olarak Kabul Ettiğine Katılıyor musunuz? Cinsiyete Göre T-Testi

Cinsiyet	N	X	Ss	Sd	T	R
Bay	1055	3,676	1,246	1045,491	5,210	0,000*
Bayan	485	3,346	1,111			

*P<0,005

Tabloda belirtildiği gibi İşletmenizde çalışanların farklılıklarına (dünya görüşü, kültür, inanç, mezhep, siyasi yaklaşım gibi) saygı gösterip, bunu kurum için zenginlik olarak kabul etmesi cinsiyete göre farklılık vardır. Bu farklılıklar baylar için ortalama $X = 3,676$; bayanlar $X = 3,346$ dir. Üstelik t-testi analizi H_0 3.hipotezi H_1 : ölçek 14 ile cinsiyet arasındaki bu farklılığın anlamlılık seviyesine ulaştığını göstermektedir. ($T = -5,210$; $P < 0,005$)

Tablo 86: İşletmenizde Çalışanların Farklılıklarına (Dünya Görüşü, Kültür, İnanç, Mezhep, Siyasi Yaklaşım Gibi) Saygı Gösterip, Bunu Kurum İçin Zenginlik Olarak Kabul Ettiğine Katılıyor musunuz? Yaş Aralığına Göre One-Sample Kolmogorov-Smirnov Testi

	Yaş Aralığı	Ölçek 14
N	1540	1540
Normal Parameters(a,b)	Mean	2,629
	Std. Deviation	1,053
Most Extreme Differences	Absolute	0,182
	Positive	0,181
	Negative	-0,182
Kolmogorov-Smirnov Z	7,124	7,279
Asymp. Sig. (2-tailed)	0,000	0,000

A Test distribution is Normal.

B Calculated from data.

Tabloda, Kolmogorov-Smirnov testi p değeri yaş aralığı ve ölçek 14 için Asymp. Sig. (2-tailed); $p < 0,05$ 'tir. Buradan, verilerimizin normal dağılımdan farklı olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Kolmogorov-smirnov Z testinin değeri (yaş aralığı = 7,124; Ölçek = 7,279) oluşturmaktadır. Asymp. Sig. (2-tailed) (0,000) $p < 0,05$ 'ten küçük olduğundan yaş aralığı verileri normal dağılmadığını göstermektedir. H_0 : 3.hipotezi H_1 : Ölçek 14 ile yaş aralığı gruplar arası farklılık vardır. Standart sapma (yaş aralığı = 1,05318; Ölçek = 1,21525) dir. Bu farklar frekans ve yüzde dağılımları aşağıdaki tablolarda görülmektedir.

Tablo 87: İşletmenizde Çalışanların Farklılıklarına (Dünya Görüşü, Kültür, İnanç, Mezhep, Siyasi Yaklaşım Gibi) Saygı Gösterip, Bunu Kurum İçin Zenginlik Olarak Kabul Ettiğine Katılıyor musunuz? Yaş Aralığına Göre Yüzde Dağılımı

			Yaş Aralığı				Toplam
			15-19	20-24	25-29	30-34	
Ölçek 14	Fikrim Yok	Veri Sayısı	12	38	9	13	72
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	4,4 %	8,8 %	2,1 %	3,2 %	4,7 %
	Tamamen	Veri Sayısı	43	59	83	90	275
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	15,9 %	13,7 %	19,1 %	22,3 %	17,9 %
	Her Zaman	Veri Sayısı	66	88	103	92	349
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	24,4 %	20,4 %	23,7 %	22,8 %	22,7 %
	Bazı Zaman	Veri Sayısı	61	150	84	92	387
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	22,5 %	34,8 %	19,3 %	22,8 %	25,1 %
	Hiçbir Zaman	Veri Sayısı	89	96	156	116	457
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	32,8 %	22,3 %	35,9 %	28,8 %	29,7 %
	Toplam	Veri Sayısı	271	431	435	403	1540
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Tablodaki istatistiksel veriler hiçbir zaman % 30,8'ini (89) kişi 15-19 yaş arası, % 22,3'ünü (96) kişi 20-24 yaş arası, 35,9'unu (156) kişi 25-29 yaş arası, % 28,8'ini (116) kişi 30-34 yaş arası oluşturmaktadır. Gençler yeterli bilgi ve beceriye sahip olmayışı nedeniyle kurumsal sosyal sorumluluk çerçevesinde istihdam

edilmemektedir. Kurumsal sosyal sorumluluk kapsamında işletmeler gençlerde beceri istemektedir. Çoğu işletmeler kurumsal sosyal kapsamında işletmede ihtiyaç olmayan beceri ve yetenekleri de istemektedir. Bunların başında yabancı dil gelmektedir. Gençlik bir arayış içinde iş olanakları kendileriyle bağdaşan veya bağdaşmayan, mesleki veya teknik olarak kurumların istihdamı için farklı yaş aralığında çabalayıp istihdam olanaklarını aramaktadır. Gençlik ailevi rollerin üstlenmesinden dolayı gelir kazanmak için daha bağımsız ve sorumlu bir şekilde hareket etmeye başladığı bir dönemde kurumlar (dünya görüşü, kültür, inanç, mezhep, siyasi yaklaşım gibi) saygı göstermeyip istihdam olanaklarını sınırlamaktadır.

Tablo 88: İşletmenizin Kurumsal Sosyal Sorumluluğa Gerekli Özeni Gösterdiğine ve Bu Doğrultuda Gençleri İstihdam Ettiğine İnanıyor musunuz? Frekans Dağılımı

Ölçek 15	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli (%)	Birikimli (%)
Fikrim Yok	78	5,1	5,1	5,1
Tamamen	233	15,1	15,1	20,2
Her Zaman	297	19,3	19,3	39,5
Bazı Zaman	350	22,7	22,7	62,2
Hiçbir Zaman	582	37,8	37,8	100,0
Toplam	1540	100,0	100,0	

Frekans dağılımı fikrim yok % 5,1'ini (78) kişi, tamamen % 15,1'ini (233) kişi, her zaman % 19,3'ünü (297) kişi, bazı zaman % 22,7'sini (350) kişi, hiçbir zaman % 37,8'ini (582) kişi oluşturmaktadır. Kurumsal sosyal sorumluluk kapsamında gençleri istihdam edilmediği frekans yüzdeliğinde hiçbir zaman % 37,8'ini (582) kişi oluşturmaktadır. Pratik bilgi ve deneyim eksikliğinden dolayı da tercih edilmemektedir.

Tablo 89: İşletmenizin Kurumsal Sosyal Sorumluluğa Gerekli Özeni Gösterdiğine ve Bu Doğrultuda Gençleri İstihdam Ettiğine İnanıyor musunuz? Cinsiyete Göre T-Testi

Cinsiyet	N	X	Ss	Sd	T	R
Bay	1055	3,480	1,300	1282,613	-13,710	0,000*
Bayan	485	4,274	0,920			

*P<0,005

Tabloda belirtildiği gibi İşletmenizin kurumsal sosyal sorumluluğa gerekli özeni gösterdiğine ve bu doğrultuda gençleri istihdam etmesinde cinsiyete göre farklılık vardır. Bu farklılıklar baylar için ortalama $X = 3,480$; bayanlar $X = 4,274$ dir. Üstelik t-testi analizi H_0 3.hipotezi H_1 : ölçek 15 ile cinsiyet arasındaki bu farklılığın anlamlılık seviyesine ulaştığını göstermektedir. ($T = -13,710$; $P < 0,005$) Aradaki farkta anlaşıldığı gibi kurumsallaşmış işletmeler gençleri istediği oran ve sayıda istihdam etmemektedir.

Tablo 90: İşletmenizin Kurumsal Sosyal Sorumluluğa Gerekli Özeni Gösterdiğine ve Bu Doğrultuda Gençleri İstihdam Ettiğine İnanıyor musunuz? Yaş Aralığına Göre One-Sample Kolmogorov-Smirnov Testi

	Yaş Aralığı	Ölçek 15
N	1540	1540
Normal Parameters(a,b)	Mean	2,629
	Std. Deviation	3,730
Most Extreme Differences	Absolute	1,053
	Positive	0,182
	Negative	0,181
Kolmogorov-Smirnov Z	-0,182	0,155
Asymp. Sig. (2-tailed)	7,124	8,758
	0,000	0,000

a Test distribution is Normal.

b Calculated from data.

Tabloda Kolomogorov-Smirnov testi p değeri yaş aralığı ve ölçek 15 için Asymp. Sig. (2-tailed); $p < 0,05$ 'tir. Buradan, verilerimizin normal dağılımdan farklı olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Kolmogorov-smirnov Z testinin değeri (yaş aralığı = 7,124; Ölçek = 8,758) oluşturmaktadır. Asymp. Sig. (2-tailed) (0,000) $p < 0,05$ 'ten küçük olduğundan yaş aralığı verileri normal dağılmadığını göstermektedir. Standart sapma (Yaş aralığı = 1,053; Ölçek = 1,249) dir. H_0 3.hipotezi H_1 : ölçek 15 ile yaş aralığı gruplar arası farklılık vardır.

Tablo 91: İşletmenizin Kurumsal Sosyal Sorumluluğa Gerekli Özene Gösterdiğine ve Bu Doğrultuda Gençleri İstihdam Ettiğine İnanıyor musunuz? Yaş Aralığına Göre Yüzde Dağılımı

			Yaş Aralığı				Total
			15-19	20-24	25-29	30-34	
Ölçek 15	Fikrim Yok	Veri Sayısı	12	34	16	16	78
		% Yüzde Yaş Aralığı	4,4%	7,9%	3,7%	4,0%	5,1%
	Tamamen	Veri Sayısı	20	80	76	57	233
		% Yüzde Yaş Aralığı	7,4%	18,6%	17,5%	14,1%	15,1%
	Her Zaman	Veri Sayısı	43	80	89	85	297
		% Yüzde Yaş Aralığı	15,9%	18,6%	20,5%	21,1%	19,3%
	Bazı Zaman	Veri Sayısı	62	132	85	71	350
		% Yüzde Yaş Aralığı	22,9%	30,6%	19,5%	17,6%	22,7%
	Hiçbir Zaman	Veri Sayısı	134	105	169	174	582
		% Yüzde Yaş Aralığı	49,4%	24,4%	38,9%	43,2%	37,8%
	Toplam	Veri Sayısı	271	431	435	403	1540
		% Yüzde Yaş Aralığı	100,0 %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablodaki istatistiksel veriler tamamen % 7,4'ünü (20) kişi 15-19 yaş arası, % 18,6'sını (80) kişi 20-24 yaş arası, 17,5'ini (76) kişi 25-29 yaş arası, % 14,1'ini (57) kişi 30-34 yaş arası, her zaman % 15,9'unu (43) kişi 15-19 yaş arası, % 18,6'sını (80) kişi 20-24 yaş arası, 20,5'ini (89) kişi 25-29 yaş arası, % 21,1'ini (85) kişi 30-34 yaş arası, hiçbir zaman % 49,4'ünü (134) kişi 15-19 yaş arası, % 24,4'ünü (105) kişi 20-24 yaş arası, 38,9'unu (169) kişi 25-29 yaş arası, % 43,2'sini (174) kişi 30-34 yaş arası oluşturmaktadır. istihdam için göç sonrası bölgelerde daralmalara ve sorunlara yol açmaktadırlar. Bunun başında daha az ücrete çalışma iş dünyasında yer edinme çabaları, nitelik seviyelerine göre çatışmalar, nüfusun istihdam gereğinden fazlaca artması, iş dünyası içinde ucuz işgücünü oluşturmaktadır.

6. GENÇLERİN AİLE EKONOMİSİNE KATKILARI

Ailelerin geçim kaynakları ebeveynler tarafından bunların birinin ya da her ikisinin çalışmasından ve elde ettikleri gelirden karşılanmaktadır. Ancak zamanla ülke içinde yaşanan ekonomik dalgalanmalar, krizler, devlet ve özel sektörün sergilemiş olduğu tutumlar karşısında aile içerisindeki gençlerinde iş hayatına atılmalarını zorunlu hale getirmiştir. Bu zorunluluk gençlerin gelecekteki hayallerini büyük ölçüde yaralasa da kısa zamanlı olarak ekonomik açıdan mutlu etmiştir. Bu davranışlar aileyi daha dirençli hale getirmekle beraber gençler açısından ise zamanla sorunların doğmasına yol açmıştır.

“Aile ya da birey açısından gelir, üretime yapılan katkı karşılığında belirli bir sürede elde edilen değerlerin toplamıdır. Aile ekonomisinde gelir, genelde para olarak ifade edilir. Aile açısından gelirin anlamı, sahip olunan mal ve hizmetten en yüksek faydayı sağlamaktır. Aile geliri, emek karşılığında alınan ücret ve maaşlar şeklinde olabildiği gibi toprak kirası (rant), sermaye geliri (faiz) veya teşebbüs geliri (kâr) şeklinde de olabilir” (Hayta 2008, 10).

Tablo 92: Çalıştığınız Sektörde Çalışan Ücretleri Yeterli Olduğuna Katılıyorsunuz? Frekans Dağılımı

Ölçek 16	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli (%)	Birikimli (%)
Fikrim Yok	98	6,4	6,4	6,4
Tamamen	249	16,2	16,2	22,5
Her Zaman	292	19,0	19,0	41,5
Bazı Zaman	374	24,3	24,3	65,8
Hiçbir Zaman	527	34,2	34,2	100,0
Toplam	1540	100,0	100,0	

Frekans dağılımı fikrim yok % 6,4’ünü (98) kişi, tamamen % 16,2’sini (249) kişi, her zaman % 19,0’ını (292) kişi, bazı zaman % 24,3’ünü (374) kişi, hiçbir zaman % 34,3’sini (527) kişi oluşturmaktadır. Verilerde de anlaşıldığı gibi ücretler yetersiz. Genç bireylerin çalışma zorunluluğu getirmektedir.

Tablo 93: Çalıştığımız Sektörde Çalışan Ücretleri Yeterli Olduğuna Katılıyor musunuz? Cinsiyete Göre T-Testi

Cinsiyet	N	X	Ss	Sd	T	R
Bay	1055	3,6427	1,29452	1538	0,197	0,843*
Bayan	485	3,6289	1,22744			

*P<0,005

Tabloda belirtildiği gibi Çalıştığımız sektörde çalışan ücretleri yeterli olduğuna katılıyor musunuz ölçeği ile cinsiyete göre farklılık göstermemektedir. Üstelik t-testi analizi H₂ 5.hipotezi H₀: ölçek ile cinsiyet arasındaki anlamlı bir farklılık yoktur. (T değeri 0,197; P < 0,005)

Tablo 94: Çalıştığımız Sektörde Çalışan Ücretleri Yeterli Olduğuna Katılıyor musunuz? Yaş Aralığına Göre One-Sample Kolmogorov-Smirnov Testi

	Yaş Aralığı	Ölçek 16	
N	1540	1540	
Normal Parameters(a,b)	Mean	2,629	3,638
	Std. Deviation	1,053	1,273
Most Extreme Differences	Absolute	0,182	0,200
	Positive	0,181	0,142
	Negative	-0,182	-0,200
Kolmogorov-Smirnov Z	7,124	7,839	
Asymp. Sig. (2-tailed)	0,000	0,000	

a Test distribution is Normal.

b Calculated from data.

Yukarıdaki tabloda Kolmogorov-Smirnov testi p değeri Yaş aralığı ve Ölçek 16 için Asymp. Sig. (2-tailed); p < 0,05'tir. Buradan, verilerimizin normal dağılımdan farklı olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Kolmogorov-smirnov Z testinin değeri (yaş aralığı = 7,124; Ölçek = 8,945) oluşturmaktadır. Asymp. Sig. (2-tailed) (0,000) p < 0,05'ten küçük olduğundan yaş aralığı verileri normal dağılmadığını göstermektedir. Standart sapma (yaş aralığı = 1,053; Ölçek = 1,273) dir. H₃ 5.hipotezi H₁: ölçek 16 ile yaş aralığı gruplar arası farklılık vardır. Bu farklılıklar aşağıdaki yüzde dağılımında görülmektedir.

Tablo 95: Çalıştığınız Sektörde Çalışan Ücretleri Yeterli Olduğuna Katılıyor musunuz? Yaş Aralığına Göre Yüzde Dağılımı

			Yaş Aralığı				Toplam
			15-19	20-24	25-29	30-34	
Ölçek 16	Fikrim Yok	Veri Sayısı	21	50	10	17	98
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	7,7 %	11,6 %	2,3 %	4,2 %	6,4 %
	Tamamen	Veri Sayısı	43	93	63	50	249
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	15,9 %	21,6 %	14,5 %	12,4 %	16,2 %
	Her Zaman	Veri Sayısı	51	120	66	55	292
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	18,8 %	27,8 %	15,2 %	13,6 %	19,0 %
	Bazı Zaman	Veri Sayısı	69	62	128	115	374
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	25,5 %	14,4 %	29,4 %	28,5 %	24,3 %
	Hiçbir Zaman	Veri Sayısı	87	106	168	166	527
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	32,1 %	24,6 %	38,6 %	41,2 %	34,2 %
	Toplam	Veri Sayısı	271	431	435	403	1540
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Tablo Çalıştığınız sektörde çalışan ücretleri yeterli olduğuna katılanlar tamamen olarak ifade edenler % 15,9'unu (43) kişi 15-19 yaş aralığı, % 21,6'sını (93) kişi 20-24 yaş aralığı, % 14,5'ini (63) kişi 25-29 yaş aralığı, % 12,4'ünü (50) kişi 30-34 yaş aralığını oluşturmaktadır. tablo Çalıştığınız sektörde çalışan ücretleri yeterli olduğuna katılmayanlar hiçbir zaman olarak ifade edenler % 32,1'ini (87) kişi 15-19 yaş aralığı, % 24,6'sını (106) kişi 20-24 yaş aralığı, % 38,6'sını (168) kişi 25-29 yaş aralığı, % 41,2'sini (166) kişi 30-34 yaş aralığı oluşturmaktadır. İstanbul'daki yaşam pahalılığı, işletmeler tarafından ödenen asgari ücret ile geçinen personeller çalışanları zor durumda bırakmaktadır Ücretlerin yetersiz olması İstanbul'da çalışanları ek işe teşvik etmektedir. Bir aile ekonomik geçim etkenlerinden dolayı birden fazla kişi çalışma durumunda kalmaktadır. Yeni evlenen bireylerde bir süre sonra her iki eşinde iş hayatına girdiği görülmektedir.

7. GENÇLERDE ASİMİLE VE UYUM SORUNLARI

İstanbul'a yerleşen gençler din, ırk, dil ve sosyo-kültürel olarak İstanbul'daki yaşam biçimine uymamakta ve asimile olmaktadır. Gençler İstanbul'da kendi dillerini konuştuklarında toplum tarafından farklı algılamakta ve dışlanmaktadır. Gençler topluma istem dışı olarak asimile olmaktadır. Gençlikte, değerler ve yargılar geliştikçe kültürel bütünlük sağlanır aksi takdirde asimilasyonla tüm değer ve yargılar yok edilmesiyle gençler kimlik arayışına girecek ve belli bir süre sonra kimlik bunalımının yaşamasına neden olacaktır.

Tablo 96: İstanbul'daki Yerleşkenizde Kişilerle Uyum Sorunu Yaşadınız mı? Frekans Dağılımı

Ölçek 1	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli (%)	Birikimli (%)
Fikrim Yok	99	6,4	6,4	6,4
Hiçbir Zaman	257	16,7	16,7	23,1
Bazı Zaman	311	20,2	20,2	43,3
Her Zaman	379	24,6	24,6	67,9
Tamamen	494	32,1	32,1	100,0
Toplam	1540	100,0	100,0	

Frekans dağılımı fikrim yok % 6,4'ünü (99) kişi, hiçbir zaman % 16,7'sini (257) kişi, bazı zaman % 20,2'sini (311) kişi, her zaman % 24,6'sını (379) kişi, tamamen % 32,1'ini (494) kişi oluşturmaktadır. Toplumla bütünleşmek zaman almaktadır. Topluma uyum sağlamak sosyo-kültürel değerlerin azda olsa bir kısmını askıya almaktır. Göçle gelen gençlerin çoğunun uyum süreci içerisinde kendi gelenek, kültürlerini asimile edildiği tabloda da görülmektedir. Gençler uyum süresince kültürel değişimin yanında kendi yaşama biçimlerini de çevresel faktör çerçevesinde biçimlenmektedir. Genç kişilerle kurdukları iletişim sonucu kişilerin tavır ve hareketlerini kendilerine uyarlayıp onlarla aynı özelliklere sahip olmak için kendi benliklerini yaşamak yerine farklı kimliği kabullenmektedir. Gençliğin bu kadar hızlı değişim istemesinin nedeni genellikle çevresinde gördüğü yaşam tarzından kaynaklanmaktadır. Bir kısım gençlerde kimlik değişimine karşı uyum sürecine uymamakta, yaşam tarzını İstanbul'daki yerleşkeye yaşatmak istemektedir.

Yerleşke de uyumsuz olanlar kendi kültürün destekleyen dernek, vakıf vb. kuruluşlarda aktif görevler üstlenmektedir.

Tablo 97: Yerleşim Yerinde Kişilerle Uyum Surunu ve Cinsiyete Göre T-Testi

Cinsiyet	N	X	Ss	Sd	T	R
Bay	1055	3,392	1,292	1103,089	-10,000	0,000*
Bayan	485	4,026	1,087			

*P<0,005

Tabloda belirtildiği gibi: Yerleşim yerinde kişilerle uyum surunu cinsiyete göre farklılık vardır. Bu farklılıklar baylar için ortalama $X = 3,392$; bayanlar $X = 4,026$ dir. Üstelik t-testi analizi H_0 2.hipotezi H_1 : ölçek 1 ile cinsiyet arasındaki anlamlı bir farklılık seviyesine ulaştığını göstermektedir. ($T = -10,000$; $P < 0,005$) Kültürel denge ve istikrarsızlık ekonomik uyum sürecini olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Geleneksel değerler uyum sürecinde cinsiyetler arasında farklılıklara neden olmaktadır. Kentsel yaşam biçimine uyum sağlama konusunda zorlanmakta ve hızla gelişen kent yaşamında asimilasyona maruz kalmaktadır. Buda Gençlerde bunalımların oluşması ve cinsiyetler arasında farklı şekilde uyumunu güçleştirmektedir.

Tablo 98: Yerleşim Yerinde Kişilerle Uyum Surunu ve Yaş Aralığına Göre One-Sample Kolmogorov-Smirnov Testi

		Yaş Aralığı	Ölçek 1
N		1540	1540
Normal Parameters(a,b)	Mean	2,629	3,592
	Std. Deviation	1,053	1,266
Most Extreme Differences	Absolute	0,182	0,193
	Positive	0,181	0,133
	Negative	-0,182	-0,193
Kolmogorov-Smirnov Z		7,124	7,580
Asymp. Sig. (2-tailed)		0,000	0,000

a Test distribution is Normal.

b Calculated from data.

tabloda Kolomogorov-Smirnov testi p değeri yaş aralığı ve ölçek 1 için Asymp. Sig. (2-tailed); $p < 0,05$ 'tir. Buradan, verilerimizin normal dağılımdan farklı olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Kolmogorov-smirnov Z testinin değeri (yaş aralığı =

7,124; Ölçek = 7,580) oluşturmaktadır. Asymp. Sig. (2-tailed) (0,000) $p < 0,05$ 'ten küçük olduğundan yaş aralığı verileri normal dağılmadığını göstermektedir. Standart sapma (yaş aralığı = 1,053; Ölçek = 1,266) dir. H_0 2.hipotezi H_1 : ölçek 1 ile yaş aralığı grupları arasında anlamlılık vardır.

Tablo 99: Yerleşim Yerinde Kişilerle Uyum Sorunu ve Yaş Aralığına Göre Yüzde Dağılımı

			Yaş Aralığı				Toplam
			15-19	20-24	25-29	30-34	
Ölçek 1	Fikrim Yok	Veri Sayısı	8	36	24	31	99
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	3,0 %	8,4 %	5,5 %	7,7 %	6,4 %
Hiçbir Zaman	Hiçbir Zaman	Veri Sayısı	38	91	62	66	257
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	14,0 %	21,1 %	14,3 %	16,4 %	16,7 %
Bazı Zaman	Bazı Zaman	Veri Sayısı	36	89	98	88	311
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	13,3 %	20,6 %	22,5 %	21,8 %	20,2 %
Her Zaman	Her Zaman	Veri Sayısı	74	124	105	76	379
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	27,3 %	28,8 %	24,1 %	18,9 %	24,6 %
Tamamen	Tamamen	Veri Sayısı	115	91	146	142	494
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	42,4 %	21,1 %	33,6 %	35,2 %	32,1 %
Toplam	Toplam	Veri Sayısı	271	431	435	403	1540
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Tabloda yerleşim yerinde kişilerle uyum sorunu yaş aralığına göre istatistiksel dağılım, hiçbir zaman % 14,0'ını (38) kişi 15-19 yaş aralığı, % 21,1'ini (91) kişi 20-24 yaş aralığı, % 14,3'ünü (62) kişi 25-29 yaş aralığı, % 16,4'ünü (66) kişi 30-34 yaş aralığını oluşturmaktadır. Tabloda yerleşim yerinde kişilerle uyum sorunu Yaş aralığına göre istatistiksel dağılım, her zaman % 27,3'ünü (74) kişi 15-19 yaş aralığı, % 28,8'ini (124) kişi 20-24 yaş aralığı, % 22,5'ini (98) kişi 25-29 yaş aralığı, % 21,8'ini (88) kişi 30-34 yaş aralığını, tamamen % 42,4'ünü (115) kişi 15-19 yaş aralığı, % 21,1'ini (91) kişi 20-24 yaş aralığı, % 33,6'sını (146) kişi 25-29 yaş aralığı, % 35,2'sini (142) kişi 30-34 yaş aralığını oluşturmaktadır. Farklı yaşlarda sosyo-çevresel faktörleri algılama ve cinsiyetlerin gelişimini etkilemektedir. Bunlar genelde

bazen engellemekle birlikte bazen de durdurmaktadır. Gençler yaşama tutunmaya başlarken, elde ettiği yetenekleri denetlemek ve kendini kanıtlama gereksinimi duymaktadır. Kendine hedef seçme arzusu içindedir. Kendini gerçekleştirebileceği yerleşkede istihdam edilmediğinde göç etmektedir. Böylece tutum ve davranışlar göçle yerleştiği bölgelerden etkilenip, onların gelecekteki davranış biçimlerini belirleyici roller üstlenmesine neden olmaktadır.

Gençlerde ve ailede meydana gelen sosyal çevresel değişiklikler, toplumun uyumunu etkileyen sanayileşme, kültürleşme, kentleşme, bütünleşme faktörler, gençlerde sosyo-psikolojik sorunların yaşanmasına neden olmaktadır. Böylece gençlik farklı yaş aralıklarında çevresiyle olan ilişkilerde sorun yaşamakta, farklı yaş aralıklarına bağlı olarak farklı şekilde uyumsuzluk yaşanmasına neden olacaktır.

7.1. Kültürel Geleneklerin Davranış ve Alışkanlıklar Üzerindeki Etkisi

Gençler aileden ve arkadaş gruplardan edindiği alışkanlıkları ve davranışlar doğrultusunda hareket etmektedir. Alışkanlıklar ve davranışlar bilinçaltına kazınmış uyum içinde kültürel değerlerle vardır. Birey doğup büyüdüğü bölgenin yaşam biçimi ve özellikleriyle bir bütündür.

Tablo 100: Göçten Önceki Hayatınızda Devam Eden Alışkanlıklar ve Davranışlarınız Var mı? Frekans Dağılımı

Ölçek 2	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli (%)	Birikimli (%)
Fikrim Yok	66	4,3	4,3	4,3
Hiçbir Zaman	235	15,3	15,3	19,5
Bazı Zaman	349	22,7	22,7	42,2
Her Zaman	396	25,7	25,7	67,9
Tamamen	494	32,1	32,1	100,0
Toplam	1540	100,0	100,0	

Gençlerin göçte sonraki yaşamlarında alışkanlıkların frekansları fikrim yok % 4,3'ünü (66) kişi, hiçbir zaman % 15,3'ünü (235) kişi, bazı zaman % 22,7'ini (349) kişi, her zaman % 25,7'isini (396) kişi, tamamen % 32,1'ini (494) kişiden oluşmaktadır. Gençler farklı yaşlarda göç etmelerinden dolayı eski yerleşmelerdeki alışkanlıklarının çoğunu taşımaktadır. İstanbul'daki yerleşkelerinde adaptasyon sorunu güçleşmesine neden olmaktadır. Sosyo-kültürel kimliklerini koruduklarından dolayı sosyal çevre ile ilişkileri kopuk olmaktadır. Bireyler arasında gelenek ve kültürel bağlılıklar yaş aralıkları arasında da farklı şekilde yaşanmaktadır.

Tablo 101: Göçten Önceki Hayatınızda Devam Eden Alışkanlıklar ve Davranışlarınız Var mı? Cinsiyete Göre T-Testi

Cinsiyet	N	X	Ss	Sd	T	R
Bay	1055	3,6777	1,18675	920,669	0,832	0,405*
Bayan	485	3,6227	1,21454			

*P<0,005

Tabloda belirtildiği gibi göçten önceki hayatlarında devam eden alışkanlıklar ve davranışlarınız cinsiyete göre farklılık göstermemektedir. H_0 2.hipotezi H_1 : ölçek 2 ile cinsiyet arasındaki anlamlı bir farklılık yoktur. Göçten sonra gençler yeni yerleşkelerin de yaşamlarında alışkanlık ve davranışlarında değişme olanlar ise modernleşme olarak kendilerini ifade eden gençlerin adaptasyona uğrayan çok az sayıda bireyler oluşturmaktadır.

Tablo 102: Göçten Önceki Hayatınızda Devam Eden Alışkanlıklar ve Davranışlarınız Var mı? Yaş Aralığına Göre One-Sample Kolmogorov-Smirnov Testi

		Yaş Aralığı	Ölçek 2
N		1540	1540
Normal Parameters(a,b)	Mean	2,629	3,660
	Std. Deviation	1,053	1,195
Most Extreme Differences	Absolute	0,182	0,190
	Positive	0,181	0,132
	Negative	-0,182	-0,190
Kolmogorov-Smirnov Z		7,124	7,446
Asymp. Sig. (2-tailed)		0,000	0,000

A Test distribution is Normal.

B Calculated from data.

Tabloda Kolomogorov-Smirnov testi p değeri yaş aralığı ve ölçek 2 için Asymp. Sig. (2-tailed); $p < 0,05$ 'tir. Buradan, verilerimizin normal dağılımdan farklı olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Kolmogorov-smirnov Z testinin değeri (yaş aralığı = 7,124; Ölçek = 7,446) oluşturmaktadır. Asymp. Sig. (2-tailed) (0,000) $p < 0,05$ 'ten küçük olduğundan yaş aralığı verileri normal dağılmadığını göstermektedir. Standart sapma (yaş aralığı = 1,053; Ölçek = 1,266) dir. H_7 2.hipotezi H_1 : ölçek 2 ile yaş aralığı grupları arasında anlamlılık vardır.

Tablo 103: Göçten Önceki Hayatınızda Devam Eden Alışkanlıklar ve Davranışlarınız Var mı? Yaş Aralığına Göre Yüzde Dağılımı

			Yaş Aralığı				Toplam
			15-19	20-24	25-29	30-34	
Ölçek 2	Fikrim Yok	Veri Sayısı	9	24	16	17	66
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	3,3 %	5,6 %	3,7 %	4,2 %	4,3 %
	Hiçbir Zaman	Veri Sayısı	39	84	59	53	235
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	14,4 %	19,5 %	13,6 %	13,2 %	15,3 %
	Bazı Zaman	Veri Sayısı	60	102	95	92	349
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	22,1 %	23,7 %	21,8 %	22,8 %	22,7 %
	Her Zaman	Veri Sayısı	64	103	143	86	396
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	23,6 %	23,9 %	32,9 %	21,3 %	25,7 %
	Tamamen	Veri Sayısı	99	118	122	155	494
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	36,5 %	27,4 %	28,0 %	38,5 %	32,1 %
Toplam		Veri Sayısı	271	431	435	403	1540
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Tabloda fikrim yok 15-19 yaş aralığı % 3,3'ünü (9) kişi, 20-24 yaş aralığı % 5,6'sını (24) kişi, 25-29 yaş aralığı % 3,7'sini (16) kişi, 30-34 yaş aralığı % 4,2'sini (17) kişi, hiçbir zaman 15-19 yaş aralığı % 14,4'ünü (39) kişi, 20-24 yaş aralığı % 19,5'ini (84) kişi, 25-29 yaş aralığı % 13,6'sını (59) kişi, 30-34 yaş aralığı % 13,2'sini (53) kişi oluşturmaktadır. tabloda bazı zamanlar 15-19 yaş aralığı % 22,1'ini (60) kişi, 20-24 yaş aralığı % 23,7'sini (102) kişi, 25-29 yaş aralığı % 21,8'ini (95) kişi, 30-34 yaş aralığı % 22,8'ini (92) kişi, her zaman 15-19 yaş aralığı

% 23,6'sını (64) kişi, 20-24 yaş aralığı % 23,9'unu (103) kişi, 25-29 yaş aralığı % 32,9'unu (143) kişi, 30-34 yaş aralığı % 21,3'ünü (86) kişi, tamamen 15-19 yaş aralığı % 36,5'ini (99) kişi, 20-24 yaş aralığı % 27,4'ünü (118) kişi, 25-29 yaş aralığı % 28,0'ını (122) kişi, 30-34 yaş aralığı % 38,5'ini (155) kişi oluşturmaktadır. Gençler, yaşadıkları bölgenin değerlerini, toplumsal olarak diğer bireylerle ve ailesiyle kurdukları ilişkilerle zenginleşmektedir. Kendine has her yaş dönemi farklı özellikler içinde, davranış ve alışkanlıkları biçimlendirmektedir.

7.2. Göç Sonrası Kültürel Değişim ve Toplumla Bütünleşme Sorunu

Dini inanış kişiliği belirleyen en önemli etkidir. Psikolojik değerlerin ana atmeninde din inançlar çerçevesinde oluşmaktadır. Din duygu ve düşüncelerin etnik olarak ifade şeklini belirler. Gençler uyum sürecinde dini değerlerinden genelde taviz vermemektedir. Göçlerin sonrasında özellikle iç göçlerin yeni yaşam sahaları oluşturma ve sonrasında, yerleşik toplumla kaynaşma ile bütünleşme açısından yaşama safhasında değişik farklı kültürler arasında sorunlar yaşanmaktadır. Özellikle gençlerin hayatlarını uzun süre idame ettikleri yerleşik yerlerinden ve kültürel yapısı oluşmuş olan yapılarla kaynaşma ve bütünleşmelerde çatışmalara varan boyutlara ulaşmakta ve sokak eğilimli bir yapı ilk etapta kendini göstermektedir.

Tablo 104: Dini İnanış ve Görüşlerinizin Yaşadığınız Uyum Sürecinde Bir Etkisi Oldu mu? Cinsiyete Göre T-Testi

Cinsiyet	N	X	Ss	Sd	T	R
Bay	1055	3,444	1,270	1122,711	-8,312	0,000*
Bayan	485	3,956	1,048			

* P<0,005

Tabloda belirtildiği gibi: Dini inanış ve görüşlerinizin yaşadığınız uyum sürecinde bir etkisinin yaşanması cinsiyete göre farklılık vardır. Bu farklılıklar baylar için ortalama $X = 3,444$; bayanlar $X = 3,956$ dir. Üstelik t-testi analizi H_0 2.hipotezi H_1 : ölçek 3 ile cinsiyet arasındaki bu farklılığın anlamlılık seviyesine ulaştığını göstermektedir. ($T = -8,312$; $P < 0,005$) Dini inanış ve görüşler her ne kadar baskın olursa gençler geldikleri bölgede toplumla bütünleşme sorunu yaşamalarına neden olmaktadır. Toplumla bütünleşmeyen birey uyum soruna yaşamaya devam edecektir. Zamanla çevresinde edindiği arkadaş ortamları dini inanış ve yaşam tarzında

esneklikler yaşanmasına neden olacaktır. Gençlerin daha sonraki yaşamlarında fikirlerini, uyum ve davranışlarını belirleyen, çevresel toplum ile cinsiyet olarak uyumu oluşturan din, kişinin kendi değerlendirmesi sosyal, kültürel ve ekonomik olarak yerleşkesinde iyi bir yaşam sürmesini sağlamaktadır.

Tablo 105: Dini İnanış ve Görüşlerinizin Yaşadığınız Uyum Sürecinde Bir Etkisi Oldu mu? Yaş aralığına göre dağılım One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test

		Yaş Aralığı	Ölçek 3
N		1540	1540
Normal Parameters(a,b)	Mean	2,629	3,605
	Std. Deviation	1,053	1,227
Most Extreme Differences	Absolute	0,182	0,190
	Positive	0,181	0,133
	Negative	-0,182	-0,190
Kolmogorov-Smirnov Z		7,124	7,461
Asymp. Sig. (2-tailed)		0,000	0,000

A Test distribution is Normal.

B Calculated from data.

Tabloda Kolomogorov-Smirnov testi p değeri yaş aralığı ve ölçek 3 için Asymp. Sig. (2-tailed); $p < 0,05$ 'tir. Buradan, verilerimizin normal dağılımdan farklı olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Kolmogorov-smirnov Z testinin değeri (yaş aralığı = 7,124; Ölçek = 7,461) oluşturmaktadır. Asymp. Sig. (2-tailed) (0,000) $p < 0,05$ 'ten küçük olduğundan yaş aralığı verileri normal dağılmadığını göstermektedir. Standart sapma (yaş aralığı = 1,053; Ölçek = 1,227) dir. H_0 2.hipotezi H_1 : ölçek 3 ile yaş aralığı grupları arasında anlamlılık vardır. İnsanların doğumlarından itibaren belli bir inanış içerisinde yaşamları biçimlenmektedir. Bu inanış biçimi bireyin giyim, ahlak, kültür ve yaşam yapılarını etkilemektedir. Dini inanış sadece bireye ait değildir, belli bir grup veya topluma ait olmaktadır. Bu grup ve topluma ait bireyler, atalarından ailelerine gelenek ve görenek olarak yaşatmaktadır. Göçle geldikleri İstanbul'da yaşamak ve yaşatmak istemektedir. Örnek: İstanbul'da Alevilerin çoğunlukta olduğu ilçelerde ve mahallelerde cem evleri açılmakta bu doğrultuda inançlarını yaşamaya devam etmektedir.

Tablo 106: Dini İnanış ve Görüşlerinizin Yaşadığınız Uyum Sürecinde Bir Etkisi Oldu mu? Yaş Aralığına Göre Yüzde Dağılımı

			Yaş Aralığı				Toplam
			15-19	20-24	25-29	30-34	
Ölçek 3	Fikrim Yok	Veri Sayısı	6	27	20	14	67
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	2,2 %	6,3 %	4,6 %	3,5 %	4,4 %
	Hiçbir Zaman	Veri Sayısı	33	93	75	84	285
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	12,2 %	21,6 %	17,2 %	20,8 %	18,5 %
	Bazı Zaman	Veri Sayısı	50	79	113	84	326
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	18,5 %	18,3 %	26,0 %	20,8 %	21,2 %
	Her Zaman	Veri Sayısı	83	121	99	69	372
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	30,6 %	28,1 %	22,8 %	17,1 %	24,2 %
	Tamamen	Veri Sayısı	99	111	128	152	490
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	36,5 %	25,8 %	29,4 %	37,7 %	31,8 %
Toplam		Veri Sayısı	271	431	435	403	1540
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

tabloda fikrim yok 15-19 yaş aralığı % 2,2'sini (6) kişi, 20-24 yaş aralığı % 6,3'ünü (27) kişi, 25-29 yaş arası % 4,6'sını (20) kişi, 30-34 yaş aralığı % 3,5'ini (14) kişi, hiçbir zaman 15-19 yaş aralığı % 12,2'sini (33) kişi, 20-24 yaş aralığı % 21,6'sını (93) kişi, 25-29 yaş arası % 17,2'sini (75) kişi, 30-34 yaş aralığı % 20,8'ini (84) kişi oluşturmaktadır. tabloda bazı zamanlar 15-19 yaş aralığı % 18,5'ini (50) kişi, 20-24 yaş aralığı % 18,3'ünü (79) kişi, 25-29 yaş arası % 26,0'ını (113) kişi, 30-34 yaş arası % 20,8'ini (84) kişi, her zaman 15-19 yaş aralığı % 30,6'sını (83) kişi, 20-24 yaş aralığı % 28,1'ini (121) kişi, 25-29 yaş arası % 22,8'ini (99) kişi, 30-34 yaş arası % 17,1'ini (69) kişi, tamamen 15-19 yaş aralığı % 36,5'ini (99) kişi, 20-24 yaş aralığı % 25,8'ini (111) kişi, 25-29 yaş arası % 29,4'ünü (128) kişi, 30-34 yaş arası % 37,7'sini (152) kişi oluşturmaktadır. Gençlik kendi kimliğini oluşturduğu karamsarlığın odağında din onların davranışsal ve ruhsal olarak yaşamlarını şekillendirdiği gibi onların farklı yaş aralıklarıyla da şüphe ve sorgulama aşamasında çevresel olarak uyum sağlayabilmesine olanak sağlamaktadır.

7.3. Adaptasyon ve Çevresel Uyum Gençler Üzerindeki Etkiler

Gençlik dönemleri, dış ortamın etkilerine karşı kendilerini geliştirdikleri veya olumsuz kaygıların en açık oldukları dönemdir. Böylece toplumsal faktörler, gençler açısından önemli adaptasyon sürecidir. Gençlerin çevrede aldığı iletişim ve uyarışmalar gençliği içselleştirilmektedir, böylece benimsediği tutumlar ve davranışlar aracılığıyla gelecek kaygısı söz konusunu oluşturmaktadır. Adaptasyon süreci göç edenlerin fiziki ve psikolojik temellerine dayanıp adaptasyon süreci değişiklik gösterir fakat her ne olursa olsun göç tamamen çeşitli kültür, din ve dil değişimine sebep olur. Özellikle ergenlik çağındaki çocukların adaptasyonda büyük sıkıntıları var. Küçük köy, kasaba veya ilçeden gelen gençler büyük şehrin kaos ve keşmekeşliğine kendilerini kaptırabiliyorlar. İş göçü sonrası kültürel değişim azda olsa yaşanması kişiyi etkiler her göç eden topluluk adaptasyon sorunu yaşar ve bu sorun gençleri olumsuz yönde etkiler

Tablo 107: Göçten Sonra, Yerleşkede Uyumsuzluk, İşsizlik ve Aile Parçalanması Gençlerin Sokağa Yönelmesinde Etkili Unsurlar Yaşandı mı? Frekans Dağılımı

Ölçek 5	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli (%)	Birikimli (%)
Fikrim Yok	86	5,6	5,6	5,6
Hiçbir Zaman	269	17,5	17,5	23,1
Bazı Zaman	284	18,4	18,4	41,5
Her Zaman	390	25,3	25,3	66,8
Tamamen	511	33,2	33,2	100,0
Toplam	1540	100,0	100,0	

Frekans dağılımı fikrim yok % 5,6'sını (86) kişi, hiçbir zaman % 17,5'ini (269) kişi, bazı zaman % 18,4'ünü (284) kişi, her zaman % 25,3'ünü (390) kişi, tamamen % 33,2'sini (511) kişi oluşturmaktadır. İstatiksel verilere baktığımızda aile parçalanması, işsizlik ve gençlerin sokağa yönelmesi oldukça yüksek olduğudur. Göç olgusundan sonra aile içi çatışmalar, gençlerin bağımsızlığına düşkünlüğü, eleştiriler ve suçlanma duygularının ağırlık kazanmasından dolayı gençler evlerinden ayrılıp sokak yaşamını tercih etmek istemektedir. Aile içi uyumsuzluk belli bir zaman sonra

gençlerin aileye olan güven ve saygılarını yetirmesine neden olur. Korku ve çekingenlik ise ailenin hızlı bir şekilde parçalanması neden olmaktadır.

Gençler kültürel değerleriyle yerleşkedeki bireylerle olan ilişkileri sonucunda iletişim yoluyla kazandığı kültürel özellikler kalıtım olarak bir algı oluşturmaktadır. Mega kentlerde büyük aile yerine çekirdek ile oluşmuştur. Aile yapısı daralmış, göçle gelenlerin İstanbul'da belli bir süre sonra dayı, amca veya diğer aile üyeleriyle olan, ilişkileri zayıflamış belli bir süre kopukluk yaşanmasına neden olmaktadır. İstanbul'da roller ekonomik kaygılar doğrultusunda değerler, davranışlar, duygular değişmektedir. Zayıflayan aile ilişkileri gençlerin sokağa yönelmesine etkili olmaktadır.

Tablo 108: Göçten Sonra, Yerleşkede Uyumsuzluk, İşsizlik ve Aile Parçalanması Gençlerin Sokağa Yönelmesinde Etkili Unsurlar Yaşandı mı? Cinsiyete Göre T- Testi

Cinsiyet	N	X	Ss	Sd	T	R
Bay	1055	3,503	1,239	1538	-5,918	0,000*
Bayan	485	3,907	1,253			

* P<0,005

Tabloda belirtildiği gibi Göçten sonra, yerleşkede uyumsuzluk, işsizlik ve aile parçalanması gençlerin sokağa yönelmesinde etkili unsurlar yaşaması cinsiyete göre farklılık vardır. Bu farklılıklar baylar için ortalama $X = 3,503$; bayanlar $X = 3,907$ dir. Üstelik t-testi analizi H_{10} 2.hipotezi H_1 : ölçek 5 ile cinsiyet arasındaki bu farklılığın anlamlılık seviyesine ulaştığını göstermektedir. ($T = -5,918$; $P < 0,005$)

Aile içinde yaşanan olumsuzluklar en çok bayanları etkilemekte, fakat aile ekonomik olarak yoksulluk içinde olması ise tüm cinsiyetleri etkilemektedir. Ailevi değerler ve idealler cinsiyetler arasında farklılıklara neden olmaktadır. Cinsiyetler arasında ilgisizlik ve tutumlarındaki farklılıklar sokağa yönelmede etkili olmaktadır. Cinsiyetler arasında kişilik ve idealler sosyalleşme doğrultusunda ailevi değerlerden kopmasına neden olmaktadır.

Tablo 109: İstanbul’da Genç İşçilere Yönelik Tutum Davranışsal, Toplumsal İstihdam Üzerindeki Etkileri Önemli midir? Frekans Dağılımı

Ölçek 9	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli (%)	Birikimli (%)
Fikrim Yok	77	5,0	5,0	5,0
Hiçbir Zaman	161	10,5	10,5	15,5
Bazı Zaman	282	18,3	18,3	33,8
Her Zaman	401	26,0	26,0	59,8
Tamamen	619	40,2	40,2	100,0
Toplam	1540	100,0	100,0	

Frekans dağılımı fikrim yok % 5,0’ını (77) kişi, hiçbir zaman % 10,5’ini (161) kişi, bazı zaman % 18,3’ünü (282) kişi, her zaman % 26,0’ını (401) kişi, tamamen % 40,2’sini (619) kişi oluşturmaktadır. Gençlere sergilenen tutum ve davranışlar gelecek nesillerin de bu gençlerin algıladıkları ve uyarladıkları tavır ve davranışların yansıması olacaktır. Geleceğe bir ayna tutmak isteniliyorsa kesinlikle gençler toplum içinde bir işçi olarak değil bir hazine olarak algılanmalı, mükemmelliğe ulaşacağı şekilde davranışlar sergilenmeli, onların tutumlarını pozitif yönde etkileyecek yönde gelecek kaygısını en aza indirme onların sorunlarla başa çıkacak ve bilinçli şekilde davranış ve tutumlar sergilenmelidir. Sektörlerin ihtiyaç ve faaliyetlerinin toplumsal istihdam üzerindeki etkileri büyük önem temsil etmektedir. Toplumun ihtiyaç hiyerarşisine göre biçimlenen sanayi sektörü tutum ve davranışsal olarak büyük önem arz etmektedir. İstanbul’da ve Türkiye’deki genç işçi sayısının fazla olması bunun önemlilik derecesini artırmaktadır. Sadece işletme sahipleri değil tüm üst kademeler yönetici ve personeller genç işçilerin istihdam üzerindeki etkilerini en aza indirmek için genç işçilerin düşüncelerine ve fikirlerine saygı duymalı, yaratıcı fikirlerine ket vurmaktan işletme içinde hayata geçirmelidir. Gençlerin hareketleri (davranışları), tutumları toplumsal etkileri çok önemlidir. Gençler toplumdan gelen algı ve uyarılar doğrultusunda biçimlenmektedir. Aktif bir gençlik istihdam için yenilik işletmeler için genç beyin demektir. Yoğun nüfuslu İstanbul toplumunda gençler, aile ve çevresindeki tutumlar doğrultusunda istihdam sektörüne yönelmektedir.

7.4. Gençlik ve Kültürel Sosyal Dışlanma

Gençlik belli bir kimlik doğrultusunda oluşmuş bireylerin belirli davranışların olumlu veya olumsuz şekilde oluşmuş bir değişimidir. Sosyo-ekonomik politikalar ve sosyo-kültürel politikalar gençliğin dezavantajını belirleyen sosyal dışlanmayla ilişkili olan etmenlerden biridir. Sosyal dışlanma; Barınma, istihdam, sağlık, eğitim faaliyetlerine ve olanaklarına ulaşmada yaşanan birey ve toplumsal kısıklardandır. Gerekli refaha ulaşamayan gençlik özgürlüğünden sürekli mahrum edilmektedir. Toplum yaşamına gerektiği gibi dahil olamama sürekli dışlanma olgusu siyasi ve sivil örgütler tarafından kısıtlanmaktadır. Buda gençler tarafından çeşitli bunalımların yaşanmasına neden olmaktadır.

Gençler özgürlüklerine düşkün olduklarından dolayı toplum tarafından sürekli farklı algılanmakta ve özgürlükleri kısıtlanmaktadır. Gençler emek harcamadan hemen bir mevkie gelme arzusu onları yanlış kararlar almalarına ve sık sık hata yapmalarına neden olmaktadır. Gençlerin her şeye sahip olma, yönetme arzusu toplum tarafından sosyo-kültürel olarak hoş görülmemekte ve bu nedenle sık sık dışlanmaktadır. Gençlerin sosyal hakları kısıtlanmış, kendi hakları hukuk ve toplum tarafından baskın bir şekilde gizlenmeye çalışılmaktadır.

Tablo 110: Çalıştığınız İşletmede ve Çevrenizde Kültürel – Sosyal Dışlanma Oldu mu? Frekans Dağılımı

Ölçek 18	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli (%)	Birikimli (%)
Fikrim Yok	76	4,9	4,9	4,9
Hiçbir Zaman	267	17,3	17,3	22,3
Bazı Zaman	339	22,0	22,0	44,3
Her Zaman	401	26,0	26,0	70,3
Tamamen	457	29,7	29,7	100,0
Toplam	1540	100,0	100,0	

Tabloda belirtilen Frekans dağılımı fikrim yok % 4,9'unu (76) kişi, hiçbir zaman % 17,3'ünü (267) kişi, bazı zaman % 22,0'ın (339) kişi, her zaman %26,0'ını (401) kişi, tamamen % 29,7'sini (457) kişi oluşturmaktadır. Çalışanların hemen

çoğunda kültürel ve sosyal dışlanma olmuştur. Göçten sonra İstanbul Kentleşme ve sanayileşmesiyle gençlerin dışı açılması sebebiyle aile ile bağları azalmış ve parçalamış, ailede ekonomik kazanç doğrultusunda ekonomik birlik azalmış bireysel olarak kazanç yaygınlaşmıştır.

Tablo 111: Çalıştığımız İşletmede ve Çevrenizde Kültürel – Sosyal Dışlanma Oldu mu? Cinsiyete Göre T- Testi

Cinsiyet	N	X	Ss	Sd	T	R
Bay	1055	3,687	1,209	1538	5,052	0,000*
Bayan	485	3,352	1,201			

* P<0,005

Tabloda belirtildiği gibi Çalıştığımız işletmede ve çevrenizde kültürel – sosyal dışlanma olduğunu cinsiyete göre farklılık söz konusudur. Bu farklılıklar baylar için ortalama $X = 3,687$; bayanlar $X = 3,352$ dir. Üstelik t-testi analizi H_{10} 3.hipotezi H_1 : ölçek 18 ile cinsiyet arasındaki bu farklılığın anlamlılık seviyesine ulaştığını göstermektedir. ($T = -5,052$; $P<0,005$) İnsanlar ruhen ve bedenen bir bütün içindedir, saptanmış kişilik, karakteristik hür özgür düşünme, toplumsal değerlere saygılı, ahlaki değerler doğrultusunda olması gerekirken; davranışlar, tutumlar ve egoist düşüncelerle olmaktadır. Dışlanma cinsiyetler arasında farklı şekillerde sorun haline gelmiştir. Hak ve istemler bazen ırkçılık ve dil etkenlerinden dolayı reddedilmiş ve dışlanmıştır. Irkçılık gibi toplumda sosyal algılar sürekli yaşanmakta devlet ve özel kurumlarda hiçbir şekilde önlenememiştir. Sosyal dışlanma cinsiyetler ve yaşam biçimleri doğrultusunda gerçekleşebilmektedir. Sosyo-kültürel ve ekonomi dışlanma yoksul olan kişilerin farklı üst tabakalar tarafından hor görülmesiyle başlamaktadır.

Eğitimsizlik, işsizlik ve yoksulluk kültürel dışlanmanın yanında sosyal dışlanmaya da neden olmaktadır. Gençlere pozitif ayrıcalıklı haklar verilmelidir. Türkçeyi iyi konuşamayan, aksanlı konuşan gençler potansiyel bir suçlu olarak mobinge maruz kalmaktadır. Evdeki değerler ve yerleşkedeki değerler zıtlaştığında birey tarafından bir çatışmaya neden olmakla birlikte depresyon, davranış bozuklukları ve psikolojik kaygıların yaşanmasına neden olmaktadır.

8. İSTANBUL ALGISI

İstanbul sosyo-kültürel olarak gelişmesi ve ticaret, sanayisinin hızla gelişmesi gençler tarafından cazibeli olarak görülmekte onları İstanbul'a göç etmesi için harekete geçirmektedir. İstanbul'u anlatan diziler ve filmler olduğundan daha farklı ve çok cazibeli olarak göstermeleri gençlerin dış dünyasında İstanbul algısı farklı biçimlenmekte ve yaşam merkezi olarak görülmektedir.

Tablo 112: İstanbul'un, Çevresel Sürdürülebilirlik, Yaşam Kalitesi, İnsan Sağlığı ve Can Güvenliği Açısından Büyük Bir Risk Olduğunu Katılıyorumusunuz? Frekans Dağılımı

Ölçek 4	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli (%)	Birikimli (%)
Fikrim Yok	40	2,6	2,6	2,6
Hiçbir Zaman	215	14,0	14,0	16,6
Bazı Zaman	303	19,7	19,7	36,2
Her Zaman	443	28,8	28,8	65,0
Tamamen	539	35,0	35,0	100,0
Toplam	1540	100,0	100,0	

Frekans dağılımı fikrim yok % 2,6'ını (40) kişi, hiçbir zaman % 14,0'ını (215) kişi, bazı zaman % 19,7'sini (303) kişi, her zaman % 28,8'ini (443) kişi, tamamen % 35,0'ını (539) kişi oluşturmaktadır. İstanbul'un hızlı nüfuslanmasıyla birlikte çarpık kentleşme ve gece kondulaşma nedenlerinden dolayı plansız bir şekilde büyümeye devam etmektedir. Plansız büyümenin beraberinde getirdiği olumsuzluklar ve çevresel faktörlerden dolayı İstanbul'da yaşayan kişilerin yaşamları zorlaşmaktadır. Hızlı nüfusun beraberinde getirdiği olumlu yönlerden çok olumsuz yönleri daha fazla gençleri etkilemektedir. Mega kentin hızlı nüfuslanmasından dolayı yaşam alanları daralmakta bu alanlar çıkarlar doğrultusunda paydaşlar tarafından betonlaşmaktadır. Yeşil alanlar yok edilmekte çevresel sürdürülebilirlik projeler ise istenilen doğrultuda gerçekleşmemektedir.

Tablo 113: İstanbul'un, Çevresel Sürdürülebilirlik, Yaşam Kalitesi, İnsan Sağlığı ve Can Güvenliği Açısından Büyük Bir Risk Olduğunu Katlıyor musunuz? Cinsiyete Göre T-Testi

Cinsiyet	N	X	Ss	Sd	T	R
Bay	1055	3,691	1,16270	1538	-5,338	0,000*
Bayan	485	4,022	1,05309			

*P<0,005

Tabloda belirtildiği gibi İstanbul'un, çevresel sürdürülebilirlik, yaşam kalitesi, insan sağlığı ve can güvenliği açısından büyük bir risk olduğunu cinsiyete göre farklılık söz konusudur. Bu farklılıklar baylar için ortalama $X = 3,691$; bayanlar $X = 4,022$ dir. Üstelik t-testi analizi H_1 hipotezi H_1 : ölçek 18 ile cinsiyet arasındaki bu farklılığın anlamlılık seviyesine ulaştığını göstermektedir. ($T = -5,338$; $P < 0,005$) İstanbul'a yerleşen gençler istediklerini ummadıklarında yasa dışı işlere girmekte bazen de uyuşturucu madde kullanmakta veya satmaktadır. Az sayıda da olsa gençlerin bir kısmı fuhuş piyasasına kendilerini bulabilmektedir. İstanbul çevresel sürdürülebilirlik yaşam kalitesi ilçeler bazında değişmektedir. Örneğin yasa dışı olayların gazi mahallesinde sürekli yaşamasına rağmen Büyükçekmece bölgesinde hemen hemen hiç yaşanmamakta. İstatiksel verilere baktığımızda cinsiyetlerin hemen hepsi sürdürülebilirlik yaşam kalitesinin riskli olduğunu belirlemekte bayan daha çok İstanbul'u yaşam kalitesinin insan sağlığı ve can güvenliği açısından büyük bir riskten oluştuğunu ifade etmektedir.

İstanbul çevre düzenlenmesi ve yapılandırılması hiç bitmeyen bir mega kenttir. İstanbul son zamanlarda ülke dışı göçte almaktadır. Ülke dışı göç edenler dilencilik, hırsızlık, kapkaç gibi yasak iş kollarını seçmekte topluma olumsuz bir şekilde zarar vermektedir. Çevresel faktörlere zarar vermekte, çevreye karşı duyarız olmaktadır. Park ve bahçelerde, terk edilen binalarda ikamet etmektedirler çevreye zarar veren olguların çoğunu gerçekleştirmektedirler.

Tablo 114: İstanbul'un, Çevresel Sürdürülebilirlik, Yaşam Kalitesi, İnsan Sağlığı ve Can Güvenliği Açısından Büyük Bir Risk Olduğunu Katılıyor musunuz? Yaş Aralığına Göre One-Sample Kolmogorov-Smirnov Testi

		Yaş Aralığı	Ölçek 4
N		1540	1540
Normal Parameters(a,b)	Mean	2,629	3,796
	Std. Deviation	1,053	1,139
Most Extreme Differences	Absolute	0,182	0,209
	Positive	0,181	0,145
	Negative	-0,182	-0,209
Kolmogorov-Smirnov Z		7,124	8,189
Asymp. Sig. (2-tailed)		0,000	0,000

A Test distribution is Normal.

B Calculated from data.

Tabloda Kolmogorov-Smirnov testi p değeri yaş aralığı ve ölçek 4 için Asymp. Sig. (2-tailed); $p < 0,05$ 'tir. Buradan, verilerimizin normal dağılımdan farklı olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Kolmogorov-smirnov Z testinin değeri (yaş aralığı = 7,124; Ölçek = 8,189) oluşturmaktadır. Asymp. Sig. (2-tailed) (0,000) $p < 0,05$ 'ten küçük olduğundan yaş aralığı verileri normal dağılmadığını göstermektedir. Standart sapma (yaş aralığı = 1,053; Ölçek = 1,139) dir. H_2 hipotezi H_1 : ölçek 4 ile yaş aralığı grupları arasında anlamlılık vardır. Gençlerin yaş aralıklarına göre, yaşam alanlarının yeterli ve dengeli dağılmadığından dolayı geleceğe yönelik gençlik gelişimini olumsuz etkileyecektir.

Tablo 115: İstanbul'un, Çevresel Sürdürülebilirlik, Yaşam Kalitesi, İnsan Sağlığı ve Can Güvenliği Açısından Büyük Bir Risk Olduğunu Katılıyor musunuz? Yaş aralığına Göre Yüzde Dağılımı

			Yaş Aralığı				Toplam
			15-19	20-24	25-29	30-34	
Ölçek 4	Fikrim Yok	Veri Sayısı	7	9	14	10	40
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	2,6 %	2,1 %	3,2 %	2,5 %	2,6 %
	Hiçbir Zaman	Veri Sayısı	34	73	58	50	215
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	12,5 %	16,9 %	13,3 %	12,4 %	14,0 %
	Bazı Zaman	Veri Sayısı	37	89	96	81	303
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	13,7 %	20,6 %	22,1 %	20,1 %	19,7 %
	Her Zaman	Veri Sayısı	81	129	128	105	443
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	29,9 %	29,9 %	29,4 %	26,1 %	28,8 %
	Tamamen	Veri Sayısı	112	131	139	157	539
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	41,3 %	30,4 %	32,0 %	39,0 %	35,0 %
Toplam		Veri Sayısı	271	431	435	403	1540
		% Yüzde Yaş Aralığı Dağılımı	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Tabloda istatikselsel olarak İstanbul'u mükemmel olarak gören 15-19 yaş aralığı % 12,5'ini (34) kişi, 20-24 yaş aralığı % 16,9'unu (73) kişi, 25-29 yaş aralığı % 13,3'ünü (58) kişi, 30-34 yaş aralığı % 12,4'ünü (50) kişi oluşturmaktadır. İstanbul'u çevresel sürdürülebilirlik, yaşam kalitesi, insan sağlığı ve can güvenliği açısından büyük bir risk olduğunu belirtenler 15-19 yaş aralığı % 41,3'ünü (112) kişi, 20-24 yaş aralığı % 30,4'ünü (131) kişi, 25-29 yaş aralığı % 32,0'ını (139) kişi, 30-34 yaş aralığı % 39,0'ını (157) kişi oluşturmaktadır. İstanbul'un metropol bir şehir olması, orta yaş üstü bireyler için sosyal yaşam açısından riskli olarak görülmektedir. İstihdamın ve yaşam koşullarının giderek ağırlaşması, İstanbul'un giderek artmasına sebebiyet vermektedir. Nüfus fazlalığı standart yaşam şartlarını da zorlaştırmaktadır. Giderek toplum üzerinde tedirginliğe yol açmaktadır.

Tablo 116: İstanbul’u Yatırım Açısından Nasıl Değerlendirirsiniz? (İstikrar, Pazar Payı) Frekans Dağılımı

Ölçek 17	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli (%)	Birikimli (%)
Fikrim Yok	68	4,4	4,4	4,4
Hiçbir Zaman	239	15,5	15,5	19,9
Bazı Zaman	356	23,1	23,1	43,1
Her Zaman	404	26,2	26,2	69,3
Tamamen	473	30,7	30,7	100,0
Toplam	1540	100,0	100,0	

Frekans dağılımı fikrim yok % 4,4’ünü (68) kişi, hiçbir zaman % 15,5’ini (239) kişi, bazı zaman % 23,1’ini (356) kişi, her zaman % 26,2’sini (404) kişi, tamamen % 30,7’sini (473) kişi oluşturmaktadır. İstatiksel verilerde de İstanbul’un istikrar ve pazar payının mükemmel olduğunu belirtmektedir. İstanbul mega kent olması, kalabalık bir nüfusa sahip olması, ulusal ve uluslararası kuruluşların ilgi odağı haline getirmektedir. Büyük nüfuslu İstanbul içinde barındırdığı tüketici toplum, pazar payı için vazgeçilmez bir hazinedir. Bu faktör büyük kuruluşları İstanbul’a çekmekte ve Pazar payını geliştirmektedir. İstanbul Türkiye’nin başkenti olmamaksa bile Ankara’dan daha çok önemli ve Ankara’dan daha çok pazar payına ve ekonomi istikrara yön vermektedir. İstanbul Türkiye’nin başkenti olacak ildir. Tarih boyunca başkent olduğu gibi şimdide başkent vazifesini ekonomik, siyasal, kültürel, tarihi olarak da yaşatmaktadır.

Tablo 117: İstanbul’u Yatırım Açısından Nasıl Değerlendirirsiniz? (İstikrar, Pazar Payı) Cinsiyete Göre T Testi

Cinsiyet	N	X	Ss	Sd	T	R
Bay	1055	3,628	1,226	1023,198	-0,235	0,814*
Bayan	485	3,643	1,118			

* P > 0,005

Tabloda belirtildiği gibi İstanbul’u yatırım açısından nasıl değerlendirirsiniz? (istikrar, pazar payı) ile cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. H₃ 6.hipotezi H₁: ölçek 4 ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 118: İstanbul’u Yatırım Açısından Nasıl Değerlendirirsiniz? (İstikrar, Pazar Payı) Yaş Aralığına Göre One Way ANOVA Testi

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi (df)	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	17,441	3	5,814	4,111	0,006
Grup İçi	2172,270	1536	1,414		
Toplam	2189,711	1539			

Gruplar arası kareler toplamı 17,441; karelerinin ortalaması 5,814; serbestlik derecesi $df = 3$; anlamlılık düzeyi $p = 0.006$ olarak tespit edilmiştir. Anlamlılığın farklılaşıp farklılaşmadığını yönünü tespit etmek amacıyla parametrik olan tek yönlü Tukey testine başvurulmuştur. H_4 6.hipotezi H_1 : İstanbul’u yatırım açısından nasıl değerlendirirsiniz? (istikrar, pazar payı) yaş aralığına göre aralarında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 119: İstanbul’u Yatırım Açısından Nasıl Değerlendirirsiniz? (İstikrar, Pazar Payı) Yaş Aralığına Göre Varyans Analiz Bulguları, Tukey testi, (Post Hoc Tablosu)

(I) Göç Sebebi	(J) Göç Sebebi	Ortalama	Standart	Anlamlılık (Sig.)	95% Güven Aralığı	
					Aşağı Değer	Yukarı Değer
15-19	20-24	0,13459	0,09219	0,462	-0,1025	0,3717
	25-29	-0,13458	0,09203	0,461	-0,3713	0,1021
	30-34	-0,07728	0,09342	0,842	-0,3175	0,163
20-24	15-19	-0,13459	0,09219	0,462	-0,3717	0,1025
	25-29	-,26917(*)	0,08082	0,005	-0,477	-0,0613
	30-34	-0,21187	0,0824	0,05	-0,4238	0,0001
25-29	15-19	0,13458	0,09203	0,461	-0,1021	0,3713
	20-24	,26917(*)	0,08082	0,005	0,0613	0,477
	30-34	0,0573	0,08222	0,898	-0,1542	0,2688
30-34	15-19	0,07728	0,09342	0,842	-0,163	0,3175
	20-24	0,21187	0,0824	0,05	-0,0001	0,4238
	25-29	-0,0573	0,08222	0,898	-0,2688	0,1542

Tabloda Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan Tukey testi incelendiğinde; (*) işaretli olan diğerler anlamlı farklılık gözlenmiştir. Diğer grupların kendi aralarında fark yoktur.

SONUÇ

İnsanların buldukları bölgelerden / yaşantılarını idame ettirdikleri yerleşkelerden çeşitli sebeplerden ve oluşumlar sonucunda ayrılmak zorunda kalmaları onları göçe itmektedir. Bu oluşumlar zamanla çoğalarak kitlesel / bölgesel boyutlara ulaşmaktadır. Bu yeni oluşum hareketlerinin boyutu aynı zamanda peşinde değişimi de sürüklemektedir. Hareketin bir yönden diğer bir yöne doğru olması hareketin yeni merkezinde de değişiklikleri tetiklemekte ve süregelen alışkanlıkların ve yaşantının dışında yeni bir yapı meydana getirmektedir. Bu yeni yapı aynı zamanda göçün hareket noktası olan yeni yerleşim yerinde sorunları da beraberinde getirmekte ve tetiklemektedir.

Saha çalışması kapsamında elde edilen verilerden yola çıkılarak gençlik sorunları:

Aileler, gençleri özgür bir birey olarak yetişmesine destek vermemekle birlikte ekonomik dengesizliklerin yaratılmasıyla gençler arasında uçurumlar oluşturmaktadır. Ayrıca toplumsal ayrımsallaşmaya doğru gençleri itmektedir.

Genelde insanların göç için zorlanmalarının başında işsizlik neden olmakta ve istihdam edilme eğilimi yatmaktadır. Bu eğilime iten başlıca sebep ise bakmakla yükümlü oldukları çekirdek aile fertleri ve onların gelecek kaygısıdır.

İstanbul'a göçün çok olması ve tercih olarak ilk sırada yer almasının sebepleri ise öncelikli olarak iş olanakları açısından ile aile fertlerinin geleceği bakımından eğitimin kolay sağlanabileceği ve eğitim imkanlarının buna paralel olması, kültürel açıdan modern diye adlandırabileceğimiz anlamda kişilere rahatlık ve hareketlilik alanı genişlemesi sağlaması bakımından ilk sıralarda yer aldığı, nitelikli eleman statüsüne gerek devlet eli gerekse özel teşebbüs eli tarafından bölgesel açıdan daha kolay ve ulaşılır olması, İyi bir gelecek için bölgelerin getirmiş olduğu etnik ve kültürel yapının bu bölgelerde daha kolay ve bu baskıların az olması, İstanbul'un nüfusunun giderek hızlıca arttığını ve bunun farkındalığın herkes tarafından görüldüğünü metropol şehrin sorunlarının herkes tarafından kabul edildiğinin, metropolde yaşamanın çevresel ve sosyal baskının giderek arttığını ve bununda sosyal yaşam üzerinde olumsuz etkiler oluşturduğunu, her ne kadar günümüzde bile

insanların etnik kimliklerinin yargılanmasının devam ettiğine, ancak bunun kültürel ve nitelik bakımından öncelikli olduğuna, göçten sonra aile fertleri arasında kültürel kaynaşma ve ayrışma noktasında aile içi sorunlar yaşandığına ve bu sorunların kültürel asimilasyondan kaynaklandığına, genel olarak aile içindeki fertler arasında gençler ile ebeveynler arasında olduğuna ve gençlerin bu aşamada sokağa yönelme oranlarının diğer oranlara göre yüksek olduğuna, İstanbul'un yaşam alanı olarak değerlendirildiğinde yaşam standartlarının yüksek olduğuna ancak buna paralel olarak elde edilen gelirlerin düşük olduğuna dikkat çekmektedir. İstihdam edilen iş koluna göre gençlerin kendilerini iş dünyası için nitelikli eleman olarak görmemektedir.

İstihdam edilenlerin çalıştıkları iş kollarına göre işe tercih edilmelerinde hala atama ve işe girişlerin tanıdık vasıtası ile olduğuna ve çalışanların bu bağlamda değer gördüğünü gözler önünde sermektedir. Çalışanların çalıştırıcılar tarafından adilane ve eşit şekilde yeteri derecede takdir, ilgi görmediğine, iş sahalarının kıtlığı nedeni ile insanların sevmediği işi kabul etme, bu işte uzun süre kalmak zorunda oldukları, özellikle üniversiteli gençlerin iş alanı bakımından kısıtlı kaldıkları gerçeği görülmektedir.

Yapmış olduğumuz araştırmalar sonucunda elde ettiğimiz bulgular bize gençler ve aileleri hakkında ileri sürebileceğimiz tezlerimizi açığa çıkarmaktadır. Bunları şu şekilde özetleyebiliriz.

- İstanbul'a göçle gelen gençlerin, cinsiyet ve yaş aralıklarına göre farklılık göstermektedir. Baylarda 30-34 yaş aralığı, bayanlarda 20-24 yaş aralığı maksimum göç hareketine katılmaktadır.
- Gençlerin göç etmedeki medeni durumu, cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Her iki cinsiyette de farklı oranlarda bekarlar göç hareketine katılmaktadır.
- İstanbul'a göçle gelen gençlerin, cinsiyetlere göre yıl aralıkları, bölgelerde farklılık göstermektedir. Gençler farklı bölgelerde, sürekli artan oran da her yıl İstanbul'a göç vermektedir.

- İstanbul'a göç sebebinin cinsiyete göre göstermemektedir. Yaş aralıklarına göre farklılıklar gruplar arasında farklı oranlarda olmaktadır. Bu farklılıklar iş olanakları yüksek oranda iken evlilik olgusunda ise düşük oranlarda olmaktadır.

- Gençlerin göç etme sebepleri, cinsiyete göre göstermemektedir. Yaş aralığına göre göstermektedir, bu farklılıklar 30-34 yaş arası gençler eğitim, sağlık, sosyal etkinliklerin elverişli olması gruplar arasında düşük oranda iken diğer sebepler yüksek oranda olmaktadır. Bölgelerin göç etme sebeplerine göre birinci grubun altısı yedinci grubun ise biri farklılık göstermektedir. Bunlar iş olanakları ve diğer olarak belirlenmektedir.

- Bölgelerdeki göçler; yaş aralığına göre farklılık göstermektedir. Bunlar bölgeler arasında farklı oranlarda olmaktadır.

- Göç sonrası gençlerin Türkiye'yi daha ileriye götürecek teknik, fenni ve bilimsel doğru eğitim alınmasında cinsiyete göre anlamlı bir fark yoktur. Yaş aralığında anlamlı bir fark vardır 30-34 yaş aralığında yüksek orandadır. Eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar doktorada yüksek iken yüksek lisansta düşük oranda olmaktadır.

- Göçten önceki yerleşkede alışkanlıklar ve davranışlar göçten sonradaki yerleşkede alışkanlıklar ve davranışına cinsiyet ve yaş aralığına göre farklılık göstermekte midir?

- Gençler İstanbul'daki yerleşkelerinde kişilerle iletişimlerinde uyum sorunu cinsiyet ve yaş aralığına göre farklılık göstermekte midir?

- Dini inanış ve görüşlerin İstanbul'a uyum ve adaptasyon sürecinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık vardır. Bu farklılık bayanların, baylara göre uyum ve adaptasyon sürecinde daha çok etkili olmaktadır. Yaş aralığına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar 30-34 yaş arasında maksimum seviyelerde olurken,15-19 yaş arası gençlerde minimum olmaktadır.

- Göçten sonra, yerleşkede uyumsuzluk, işsizlik ve aile parçalanması gençlerin sokağa yönelmesinde etkili unsurlar cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Unsurlardan en önemli etkilenen kişiler bayanlar olmaktadır.

- İstanbul'un, çevresel sürdürülebilirlik, yaşam kalitesi, insan sağlığı ve can güvenliği açısından büyük bir risk olması cinsiyete göre anlamlı bir farklılık

vardır. Bu farklılıklar bayanlar için ortalama 4,022 iken, baylar içinde 3,691 olarak değişmektedir. Yaş aralığına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar yaşların oranlarıyla artmakta olup, önemli derece 30-34 yaş arasında farklılık göstermektedir.

- İstanbul’u sosyo-ekonomik yatırım açısında istikrar, pazar payı cinsiyete göre anlamlı bir farklılık yoktur. Yaş aralığına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu farklılık grup içi 1,414 olurken, gruplar arası 5,814 olmaktadır.

- İstihdam faktöründe bireylerin göç etme nedenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar sebeplerin dağılım oranlarına göre önemli derecede değişmektedir. Cinsiyete göre anlamlı bir farklılık vardır. Bu farklılıklar sebeplerine göre değişmektedir. İşsizlik her iki cinsiyet için önemli derecede bir artışa sahiptir. Medeni duruma göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar işveren için minimum olurken, işsizler için maksimum derece önemli olmaktadır.

- İstihdamda gençlerin bilgi, öneri ve görüşlerinin dikkate alınmasında ve önemsemesinden cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

- İstihdam edilen işletmelerde kültürel – sosyal dışlanma yaşanmasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar baylar için ortalama 3,687 oranında olurken, bayanlar için ortalama 3,352 olmaktadır.

- İstihdamda işletmelerin çalışana verdiği ücretler; cinsiyete göre anlamlı bir farklılık yoktur. Yaş aralığına göre ekonomik geçimlerini sağlayacak yeterlilikte farklılık göstermektedir. Sayısal olarak 25-29 yaş arası grupta ücretlerin yetersiz olması önemli bir farklılık oluşturmaktadır.

- İş başvurusu esnasında etnik durumunuzdan dolayı işe alımlarında yaş aralığına göre farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar yüzde dağılımlarda oransal olarak 30-34 yaş arası grupta maksimum olurken, 20-24 yaş arası grupta minimum olmaktadır.

- İstanbul’da iş dünyası için nitelikli bir eleman olup, ulunmadığı cinsiyete göre anlamlı bir farklılık yoktur. Yaş aralığına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar yaş aralıklarına göre değişmektedir. Eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu farklar yüksek lisansta ortalama 881,41 maksimum olurken ilköğretim için ortalama 716,22 minimum olmaktadır.

- İşletmelerin kurumsal sosyal sorumluluk doğrultuda gençleri istihdam etmesinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir bu farklılıklar baylar için ortalama 3,480 olurken, bayanlar için ortalama 4,274 olmaktadır. Yaş aralığına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar yaş oranlarına göre değişmektedir.

- İşletmelerde çalışanların farklılıklarına (dünya görüşü, kültür, inanç, mezhep, siyasi yaklaşım gibi) saygı gösterip, bunu kurum için zenginlik olarak kabul etmesi cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar baylarda ortalama 3,676 olurken bayanlarda 3,346 olmaktadır. Yaş aralığına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar yaş oranlarına göre değişmektedir.

- Gençlerin çalıştıkları kurumun insan kaynakları, kurumsal iletişim, halkla ilişkiler, personel yönetimi açısından adil çalışmalar cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar baylarda ortalama 3,567 olurken, bayanlarda ortalama 3,235 olmaktadır. Yaş aralığına göre farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar yaş oranlarına göre değişmektedir.

Gençlerin çalıştığı birimdeki konumu, kurum içindeki öteki birimlere göre cazipliği cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar baylarda ortalama 3,337 olurken, bayanlarda ortalama 4,099 olmaktadır. Yaş aralığına göre farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar yaş oranlarına göre değişmektedir. Genel olarak sosyal toplum üzerinde insanlarda yaşama dair bir güvensizlik olduğuna ve güvensizliğin ülke genelinde arttığına, gelecek kaygısı adı altında insanları olumsuz yönde etkilediğine, yapılan değerlendirmelerin sonucunda ulaşılmıştır.

Gençlerin sorunlarının getirdiği sonuçlar gelenek ve değerlerde değişmeler yaşanmakta belli bir süre sonra asimilasyon politikalarıyla asimile olmaktadır. Bazı gençler ise statükolara karşı kendi değerlerini bir kimlik olarak koruyarak asimilasyon politikalarına direnmektedir.

Gençler İstanbul'a göçten sonra yabancılaşmakta, İstanbul'un çevresel faktörlerine uymayanlar ise kimlik bunalımını yaşamaktadır.

Farklı kültüre uyma ve kültürel adaptasyon bağlamında gençler kişilerarası iletişimleri, bireysel karar alma ve kararlar doğrultusunda tercihlerini sorgulamadan, hedeflerine ulaşma isteği uyumsuzluk ve kültürel dışlanmaya hatta gençlerin duygusal dengelerini kaybetmelerine neden olmaktadır. Bu da onların davranışlarında istenmeyen davranış bozukluğuna ve aile bağları ile olan ilişkilerinin zayıflamasına neden olmaktadır.

İstanbul'a her bölgede farklı eğitim seviyelerini tamamlamış veya tamamlamak için göç ile gelen gençler işletmelerin istediği yeterli düzeyde teknik bilgi ve deneyimin olmayışı gençler için büyük bir sorun haline gelmiştir. Bu sorunun getirdiği kurnalsızlık, amaçsızlık, işsizlik sorunu hat safhalara taşımıştır.

Gençlerin istihdamda yer almamasının getirdiği sonuçlar ekonomik, psikolojik, çevresindeki bireylerle ve aile bireyleriyle çatışma, sokağa yönelme, kaçakçılık ve yasa dışı suçlara yatkınlık, uyuşturucu ve madde bağımlılığı, idealsizlik, işsizlik, sağlık sorunları, çevresel faktörler çerçevesinde yanlış arkadaş seçimleri bu doğrultuda ideolojik gruplara katılma (satanist, emperyalist, vb.) aileden bağımsız barınma istekleri oluşturmaktadır.

Göçe neden olan en büyük etken iş olanakları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunu eğitim ve sosyal olanaklar takip etmektedir. Göçe en fazla katılım sağlayan bölgenin Doğu Anadolu bölgesi olduğu bunu Kara Deniz bölgesinin takip ettiği ve göçün yine en fazla köylerden başladığı ve ilçelere doğru bir yol izlediği. Göçe yüksek oranda katılım sağlayanların kadın ve erkeklerde bekarlar olmaktadır. Göç öncesi eğitim seviyelerinin kadınlara oranla erkeklerde daha fazla olmaktadır. Göç sonrası yerleşkelerde topluma adaptasyon ve toplum tarafından kabul görmede sorunlar yaşanmaktadır. Göç sonrası yerleşkelerde gençlerin topluma adaptasyon sürecinde ebeveynlere oranla daha fazla etkilendiği ve aile içi çatışmalar yaşandığı ve bu çatışmalar sonucunda sokağa yönelmektedir. Aile içi yaşanan çatışmalardan en fazla kadınların etkilenmektedir.

İstihdam bakımından göç sonrası gençlerin iş bulmada zorlandığı bu zorlanmaların eğitim ve etnik yapı kaynaklı olmaktadır. İş dünyası için niteliksiz eleman olarak istihdam üzerinde farklı etkiler oluşturmaktadır. Göç sonrasında elde

edilen eğitimler ışığında dahi kendilerini iş dünyası için yeterli nitelikte görmemektedir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda göç eden ailelerin İstanbul'u Pazar payı ve yaşam kalitesi bakımından iyi olarak değerlendirmektedir.

Göç eden ailelerin gelecek kaygısı bakımından İstanbul'u güvenli bulmamaktadır. Göç sonrasında örf adet ve geleneklerini kaybederek asimilasyona uğramaktadır. Bölgesel gelenekler değişmektedir.

Bu sonuçlar ışığından bakılarak göçün ivedilik ile durdurulması gerekmektedir. Bu ivedilik ise devlet eli ile olmak zorundadır. En önemli etken iş olanakları olduğundan devletin özel sektör ile bölgesel bir kalkınma planı hazırlaması ve bu konuda özel sektöre yatırım açısından bazı imtiyazlar tanınması (vergi gibi) Marmara bölgesinde koşullanmış olan farklı iş kollarındaki sektörlerin doğu bölgelerine doğru kaydırılması ve bu bölgelerde iş olanakları / istihdamın tetiklenmesi, kadınların iş gücü oranına katılımının artırılması açısından doğu bölgelerinde kızların okula teşvik edilmesi ve bu konuda özendirici çalışmalar yürütülmesi, doğu bölgelerinde nitelikli eleman sayısını arttırmak ve iş dünyası için aranan özelliklerde eleman yetiştirmek için bu bölgelerde iş dünyası ile ortaklaşa yapılacak çalışmalar doğrultusunda kurs olanakları sağlanması, göç sonrasında İstanbul ilinde uyum sürecinde gençlerin sokağa yönelmesinin engellenmesi açısından, aile içi çatışmaların en aza indirgenebilmesi için sosyal hizmet büro ve salonlarında gençlere ve ailelere yönelik brifingler verilmesi, devletin istihdam açısından aracı kurumları olarak bilinen kurumlarınca göç olgusunda yer almış olan ailelerin çocuklarına aile bazında istihdam olanakları ve iş imkanları sağlamak, göç sonrasında eğitimlerini alarak iş dünyası için tecrübesiz olan gençlerin staj ve oryantasyon eğitim ve imkanlarının maksimum seviyede tutarak öz güven duygusu oluşturmak, yerel yönetim birimlerince bu ailelere sosyal ve ekonomik imkanlar sağlamak, göçün en aza indirilmesi ve adaptasyon bakımından ülke genelinde faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Yusuf. «İstanbul Kültürel Sermayesini Hemşehri Derneklerinin Katkısı.» *Uluslar arası Göç Sempozyumu*. İstanbul: Zeytinburnu Belediyesi, 8-11 Aralık 2005. 237-248.
- Afşar, Muharrem. «Küresel Kriz Ve Türk Bankacılık Sektörüne Yansımaları.» *Eskişehir. Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, no. (6)2 (2011): 143-171.
- Akçacı, Taner, ve Mehmet Özçalıcı. «İşsizliğin aale Harçamalarına Olan Etkisinin Algısal Analizi.» *Afyonkarahisar. Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF Dergisi* 14, no. 2 (2012): 161-172.
- Akdoğan, İtr. *Gençlik İstihdam Edebilirliği: Türkiye'de İşverenler ve Dezavantajlı Gençleri Buluşturmak*. Birinci bölüm, Uluslararası Genç Liderleri Akademisi, İstanbul: Habitat Kalkınma ve Yönetişim Derneği, 2013.
- Akkurt, Naci. *Tarih*. Ankara: BRC Basım Matbaacılık Ltd. Şti., 2014.
- Akman, Vedat. «Yurt Dışı İşgücü Döviz Transverlerinin Türkiye'nin Büyümesine ve Çeşitli Ekonomik Değişkenlerine Etkilerinin Analizi.» *Doktora Tezi*. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.
- Aktüre, Sevgi. «19. Yüzyıl Sonunda Anadolu Kenti Mekansal Yapı Çözümlemesi.» *ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını* (ODTÜ Mimarlık Fakülte Yayını), no. 2 (1978): 104-135.
- Aktürk, Şener. *Türkiye'nin Kimlikleri; Din, Dil, Etnisite, Milliyet, Devlet ve Medeniyet*. İstanbul: Etkilişim Yayınları, 2013.
- Alabaş, Aydın. «Uzun Süreli İşizler ve Uzun Süreli İşsizliğin Azaltılmasında İşkur'un Önemi.» *Uzmanlık Tezi*. Ankara: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İşkurumu Genel Müdürlüğü, 2007.
- Algan, Neşe, ve Mustafa Ildırar. *Güçlü ve Büyük Türk Ekonomisi İçin Üretim ve İstihdam Politikaları*. Ankara: TİSK Yayınları, 2003.

- Arslan, Murat. *İstanbul'un Antik Çağ Tarihi: Klasik ve Hellenistik Dönemler*. İstanbul: Odin Yayıncılık, 2010.
- Artan, Taner. «Yeni Yerel Yönetim Yapılanmasında Sosyal Hizmetler; İstanbul Örneği.» *Doktora Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011.
- Ata, Hatice Kübra. «İstanbul'da Kentsel Dönüşümün Sosyal Dışlamaya Etkilerinin Değerlendirilmesi: Tarlabası Örneği.» *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.
- Ataman, Göksel. *İşletme Yönetimi Temel Kavramlar Yeni Yaklaşımlar*. İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2001.
- Atılğan, Zülküf. «Anomi ve Yabancılaşma Bağlamında İstanbul'daki Kapkaç Olaylarına Bakış.» *Doktora Tezi*. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.
- Ay, Sema. «Türkiye'de İşsizliğin Nedenleri: İstihdam Politikaları Üzerine Bir Değerlendirme.» *Manisa. Yönetim ve Ekonomi, Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi* 19, no. 2 (2012): 321-341.
- Ayaş, Necla. «Türk İmalat Sanayi Sektörlerinin Stratejik Önem Analizi.» *Bornova. Ege Akademik Bakış, Ekonomi, İşletme, Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bilimi Dergisi* 11, no. 4 (Ekim 2011): 525-535.
- Aydede, Ceyda. *Yükselen Trend Kurumsal Sosyal Sorumluluk*. İstanbul: Mediat Yayınları, 2007.
- Bakan, Ömer. *Kurumsal İmaj*. Konya: Tablet Kitabevi, 2005.
- Bal, Hüseyin, Hasan Hüseyin Aygül, Zekavet Nuran Oğuz, ve Meyram Tuna Uysal. «Göçle Gelenlerin Toplumsal Sorunları (Isparta Örneği).» *Isparta. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, no. 27 (Aralık 2012): 191-210.

- Balcı, Ali. «Türkiye'nin Coğrafi Konum Özelliklerini Tasvire Dayalı Etkinliklerle Öğretmeye Yönelik Nitel Bir Araştırma.» *İstanbul. Marmara Coğrafya Dergisi*, no. 26 (Temmuz 2012): 216-259.
- Balcıoğlu, İbrahim. *Sosyal ve Piskolojik Açından Göçler*. İstanbul: Elit Kültür Yayınları, 2007.
- Barış, İsmail. «Sokakta Yaşayan Çocuklar ve Aileleri (İstanbul Örneği).» *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.
- Bayındırlık ve İskan Bakanlığı. *kentleşme şurası 2009, Kentleşme Yoksulluk, Göç ve Sosyal Politaklar 7*. Ankara: Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, 2009.
- Bekiroğlu, Cemil. «Türkiye'de İşsizlik Sorunun Çözülmesinde Uygulanan Ekonomi Politikalarının Analizi.» *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.
- Bektaş, Aslı. «Yöneticilerin İş Tatmini ve Motivasyon Düzeylerinin Yaşam Anlamı Düzeyi Üzerindeki Etkisi.» *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.
- Berberoğlu, Necat. *Çalışma Ekonomisi*. Eskişehir: Ant Matbaacılık, 1995.
- Beşel, Halis. «Sosyal Politika Açısından İç Göçler: Sivas'tan İstanbul'a Göç Örneği.» *Doktora Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2003.
- Bilen, Erol. «Cumhuriyet Döneminde " İstanbul Hali".» *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.
- Bilgili, Ahmet Emre. *Şehir ve Kültür İstanbul*. İstanbul: Profil Yayıncılık, 2011.
- Bilgin, Zehra Esra. «Özel İstihdam Büroları ve Türkiye'deki Görünümü .» *Yüksek Lisans Tezi*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.

- Bircan, İsmail. «Eğitim ve İstihdam.» *Bireysel Bildiriler*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimler Fakültesi Devlet Planlama Teşkilatı, 4 Şubat 1998. 559-570.
- Bölükbaşı, Betül. «Türkiye'de Sosyal Dışlanma ve Yoksulluk.» *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.
- Bulut, Mehmet. «Vergileme ve Kayıtdışı İstihdam Üzerine Bir Analiz.» *Celalabat. Akademik Bakış Dergisi - Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi* (İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, ISSN:1694-528X), no. 37 (Temmuz – Ağustos 2013): 1-15.
- Bulut, Volkan. «Türkiye'de İşsizlik Süresini Etkileyen Faktörlerin Yaşam Çözümlemesi İle İncelenmesi.» *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 2011.
- Bülbül, Serpil, ve Ali Köse. «Türkiye'de bölgelerarası iç göç hareketlerinin çok boyutlu ölçekleme yöntemi ile incelenmesi.» *İstanbul. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi* 39, no. 1 (2010): 75-94.
- Can, Yılmaz. «Göç ve Kent: 1989'dan Günümüze Göç Eden İnsanların Kent Adaptasyonu Diyarbakır Örneği.» *Yüksek Lisans Tezi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011.
- Cindemir, Kasım. *Haber Türk*. 21 Nisan 2013. <http://www.haberturk.com/polemik/haber/837758-lazlara-asimilasyon-uygulaniyor> (Ağustos 28, 2014 tarihinde erişilmiştir).
- Çakır, Özlem. «Sosyal Dışlanma.» *İzmir. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 4, no. 3 (Temuz-Eylül 2002): 83-104.
- Çelebioğlu, Salih. «Markov Zincirlerinde Durum Tahmini ve İç Göçe Uygulanması.» *Basılmamış Doktora Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 1998.

- Çelik, Celalettin. «Değişim Sürecinde Türk Aile Yapısı ve Din-Paradigmatik Anlam ve İşlev Farklılaşması.» *Trabzon. Karadeniz Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, no. 8 (Aralık 2010): 25-35.
- Çelik, Faruk. «Türkiye'de İstihdam Görünümü.» *Ankara. ÇSGB Çalışma Dünyası Dergisi* (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı) 1, no. 2 (Ekim-Aralık 2013): 9-14.
- Çelik, Fatih. «Din Sosyalleşimi Sürecinde Aile Kurumunun Önemi Yetiştirme Yurtlarında Kalan Gençler ile Aile Ortamında Kalan Gençlerin Din Algısı, Dini Tutum ve Davranışları ve Sosyal İlişkileri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma.» *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.
- Çelik, Fatih. «İç göçlerin Seçkinlik Yaklaşımı ile Analizi.» *Kayseri. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, no. 13 (2002): 275-296.
- Çelik, Fatih, ve Ferhat Aktaran Topbaş. «İç Göçlerin İtici ve Çekici Güçler Yaklaşımı ile Analizi.» *Kayseri. Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi*, no. 27 (Temuz-Aralık 2006): 149-170.
- Çelik, Nermin. «Türkiye'de Göç Veren İllerde İç göç Sorununun Yönetiminde Stratejik Planlama Modeli Yapılandırılması.» *Doktora Tezi*. Zonguldak: Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.
- Çezik, Asuman. *Kent Eşiği Araştırması*. Ankara: DPT Yayınları, 1982.
- Çiçek, Dursun. «Örgütlerde Motivasyon ve İş Yaşam Kalitesi: Bir Kamu Kuruluşundaki Yönetici Personelin Motivasyon Seviyelerinin Tespit Edilerek İş Yaşam Kalitesinin Geliştirilmesi Üzerine Bir Araştırma.» *Doktora Tezi*. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005.
- Danış, Mehmet Zafer. «Davranış Bilimlerinde Ekolojik Sistem Yaklaşımı.» *Ankara. Aile ve Toplum Eğitim ve Araştırma Dergisi* (Başbakanlık Aile ve Sosyal

Araştırmalar Genel M¼d¼rl¼ę¼ Yayınıdır) 3, no. 9 (Ocak-şubat-Mart 2006): 45-54.

Demiray, Funda. «K¼reseleřmenin T¼rkiye'de Meydana Getirdiği Sosyo-K¼lt¼rel Değişiklerin G¼nl¼k Hayattaki İzlerinin 18-25 Yaş Arası Gençler Üzerinde Sosyal Antropolojik Açıdan İncelenmesi.» *Y¼ksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstit¼s¼, 2006.

Dinler, Zeynel. *İktisada Giriş, G¼zden Geçirilmi*. Bursa: Ekin Basım Yayım Dağıtım, 2010.

Dishkedouki, Hossein Ahmadian. «İran'da G¼ney Azerbeycan T¼rklerine Uygulanan Asimilasyon (Farslaştırma) S¼recinin G¼ndelik Yaşamda G¼r¼nt¼leri: Tebriz Örneği.» *Y¼ksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstit¼s¼, 2009.

D¼ker, Mehmet Fatih. «İstanbul Kensel B¼y¼me S¼recinin Belirlenmesi ve Modelenmesi.» *Doktora Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstit¼s¼, 2012.

DPT. *Doğu Anadolu Projesi Ana Planı, Mevcut Durum ve Analizi: Genel Değerlendirme, N¼fus Yapısı ve Toplumsal Hizmetler*. Ankara: DPT, 2000.

Duman, Bet¼l, ve Osman Alacahan. «Sosyal Kaynaşma.» *Isparta. S¼leyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fak¼ltesi Dergisi* 15, no. 1 (2010): 103-128.

D¼zen, N. Ekrem. *Ergenlik: B¼y¼menin ve Değişimin Anlamı; Coğrafyamızın Yalnız ve Geride Bırakılmış Gençleri*. İstanbul: T¼rkiye Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı TAPV, 2012.

Enderoğlu, Y. Temel. *İstanbul'a G¼ç¼n Y¼ntemi (Hukuk - İdari - Ekonomik ve Sosyal Tedbirler)*. İstanbul: İktisadi Araştırma Vakfı, 2006.

Eralp, Atilla. *Soğuk Savaştan G¼n¼m¼ze T¼rkiye Avrupa Birliği İlişkileri*. İstanbul: İmge Yayınevi, 1997.

- Erçevik, Hande. «Türkiye’deki İç Göçlerin Nedenlerinin Log Lineer Aanalizi İle İncelenmesi.» *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.
- Eren, Erol. *Yönetim ve Organizasyon (Çağdaş ve Küresel Yaklaşımlar)*. İstanbul: Beta Yayınevi, 2006.
- Ergincan, Turgay. «Yükseköğretim Mezunlarının Uzmanlık Alanında İstihdam Sorunu ve İş Doyumu.» *Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.
- Erkal, Mustafa E. *Sosyoloji*. İstanbul: Der Yayınları, 1997.
- Erol, Hatice, ve Abdullah Özdemir. «Ekonomik Kriz Dönemlerinde Türkiye’de Uygulanan İstihdam Politikalarının Etkinliği.» *Ankara. Amme İdaresi Dergisi* 45, no. 2 (Haziran 2012): 53-79.
- Erol, Sevgi Işıl. «Gençlere Yönelik Aktif İstihdam Politikaları: Japonya, Kore, Çin ve Türkiye Örnekleri.» *Ankara. Türk Ağır Sanayi ve Hizmet Sektörü Kamu İşverenleri Sendikası, TÜHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi* Cilt: 24 Sayı: 6 / Cilt: 25 Sayı: 1-2 (2013): 15-43.
- Eser, Burçin Yılmaz, ve Harun Terzi. «Türkiyede İşsizlik Sorunu ve Avrupa İstihdam Stratejisi.» *Kayseri. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, no. 30 (Ocak-Haziran 2008): 229-250.
- Fidan, Nurettin. *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. İstanbul: Beta Basımevi, 1997.
- Fındıkçı, İlhami. *İnsan Kaynakları Yönetimi*. İstanbul: Alfa Basım Yayın, 2000.
- Gök, Sibel. «Örgüt İkliminin Çalışanların Motivasyonuna Etkisi Üzerine Bir Araştırma.» *Sakarya. Sakarya Üniversitesi, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 6, no. 2 (2009): 1303-1534.
- Gökçe, Orhan, ve N.Ata Atabey. *Davranış Bilimleri Ders Notları*. Konya: Turhan Kitapevi, 2001.

- Gökpınar, Seher. «Türkiye'de Genç ve Kadın İşsizliği.» *Yüksek Lisans Tezi*. Uşak: Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011.
- Göktepe, Işık Bilgehan. «Gerçek Mekan, Sanal Mekan ve Kurumsal Kimlik İlişkisi.» *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.
- Görmez, Kemal. *Kent ve Siyaset*. Ankara: Gazi Kitapevi, 1997.
- Güleç, Esra. «Devlet Sivil Toplum Oryantalizmin Üretimi Asimilasyon Politikaları: Baba Beni Okula Gönder Kampanyası Örneği.» *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.
- Güleri, Müzeyyen. «Üniversiteli ve İşçi Gençliğin Gelecek Beklentileri ve Kütümselik-İyimserlik Düzeyleri.» *Ankara. Kriz Dergisi* (Ankara Üniversitesi) 1, no. 6 (1999): 55-65.
- Gündüz, Gökhan Sait. «Sosyal İçerme Politikalarının Uygulanmasında Kamu İstihdam Kurumlarının Rolü.» *Uzmanlık Tezi*. Ankara: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, 2007.
- Güney, Salih. *Davranış Bilimleri ve Yönetim Psikolojisi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 1998.
- . *Örgütsel Davranış*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2011.
- Günşen, Hikmet Batuhan. «Orman Köylerinde İç Göçleri Etkileyen Faktörler (Bartın-Kastamonu Örneği).» *Doktora Tezi*. Bartın: Bartın Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü, 2012.
- Gürel, Ali, ve Yasemin Balta. «İstanbul'a Göç Olayı ve Etnik Hayat Üzerine.» *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi* (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu), no. 1 (Aralık 2011): 1-15.
- Gürel, Gülçin. «Türkiye'de İstihdamın Yayılma Etkisi: Alt Endüstriler, Karşılaştırılmalı İmalat Sanayii Örneği: 1989-2010.» *Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.

- Güven, Mustafa. «Kurumsal Kimlik Yönetiminde Kurum Kültürünün Birleşenlerinin İncelenmesi: Banka Çalışanları Üzerinde Bir Uygulama.» *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011.
- Hayta, Ateş Beyazıt. «Ailelerin Finansal Risk Yönetimine İlişkin Tutum ve Davranışlarının İncelenmesi.» *Doktora Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2008.
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. *www.goc.gov.tr*. 30 12 2013. http://www.goc.gov.tr/icerik6/goc-tarihi_363_363_380_icerik (Ekim 29, 2014 tarihinde erişilmiştir).
- İlhan, Ali, Ali Ekber Gülersoy, ve Nevzat Gümüş. «Coğrafya Bölümü Ve Coğrafya Öğretmenliği Anabilim Mezunlarının Mezuniyet Sonrası Karşılaştıkları İstihdam Sorunu.» *Adana, Çokurova Üniversitesi Türkoloji Araştırma Merkezi*, 8, no. 9 (2013): 1585-1602.
- ILO. *Global Employment Trends for Youth*. Geneva: Uluslararası Çalışma Örgütü, 2010.
- İncekara, Beyhan. «Gelişmekte Olan Ülkeler ve Türkiye'de İşsizlik.» *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2010 Faaliyet Raporu. *Sosyal Destek Hizmetleri Yönetimi*. Faaliyet , İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2010.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Ulaşım Daire Başkanlığı Ulaşım Planlama Müdürlüğü. *İstanbul Metropolitan Alan Kentsel Ulaşım Ana Planı (İUAP)*. İstanbul Metropolitan Alanı Entegre Kentsel Ulaşım Ana Planı Final Rapor, İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2011.
- Kalkınma Bakanlığı. *Onuncu Kalkınma Planı 2014 / 2018 İstihdam ve Çalışma Hayatı Özel İstisna Komisyon Raporu*. Ankara: Kalkınma Bakanlığı, 2014.
- Kana, Deniz. «İstanbul' da Kentleşme ve Değişim “İstanbul”.» *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, 2006.

- Karaarslan, Erkan. *Kayıt Dışı İstihdam ve Neden Olduğu Mali Kayıpların Bütçe Üzerindeki Etkileri: Türkiye Örneği*. Ankara: Ümit Ofset, 2010.
- Karabacak, Osman. *İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti*. 2010. <http://www.ibb.gov.tr/sites/ks/tr-TR/0-Istanbul-Tanitim/konum/Pages/Ekonomi.aspx> (Ekim 27, 2014 tarihinde erişilmiştir).
- Karabey, Selma, ve Nurcan Müftüoğlu. «Bilgilendirme Dosyası "Gençlik ve Cinsellik".» *Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Alanında Ulusal ve Yerel Medya Yoluyla Savunuculuk Projesi*. İstanbul: CETAD, 2006.
- Karaçimen, Yeter. «Türkiye' de Bireylerin Kişisel Kurumsal Güven Kaybı ve Medyanın Rolü: Ampirik Bir Araştırma.» *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.
- Karadağ, Meltem. «Örgütlerde Çalışanların Kişilik Özellikleri ve Motivasyon "Ampirik Bir Araştırma".» *Yüksek Lisans Tezi*. Muğla: Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.
- Karakayalı, Hüseyin. *Makro Ekonomi*. Manisa: Emek Matbaacılık, 2005.
- Karakuş, Aylin. «Türkiye'de 1960-2006 Döneminde İçgöç ve Demografik Yapıdaki Değişimin Bölgelerarası Yakınsamaya Etkisi.» *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.
- Karataş, Abdurrahman. «Almanya'daki Türklerin Göçmenler Üzerinde Asimilasyon ve Entegrasyon.» *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.
- Karatepe, Selma. *Örgütlerde İletişim-Güdüleme İlişkisi*. Ankara: Siyasal Kitabevi, 2005.
- Keig Kadın Emeği ve İstihdam Girişimi. *Türkiye'de Kadın Emeği ve İstihdamına Yönelik Politikalar: Kadın Emeği ve İstihdamına Dair Politika ve Failiyetlerin 12 İlde Değerlendirmesi*. İstanbul: Keig Yayınlar Dizisi; Sena Ofset Ambalaj, Matbaacılık ve Ticaret LTD. ŞTİ, 2013.

- Keleş, Ruhşen. *Kent Bilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: İmge Kitapevi, 1998.
- Keskin, Burcu. «Çalışanların Performanslarını Artırmada Bir Araç Olarak Motivasyon Teknikler.» *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.
- Kıray, B. Mübeccel. *Kentleşme Yazıları*. İstanbul: Bağlam yayınları, 1998.
- Kırmızı, Nabi. «Şanlıurfa'dan İstanbul'a Göç Nedeni İle Kültür Değişimi.» *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.
- Kızıroğlu, Ahmet Mithat. «Kentleşmenin İşgücü Üzerindeki Etkisi: İstanbul Örneği.» *Doktora Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.
- Korkmaz, Adem, ve Adnan Mahiroğulları. *İşsizlikle Mücadelede Emek Piyasası Politikalar, Türkiye ve AB Ülkeleri*. Bursa: Ekin Basın Yayın Dağıtım, 2007.
- Koyuncu, Miyase. «18. Yüzyılın Yarisında Osmanlı Esnafı (İstanbul ve Bursa Örneği).» *Doktora Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü , 2008.
- Köle, Makbule Yasemen. «Öğretmenlerin BDE Teknolojilerine Yönelik Adaptasyon Düzeylerinin Kaygı Temelli Adaptasyon Modeline Göre İncelenmesi.» *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2011.
- Köstekli, Şeyma İpek. «İstihdam Stratejileri ve Türkiye İçin Bir Model Önerisi.» *Doktora Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005.
- Kumaş, Handan. «"İşsizliğin Psiko-Sosyal Boyutu ve Çalışma Yaşamına İlişkin Değerler Üzerine Etkileri.» *İzmir. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 3, no. 4 (Ekim-Kasım-Aralık 2001): 1-431.

- Kuyucuoğlu, İsa. «Entegrasyon, asimilasyon, izolasyon.» *Gazete*. Samsun: Haber Gazetesi, 23 Mart 2011.
- Küçükahmet, Leyla. *Program Geliştirme ve Öğretim*. İstanbul: Nobel Yayınları, 2000.
- Küyük, Nurten. «Yerel Yönetimlerin Kürt Kökenli Grupların Büyükşehirlere Göç Sonrunlarına Yaklaşımı: Ankara Örneği.» *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011.
- M.T.Balmer, John. «Corporate identity, corporate branding and corporate marketing - Seeing through the fog", *European Journal of Marketing*.» *Bradford School of Management, The University of Bradford, UK* (MCB. University Pres) 35, no. 3/4 (2001): 248-291.
- Marka Doğu Marmara Kalkınma Ajansı. *Doğu Marmara Bölgesi Demografik Yapısı ve Göç Hareketleri*. İstanbul: Bölge Planı Yayınları Serisi - 8, 2013.
- Muller, Wiener. *İstanbul'un Tarihsel Topoğrafyası*. Çeviren Çeviren Ülker Sayın. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2001.
- Murat, Naci, M. Ali Cengiz, ve Yüksel Terzi. «Genç Nüfusun Sorun Algılaması: Trabzon Örneği.» *Ordu. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2, no. 7 (2009): 176-184.
- Murat, Sedat. *Doğum Yerlerine Göre İstanbul Nüfusu ve İç Göçler*. İstanbul: İktisat Fakültesi Sosyal Siyaset Konferansları. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınlar, 2007.
- . *Dünden Bugüne İstanbul'un Nüfus ve Demografik Yapısı*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayın, 2006.
- Odabaşı, Ferhat. «Yoksullukla Mücadelede İstihdamın Rolü.» *Uzmanlık Tezi*. Ankara: Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, 2009.

- Okay, Ayla. *Kurum Kimliği*. Ankara: Mediat Kitapları, 1993.
- Olçar, Kemal. «Türkiye'nin Yoğun Göç Alan Bölgelerinde Meydana Gelen Sorunların Güvenlik Bağlamında Analizi; İstanbul, Tuzla Şifa Mahallesi Örneği.» *Doktora Tezi*. İstanbul: Harp Akademileri Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, 2013.
- Oltaylı, İlber. *Tarihin İzinde*. İstanbul: Profil Yayıncılık, 2008.
- Olutayo, Otubanjo. «The Extended Corporate Identity Mix; International Journal of Marketing Studies.» *Published by Canadian Center of Science and Education* 5, no. 1 (2013): ISSN 1918-719x, E-ISSN 1918-7203.
- Ozan, Bahar, ve Fehime Korkmaz Bingöl. «Türkiye’de İç Göç Hareketlerinin İstihdam ve İşgücü Piyasalarındaki Etkileri.» *Isparta. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 15, no. 2 (2010): 43-61.
- Öğüt, Adem, ve Ayşe Kocabaçak. «Küreselleşme Sürecinde Türk İş Kültüründe Yaşanan Dönüşümün Boyutları.» *Konya. Selçuk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, no. 23 (2008): 145-170.
- Özbek, Serkan. «Mesleksizlik Kapsamında Diplomalı İşsizlik ve Sosyo- Ekonomik Etkileri.» *Yüksek Lisans Tezi*. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.
- Özçalık, Melih, ve Savaş Durmuş. «Türkiye’de Özel İstihdam Bürolarının Emek Piyasası Etkinliğine Katkıları.» *Kars. Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 5, no. 7 (2014): 39-52.
- Özdemir, Murat. «Türkiye’de İçgöç Olgusu, Nedenleri ve Çorlu Örneği.» *Yüksek Lisans Tezi*. Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.
- Özer, Ahmet. «Güneydogu’da Kentleş(me)me Dramı.» *İstanbul. Görüş Dergisi yayını*, no. 34 (1998): 28-38.

- Özer, İnan. *Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişim*,. Bursa: Ekin Kitapevi, 2004.
- Özer, Yunus Emre. «Gençlerin Toplumsal Yaşama Katılımı ve Yerel Yönetimlerin Rolü.» *İzmir. Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 26, no. 1 (2011): 43-65.
- Özgüvün, İbrahim Ethem. «Üniversite Öğrencilerinin Sorunları ve Başetme Yolları.» *Ankara. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, no. 7 (1992): 5-13.
- Özpinar, Kordinatör: Hilal Yaman. *İstanbul Çevre Durum Raporu 2010-2011*. Durum Raporu, Coğrafi Kapsam, İstanbul Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İstanbul: Pelikan Matbaacılık, 2011.
- Pazarlıoğlu, Vedat Mehmet. «Yönetim ve Ekonomi. İzmir Örneğinde İç Göçün Ekonometrik Analizi.» *Manisa. Celal Bayar Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 14, no. 1 (2005): 121-135.
- Polat, Gonca. «İç Göçün Çocuk Ruh Sağlığına Etkisi: Antalya İli Şafak Mahallesi Karşılaştırmalı Bir Araştırma.» *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.
- Sabancı, Emine. «Hizmet Sektöründe Motivasyon Performans Yönetimi İlişkisi; Sosyal Gevenlik Kurumlarında Bir Uygulama.» *Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Gediz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.
- Sağlam, Serdar, ve Hande Aktaran Erçelik. *Türkiye'de İç Göç Olgusu ve Kentleşme*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2006.
- Sayın, Ferhan. «Türkiye'de 1988-2010 Döneminde Eğitim ve Büyümenin Genç İşsizliğine Etkisinin Analizi.» *İzmir. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 13, no. 4 (2011): 33-53.
- Sencer, Yakup. *Türkiye'de Kentleşme*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1979.

- Sensoy, Serhat, Mesut Demircan, Yusuf Ulupınar, ve İzzet Balta. *Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü*. 2014. http://dmi.gov.tr/FILES/iklim/turkiye_iklimi (Ekim 27, 2014 tarihinde erişilmiştir).
- Serter, Nur. *Türkiye'nin Sosyal Yapısı*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 1994.
- Sezal, İhsan. *Şehirleşme*. İstanbul: Ağaç Yayınları, 1992.
- Sönmez, Mustafa. *İstanbul'un İki Yüzü; 1980'den 2000'e Değişim*. Ankara: Arkadaş Yayınevi, 1996.
- Subaşı, Ebru, ve Mehmet Cemil Urtekin. «Sosyal Değişimin Genç Aileler Üzerinde Boşanmaya Etkisi.» *Gençlik ve Kültürel Mirasımız Uluslararası Kongre*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, 2014. 1-814.
- Suntekin, Ceren. *Ergenlik: Büyümenin ve Değişimin Anlamı; Dezavantajlı Bölgelerde Genç Olmak*. İstanbul: Türkiye aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı TAPV, 2012.
- Sürüel, Tolga. «Göç ve Sosyal Dışlanma İlişkisinin Sosyal Politika Açısından Analizi (İstanbul - Sultanbeyli Örneği).» *Yüksek Lisans Tezi*. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.
- Şahin, Tijen. «Sosyal Dışlanma ve Yoksulluk İlişkisi.» *Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi*. Ankara: Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, 2009.
- Şen, Mustafa. «Türkiye'de İç Göç ve Sosyo-Ekonomik Uyum Süreci: İstanbul'daki Trabzonlular Örneği.» *Yüksek Lisans Tezi*. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.
- Şimşek, Mehmet Şerif, ve Sadi Kınır. *Çağdaş Yönetim Araçlarından Seçmeler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2006.
- Şimşek, Mehmet Şerif., Tahir Akgemci, ve Adnan Çelik. *Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış*. Konya: Adım Matbaacılık, 2003.

- Şimşek, Nevin, ve Mehmet Fidan. *Kurum Kültürü ve liderlik*. Konya: Tablet Kitapevi, 2005.
- Talas, Cahit. *Toplumsal Ekonomi*. İstanbul: İmge Kitapevi, 1997.
- Tanrıverdi, Haluk., ve Oktay Kutay. «Otel İşletmelerinde İşgören Motivasyonuna Yönelik Bir Araştırma.» *Ankara. Gazi Üniversitesi Turizm Akademik*, no. 2 (2001): 33-41.
- Taşgetiren, Ahmet. *Aksiyon Haftalık Haber Dergisi sayı 1029*. 21 Şubat 2011. http://www.aksiyon.com.tr/aksiyon/columnistDetail_getNewsById.action?newsId=28724 (Temmuz 28, 2014 tarihinde erişilmiştir).
- Tatlıdil, Ercan. «Kent Sosyolojisi , Kuram ve Kavramlar.» *Sosyoloji Dergisi* (İzmir Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını), no. 3 (1992): 26-36.
- Tekeli, İlhan. *Türkiye’de İçgöç Olgusu: Sorunsal Alanları ve Araştırma Konferansları, Türkiye’de İçgöç Sorunsalı Yeniden Tanımlama Aşamasına Geldi*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınlar, 1997.
- . «Türkiye’de İçgöç Sorunsalı Yeniden Tanımlanma Asamasına Geldi.» *Türkiye’de İçgöç, Sorunsal Alanları ve Arastırma Yöntemleri Konferansı - Bolu-Gerede 1997*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, 1998. 7-21.
- Tezcan, Mahmut. *Sosyolojiye Giriş*. Ankara: Anı Yayınları, 2010.
- Topaloğlu, Gürsu Sezen. «Suç Oluşumuna Kentleşme ve İç Göçün Etkilerinin Analizi: Ankara Örneği.» *Yüksek Lisan Tezi*. Ankara: Kara Harp Okulu Savunma Bilimler Enstitüsü, 2007.
- Topbaş, Ferhat. «İç Göçün Belirleyicileri Üzerine Ekonometrik Bir Model Çalışması: 2000 Türkiye Örneği.» *Doktora Tezi*. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.

- Tuna, Ayşen Akbaş. «Hastanelerde Kurumsal Kimlik Uygulamalarının Hastalar Tarafından Algılanmasına Yönelik Bir Araştırma.» *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2006.
- Tuna, Korkurt. *İstanbul'un Sosyolojik Dönüşümü*. İstanbul: Şehir ve Kültür: İstanbul, 2010.
- Tuna, Muharrem, ve Ayşen Akbaş Tuna. *Kurumsal Kimlik Yönetimi*. Ankara: Detay Yayıncılık, 2007.
- TÜİK. «Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları 2013.» *Haber Bülteni*. no. 15974. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu, 29 Ocak 2014.
- . «Hanehalkı İşgücü İstatistikleri, Temmuz 2014.» *www.tuik.gov.tr*. 15 Ekim 2014. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16012> (Ekim 29, 2014 tarihinde erişilmiştir).
- Tümertekin, Erol. *Türkiye'de Şehirleşme ve Şehirsal Fonksiyonlar*. İstanbul: İstanbul Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1973.
- Tümertekin, Erol, ve Nazmiye Özgüç. *Beşeri Coğrafya*. İstanbul: Çantay Kitabevi, 2009.
- Tümtaş, Mim Sertaç. «Türkiyede İç Göçün Kentsel Gerileme Etkisi: Mersin Örneği.» Muğla: Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.
- Türkbal, Aydın. *İktisada Giriş*. İstanbul: Aktif Kitabevi, 2005.
- Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığı. *Gençlik Şurası Ön Komisyon Raporu; İstihdam ve GİRİŞİMÇİLİK*. Raporu, Ankara: Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2012.
- Türkiye İş Kurumu. *Ulusal Gençlik İstihdam Eylem Planı; Birleşmiş Milletler Ortak Programı " Herkes İçin İnsana Yakışır İş: Ulusal Gençlik İstihdam Programı ve Antalya Pilot Bölge Uygulanması"*. Ankara: Güzeliş Ofset Matbaacılık Ltd. Şti., 2011.

- Türktan, Güliden. «TÜSİAD İstihdam ve Sosyal Güvenlik Çalışma Başkanı 6. Rekabet Kongresi Konuşma Notları.» 6. *Rekabet Kongresi*. İstanbul: TÜSİAD, 2010.
- Ünal, Vehbi. «Geneleksen Geniş Aileden Çekirdek Aileye Geçiş Sürecinde Boşanma Sorunu ve Din.» *Ankara. Atatürk Üniversitesi Yayınları. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6, no. 26 (2013): 588-601.
- Ünlü, Aslıhan. *Merkeze Dönmek, Türk Tiyatrosunda Zaman / Mekân Algısı*. İstanbul: Mitos- Boyut Yayınları, 2009.
- Yada. *Türkiye "Gençlik Halleri" Araştırma*. Türkiye'de Gençlik, Ulusal İnsani Gelişim Raporu 2007, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, İstanbul, Ankara: Yaşama Dair Vakıf, 2008.
- Yalçın, Cemal. *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayınları, 2004.
- Yalçıntaş, Nevzat, ve Orhan Tuna. *Sosyal Siyaset*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 1999.
- Yaman, Ömer Miraç. «Türkiyede Gençlik Sosyolojii Çalışmalarına Dair Bibliyografik Bir Değerlendirir.» *Yalova. Alternatif Politika Dergisi* 5, no. 2 (Eylül 2013): 114-138.
- Yamaner, Şerafettin. *Öncesinde ve Atatürk Dönemi'nde Toplumsal ve Kültürel Değişim (Değişimin Felsefesi ve Toplumsal Özü)*. İstanbul: Harp Akademileri Basımevi, 1998.
- Yıldırım, Alper. *Türkçe Sözlük*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayın Dağıtım, 2014.
- Yıldırım, Aziz. «Kentleşme ve Kentleşme Sürecinde Göçün Suç Olgusu Üzerindeki Etkileri.» *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004.
- Yıldırım, Sinem. «Sosyal Dışlanma ve Avrupa Birliği Yaklaşımı.» *Sakarya. Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi* (Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi) 2, no. 2 (2014): 91-108.

- Yıldız, Kemal. «Türkiye'de İşsizliğin Türlerine Göre Analizi: İşsizlere Yönelik Bir Alan Araştırması.» *Doktora Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.
- Yüceol, Hüseyin Mualla. *İşsizlik Kuramları ve İşsizlikle Mücadele Politikaları*. Adana: Baki Yayıncılık, 2004.
- Yüksek, Ayşe. «İş Güvencesinin İstihdam Yaratmasındaki İşlevi.» *Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.
- Zaim, Sabahaddin. *Çalışma Ekonomisi, Yenilenmiş ve Genişletilmiş*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 1997.
- Zorlutuna, Ebru. «Bir İşletmede Kadrolu Çalışanlar İle Taşeron Çalışanların İş Tatmini ve Motivasyon Değişkenleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.» *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.

EKLER

Ek 1: Ölçeklerin Güven Aralığı ve İstatistikleri

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Toplam Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Ölçek 1	69,3188	133,746	0,576	0,522	0,831
Ölçek 2	69,2506	138,551	0,435	0,254	0,837
Ölçek 3	69,3052	134,441	0,571	0,458	0,831
Ölçek 4	69,1149	139,535	0,423	0,310	0,838
Ölçek 5	69,2805	136,232	0,491	0,426	0,835
Ölçek 6	69,2065	147,578	0,107	0,108	0,851
Ölçek 7	69,3909	144,706	0,204	0,156	0,847
Ölçek 8	69,2909	134,021	0,575	0,523	0,831
Ölçek 9	69,0513	140,718	0,354	0,225	0,840
Ölçek 10	69,2071	132,962	0,645	0,507	0,828
Ölçek 11	69,2766	139,076	0,391	0,487	0,839
Ölçek 12	69,3338	137,553	0,444	0,330	0,837
Ölçek 13	69,2734	139,688	0,380	0,396	0,839
Ölçek 14	69,3383	146,945	0,129	0,263	0,850
Ölçek 15	69,1805	132,806	0,620	0,508	0,829
Ölçek 16	69,2727	134,488	0,545	0,383	0,832
Ölçek 17	69,2779	140,092	0,379	0,198	0,839
Ölçek 18	69,3292	143,779	0,238	0,245	0,845
Ölçek 19	69,1623	136,175	0,514	0,362	0,834
Ölçek 20	69,4481	136,960	0,462	,385	0,836

Ek 2: Bağımsız Değişkenler İstatistikleri

	N	En Küçük Değer	En Büyük Değer	Ortalama	Standart Sapma
Uyruk	1540	1	2	1,044	0,206
Cinsiyet	1540	1	2	1,314	0,464
Medeni Durum	1540	1	2	1,751	0,432
Yaş Aralığı	1540	1	4	2,629	1,053
Eğitim Durumu	1540	1	8	4,371	1,687
Bölge	1540	1	7	3,63	1,941
Göç Yılı	1540	1	6	4,346	1,465
İkametgah	1540	1	3	2,344	0,788
Göç Sebebi	1540	1	6	2,124	1,737
İstihdam	1540	1	6	3,889	1,618
Toplam	1540				

Ek 3: Ölçek Ortalama ve Standart Sapmaları İstatistikleri

Ölçekler	N	Ortalama	Standart Sapma
Ölçek 1	1540	3,592	1,266
Ölçek 2	1540	3,660	1,195
Ölçek 3	1540	3,605	1,227
Ölçek 4	1540	3,796	1,139
Ölçek 5	1540	3,630	1,257
Ölçek 6	1540	3,704	1,214
Ölçek 7	1540	3,520	1,223
Ölçek 8	1540	3,620	1,250
Ölçek 9	1540	3,859	1,197
Ölçek 10	1540	3,703	1,198
Ölçek 11	1540	3,634	1,253
Ölçek 12	1540	3,577	1,255
Ölçek 13	1540	3,637	1,227
Ölçek 14	1540	3,572	1,215
Ölçek 15	1540	3,730	1,249
Ölçek 16	1540	3,638	1,273
Ölçek 17	1540	3,633	1,192
Ölçek 18	1540	3,581	1,216
Ölçek 19	1540	3,748	1,214
Ölçek 20	1540	3,463	1,262
Toplam	1540		

EK 4: Anket Formu

İSTANBUL'A GÖÇ EDEN AİLELERDE GENÇLERİN ADAPTASYON SORUNLARI VE İSTİHDAM ETKİLERİ

Değerli Katılımcı;

Anket formu Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı İnsan Kaynakları ve Örgütsel Değişim Yüksek Lisans Programında Yrd. Doç. Vedat AKMAN danışmanlığında yürütülen tez çalışmasında kullanılmak üzere yüksek lisans öğrencisi Sedat KAYA tarafından hazırlanmıştır. Araştırmanın değeri ve başarısı tümüyle sizin katılmanıza ve açık kalpliliğinize bağlıdır.

Araştırma ve Anket bilimsel bir nitelik taşıdığından, Ankete katılan kişinin bilgileri gizli tutulacaktır.

Uyruğunuz, Cinsiyetiniz, Medeni halinizi işaretler misiniz?

( ) TC ( ) Diğer / ( ) Bay ( ) Bayan / ( ) Evli ( ) Bekâr

Yaş aralığınızı işaretler misiniz?

( ) 15 - 19 ( ) 20 - 24 ( ) 25 - 29 ( ) 30 - 34

Eğitim durumunuzu işaretler misiniz?

( ) Eğitimsiz ( ) Okur – yazar ( ) İlköğretim ( ) Lise

( ) Ön lisans ( ) Lisans ( ) Yüksek lisans ( ) Doktora

İstanbul'a aileniz veya siz hangi yılda ve nereden göç etteniz?

Yıl..... Bölge ..... İl..... / İkametgahınız ( ) İl ( ) İlçe ( ) Köy

Yerleşke olarak İstanbul'daki bölgesel tercihleri bu tercihe iten sebepler hangisidir?

( ) İş olanakları ( ) Eğitim, sağlık, sosyal etkinliklerin elverişli olması ( ) Evlilik

( ) Tayin ve Görev ( ) Aile ve akrabalarının buraya göç etmiş olması ( ) Diğer

Hangi sektörde veya iş kolunda hizmet vermektensiniz?

( ) Kamu ( ) Özel ( ) İşveren ( ) Serbest meslek ( ) İşsizim ( ) Diğer

Ölçek	1.Fikri m	2.Hiçbir Zaman	3.Bazı Zaman	4.Her Zaman	5.Tamamen
1.İstanbul'daki yerleşkenizde kişilerle uyum sorunu yaşadınız mı?	☐	☐	☐	☐	☐
2.Göçten önceki hayatınızda devam eden alışkanlıklar ve davranışlarınız var mı?	☐	☐	☐	☐	☐
3.Dini inanış ve görüşlerinizin yaşadığınız uyum sürecinde bir etkisi oldu mu?	☐	☐	☐	☐	☐
4.İstanbul'un, çevresel sürdürülebilirlik, yaşam kalitesi, insan sağlığı ve can güvenliği açısından büyük bir risk olduğunu katılıyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
5.Göçten sonra, yerleşkede uyumsuzluk, işsizlik ve aile parçalanması gençlerin sokağa yönelmesinde etkili unsurlar yaşandı mı?	☐	☐	☐	☐	☐

6.Göç sonrası gençlerin Türkiye'yi daha ileriye götürecek teknik, fenni ve bilimsel doğru eğitim aldığını düşünüyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
7.Şu an ki durumunuzu göz önüne alırsanız; iş dünyası için nitelikli bir eleman olduğunuza inanıyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
8.İş başvurusu esnasında etnik durumunuzdan dolayı işe tercih edilmediğiniz oluyor mu?	☐	☐	☐	☐	☐
9.İstanbul'da genç işçilere yönelik tutum davranışsal, toplumsal istihdam üzerindeki etkileri önemli midir?	☐	☐	☐	☐	☐
10.İstihdamdan sonra oryantasyon uygulamaları yapılıyor mu?	☐	☐	☐	☐	☐
11.İşletme tarafından motivasyonu artırmak için çalışanları ödüllendirme (teşekkür yazıları, ek ödeme, vb.) mekanizmaları yapılıyor mu?	☐	☐	☐	☐	☐
12.Çalıştığınız birim, kurum içindeki öteki birimlere göre daha cazip midir?	☐	☐	☐	☐	☐
13.İşletmenin sizleri dinlemesinden, önerilerinize başvurmasından, görüşlerinizin ve isteklerinizin dikkate alınmasından, sizleri önemsemesinden memnun musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
14.İşletmenizde çalışanların farklılıklarına (dünya görüşü, kültür, inanç, mezhep, siyasi yaklaşım gibi) saygı gösterip, bunu kurum için zenginlik olarak kabul ettiğine katılıyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
15.İşletmenizin kurumsal sosyal sorumluluğa gerekli özeni gösterdiğine ve bu doğrultuda gençleri istihdam ettiğine inanıyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
16.Çalıştığınız sektörde çalışan ücretleri yeterli olduğuna katılıyor musunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
17.İstanbul'u yatırım açısından nasıl değerlendirirsiniz? (istikrar, pazar payı)	☐	☐	☐	☐	☐
18.Çalıştığınız işletmede ve çevrenizde kültürel – sosyal dışlanma oldu mu?	☐	☐	☐	☐	☐
19.Sizce devlet politikaları şirketlere gerekli önemi veriyor mu? (vergi, denetleme, kontrol, destek vb.)	☐	☐	☐	☐	☐
20.Çalıştığınız kurumunu insan kaynakları, kurumsal iletişim, halkla ilişkiler, personel yönetimi açısından adil çalışmalar yapılıyor mu?	☐	☐	☐	☐	☐
İç göç sonrası kültürel değişiklik yaşandı mı? Toplum ile bütünleşme sorunu (din, dil, yaşam, aile yapısı, vb. değişiklikler), Adaptasyon (uyum ve uyumsuzluk), istihdam, işsizlik ve gençlerin sorunları ile ilgili görüş ve öneriniz nelerdir?					

Değerli Vaktinizi Ayırıp Anketi Cevpladığınız İçin Teşekkür Ederim.

ÖZGEÇMİŞ

6 Mart 1985 Diyarbakır Ergani doğumluyum. Eğitimim ilkokul ve ortaokul Kenan Evren ilköğretim okulunda, liseyi sınavla kazandığım Bolu Gerede Anadolu İmam Hatip lisesinde okurken Belkız Sabancı erkek öğrenci yurdunda kaldım, Düzce depreminden sonra Ergani İmam hatip lisesinde burslu olarak okudum, sınavla Diyarbakır imam hatip lisesine geçiş yapıp lise eğitimimi tamamladım, Anadolu Üniversitesinin Halkla İlişkiler ve Tanıtım ön lisansı bitirdim, İstanbul Üniversitesinde Adalet Meslek Yüksek Okulunda Adalet bölümünü bitirdim, Anadolu Üniversitesinde iktisat Lisansımı tamamladım, 2004-2006 yılları arası Eğitim Gönüllerinde gönüllü bilgisayar derslerini verdim, iş hayatım: lokantada garsonluk, su ve kalorifer teknikerliği, inşaat, gözetmen, Eğitimlik, pazarlama ve satış, Özel güvenlik, finansal danışmanlık, öğretmenlik meslek ve görevlerde hizmette bulundum. Hatay İskenderun Deniz Alayında 2006 'ı da askerlik görevimi yaptım. İstanbul Üniversitesinde kısa film tanıtım yarışmasında ilk üçe girdim ödül minibook, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İnsan Kaynakları ve Örgütsel Değişim programında eğitimimi tamamlamaktayım.

Aday: Sedat KAYA